

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา
ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2565

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา
ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2565

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา
ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

รัตน์ชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

คุณูปการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2565

(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO
THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS

RATANACHAI AEIMPITAKPORN

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2022

(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียน
วิถีพุทธพระราชทาน
ชื่อนักศึกษา : รัตน์ชัย เอี่ยมพิทักษ์พร
ชื่อปริญญา : ศีษศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา
ปีพุทธศักราช : 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา : พระมหาไกรวรรณ ชินทตฺตโย, ดร.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ .....
(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :
ประธานกรรมการ .....
(รศ.ดร.บุญจันทร์ สีสันต์)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(พระมหาไกรวรรณ ชินทตฺตโย, ดร.)

กรรมการ .....
(พระมหาอัครงค์ จิตบุญโณ, ดร.)

กรรมการ .....
(พระครูปลัดสุวัฒนสังจคุณ, ดร.)

กรรมการ .....
(ดร.ชัตติยา ต้วงสำราญ)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Dissertation Topic : Elementary School Administration Model according to the concept of Royal Award Buddhist Oriented Schools

Student's Name : Ratanachai Aeimpitakporn

Degree Sought : Doctor in Education

Program : Educational Administration

Academic Year : 2022

Advisor : Phramaha Kraiwan Jinadattiyo, Dr.

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Doctor in Education (Educational Administration)

Dean of Faculty of Education ..... *P. J. Boonna* .....
(Phramaha Boonna Thānavīro, Asst.Prof.Dr.)

Dissertation Committee:
Chairman ..... *Boonchan Sisan* .....
(Assoc.Prof.Dr.Boonchan Sisan)

Member (Advisor) ..... *P. K.* .....
(Phramaha Kraiwan Jinadattiyo, Dr.)

Member ..... *P.M. Thamrong Thitapornño* .....
(Phramaha Thamrong Thitapornño, Dr.)

Member ..... *Ph. Suvaddhanasaccagun.* .....
(Phrakhrupaladsuvaddhanasaccaguna, Dr.)

Member ..... *D. Khattiya* .....
(Dr. Khattiya Duangsamran)

บทคัดย่อ

หัวข้อคุณิพนธ์ : รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ
พระราชทาน
ชื่อนักศึกษา : รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร
ชื่อปริญญา : ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา
ปีพุทธศักราช : 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา : พระมหาไกรวรรณ ชินทตฺติโย, ดร.

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และ 3) ประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ระดับประถมศึกษา จำนวน 56 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน รวม 448 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถาม และแบบตรวจสอบรายการ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า :

1. องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน พบว่า ต้ององค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ และ 66 ตัวแปร
2. รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน
3. การประเมินและรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ผ่านการประเมินคิดเป็นร้อยละ 100

คำสำคัญ : การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา, โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ABSTRACT

Dissertation Topic : Elementary School Administration Model according to the concept of Royal Award Buddhist Oriented Schools

Student's Name : Ratanachai Aeimpitakporn

Degree Sought : Doctor of Education

Program : Educational Administration

Anno Domini : 2022

Advisor : Phramaha Kraiwan Chinathattiyo, Dr.

The purposes of this research were as follows : 1) to study the components of the Elementary school administration model according to the concept of royal award buddhist oriented schools, 2) to create an elementary school administration model according to the concept of royal award buddhist oriented schools, and 3) to evaluate and affirm the elementary school administration model according to the concept of royal award buddhist oriented schools. The mixed research methodology was used in the study. The data were collected by questionnaires with reliability at 0.92, structural interviews and checklist forms from 448 samples consisting of school directors, heads of department, board of basic Education schools and the teachers responsible for the project in 56 royal award Buddhist oriented schools. The data were collected from January 2021 to February 2022 and then analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, exploratory factor analysis.

1. The components of the Elementary School Administration model according to the concept of royal award buddhist oriented schools consist of 5 components and 66 variables.

2. The elementary school administration model according to the concept of royal award buddhist oriented schools from exploratory factor analysis (EFA) has 5 main components; 1) School Administration, 2) School Activities, 3) Tri-Sikkha, 4) School Atmosphere, and 5) Behavior of School Administrators.

3. The evaluation and confirmation of the model from experts in its were at 100 % verification of acceptable range of accuracy, suitability, possibility, and practicality.

Keywords : Elementary School Administration , Royal Award Buddhist Oriented Schools

กิตติกรรมประกาศ

ดุष्ฎิณีพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก พระมหาไถรวรรณ ชินทตติโย, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำเสนอแนะแนวทางการทำวิจัย ตลอดจนตรวจสอบผลงาน แก้ไขปัญหา ข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการทำดุष्ฎิณีพนธ์มาโดยตลอด ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร ชันโต อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่ง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ข้อเสนอแนะตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จนทำให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณะกรรมการสอบดุष्ฎิณีพนธ์ทุกท่าน ที่เสียสละเวลาอันมีค่าช่วยเติมเต็มให้ดุष्ฎิณีพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ดร.ธนสาร บัลลังก์ปัทมา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตุ๊กตา ดร.วชิรวิทย์ นิตพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทรงคนอง นายพงศธร ดำริห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านฉาง และ นางสาวภิญญาพัชญ์ หงษ์โต ครูโรงเรียนสามชุกรัตนโมศาราม ให้ความช่วยเหลือ แนะนำแนวทางการทำวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รับผิดชอบโครงการวิถีพุทธพระราชทาน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คณะจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะนำแนวทางการเขียนดุष्ฎิณีพนธ์แก่ผู้วิจัย เพื่อนร่วมรุ่นดุष्ฎิณีบัณฑิตรุ่น 5/2562 ทุกรูป/คนที่คอยเป็นกำลังใจให้ดุष्ฎิณีพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากดุष्ฎิณีพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรดุष्ฎิณีบัณฑิตเล่มนี้ ผู้วิจัยรำลึกและบูชาพระคุณแก่บุพการีของผู้วิจัย และบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานทางการศึกษาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
1.3 คำถามการวิจัย.....	5
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	5
1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน.....	15
2.1.1 ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน.....	15
2.1.2 คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน.....	16
2.1.3 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน.....	18
2.1.4 หลักการบริหารโรงเรียน.....	21
2.1.5 การบริหารโรงเรียนแบบ PIE Cycle.....	45
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบ.....	49
2.2.1 ความหมายของรูปแบบ.....	49
2.2.2 ประเภทของรูปแบบ.....	51

สารบัญ

	หน้า
2.2.3 องค์ประกอบของรูปแบบ.....	56
2.2.4 ลักษณะของรูปแบบที่ดี.....	58
2.2.5 การสร้างและพัฒนารูปแบบ.....	61
2.3 แนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	67
2.3.1 ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	67
2.3.2 ความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	68
2.3.3 การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	78
2.4 หลักไตรสิกขา.....	90
2.4.1 ความหมายของไตรสิกขา.....	90
2.4.2 ความสำคัญของไตรสิกขา.....	92
2.4.3 การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา.....	96
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	104
2.5.1 งานวิจัยในประเทศ.....	104
2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	114
2.6 สรุป.....	116
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	117
3.1 ขั้นตอนในการวิจัย.....	117
3.2 ระเบียบวิธีวิจัย.....	121
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	121
3.4 เครื่องที่ใช้ในการวิจัย.....	122
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	125
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้.....	126
3.7 สรุป.....	128
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	129
4.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	130
4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทาน.....	141

สารบัญ

หน้า

4.3 ผลการประเมินรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	163
4.4 การสังเคราะห์ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....	164
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	169
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	170
5.2 การอภิปรายผล.....	176
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	181
บรรณานุกรม.....	183
ภาคผนวก.....	193
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย.....	194
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ (IOC).....	203
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล (Try out).....	210
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากโรงเรียน (เก็บด้วยตนเอง).....	216
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินและรับรอง.....	220
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ.....	237
ภาคผนวก ช แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	243
ภาคผนวก ซ แบบประเมินและรับรองรูปแบบ.....	254
ภาคผนวก ฌ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ.....	258
ภาคผนวก ฎ ผลการทดลองเครื่องมือวิจัย.....	267
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	269

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลตามภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ ของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.....	122
4.1 สรุปสาระสำคัญจากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง...	131
4.2 ผลสรุปการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ.....	139
4.3 ความถี่และร้อยละของข้อมูลแสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม.....	142
4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานในภาพรวม....	144
4.5 ค่า KMO-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.....	151
4.6 ค่าไอเกน ค่าร้อยละ ของความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมใน องค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน.....	152
4.7 องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน.....	153
4.8 ค่าน้ำหนักตัวแปรขององค์ประกอบที่ 1 ขององค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	154
4.9 ค่าน้ำหนักตัวแปรขององค์ประกอบที่ 2 ขององค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	156
4.10 ค่าน้ำหนักตัวแปรขององค์ประกอบที่ 3 ขององค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	158
4.11 ค่าน้ำหนักตัวแปรขององค์ประกอบที่ 4 ขององค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	160
4.12 ค่าน้ำหนักตัวแปรขององค์ประกอบที่ 5 ขององค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	161
4.13 ค่าความถี่ และร้อยละจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อองค์ประกอบของ รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	163

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
3.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	120
4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	162
5.1 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน.....	175

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างรวดเร็วทำให้มนุษย์ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการค้นหาข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตมีหลากหลายช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การรับรู้วัฒนธรรมของต่างชาติย่อมส่งผลให้นักเรียนได้รับรู้ และนำไปปฏิบัติมีพฤติกรรมการเล่นแบบจนเป็นบ่อเกิดของการขาดคุณธรรมจริยธรรมที่พึงงามเป็นที่มาจากปัญหาของสังคมมากมาย ดังนั้น คุณธรรม จริยธรรม การมีวินัย และมีความภูมิใจในชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัย และมีความภูมิใจในชาติของคนในสังคมไทยจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นที่วัยเด็ก และเยาวชน เพราะเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศในอนาคต ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

การบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ผู้บริหารต้องมีวิถีชีวิตสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละ เลิก อบายมุข) ถือศีล 5 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีพรหมวิหารธรรมประจำใจ มีความซื่อสัตย์จริงใจในการทำงาน มีความเข้าใจถูกต้องในพระรัตนตรัยนับถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนาระบบบริหารมีวิสัยทัศน์หรือปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญ หรือแผนกลยุทธ์ ที่มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ร่วมมือกับผู้ปกครอง วัดและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชนมีการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่องตามข้อบ่งชี้คุณภาพ 54 ข้อ จากตัวชี้วัดโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ได้แก่ 1) ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process) จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา 3) ตัวชี้วัดด้านผลผลิต (Output) และ 4) ตัวชี้วัดด้านผลกระทบ (Outcome)

แนวทางการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ผู้บริหารและครูเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดรูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับข้อบ่งชี้คุณภาพ หัวสิบสี่ข้อจากตัวชี้วัดโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ในหลาย ๆ เรื่อง

จึงทำให้เกิดช่องว่างที่เป็นปัญหา คือ การบริหารงานที่ผิดพลาดอันไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาและทำให้เกิดความเสียหายแก่ภาพลักษณ์ของบุคลากร องค์กรและราชการ เพื่อให้เกิดคุณภาพการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างแท้จริงแต่จากการศึกษาสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันพบว่า การบริหารงานของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานยังขาดความเอาใจใส่ จริงจัง มุ่งมั่นกับการดำเนินการ ขาดการติดตาม นิเทศให้กำลังใจ และชี้ให้เห็นประโยชน์แท้จริงของการพัฒนาของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานทั้งห้าด้าน ดังนี้ 1) ด้านกายภาพ ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการด้านกายภาพ การจัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อผู้เรียน สอดคล้องกับกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน 2) ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตควรมีการส่งเสริมให้มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนนักเรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพในอนาคตตามหลักไตรสิกขา 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดกิจกรรมวิถิพุทธมาจัดกิจกรรมให้สอดคล้อง สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการอบรมคุณธรรมแก่นักเรียนทุกระดับชั้นด้านความรู้และปฏิบัติจริง 4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ควรสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้มีความเป็นกันเอง ควรส่งเสริมให้มีการใช้กิจกรรมวิถิพุทธตามหลักธรรมาภิบาล และ 5) ด้านการบริหารจัดการ ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมวิถิพุทธตามหลักธรรมาภิบาล ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้มีความตระหนักถึงโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานและการจัดระบบสารสนเทศ มีความเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ในการบริหารโรงเรียน (ศรีสุดา รัตนะ, ปัทมาพร ชลิตเพ็ชร และเรวดี กระโหมวงศ์, 2556, หน้า 230)

สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพร้อมในการเข้ารับการประเมินเป็นโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ซึ่งการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎี แต่ความเป็นจริงในปัจจุบันก่อให้เกิดช่องว่างที่เป็นปัญหามี 8 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการบริหาร 2) ปัญหาด้านนักเรียน 3) ปัญหาด้านครู 4) ปัญหาด้านผู้บริหารโรงเรียน 5) ปัญหาด้านผู้ปกครอง 6) ปัญหาด้านอาคารสถานที่ 7) ปัญหาด้านจัดกิจกรรม และ 8) ปัญหาด้านเครือข่ายโรงเรียนวิถิพุทธ (พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาติลก), 2560, หน้า 181)

โรงเรียนประถมศึกษาที่ทำวิจัยในครั้งนี้ แม้ผู้บริหารโรงเรียนและครูจะมีรูปแบบในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน แต่รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้อยู่ยังคงเป็นลักษณะของการปฏิบัติแบบเดิม ๆ จึงทำให้เกิดช่องว่างที่เป็นปัญหาในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานขึ้น

ปัญหาการวิจัย

การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำเพื่อเข้ารับการประเมินเป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน นั้นต้องดำเนินงานและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามข้อบ่งชี้คุณภาพห้าสิบสี่ข้อจากโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผู้วิจัยจึงกำหนดประพจน์ของปัญหาการวิจัย (Statement of the research problem) คือ ผลของการประเมินเพื่อรับรางวัลโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมีจำนวนเพียงปีละ 27 โรงเรียนเท่านั้น ซึ่งมีโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจำนวนมากที่ขอรับการประเมินเป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2553) กล่าวว่าควรให้ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธทุกระดับ เอาใจใส่ จริงจัง และมุ่งมั่นกับการดำเนินการมากขึ้น พยายามติดตาม นิเทศ ให้กำลังใจ และชี้ให้เห็นประโยชน์อย่างแท้จริงของการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินการของโรงเรียนตามแนวทาง 29 ประการ สู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เนื่องจากงานด้านการปลูกฝังคุณธรรมเป็นงานที่จะเห็นผลระยะยาวหากไม่เอาใจใส่ จริงจัง มุ่งมั่น ก็อาจท้อแท้และหมดกำลังใจก่อนได้ และควรมีงบประมาณเพิ่มขึ้นสำหรับดำเนินการ อย่างไรก็ตามในสถานศึกษาที่ทำวิจัยในครั้งนี้ แม้ผู้บริหารและครูจะมีรูปแบบหลากหลายในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน แต่รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้อยู่ยังคงเป็นลักษณะของการปฏิบัติแบบเดิม ๆ จึงทำให้เกิดช่องว่างที่เป็นปัญหาขึ้น

ปัญหาการวิจัยดังกล่าวสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้หกประการดังนี้ คือ

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำอย่างต่อเนื่อง
- 2) ครูและคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่ได้บูรณาการพุทธธรรม หรือหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน
- 4) ไม่มีการวัดการประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายครอบคลุมตามหลักภาวนา 4 (กาย ศีล จิต ปัญญา)
- 5) ไม่มีการสร้างบรรยากาศ ปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่นำให้เห็น ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน ครูต่อผู้ปกครอง และ
- 6) ขาดการส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในการรักษาและสืบต่อในพระพุทธศาสนา ตามองค์ประกอบหลัก บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) จึงทำให้เกิดปัญหาด้านการบริหารงานเพื่อเข้ารับการประเมินเป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำสาเหตุประการแรกมาเป็นพื้นฐานของการวิจัยและเชื่อมโยงกับการตั้งหัวข้อวิจัยในครั้งนี้ โดยคิดว่าเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาวิจัยที่ต้องศึกษาหาทางกำจัดให้หมดสิ้นไป

จากสภาพปัญหาข้างต้นย่อมส่งผลกระทบต่อการประเมินเป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ในระดับประถมศึกษาอย่างชัดเจนและที่สำคัญย่อมส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ เช่น ความเชื่อมั่นในตัวของผู้บริหารโรงเรียน ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า ตัวชี้วัดด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา ตัวชี้วัดด้านผลผลิต ตัวชี้วัดด้านผลกระทบและคุณภาพของนักเรียน โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และอาจเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาของผู้รับบริการ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประเมินเพื่อเป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานถือว่าเป็นปัญหาที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญเพราะเป็นเรื่องหรือเป็นประเด็นที่กำหนดไว้ในกฎหมายและในเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เช่น รัฐธรรมนูญเกี่ยวกับราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนการศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นแผนระยะยาว 20 ปี ได้กำหนดวัตถุประสงค์ข้อที่สามไว้ว่าเพื่อพัฒนาสังคมไทยในเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับความสำคัญของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน และสอดคล้องกับพันธกิจข้อที่สามของแผนการศึกษาแห่งชาติ คือ สร้างความมั่นคงแก่ประเทศชาติโดยสร้างสังคมไทยในเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมคุณธรรมจริยธรรมที่คนไทยทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย สงบสุข และพอเพียง

จากสภาพของปัญหา ผลกระทบ และความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น กล่าวได้ว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรศึกษาวิจัย ถ้าปล่อยไว้โดยไม่ทำวิจัยและนำผลวิจัยมาแก้ปัญหา ก็อาจเป็นสาเหตุของวิกฤตศรัทธาด้านต่าง ๆ ที่น่าเป็นกังวลอย่างยิ่ง นอกจากนี้ การนำผลการวิจัยไปใช้จะเป็นแนวทางการดำเนินงาน ด้านตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า ตัวชี้วัดด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา ตัวชี้วัดด้านผลผลิต และตัวชี้วัดด้านผลกระทบ อันจะเป็นประโยชน์ร่วมกันในวงกว้าง และจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังไม่มีผู้ใดได้เคยทำวิจัยเรื่องนี้มาก่อน ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงสนใจทำวิจัยเรื่องนี้ คือ รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาซึ่งยังคงเป็นปัญหาอยู่ทั้งระบบให้หมดไปหรืออย่างน้อยให้ลดลงและสามารถนำไปใช้ในการวางแผน และกำหนดนโยบาย หรือแนวทางเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาตัวแปรของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
2. เพื่อสร้างองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

1.3 คำถามการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีอะไรบ้าง
2. รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานควรเป็นอย่างไร สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
3. การประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีผลการประเมินในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง และด้านนำไปใช้ประโยชน์เป็นอย่างไร ได้รับการรับรองหรือไม่

1.4 สมมติฐานการวิจัย

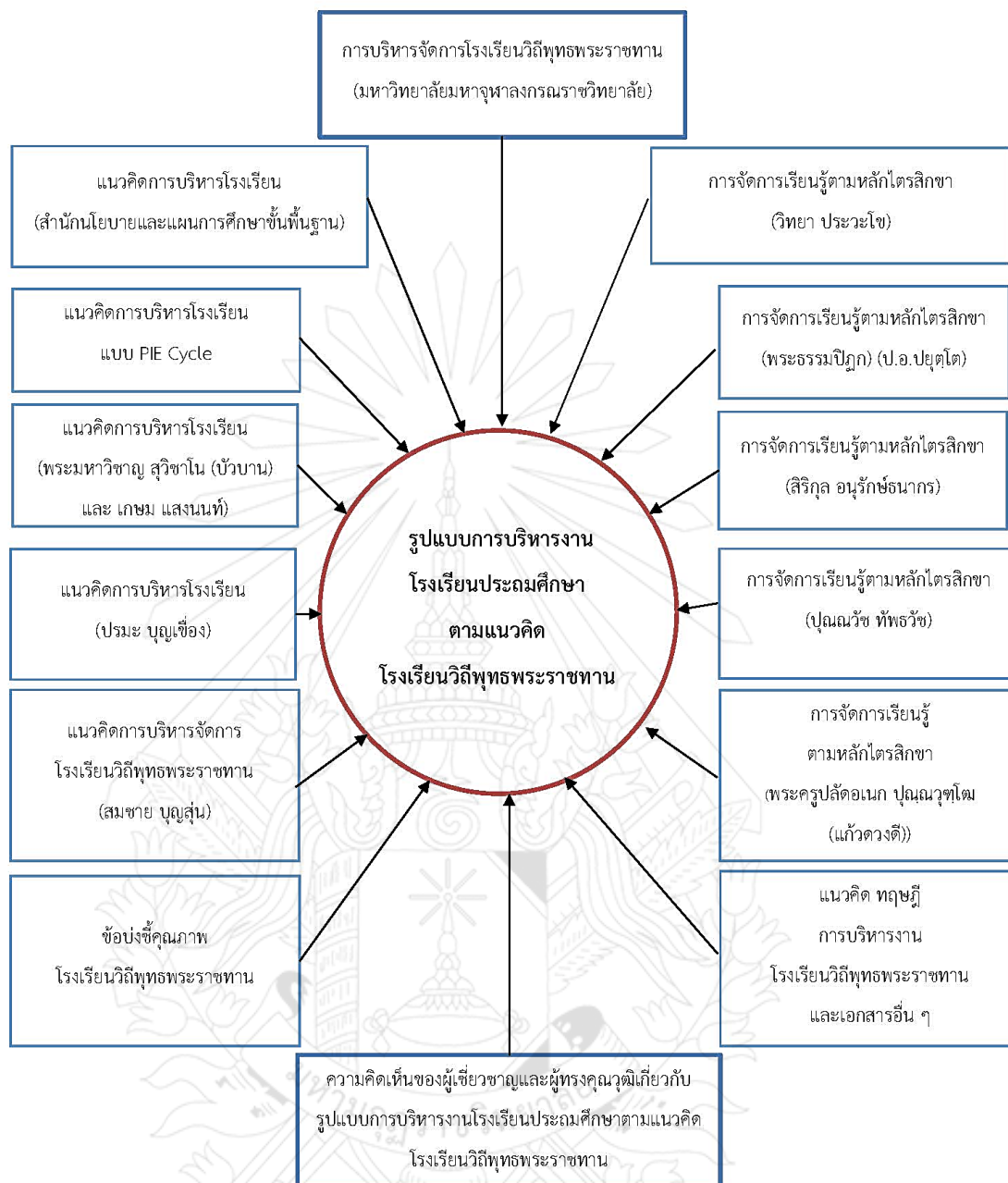
เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์ห้องค์ประกอบและสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดการบริหารโรงเรียนแบบ PIE Cycle Newby et al. ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การนำไปใช้ (Implementation) และ 3) การประเมินผล (Evaluation) ข้อบ่งชี้ คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ด้านกระบวนการ (Process) 3) ด้านผลผลิต (Output) และ 4) ด้านผลกระทบ (Outcome/Impact) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 1) ศีล 2) สมาธิ และ 3) ปัญญา และจากการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับนโยบายจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 ท่าน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1 ท่าน ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 3 ท่าน และศึกษานิเทศก์ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 1 ท่าน

สรุป กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากนักวิชาการทั้งในประเทศ และต่างประเทศ นอกจากนี้ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในระดับนโยบายที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อนำองค์ความรู้และข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ซึ่งผลจากการสังเคราะห์ห้องค์ประกอบแล้วครอบคลุมกับนโยบาย สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 แล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัย รายละเอียด ดังภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1.6.1 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 63 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา โดยคิดประมาณการตามกลุ่มตัวอย่าง 56 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รับผิดชอบ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 448 คน

1.6.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาวิจัยกับโรงเรียนระดับประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 56 โรงเรียน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัย

1.6.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1.6.3.1 ตัวแปรแนวคิดการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การนำแผนไปปฏิบัติ และ 3) การประเมินผล

1.6.3.2 แนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ผลกระทบ

1.6.3.3 หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 1) ศील 2) สมาธิ และ 3) ปัญญา

1.6.3.4 ตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

1.6.3.5 ตัวแปรรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน

1.6.4 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการทำวิจัย ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ เป็นระยะเวลา 14 เดือน (เดือนมกราคม พ.ศ. 2564 - เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565)

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะที่สำคัญในการวิจัย ดังต่อไปนี้

โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (Royal Award Buddhist Oriented Schools) หมายถึง โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำที่พัฒนาโดยใช้ตัวบ่งชี้โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และผลการพัฒนาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดได้รับพระราชทานรางวัล “โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน” จากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รูปแบบ (Model) หมายถึง โครงสร้างของความสัมพันธ์ของระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

การบริหารงานโรงเรียน (School Administration) หมายถึง กระบวนการในการบริหารงานโรงเรียนอยู่ 3 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) และ 3) การประเมินผล (Evaluation)

การวางแผน (Planning) หมายถึง การจัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระยะเวลา วิธีดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เป็นปัจจุบัน 2) โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่เป็นปัจจุบัน 3) โรงเรียนมีการจัดทำโครงการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ 4) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม 5) โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม 6) โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน 7) โรงเรียนมีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน 8) โรงเรียนมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง และ 9) โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง

การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) หมายถึง การปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยกำหนดขอบเขตงาน กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน จัดสรรทรัพยากรงบประมาณ และผู้รับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) โรงเรียนมีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ที่

เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 2) โรงเรียนมีการนำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไปสู่การปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 3) โรงเรียนมีปฏิบัติงานตามขอบเขต ขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 4) โรงเรียนมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณการอนุมัติงบประมาณ และการกำหนดผู้รับผิดชอบตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 5) โรงเรียนมีการดำเนินงานตามปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และ 6) โรงเรียนมีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การติดตาม ควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระยะเวลา วิธีดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน และนำผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) โรงเรียนมีการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่องเหมาะสม 2) โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3) โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ 4) โรงเรียนมีการรายงานผลการปฏิบัติงานการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินโครงการ และ 5) โรงเรียนมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมาแก้ไข ปรับปรุงเพื่อพัฒนางานและประกอบการวางแผนในปีถัดไป

หลักไตรสิกขา (Tri-Sikkha) หมายถึง การฝึกอบรมเพื่อพัฒนามนุษย์ด้วยวิธี 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล (Morality) หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ด้านกายและวาจา ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีการพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจาให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง 2) มีการรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างถูกต้อง 3) มีการรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมให้อยู่ในสถานะเอื้ออำนวยแก่การดำรงชีวิตที่ดีงาม 4) ผู้บริหารมีพฤติกรรม การเลี้ยงชีพสุจริต และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม 5) ผู้บริหารไม่เบียดเบียนหรืออยู่ร่วมกันด้วยดีโดยสงบสุขในสถานศึกษา และ 6) ผู้บริหารงดเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก หูรุกรามเพื่อย และใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย

สมาธิ (Concentration) คือ หมายถึง การฝึกด้านคุณธรรมและสมรรถภาพของจิต ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีการฝึกด้านคุณธรรมของจิตใจให้มั่นคงและแน่วแน่ 2) มีการฝึกปรือในด้านคุณธรรมและสมรรถภาพของจิต 3) มีการมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนเองได้ดี 4) การมีกำลังใจสูง มีสภาพสมองผ่อนคลาย 5) มีความสุขปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง และ 6) มีการอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง

ปัญญา (Wisdom) หมายถึง การฝึกให้เกิดความรู้ ความเข้าใจของสิ่งทั้งหลายตามความจริงซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีการฝึกปรีชาปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสิ่งต่าง ๆ 2) มีการรู้แจ้งชัด ตรงตามสภาพความเป็นจริง 3) การมีความรู้ ความคิด ไม่มีความเข้าใจที่ถูกบิดเบือนหรือพรั่มัว 4) ผู้บริหารศึกษาความเป็นไปตามระบบของเหตุและปัจจัยที่จะทำให้สามารถแก้ปัญหาตามเหตุผลที่รู้เท่าทันโลกและชีวิต 5) ผู้บริหารมีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถ้อยมั่นในสิ่งต่าง ๆ และ 6) ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง

ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน (Indication of the quality of the Royal Buddhist Way School) หมายถึง คู่มือมาตรฐานการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูสามารถตรวจสอบ ทบทวนและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ด้านกระบวนการ (Process) 3) ด้านผลผลิต (Output) และ 4) ด้านผลกระทบ (Outcome/Impact)

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง บุคลากรการบริหารกายภาพและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 15 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารและครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมมีการปฏิบัติตนตามศีล 5 ลด ละ เลิกอบายมุข และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ 2) ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่และมีความจริงใจในการทำงาน 3) ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบายแสดงออกถึงความศรัทธาในพระรัตนตรัยและนับถือศรัทธาพระพุทธศาสนา 4) ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนได้ครอบคลุม ศีล สมาธิ ปัญญาได้อย่างถูกต้อง 5) โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน 6) โรงเรียนปลูกฝังศรัทธาและสร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง 7) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญ แผนกลยุทธ์เน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน 8) ผู้บริหารและครูร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน 9) ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่อง 10) ผู้บริหารมีระบบตรวจสอบประเมินผล และเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 11) โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหรือสอดแทรกคุณธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 12) โรงเรียนจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนไว้อย่างเหมาะสม 13) โรงเรียนมีการติดพุทธภาพจิต วาฑะธรรม พระราชดำรัส ป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญหรือข้อความส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมอย่างหลากหลายและน่าสนใจ 14) โรงเรียนมีการ

จัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนได้สะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่นเป็นธรรมชาติเรียบง่าย และ 15) โรงเรียนปราศจากสื่อหรือสิ่งของที่ส่งเสริมให้นักเรียนต้องการสิ่งเสพติดและอบายมุขหรือสิ่งมอมเมาต่าง ๆ

ด้านกระบวนการ (Process) หมายถึง การเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ประกอบด้วย 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน 2) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต 3) ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ 4) ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีโอกาสเลือกตามความสนใจและความถนัด 5) โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์หรือเชียวิทยาการภูมิปัญญามาให้ความรู้ 6) โรงเรียนมีวัดหรือศาสนสถานที่ใช้แหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 7) ครูมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงโดยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายสามารถวัดได้ครอบคลุม 8) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกันอย่างกัลยาณมิตร 9) โรงเรียนจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนรักการเรียนรู้ ใฝ่สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง 10) โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียน ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง 11) โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริม ยกย่อง เชิดชู ผู้ทำดี 12) โรงเรียนจัดกิจกรรมฝึกฝนอบรมให้นักเรียนมีลักษณะและพฤติกรรม แสดงออกถึงการ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น รู้ เข้าใจเหตุผล และได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ตามหลักไตรสิกขา 13) โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการช่วยเหลือและรับผิดชอบ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยทุกวัน 14) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมพระพุทธศาสนาอย่างเห็นคุณค่ารู้เข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ 15) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ระลึกและเพิ่มศรัทธาในพระรัตนตรัย อย่างสม่ำเสมอ และ 16) โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม และคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา

ด้านผลผลิต (Output) หมายถึง การพัฒนา กาย ศีล จิต และปัญญาอย่างบูรณาการ ประกอบด้วย 14 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ในปริมาณที่เหมาะสม 2) นักเรียนมีการดูแลรักษาร่างกายให้มีสุขภาพดีและการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย 3) นักเรียนมีการดำรงชีวิตประจำวันที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี 4) นักเรียนสามารถปฏิบัติในศีล 5 ครบทุกข้อ 5) นักเรียนมีวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ซื่อสัตย์ จริงใจ และตรงต่อเวลา 6) นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต 7) นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง 8) นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณ 9) นักเรียนมีจิตใจ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน 10) นักเรียน

มีสุขภาพจิตดี มีความร่าเริงแจ่มใส หรืออารมณ์ดีอยู่เสมอ 11) นักเรียนมีความศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย 12) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และอธิบายผลของการกระทำเกี่ยวกับ บุญหรือบาปคุณหรือโทษ 13) นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษากระตือรือร้นหาความรู้หาความจริง และพัฒนางานของตนเองอยู่เสมอ และ 14) นักเรียนสามารถใช้หลักธรรมในการแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างมีสติ

ด้านผลกระทบ (Outcome/Impact) หมายถึง บ้าน (ผู้ปกครองและชุมชน) โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้ปกครอง นักเรียน และคนในชุมชนเป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข 2) ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชน 3) พุทธศาสนิกชน ช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด และ 4) ผู้ปกครอง ชุมชน วัดให้ความไว้วางใจ หรือให้ความช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียน และ 5) ผู้ปกครอง ชุมชน วัดให้ความไว้วางใจ หรือให้ความช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียน

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผู้วิจัยกำหนดประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ทำให้ทราบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง
2. ผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและผู้เรียนต่อไป
3. ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานได้ตามบริบทของโรงเรียน
4. ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลงานวิจัย เพื่อวางแผนการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักธรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมาเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเนื้อหาประกอบการวิจัยไว้ ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน

2.1.1 ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน

2.1.2 คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน

2.1.3 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

2.1.4 หลักการบริหารโรงเรียน

2.1.5 การบริหารโรงเรียนแบบ PIE Cycle

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ

2.2.1 ความหมายของรูปแบบ

2.2.2 ประเภทของรูปแบบ

2.2.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

2.2.4 ลักษณะของรูปแบบที่ดี

2.2.5 การสร้างและพัฒนารูปแบบ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

2.3.1 ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

2.3.2 ความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

2.3.3 การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

2.4 หลักไตรสิกขา

2.4.1 ความหมายของไตรสิกขา

2.4.2 ความสำคัญของไตรสิกขา

2.4.3 การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.6 สรุป

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน

โรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และรับผิดชอบการบริหารงานของโรงเรียนตามกฎหมายและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา กำหนด โดยครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 6)

2.1.1 ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้ เป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพ และเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้บริหารโรงเรียนไว้หลายท่าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จรุณี เก้าเอี้ยน (2557, หน้า 46) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การเป็นผู้บริหารโรงเรียนเป็นงานที่ยากลำบาก เป็นงานที่สำคัญและท้าทายความสามารถของบุคคล ผู้ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องรู้ ต้องตระหนัก และมีความรู้ความสามารถอย่างดีในบทบาทภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนอีกด้วย

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (2557, หน้า 16) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบ หรือได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบกำกับดูแลการดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลในความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลและพัฒนาเด็กอย่างเต็มกำลัง และความสามารถ

อัศนีย์ สุกิจใจ (2560, หน้า 89) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบวางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดวิธีการดำเนินงาน ด้านวิชาการ ธุรการ กิจกรรมควบคุมการเรียนการสอน จัดระเบียบ ให้เป็นไปตามระเบียบโดยการนำเทคนิคใหม่ทางการศึกษามาใช้และเผยแพร่ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน พัฒนาโรงเรียนและชุมชนรวมถึงตนเองด้วย

คณินันต์ กิจวิธิ (2561, หน้า 35) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ศูนย์กลางขององค์การทั้งหมดในโรงเรียน ความสำเร็จของโรงเรียนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ ความตื่นตัว ความมียุทธวิธี ประสิทธิภาพ ความคิด ความเป็นเลิศทางวิชาการ การอุทิศตัวเอง ความเสียสละ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ทำหน้าที่บริหารจัดการ หรือรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน

การจัดการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมีผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพอย่างแท้จริง มีแนวคิด วิสัยทัศน์กว้างไกล และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานของการเป็นผู้บริหารโรงเรียน นักวิชาการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศจำนวนมาก ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนไว้อย่าง ชัดเจน

นักวิชาการในประเทศก็ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2553, หน้า 30) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย รัก ศรัทธา ภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของความเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา มุ่งมั่นในการบริหารจัดการหลักสูตร และการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างวัฒนธรรมคุณภาพและวัฒนธรรมประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานโดย กระบวนการมีส่วนร่วม มีวินัย คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม กับการเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 77) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนต้องสามารถนำพาให้สถานศึกษามีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านได้นั้น ต้องอาศัย คุณสมบัติที่สำคัญ คือ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใช้หลักธรรมทาง ศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมุ่งแสวงหา ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนางานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดโดยใช้ระบบประกันคุณภาพเพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนางาน

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556, หน้า 210) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ดีต้อง มีความรู้ มีความคิดริเริ่ม มีความกล้าหาญ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความซื่อสัตย์และยุติธรรม มีความอดทน มีความตื่นตัวพร้อมอยู่เสมอ มีความภาคภูมิใจต่อองค์กร และมีความสงบเสงี่ยมไม่ถือตัว

สัมมา รัตนธัญ (2556, หน้า 68) กล่าวว่า คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียน เป็นลักษณะเฉพาะ ที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารซึ่งเป็นคุณสมบัติที่แสดงให้เห็นถึงความคิดหรือลักษณะประจำทั้งทางร่างกาย และการแสดงออกของผู้บริหาร ที่ทำให้ผู้บริหารมีความสามารถในการนำชักจูงโน้มน้าวให้ผู้ตาม ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

ธร สุนทรายุทธ (2556, หน้า 279) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ดีต้องเป็นผู้มี ความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีความ คิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไข มีความสามารถโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคคลทั่วไป และเข้าใจสังคมได้ดี มีความกระตือรือร้น มีวิจรรย์ญาณในการตัดสินใจที่ดี มีความอดทนรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและเป็น บุคคลที่น่าเชื่อถือ

ธีระ รุญเจริญ (2557, หน้า 144) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ดีต้องมีสมรรถนะทั้งความรู้ ความสามารถ และจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งผู้บริหารการศึกษาควรยึดคุณภาพนักเรียนเป็นเป้าหมายสูงสุด ใช้กระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบครบถ้วนและเน้นการบริหารงานวิชาการเป็นที่ตั้ง บริหารโดยหลักธรรมาภิบาล ใช้กระบวนการกลุ่มและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

ภารดี อนันต์นาวิ (2557, หน้า 83) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ดีต้องเป็นผู้นำทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์การในยุคการแข่งขันจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ การมีวิสัยทัศน์ และมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์เป็นอันดับหนึ่ง วิสัยทัศน์และกลยุทธ์จึงเป็นตัวแปรของผู้นำที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้ภาวะผู้นำในการบริหารองค์การสู่ความสำเร็จได้ และยังได้กล่าวอีกว่า ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เนื่องจากการติดต่อสื่อสารมีความสำคัญมากในการบริหารสำหรับผู้บริหารทุกระดับ

บรรจง ลาวะลี (2560, หน้า 214) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ดีต้องประกอบด้วย ความรู้ทางวิชาการ นักประกอบการ นักริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการ ความสามารถด้านเทคโนโลยี นักสร้างพลังและแรงบันดาลใจเชิงบวก ตัวอย่างที่ดีและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้แล้วสิ่งสำคัญของผู้บริหารในยุคไร้พรมแดน คือ 1) ผู้บริหารต้องทำความรู้จักกับการเปลี่ยนแปลง 2) ผู้บริหารต้องสร้างการเปลี่ยนแปลง 3) ผู้บริหารต้องเป็นตัวแทนความเปลี่ยนแปลง 4) เป็นนักปฏิรูป เป็นนักคิด นักพัฒนา ต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก 5) ประชาธิปไตย 6) ประสาน 7) ประนีประนอม 8) ประชาสัมพันธ์ และ 9) ประชาสงเคราะห์

อัศนีย์ สุกใจใจ (2560, หน้า 94) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ดีต้องเป็นบุคคลที่มีปัญญา ประกอบไปด้วยการเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ และมีความฉลาด กล้าคิดกล้าทำ และกล้าที่จะตัดสินใจ มีความคิดริเริ่ม มีคุณธรรมช่วยเหลือผู้อื่นตลอดจนเป็นผู้นำได้เป็นอย่างดีรวมถึงมีความสามารถในการวางแผน และการจัดระเบียบงาน รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น และรู้จักใช้อำนาจหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

คณินนิตย์ กิจวิธิ (2561, หน้า 35) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนย่อมมีคุณลักษณะหรือลักษณะเด่น เช่น บุคลิกภาพ นิสัยใจคอ เจตคติ ความเป็นผู้นำ ความสามารถในการตัดสินใจ ความทะเยอทะยาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการคิด ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการพูด เป็นต้น คุณลักษณะเป็นสิ่งที่ชี้วัดให้เห็นถึงความดีของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละคน ทั้งนี้สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ก็มีคุณลักษณะหลายประการ อาทิ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดสร้างสรรค์และใช้นวัตกรรม ตระหนักถึงผลกระทบจากภายนอก มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ มีภาวะผู้นำแบบจูงใจใฝ่บริการ มีคุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ

สิริกุล อนุรักษ์ธนากร (2563, หน้า 26) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม และประสบการณ์ทางการบริหาร การศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองต่อการแข่งขันและทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาโรงเรียนไปตามเป้าหมายที่วางไว้ มีความรู้ในวิชาชีพ วิชาการ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรับผิดชอบ มีจิตใจเอื้อเฟื้อ พัฒนาทางด้านวิชาการ อยู่เสมอ ปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ และมีภาวะผู้นำสูง

2.1.3 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทและหน้าที่ตามภารกิจหลักและงานที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความรู้และความสามารถเกี่ยวกับการบริหารงานในโรงเรียน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในปัจจุบัน นักวิชาการในต่างประเทศ ได้กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนไว้หลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เซฟา (Sayfarth, 1999, p. 165) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนางานการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนไว้ 4 ด้าน คือ 1) มุมมอง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร 2) การประเมินผลนักเรียน 3) การจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4) การประเมินผลการสอนของครู 5) การวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู

กันนิงแฮม และคลอเดโร (Gunningham and Cordeiro, 2003, p. 35) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้นำทางวิชาการหรือผู้จัดการโรงเรียนว่าบทบาทของผู้บริหาร คือ ผู้นำทางวิชาการ หรือผู้จัดการโรงเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการ จะเน้นไปที่การพัฒนาหลักสูตรและการสอน การพัฒนาคณะครูการนิเทศการสอน การประเมินโปรแกรม ครูและนักเรียน และการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และยังได้กล่าวถึงแนวโน้มของงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นอันดับแรกไม่ทิ้งงานการบริหารจัดการสถานศึกษาไว้ว่า สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาต้องเน้นที่การสอนและการเรียนมากกว่าการประยุกต์เทคนิคการเรียนรู้และความชำนาญ ผู้บริหารเลือกใช้เวลาอย่างไรอะไรที่ผู้บริหารกระทำอย่างมีความหมาย และอะไรคือความเชื่อของผู้บริหารในค่านิยม แผนงานที่วางไว้และความเข้าใจเกี่ยวกับการสอน การเรียนและผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ข้อเท็จจริงที่ผู้บริหารให้ความสนใจบางอย่างที่โรงเรียนละเลย นอกจากนี้พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารคือการเข้าตรวจเยี่ยมห้องเรียนเพื่อดูการทำงานของครูและเป็นโอกาสที่ดีที่ผู้บริหารจะได้อธิบายถึงพันธกิจเบื้องต้นของ

โรงเรียน คือ การเรียนการสอนและการประกาศใช้พันธกิจกับนักเรียน ครูผู้ปกครองและคนอื่น การสร้างความคิดหวังที่สูงต่อการเรียนการสอน และสอดแทรกแบบแผนการปฏิบัติงานประจำวัน ของนักเรียน และคณะครูด้วยความหมายและความสำคัญ

เคนเนต และเจน (Keneth and Jane, 2000, p. 103) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของกลุ่มและกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) บทบาทด้านบุคคล ได้แก่ บทบาทการเป็นหัวหน้าองค์กรและผู้นำของหมู่คณะ 2) บทบาทในด้านข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ บทบาทในการเป็นศูนย์กลางของระบบประสาทขององค์กร อันประกอบด้วย การรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและเป็นรูปธรรมมากที่สุด และ 3) บทบาทในการตัดสินใจ ได้แก่ บทบาทในการเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ เป็นผู้จัดการกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เป็นผู้จัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ภายในองค์กร จากการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่าผู้บริหารมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างความร่วมมือ ความสามัคคีของสมาชิกในหน่วยงาน และรับผิดชอบงานทุกอย่างของสถานศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปและการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน องค์กร เอกชน ซึ่งต้องมีเทคนิคในการบริหารและเทคนิคการสร้างทีมในการทำงาน สามารถให้สมาชิกในหน่วยงาน ร่วมกันปฏิบัติภารกิจขององค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เต็มตามความสามารถของสมาชิก เพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด

นักวิชาการในประเทศก็ได้กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนไว้อย่าง หลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จำเริญ จิตรหลั่ง (2550, หน้า 18-21) กล่าวว่า วิธีการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความ ร่วมมือ มีความยืดหยุ่น และคล่องตัวนั้น ผู้บริหารต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ควบคุมไปสู่ บทบาทใหม่ในฐานะผู้สนับสนุน ดังนี้

1. บทบาทในการยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย

2. บทบาทในการขยายโอกาสทางการศึกษาของประชากรในวัยเรียน

3. บทบาทในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

4. บทบาทในการเสริมสร้างสถานศึกษาให้เข้มแข็งอีกสองปีต่อมา

สัมมา ธนินธ์ (2556, หน้า 55-57) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนต้อง เป็นบุคคลที่รับผิดชอบต่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน มีดังนี้ 1) บทบาทที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ ผู้บริหารควร กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการทำงาน แล้วกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายทางการบริหาร โดยระลึก เสมอว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับองค์กร มีการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามเป้าหมาย

และวัตถุประสงค์ 2) บทบาทในด้านการวางแผน ผู้บริหารควรมีการออกแบบรูปแบบเพื่อการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าโดยเลือกแนวทางที่ดีที่สุดโดยการกำหนดผลที่ได้จากการปฏิบัติงาน ทำความชัดเจนในสิ่งที่ต้องการให้สัมฤทธิ์ผลและวิธีการวางแผนผลสัมฤทธิ์และปรับปรุงระบบค่านิยมของสังคม มีการจัดทำแผนให้สมบูรณ์ให้เป็นจริงและปฏิบัติได้โดยทบทวนแผนอย่างสม่ำเสมอจะทำให้บุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้าใจแผนและปฏิบัติได้ในทิศทางเดียวกัน 3) บทบาทในด้านการจัดองค์การ ผู้บริหารควรวางโครงสร้างและกำหนดตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย ส่งเสริมพฤติกรรมกลุ่มสู่ผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์และเป้าหมายโดยผ่านการปฏิบัติงานก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยของกลุ่ม โดยผ่านทางความสัมพันธ์ทางการแสดงออกด้วยตนเอง 4) บทบาทในด้านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรมีการแนะนำบุคลากร เคารพความรู้ บุคลิกภาพและเกียรติคุณของบุคลากรทุกคน ใช้อำนาจและหน้าที่ตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจว่ากิจกรรมทั้งหลายดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยกำหนดขั้นตอนและวิธีการเพื่อแก้ปัญหาหรือการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และ 5) บทบาทในด้านการประเมินผล ผู้บริหารควรศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งในการประเมินผลกระบวนการดำเนินงานทั้งระบบ โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานและเกณฑ์ที่กำหนด

จร สุนทรายุทธ (2556, หน้า 68) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนต้องทำหน้าที่บริหารจัดการทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ภายใต้โครงสร้างของระบบราชการ

สาริสรา ปราเมต (2556, หน้า 217-218) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่กำหนดประสิทธิภาพการทำงานของสถานศึกษา กล่าวคือเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการของสถานศึกษาในทุกด้าน บทบาทสำคัญทางด้านวิชาการคือการส่งเสริมและพัฒนาจัดทำหลักสูตร ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกันจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน พัฒนาครูและบุคลากรให้รู้และเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับชุมชนในการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

ภารดี อนันต์นารี (2557, หน้า 272) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนได้สรุปบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ ดังนี้ 1) ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษาไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแผนงานในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา 3) นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา 4) บริหารจัดการให้เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอน ให้ครูผู้สอนมีเสรีในการคิดพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน

และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู มีการทำงานเป็นทีมโดยมีการฝึกกำลังระหว่างกลุ่มวิชาเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร 5) พัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นห้องเรียน และ 6) จัดให้มีระบบนิเทศภายในช่วยเหลือครูในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

วาสนา เต่าพาลี (2557, หน้า 21) กล่าวว่า บทบาทของโรงเรียน หมายถึง แบบแผนหรือแบบอย่างการปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีขึ้นในหน่วยงานของผู้ครอง ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการกำหนดนโยบาย วางแผนการจัดการศึกษา การควบคุมการบริหารงาน การระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมความสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งชุมชน ผู้ปกครอง โดยใช้ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลาดำเนินการบรรลุจุดมุ่งหมาย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่สถานศึกษา

บรรจง ลาวะลี (2560, หน้า 214) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคใหม่ ประกอบด้วย บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัย บทบาทในฐานะผู้ประเมิน บทบาทในการทบทวนนโยบาย บทบาทในการบริหารหลักสูตรและการสอน บทบาทในการกำหนดตารางการปฏิบัติงาน บทบาทในการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ บทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร บทบาทในการประชาสัมพันธ์ บทบาทในการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน และบทบาทในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

อัศนีย์ สุกิจใจ (2560, หน้า 99) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน มีภารกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป นอกจากนี้ การเป็นผู้บริหารยังต้องมีทักษะ ความคิด กระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาในเรื่องของการบริหาร รวมทั้งมีการส่งเสริม พัฒนาทั้งบุคลากร การเรียนการสอน เพื่อให้ก้าวหน้าและทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและมีหน้าที่สำคัญในการบริหารโรงเรียน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบริหารงานวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารงานทั่วไป เป็นผู้นำและผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่ พัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อก่อให้เกิดคุณภาพและความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.1.4 หลักการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียน มาตรา 39 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการ 4 งาน คือ งานด้านการบริหารงานวิชาการ งานด้านการบริหารงบประมาณ งานด้านการ

บริหารงานบุคคล และงานด้านการบริหารงานทั่วไป (ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เดอะบุคส์, 2556, หน้า 17) นักวิชาการในประเทศก็ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556, หน้า 39-104) ได้อธิบายงานของการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สรุปพอสังเขปได้ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ เปนงานหลักของสถานศึกษามีความสำคัญ อย่างยิ่งยวด ต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ โดยมีภารกิจขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน โดยมีภารกิจขอบข่ายการบริหารงบประมาณ ดังนี้ 1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตังงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง 3) การอนุมัติการใช้จ่าย งบประมาณที่ได้รับจัดสรร 4) การขอโอนและขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ 5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ 6) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ 7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ 8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา 10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา 11) การวางแผนพัสดุ 12) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้งบประมาณ

เพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 13) การพัฒนาระบบข้อมูล และสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ 14) การจัดหาพัสดุ 15) การควบคุมดูแลบำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ 16) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน 17) การเบิกเงินจากคลัง 18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน 19) การนำเงินส่งคลัง 20) การจัดทำบัญชีการเงิน 21) การจัดทำ รายงานทางการเงินและงบการเงิน และ 22) การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และ รายงาน

3. การบริหารงานบุคคล การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาการบริหารโรงเรียนได้อย่างสมบูรณ์ จึงมีแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล โดยมีภารกิจขอบข่ายการบริหารงานบุคคล ดังนี้ 1) การวางแผนอัตรากำลัง 2) การจัดสรร อัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 4) การเปลี่ยน ตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 5) การดำเนินการเกี่ยวกับการ เลื่อนขั้นเงินเดือน 6) การลาทุกประเภท 7) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 8) การดำเนินการทาง วินัยและการลงโทษ 9) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไวก่อน 10) การรายงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 11) การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ 12) การออกจากราชการ 13) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ 14) การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการ เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 15) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา 16) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ 17) การส่งเสริมมาตรฐาน วิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ 18) การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา 19) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและบุคลากร ทางการศึกษา และ 20) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการ บริหารงานบุคคลให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. การบริหารงานทั่วไป เนื่องจากการบริหารงานทั่วไปเป็นการดำเนินงานเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และช่วยอำนวยความสะดวกให้ภารกิจหลักขององค์กรดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้ลงสู่ผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยมี ภารกิจขอบข่ายของการบริหารงานทั่วไป ดังนี้ 1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศ 2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 3) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา 4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร 6) การพัฒนา มาตรฐานการปฏิบัติงาน 7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 8) การดำเนินงานธุรการ 9) การดูแลอาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อม 10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 11) การรับนักเรียน 12) การเสนอ ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา 13) การประสานการจัดการศึกษา ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย 14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 15) การประชาสัมพันธ์งาน

การศึกษา 16) งานกิจการนักเรียน 17) การทัศนศึกษา 18) การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 19) การประสานราชการกับสวนภูมิภาคและสวนท้องถิ่น 20) การรายงานผลการปฏิบัติงาน 21) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน และ 22) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

ภารดี อนันต์นาวิ (2557, หน้า 280-309) ได้อธิบายงานของการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สรุปพอสังเขปได้ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระและคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยมีภารกิจ ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวทางการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และ 12) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน โดยมีภารกิจขอบข่ายของการบริหารงบประมาณ ดังนี้ 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ ได้แก่ การวิเคราะห์และพัฒนานโยบาย การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนานโยบาย การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ การโอนเงินงบประมาณ 3) การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ได้แก่ การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน 4) การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ได้แก่ การจัดการทรัพยากร การระดมทรัพยากร การจัดหารายได้และผลประโยชน์ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา 5) การบริหารการเงิน ได้แก่ การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การกันเงินไว้เบิกเหลื่อมปี 6) การบริหารบัญชี ได้แก่ การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดทำรายงานทางการเงินและ

งบการเงิน การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียนและรายงาน 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ได้แก่ การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของโรงเรียน การจัดหาพัสดุ การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

3. การบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อีสรระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีภารกิจขอบข่ายของการบริหารงานบุคคล ดังนี้ 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย และ 5) การออกจากราชการ

4. การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาโรงเรียนให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจน การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขอบข่ายการบริหารงานทั่วไป ดังนี้ 1) การดำเนินงานธุรการ 2) งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ 4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร 6) งานเทคโนโลยีและสารสนเทศ 7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการงบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป 8) การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 10) การรับนักเรียน 11) การส่งเสริมและประสานงานจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย 12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

พระครูปลัดตอเนก ปุณณวุฑฺโฒ (แก้วดวงดี) (2561, หน้า 71) กล่าวว่า หลักการบริหารโรงเรียนควรยึดหลักการบริหาร คือ 1) การวางแผน (Planning) หมายถึง เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคตของผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การจัดองค์กร (Organization) หมายถึง เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ 3) งานบุคลากร (Staffing) หมายถึง เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงานที่ทำ

4) การอำนวยการ (Directing) หมายถึง เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์และภาวะผู้นำที่ดี และ 5) การกำกับดูแล (Controlling) หมายถึง เป็นการควบคุมดูแลคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสว่างลย์) (2561 หน้า128-129) กล่าวว่า หลักการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลที่ดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อยๆ ทฤษฎีการบริหาร POSDCORBP = Planning หมายถึง การวางแผนงาน O = Organizing หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การ S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงาน D = Directing หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยการรวมทั้งการควบคุมงาน Co = Coordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน R = Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน B = Budgeting หมายถึง การงบประมาณ

ประมะ บุญเชื้อง (2562, หน้า 41-47) กล่าวว่า หลักการบริหารโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการกระจายอำนาจบริหารการศึกษาให้กับสถานศึกษาใน 4 ด้าน คือ การบริการศึกษาให้กับสถานศึกษาใน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับการงานหรือภารกิจการบริหารสถานศึกษาจะใช้กรอบแนวคิดในเรื่องของขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษา ที่เป็นไปตามการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และแนวทางการกระจายอำนาจบริหารการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ทั้งนี้เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเป็นอิสระ ความคล่องตัวและสามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องการกระจายอำนาจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ซึ่งมีความสัมพันธ์ ซึ่งมีรายละเอียดการบริหารงานแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียน เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน ดังนั้นงานวิชาการจึงเป็นหัวใจของ

โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น ผู้บริหารการศึกษาทุกคนควรจะได้รับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครูกระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำครูและประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น โดยมีขอบข่ายและภารกิจครอบคลุมเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการ การสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล รวมทั้งติดตามผลและสื่อการสอนรวมถึงการพัฒนาผู้สอนตลอดจนการดำเนินกิจการของโรงเรียนจะต้องเป็นไปตามหลักสูตรและระเบียบพิธีการของการเรียนการสอน จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมทุกระยะด้วยการจัดเนื้อหาวิชาให้ทันสมัย บางครั้งก็มีการเพิ่มวิชาใหม่ ๆ เข้าไปด้วย ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างแท้จริงนั้น เกิดจากการเรียนการสอน ดังนั้นเมื่อหลักสูตรเปลี่ยนก็จำเป็นต้องอบรมครูตามไปด้วย เพราะการใช้หลักสูตรในโรงเรียนจะมีส่วนเกี่ยวข้องไปถึงการจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน วิธีการสอน การใช้อุปกรณ์การสอนและการประเมินผลด้วย ถ้ามองในด้านของงานสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ งานควบคุมดูแลหลักสูตร การสอน อุปกรณ์การสอน การจัดการเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร ดังนั้นในหลักการเบื้องต้นของการบริหารจึงต้องมีข้อความชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ยึดหลักในสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม
2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้
4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การบริหารวิชาการ คือ การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด โดยงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน ในงานวิจัยฉบับนี้สามารถสังเกตหรือวัดได้จากการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ระบบประกันคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี การวัด การประเมินผลและการเทียบโอน การนิเทศและการแนะแนว รวมทั้งการส่งเสริมและการประสานความร่วมมือทางวิชาการกับองค์กรอื่น ๆ และชุมชน เพราะจุดมุ่งหมายของทุกสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวันผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศ การศึกษางานวางแผนการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณ หมายถึงการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในยุคปัจจุบันเน้นความเป็นอิสระในการบริหารให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน มีการจัดผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน การบริหารงบประมาณจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการจัดการศึกษาทั้งระบบ ดังนั้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล เท่าเทียมกัน จึงส่งผลต่อคุณภาพได้มาตรฐานตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งขอขยายและภารกิจของงานงบประมาณหรือการบริหารการเงินโรงเรียนควรจะประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. การวางแผนการเงินของโรงเรียน มีการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายและดำเนินการเกี่ยวกับการเงินของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อการให้ได้มาหรือการจ่ายไปซึ่งการเงินของโรงเรียน เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจการของประเทศ รายได้ของประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

2. การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของโรงเรียนโดยรวม เช่น ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง วัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นต้น

3. การควบคุมการดำเนินงานทางด้านการเงิน เพื่อให้มีประสิทธิภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยระบบบัญชี และวิธีการต่าง ๆ ในการตรวจสอบเงินและทรัพย์สินของโรงเรียนการจัด

4. การเกี่ยวข้องการรับและการจ่ายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ หลักการทางการบริหารและรวมทั้งหลักการคลังทั่วไป

การบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนต้องอาศัยหลักการมากมายเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหาร หลักการบริหารการเงินโรงเรียนที่ผู้บริหารทุกระดับจะต้องคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้

1. หลักสารัตถประโยชน์ (Utility Principle) ในการบริหารการเงินโรงเรียนนั้นจะต้องคำนึงถึงการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การใช้จ่ายเงินต่าง ๆ ควรเป็นไปเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด

2. หลักแห่งเอกภาพ (Unity Principle) การบริหารงานการคลังทั่วไปนิยมการแยกรายการต่าง ๆ ออกจากกันและรวมกันไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน ให้เป็นเอกภาพ เช่นเป็นหมวดรายจ่ายหมวดรายรับ หมวดหนี้สิน เป็นต้น นอกจากนี้เอกสารและบัญชีต่าง ๆ มักจะแยกประเภทเพื่อให้งานต่อการตรวจสอบ

3. หลักแห่งความสมดุล (Balance Principle) เนื่องจากหน้าที่รับผิดชอบของรัฐนั้นมีมากมาย ดังนั้นการทุ่มเงินส่วนใหญ่มาใช้ทางการศึกษา โดยไม่สมดุลกับรายจ่ายด้านอื่น ๆ ย่อมไม่เกิดผลดีอย่างนอน ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาจะต้องพิจารณาในแง่ของประเทศโดยรวมด้วย

4. หลักความเป็นธรรม (Equity Principle) ในการพิจารณาจัดสรรเงินใช้ในโรงเรียน ควรพิจารณาตามความจำเป็นและความเหมาะสม ตามหลักการแห่งเหตุผลอันแท้จริง ไม่ควรพิจารณาเงินตามความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก

5. หลักแห่งความชัดเจน แจ่มแจ้ง (Clarity Principle) ในการจัดการเกี่ยวกับการเงินของโรงเรียนจะต้องทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจทุกอย่าง เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามแนวทางเดียวกัน เช่นเกี่ยวกับวันที่ เวลา และสถานที่ การปฏิบัติ การจัดรายการ จำนวนเงินที่ใช้จ่ายหรือได้มา เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความสะดวกในการพิจารณาการกำหนดแยกรายการเป็นหมวดหมู่เพื่อให้เข้าใจง่าย และการคำนวณตัวเลขให้แน่นอนนอนเป็นการสนับสนุนหลักการเช่นเดียวกัน

6. หลักจารีตประเพณีนิยม (Conservative Principle) ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินนั้น เรามักจะประพฤติปฏิบัติไปในทำนองเดียวกัน และสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตและปัจจุบันเป็นการทำให้เกิดความเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติ

7. หลักสมานฉันท์ (Harmony Principle) การบริหารงานคลังต้องคำนึงถึงความขัดแย้งระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกิจการทุกอย่างเกี่ยวกับการคลังของโรงเรียนจะต้องได้รับการยอมรับจากทุกคน ไม่ขัดแย้งซึ่งกันและกันและพยายามก่อให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วย

8. หลักความถูกต้องกับความเป็นจริง (Accuracy Principle) ในการบริหารการเงิน โรงเรียนจะต้องมีลักษณะเปิดเผยสามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้ตลอดเวลาและทุกรายการ

9. หลักการกำหนดเวลา (Annuity Principle) ในการบริหารงานการคลังโรงเรียน จำเป็นต้องกำหนดเวลาไว้ให้แน่นอน เพื่อสะดวกในการติดตามและประเมินผลโดยทั่วไปจะกำหนดไว้เป็นหนึ่งปี โดยให้สอดคล้องกับปีงบประมาณ

10. หลักการคาดการณ์ล่วงหน้า (Foresight Principle) ในการบริหารการเงินผู้บริหาร จะต้องคาดการณ์ล่วงหน้าได้ถูกต้อง เพื่อความรอบคอบในการปฏิบัติงาน

11. หลักความมีลักษณะเฉพาะอย่าง (Specification Principle) การปฏิบัติงาน ในหน่วยงานการเงินควรแบ่งงานรับผิดชอบระหว่างบุคคลในหน่วยงานให้แน่นอนและเฉพาะบุคคลไม่ ก้าวก่ายหน้าที่ยิ่งกันและกัน เช่น แยกฝ่ายปฏิบัติการกับฝ่ายตรวจสอบออกจากกัน เป็นต้น การให้ ผู้รับผิดชอบงานเฉพาะอย่างนั้นเป็นการทำให้คนได้ทำงานเฉพาะอย่าง ซึ่งให้เกิดความแน่นอนในหาร ปฏิบัติงานป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นได้

12. หลักการประหยัด (Economy Principle) การใช้จ่ายเงินทุกอย่างของโรงเรียนการ เป็นไปโดยความประหยัด พิจารณาถึงความจำเป็นในการดำเนินงานใดที่ต้องใช้เงินมากและเป็น งานที่ไม่จำเป็น และไม่เป็นประโยชน์ควรตัดรายการนั้นทิ้งไป

จากการศึกษาเอกสารผู้วิจัยสามารถสรุปขอบข่ายและภารกิจงานงบประมาณของผู้บริหาร ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารการเงินให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบกฎเกณฑ์หน้าที่เกี่ยวกับการเงิน ได้ว่า การบริหารงานงบประมาณประกอบด้วยภารกิจต่าง ๆ มากมาย คือ การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือ แผนพัฒนาการศึกษา การจัดทำแผนงบประมาณ การวิเคราะห์ความเหมาะสม การเสนอขอ งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ การโอน เงินงบประมาณ การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การจัดการทรัพยากร การระดม ทรัพยากร การจัดหารายได้และผลประโยชน์ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา กองทุนสวัสดิการเพื่อ การศึกษา การบริหารบัญชี การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน การจัดทำและจัดหาแบบ พิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ ของสถานศึกษา การจัดหาพัสดุ การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง ตลอดจนการควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ การบริหารเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับ นักเรียน รวมทั้งการดูแลรักษาทรัพย์สินทางราชการของโรงเรียน เป็นต้น

3. การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลในการทำงานในหน่วยงาน หรือ องค์กรเพื่อให้บุคคลมาปฏิบัติงานตามที่ต้องการและให้บุคคลได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นมาตรฐานจูงใจให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของหน่วยงานโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ระบุคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัว เกิดความอิสระในการปฏิบัติงานภายใต้กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ นำไปสู่การบริการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สนองตอบความต้องการของหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับผิดชอบ ให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การบริหารงานบุคคลยึดหลักการแนวคิด ดังนี้

1. ยึดหลักการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
2. ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาตามนโยบายกฎหมาย และหลักเกณฑ์ที่กำหนด
3. ยึดหลักธรรมาภิบาล

กล่าวโดยสรุป ขอบข่ายและภารกิจงานบุคคล ประกอบไปด้วย งานธุรการ งานวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลัง งานกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ งานสรรหาและบรรจุ งานแต่งตั้ง ย้าย โอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา งานออกจากราชการ งานบำเหน็จความชอบ งานทะเบียนประวัติ งานส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ งานการพัฒนาฝึกอบรมและลาศึกษาต่อ งานวินัย งานอุทธรณ์และร้องทุกข์ งานกฎหมาย และการดำเนินการคดีของรัฐ การกำกับดูแล และประเมินปฏิบัติงานบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน

4. การบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไป หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบการบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลได้ตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการบริการการศึกษา

ทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหาร และจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความ โปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กร ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การบริหารงานทั่วไป เป็นภารกิจหนึ่ง สถานศึกษาในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยสามารถ สรุปขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยงานต่าง ๆ คือ การดำเนินงาน ธุรการ การประชาสัมพันธ์ งานประสานราชการ การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดทำสำมะโนนักเรียน การรับนักเรียน การจัดระบบการควบคุมภายใน หน่วยงาน การดูแลสถานที่และสภาพแวดล้อม งานบริการสาธารณะ งานเลขานุการคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ และบุคลากร การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียน การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงาน งานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา

องค์ประกอบในการบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ องค์ประกอบในการบริหารโรงเรียน นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ได้อยู่ที่กระทรวงศึกษาแต่เพียงผู้เดียว ทุกฝ่ายมีความสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านที่ 1 ผู้บริหาร (Principal) ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จะต้องเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารวิทยาลัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ เป็นต้น อันที่จริงแล้วผู้บริหารเหล่านี้ คือ “ผู้นำ” หรือ “หัวหน้า” ของแต่ละสถานศึกษา ผู้บริหาร หรือ ผู้นำ หรือ ผู้จัดการ หรือ หัวหน้างาน ไม่ว่าจะหน่วยงานเล็ก หรือหน่วยงานใหญ่หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตาม ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือ ประสิทธิภาพ ของงานเป็นอย่างยิ่ง บางครั้งการจัดองค์กรแม้จะไม่เรียบร้อยถูกต้องอยู่บ้างก็อาจ ได้รับผลงานสูงได้หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำของ ผู้บริหารไม่ดี แม้การจัดองค์กรถูกต้อง หรือ ดีเพียงใดก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมสมบูรณได้ยาก ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ ถูกต้อง เหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์กร ขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้นำ ซึ่งจะ วินิจฉัยสั่งการ หรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารหรือผู้นำนั้นควรที่จะประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการและคุณลักษณะด้านความสามารถ ในการบริหาร

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่มีศิลปะในการบริหารคนบริหารงานให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับสูง ดังนี้

1. ผู้บริหารระดับต้น (First-Line Managers) หมายถึง ผู้บริหารที่อยู่ระหว่างพนักงานระดับปฏิบัติการกับผู้บริหารระดับอื่น ๆ โดยอาจจะเรียกชื่อแตกต่างกันออกไปตามลักษณะขององค์กร เช่น หัวหน้างาน (Supervisor) หัวหน้าแผนก (Section Head) หรือผู้จัดการ เป็นต้น

2. ผู้บริหารระดับกลาง (Middle Managers) หมายถึง บุคคลที่อยู่ตรงกลางระหว่างผู้บริหารระดับสูงและปฏิบัติ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่นำวิสัยทัศน์ ภารกิจและกลยุทธ์ของผู้บริหารระดับสูงมาผลักดันให้เกิดผล ในทางปฏิบัติ ช่วยผลักดันองค์กรให้พัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้บริหารระดับกลาง เช่น ผู้อำนวยการ เป็นต้น

3. ผู้บริหารระดับสูง (Top Managers) หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงสุดขององค์กร มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมายขององค์กรในรูปของ วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และนโยบาย เพื่อเป็นกรอบ และแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรเป็นผู้ตัดสินใจ นำองค์กรเพื่อความอยู่รอด ผู้บริหารระดับสูงจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการประชุมหรือสื่อสารกับพนักงานระดับสำคัญ ๆ ขององค์กร เป็นตัวแทนองค์กรในงานสาธารณะต่าง ๆ เป็นตำแหน่งที่มีความกดดันในงานสูงมีเวลาพักผ่อนน้อยและเวลา ส่วนตัวน้อย มีความสามารถในการตัดสินใจที่รวดเร็วและแม่นยำ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาและวิกฤติต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ หมายถึง ผู้บริหารที่มุ่งส่งเสริมพัฒนา บริหารจัดการและดำเนินการให้ผู้เรียนทุกคนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มุ่งมั่นในการที่จะจัดการการศึกษาที่สมบูรณ์แบบ โดยให้เกิดผลในทุกมิติกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ นำไปสู่ความเป็นสถานศึกษาสมบูรณ์ คือ สถานศึกษาที่มีความร่มรื่น มีสภาพน่าดู น่าอยู่และน่าเรียน โดยมีกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงอย่างมีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณภาพในลักษณะเก่งดีและมีความสุข ทำให้ครูมีคุณภาพในลักษณะเก่ง ดี มี ความสุข และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ นำไปสู่โรงเรียนและชุมชนมีคุณภาพ มีคำกล่าวที่ว่า กว่าจะเป็นผู้บริหารนั้นยากยิ่ง แต่การจะเป็นนักบริหารมืออาชีพยากยิ่งกว่า และไม่มีองค์กรแยะแต่ผู้บริหารเยี่ยมและไม่มีผู้บริหารเยี่ยมแต่องค์กรแยะ

2. องค์กรประกอบที่ 2 งบประมาณ (Budget) การงบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกชนิด ทุกหน่วยงานและทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐหรือเอกชน องค์กรการกุศลหรือฝ่ายธุรกิจ ทุกหน่วยงานและทุกองค์กรจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงักงบประมาณเป็นสิ่งชี้บ่งแนวความคิดในการบริหารงานตลอดจนวิธีการ

ดำเนินงานงบประมาณ จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์นโยบาย วิธีดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน การดำเนินการกึ่งงบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสม มีความจำเป็นในการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา หมายถึง งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้แก่หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทรวมทั้งการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งสำนักงบประมาณ ได้จำแนกไว้เป็น 5 ระดับต่อประเภทการศึกษาได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา การศึกษาไม่กำหนดระดับการบริการสนับสนุนการศึกษาและการศึกษาอื่นหน่วยงานที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียน เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องใช้เงินในการดำเนินงานและพัฒนาตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการเงินของโรงเรียนเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการจัดสรรเงินเพื่อการศึกษา แนวปฏิบัติในการบริหารการเงินในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย งานการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การเนาส่งการซื้อ, การจ้าง บัญชีพัสดุ การตรวจสอบและรายงานการเงิน เป็นต้น

3. องค์ประกอบที่ 3 ครู (Teacher) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 “ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ครูนับว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญมากที่จะช่วยผลักดันให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งคุณสมบัติของครูดี ประกอบด้วย

1. มีความรู้จริงในสาขาที่ตนสอน
2. สามารถทำได้จริงตามที่ได้ศึกษามาและรักษาสุขภาพของตนเองได้เป็นอย่างดีจริง
3. มีนิสัยดีจริง มีความประพฤติน่าเคารพ น่าเทิดทูน สามารถปิดนรกและเปิดสวรรค์ให้ตนเองได้จริง เป็นกัลยาณมิตรให้ตนเองได้จริง

4. ครูสั่งสอนได้จริง สามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้ลูกศิษย์รู้จริง ทำเองได้จริง มีความประพฤติดีเยี่ยมจริง สามารถอบรมสั่งสอนศิษย์ให้ประกอบอาชีพตั้งหลักฐานได้จริง ปิดนรกและเปิดสวรรค์ให้ตนเองตามครูได้จริง นั่นคือครูสามารถเป็นกัลยาณมิตรให้ตนเองและศิษย์ได้จริงครูที่จะเป็นครูที่ดีได้อย่างแท้จริงนั้น ก็ต้องได้รับการฝึกอบรมมาก่อนจากครูที่สมบูรณ์พร้อมด้วยศาสตร์และศิลป์เช่นกันนั่นคือ ต้องฝึกตนเองตามหลักคุณธรรม 4 ได้แก่ 1.ต้องการหาครูดีให้พบ 2.ต้องฟังคำครูให้ชัด 3.ต้องตรองคำครูให้ลึก 4.ต้องปฏิบัติตามคำสอนของครูให้ครบ จะเห็นได้ว่า ครูนั้นมีบทบาทสำคัญต่อลูกศิษย์เป็นอย่างมาก

4. องค์ประกอบที่ 4 นักเรียน (Student) นักเรียน หรือ ผู้เรียนนั้นถือได้ว่าเป็นเหมือนกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความทัดเทียมนานาประเทศ ในการศึกษาที่นักเรียนจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคมรวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรม

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรมหากผู้เรียนปฏิบัติตนเองให้มีความรู้ความสามารถทั้ง 5 ด้านได้แล้วสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. องค์ประกอบที่ 5 ผู้ปกครอง (Parent) ผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาคนอันดับแรกคือ พ่อแม่ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุตรธิดา เพราะพ่อแม่คือผู้ให้กำเนิดบุตรธิดา โดยดูแลตั้งแต่บุตรธิดาอยู่ในครรภ์จนถึงวันกำหนดคลอด เมื่อคลอดบุตรธิดาออกมาแล้ว พ่อแม่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการเลี้ยงดูทารกนั้น ให้เติบโตเข้าสู่วัยเด็กที่มีพัฒนาการที่สมบูรณ์แข็งแรง ทั้งทางร่างกายและอารมณ์วัยเด็ก เป็นวัยที่บุตรธิดามีอายุระหว่าง 1 - 14 ปี และเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองลงมือทดลองถูก ลองผิด และพร้อมที่จะเรียนรู้รวมทั้งรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ในชีวิต มีความสนใจในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมากมาย มีความสามารถในการทำกิจกรรมที่

หลากหลาย ดังนั้นในการเลี้ยงดู พ่อแม่จะต้องให้ความรักและความอบอุ่น นอกจากนั้นสิ่งที่ผู้ปกครองจะต้องให้กับบุตร ธิดานั้นก็คือ ความรู้ โดยการให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุตร ธิดา มีความสามารถไปประกอบสัมมาอาชีพได้จากองค์ประกอบทั้งหมดข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ทุกองค์ประกอบมีความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ หากสิ่งใดขาดหรือไม่มีคุณภาพก็จะทำให้บริหารได้ไม่สมบูรณ์ ดังนั้นทุกฝ่ายจึงต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อให้สถานศึกษาหรือโรงเรียนในประเทศไทยบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถมีผลผลิตคือผู้เรียนที่มีศักยภาพที่ทัดเทียมนานาชาติประเทศออกมาได้

Fayol (1916, p. 26) ได้นำเสนอหลักการบริหาร 14 ประการ โดยย้่าว่า หลักการดังกล่าวมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เข้ากับความต้องการได้ตลอดเวลา ข้อสำคัญอยู่ที่การเข้าใจวิธีการใช้หลักการเหล่านี้ซึ่งเป็นศิลปะที่จำเป็นต้องใช้สติปัญญา ประสบการณ์ การตัดสินใจ และการกำหนดสัดส่วนในการนำมาใช้ หลักการ 14 ประการมีดังนี้

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of Work) ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายและผู้บริหารก็มุ่งมั่นในการทำงานอย่างเดียวกัน จึงควรแบ่งงานกันทำเพื่อนำความสามารถ ความมั่นใจ และความถูกต้องมาเพิ่มผลผลิตของงาน

2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) อำนาจหน้าที่เป็นสิ่งที่ใช้ในการสั่งการ และใช้พลังที่จะให้คนเชื่อถือ สิ่งที่จะเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจนระหว่างอำนาจของผู้บริหารที่อยู่ในที่ทำงาน กับอำนาจที่เกิดจากบุคลิกภาพซึ่งรวมถึงสติปัญญา ประสบการณ์ คุณธรรม และความสามารถที่จะเป็นผู้นำ

3. ความมีวินัย (Discipline) แนวทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้เกิดความมีวินัยที่ดี คือ ข้อตกลงต่างๆ ต้องมีความชัดเจนและยุติธรรมให้มากที่สุด การกำหนดบทลงโทษควรพิจารณานำมาใช้อย่างรอบคอบ

4. ความมีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ในการปฏิบัติงานใดๆ ผู้ปฏิบัติควรได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงผู้เดียวเท่านั้น

5. ความมีเอกภาพในการอำนวยการ (Unity of Direction) ในการจัดกิจกรรมหนึ่งๆควรมีหัวหน้าเพียงคนเดียวต่อหนึ่งแผนงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน

6. ความสนใจของบุคคลต้องเป็นรองความสนใจของคนส่วนรวม (Subordination of Individual Interests to General Interests) หลักการข้อนี้หมายถึง ในเชิงธุรกิจ ความสนใจของผู้ปฏิบัติหนึ่งคนหรือหนึ่งกลุ่มจะไม่นำมาเป็นความสนใจของคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลที่ได้รับจากความมุ่งมั่นและเป็นตัวอย่างของผู้บังคับบัญชารวมทั้งการยอมรับข้อตกลงจากส่วนรวมให้มากที่สุดจะทำให้การแนะนำของผู้บังคับบัญชามีความมั่นคง

7. การให้ผลตอบแทน (Remuneration) ควรมีความเป็นธรรมและทำให้เกิดความพึงพอใจให้มากที่สุดทั้งในด้านบุคลากรและในด้านความเที่ยงธรรม

8. การรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization)

9. สายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) เป็นการแสดงความห่างกันระหว่างผู้มีอำนาจสูงสุดและผู้มีตำแหน่งต่ำสุด ถ้าระยะที่ห่างกันไม่มีความจำเป็นก็ไม่ควรทำ แต่ถ้าต้องการสงวนระยะทางนี้ไว้เมื่อต้องการตัดสินใจก็จำเป็นต้องทำ

10. คำสั่ง (Order) ในการสั่งการทางสังคมเพื่อให้เป็นไปตามที่ต้องการ จำเป็นจะต้องให้ผู้รับคำสั่งอยู่ในบริเวณที่รับคำสั่ง และผู้ปฏิบัติทุกคนจะต้องอยู่ในที่ที่มีการสั่งการ

11. ความเสมอภาค (Equity) ในการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ของตนไม่จะเป็นการอาสาเข้ามาทำหรือทำตามหน้าที่ก็ตาม ผู้บริหารจะต้องให้ความเมตตาและให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรมกับทุกคน ความเสมอภาคนี้ไม่รวมถึงการบังคับขู่เข็ญให้ทำ

12. ความมั่นคงในหน้าที่การงาน (Stability of Tenure of Personnel) ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนจำเป็นต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานใหม่ และความสำเร็จในการทำงานให้ได้ดี การจะทำให้เกิดผลดังกล่าวต้องอาศัยประสบการณ์เดิมซึ่งถ้าเขาสามารถดึงประสบการณ์เดิมมาช่วยได้จะทำให้การทำงานนั้นสำเร็จ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงานหรือปรับออกก่อนที่ผู้ปฏิบัติงานจะดึงประสบการณ์เดิมมาใช้ จึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณา

13. ความคิดริเริ่ม (Initiative) การคิดที่แตกต่างไปจากแผนงานเดิมที่วางไว้และสามารถสร้างสรรค์งานนั้นให้สำเร็จได้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ทั้งจากผู้ที่มีความเฉียบแหลมจนถึงผู้มีประสบการณ์ ความคิดริเริ่มของผู้ปฏิบัติงานจะช่วยเพิ่มความเข้มแข็งให้กับทางธุรกิจได้ดี

14. ความสามัคคี (Esprit de corps) ความสามัคคีคือพลัง เป็นสโลแกนที่ผู้บริหารจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับบุคคลในองค์กร

Daniel Griffiths (1956, p. 115) กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ของตนเองกับคนอื่นในสังคมที่ตนอยู่ ทักษะนี้จะต้องผสมผสานอยู่ในพฤติกรรมของผู้บริหารซึ่งอาจจะพัฒนาและปรับปรุงได้โดยทำความเข้าใจเนื้อหาวิชามนุษยสัมพันธ์และโดยการปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้เขายังเชื่อว่า ขวัญ กำลังใจของบุคลากรในโรงเรียนเป็นผลสืบเนื่องมาจากรูปแบบของการบริหารโรงเรียน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คือ การช่วยเหลือ สนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เป็นทั้งผู้ริเริ่ม สนับสนุน ประสานงาน และการยอมรับสติปัญญาของกลุ่ม

Luther Gulick and Lyndall Urwick (1973, p. 212) ได้เสนอแนวคิดกระบวนการบริหารงานเป็นลำดับ 7 ชั้น และได้เอาตัวอักษรหน้าของแต่ละชั้นมาสร้างเป็นคำว่า POSDCoRB ลำดับชั้นการบริหารงานมี 7 ชั้น ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า และกำหนดเป้าประสงค์ที่แน่นอน หลักสำคัญของการวางแผนมี 3 ประการคือ การวางแผนงานต้องสอดคล้องกับนโยบาย การวางแผนต้องอาศัยหลักวิชาหรือความรู้ทางวิชาการ และการวางแผนต้องอาศัยข้อมูลเพื่อช่วยให้กำหนดวิธีการได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารตามลำดับชั้นของการบังคับบัญชา กำหนดอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งต่างๆ และแบ่งความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งการ จัดองค์การอาจจะจัดเป็นหน่วยงานหลัก หน่วยงานที่ปรึกษา และหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) เป็นหลักการบริหารบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เข้าทำงานในเวลาอันเหมาะสม

4. การควบคุมงาน (Directing) เป็นกระบวนการวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหารพร้อมทั้งการติดตามดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย การควบคุมงานยังหมายถึงการให้คำแนะนำหรือการนิเทศงานของผู้บริหารด้วย

5. การประสานงาน (Coordinating) เป็นการติดต่อ การสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในหน่วยงานต่างๆ ตามโครงสร้างของงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูง ไม่ทำงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน การทำงานให้ผสมกลมกลืนกันในหน่วยงานต่างๆ ทำให้ผลงานตรงตามเป้าหมายการประสานงานเป็นกิจกรรมที่ทุกหน่วยงานจะต้องกระทำเพราะการประสานงานช่วยให้การปฏิบัติการกิจแต่ละขั้นดำเนินไปอย่างราบรื่น

6. การเสนอรายงาน (Reporting) เป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน การเสนอรายงาน ช่วยให้ผู้บังคับบัญชาทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ ทำให้สะดวกแก่การประสานงานในองค์กร

7. การงบประมาณ (Budgeting) เป็นการจัดทำงบประมาณการเงินการใช้จ่ายเงินการควบคุมบัญชีและตรวจสอบบัญชี หน้าที่สำคัญของผู้บริหารในด้านการงบประมาณ เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมขออนุมัติงบประมาณ การพิจารณาให้ความเห็นชอบงบประมาณ การใช้จ่ายเงินตามงบประมาณและการตรวจสอบใช้จ่าย

Max Weber (1966, p. 512) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ระบบราชการที่ดี ต้องเป็นรูปแบบขององค์การที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี ซึ่งแต่ละทักษะเป็นส่วนเฉพาะ เครื่องมือสำคัญของระบบราชการต้องไม่ถือเป็นเรื่องส่วนตัวอย่างมาก ซึ่งทำให้องค์ประกอบทางอารมณ์และทางส่วนตัวที่ขาดเหตุผลเหลือน้อยที่สุด และทำให้บุคลากรในระบบราชการทำงานอย่างอิสระ โดยปราศจากแรงเสียดทานหรือมีความสับสนน้อยที่สุด มีหลักการจัดการ 6 ประการ ดังนี้

1. การแบ่งงาน (Division of Labor) โดยอาศัยความเชี่ยวชาญตามหน้าที่

2. อานาจที่ชัดเจน (Well-Defined Hierarchy of Authority) เป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ตามสายงานให้ชัดเจนจากระดับบนถึงระดับล่าง

3. ระบบเกี่ยวกับกฎระเบียบ (System of Rules)

4. ระบบวิธีดำเนินงาน (System of Procedures) มีวิธีดำเนินงานในการจัดการกับสถานการณ์ทางานอย่างเป็นระบบ

5. การไม่ถือเป็นเรื่องส่วนตัว (Impersonality) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรต้องไม่ถือเป็นเรื่องส่วนตัว แต่เป็นเรื่องขององค์กรเท่านั้น

6. การคัดเลือกและการเลื่อนตำแหน่งตามความสามารถทางวิชาการ (Selection and Promotion Based on Technical Competence) เลือกบรรจุบุคลากรตามความรู้ความสามารถ และ เลื่อนตำแหน่งตามความรู้ความสามารถเช่นเดียวกัน

แนวคิดในการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์เริ่มนำมาใช้กับการบริหารการศึกษาเชิงประชาธิปไตยตามปรัชญาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey, 1963, p. 115) ซึ่งเขาให้แนวคิดว่าการให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารมากขึ้นจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารและครูผู้บริบาลที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการผสมผสานกันระหว่างแนวคิดการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ตัวแทนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยให้สถานศึกษาเป็น ศูนย์กลางของชุมชน ภาวะผู้นำของผู้บริหารจะเปลี่ยนแปลงจากการใช้อำนาจหน้าที่ทางการบริหาร บังคับหรือกำหนดให้บุคลากรทางานเป็นการกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนา งานด้วยสติปัญญาและความเต็มใจมีนักรักษาแนวความคิดการบริหารงานแบบประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา

Koopman (1998, p. 77) ได้เสนอหลักการจัดการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ดังนี้

1. สนับสนุนให้แต่ละคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางการศึกษา
2. ยอมรับว่าภาวะผู้นำเป็นงานของทุกคน และเป็นการกระตุ้นให้คนได้แสดงภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ความต้องการและความสามารถ
3. อำนวยความสะดวกให้บุคคลได้วางแผนร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และร่วมกัน ประเมินผลสำเร็จของงานดำเนินการให้การตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในองค์กรอยู่ใน ความรับผิดชอบของคณะบุคคลมากกว่าความรับผิดชอบของบุคคลเพียงคนเดียว
4. จัดองค์กรให้มีความคล่องตัวเพื่อให้การปรับตัวสนองต่อการเปลี่ยนแปลง

กล่าวโดยสรุป ในการบริหารการศึกษาสามารถนำหลักการ แนวคิด วิธีการต่างๆของแต่ละ ทฤษฎีมาประยุกต์ระบบกับการบริหารโดยมุ่งเน้นการประสานสอดคล้องเพื่อไม่ให้เกิดการ กระทบกระทั่งกัน ซึ่งทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นเพียงแนวทางเท่านั้น แต่การบริหารโรงเรียนจะ ประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับ

บริบทของโรงเรียน การบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาควรเน้นบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งผู้บริหารสามารถสังเกตหรือวัดได้จากการบริหารงานด้านคุณภาพ อนามัยและอาหารกลางวัน การบริหารจัดการระบบช่วยเหลือนักเรียนการรับเข้าเรียน และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัยสำหรับนักเรียน

แนวคิดการบริหารโรงเรียน

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนนท์ (2562, หน้า 103-108) กล่าวว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาสมัยใหม่มี 4 แนวทาง ได้แก่

1. บริหารอย่างมีธรรมาภิบาล (Good Governance)

การบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เกิดพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญ ดังนี้

1.1 การตัดสินใจที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Decision) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้โรงเรียนมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยยึดประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 การมีส่วนร่วม (Participation) กำหนดให้บุคลากรหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร่วมกำกับติดตาม ดูแล

1.3 การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจด้านการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ

1.4 ความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและภารกิจของผู้รับผิดชอบ เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้น

1.5 ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักคิดสำหรับการบริหารจัดการที่ดี สอดคล้องต่อสังคม กระบวนการโปร่งใสและทุกขั้นตอนมีผู้รับผิดชอบ

1.6 ความเป็นนิติบุคคล (A juristic person) เป็นการให้สิทธิและอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้เป็นของตนเอง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งได้กำหนดอำนาจหน้าที่ที่เป็นของโรงเรียนไว้โดยเฉพาะ

2. การบริหารแบบ POLC

การทำให้การบริหารประสบความสำเร็จเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร หรือหน้าที่การบริหารที่ต้องปฏิบัติ ทั้งนี้ การจำแนกหน้าที่การบริหารของนักวิชาการส่วนใหญ่มีแนวคิดสอดคล้องกัน แต่มีการจัด

กลุ่มกิจกรรมย่อยแตกต่างกันไปตามความคิดเห็นของแต่ละคน ในที่นี้อาจสรุปและจำแนกหน้าที่การบริหารคลอบคลุมใน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะดำเนินการอย่างไร ให้บรรลุและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด

2.2 การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง กระบวนการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ และการจัดระบบการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

2.3 การนำ (Leading) หมายถึง การอำนวยการและการประสานงาน เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร

2.4 การควบคุม (Controlling) หมายถึง การกำกับให้การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายและแผนขององค์กรที่ได้กำหนดไว้

3. กระบวนการทำงานเชิงระบบ (PDCA)

ถือเป็นวงจรบริหารงานคุณภาพ มีการหมุนวงจรเล็กไปสู่วงจรใหญ่ อันทำให้เกิดรอบต่อไปทำให้เกิดการปรับปรุงต่อเนื่อง ทำให้งานมีการพัฒนาอย่างไม่สิ้นสุด ทั้งนี้ อาจเริ่มด้วยการปรับปรุงเล็กน้อยก่อนที่จะก้าวไปสู่การปรับปรุงที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการทำงานเชิงระบบ (PDCA) 4 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) การวางแผนที่ดีช่วยให้สามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในด้านแรงงาน วัตถุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน เวลา ฯลฯ และช่วยให้รับรู้สภาพปัจจุบันพร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการผสมผสานประสบการณ์ ความรู้และทักษะอย่างลงตัว การวางแผนที่ดีสามารถทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ควรมีลักษณะดังนี้

1.1 ครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ สามารถแสดงถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ฯลฯ

1.2 พร้อมสู่การพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้นโดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้

1.4 กำหนดทางเลือกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

2. การปฏิบัติ (DO) เป็นการลงมือทำ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบไม่ควรปล่อยให้ถึงวินาทีสุดท้ายเพื่อดูความคืบหน้าที่เกิดขึ้น หากเป็นการปรับปรุงในหน่วยงานผู้บริหารต้องทราบความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้มั่นใจว่าโครงการปรับปรุงมีความผิดพลาดน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบและประเมินผล (Check) เป็นขั้นตอนที่ทำให้เราทราบว่า การปฏิบัติในขั้นที่สองสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญก็คือ ต้องรู้ว่า จะตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนถัดไป กรอบและแนวทางการตรวจสอบและประเมินผล สรุปได้ดังนี้

3.1 ตรวจสอบและประเมินผลขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่

3.1.1 ขั้นการศึกษาข้อมูล มีการศึกษาข้อมูลได้ครบถ้วน

3.1.2 ขั้นการเตรียมงาน การเตรียมงานตามแผนงานมีความพร้อมหรือไม่

3.1.3 ขั้นดำเนินงาน มีบุคลากรและทรัพยากรหรือไม่

3.1.4 ขั้นตอนการประเมิน มีเครื่องมือและขั้นตอนการประเมินผลที่เหมาะสม

3.2 ตรวจสอบประเมินผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น Delta Principle คือ เกณฑ์การประเมิน

3.3 ตรวจสอบและประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จาก ข้อมูลการรับบริการหรือการให้คำแนะนำจากผู้รับบริการโดยตรง

3.4 ตรวจสอบและประเมินคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ได้แก่

3.4.1 บุคลากรมีคุณสมบัติ เหมาะสมกับงานหรือไม่ เพียงใด

3.4.2 วัสดุอุปกรณ์สำนักงานหรือเครื่องใช้ว่ามีขีดความสามารถที่เหมาะสมและสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพเพียงใด

3.4.3 ระบบการทำงาน เช่น ระบบการให้บริการระบบการสื่อสารภายในองค์กร มีความเหมาะสมมากพอกับการบรรลุเป้าหมายคุณภาพหรือไม่

3.4.4 ระบบการบริหารงาน ประกอบด้วย โครงสร้าง องค์กร การบริหารด้านการผลิต และกำหนดเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร

3.4.5 ความต้องการของผู้รับบริการเป็นอย่างไร

3.4.6 งบประมาณที่ใช้ลงทุนมีความจำเป็นและเพียงพอต่อสร้างคุณภาพหรือไม่

3.4.7 ทักษะคติของบุคลากร มีความกระตือรือร้นต่อการทำงาน สามารถสร้างงานที่มีคุณภาพหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น

เมื่อดำเนินงานตรวจสอบและประเมินคุณภาพแล้ว ควรมีการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลต่อฝ่ายบริหาร เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขต่อไป

4. การปรับปรุงและพัฒนา (Act) ขั้นตอนการดำเนินงานจะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ มี 2 กรณี ดังนี้

4.1 ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ ก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้น มาจัดทำให้เป็นมาตรฐานพร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้

4.2 ผลที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ ควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และพิจารณาว่าควรจะทำอย่างไร ต่อไปนี้

4.2.1 มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้

4.2.2 ใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

4.2.3 ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้

4.2.4 เปลี่ยนเป้าหมายใหม่

4. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) เป็นนวัตกรรมทางการบริหารรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจในการปฏิรูปการศึกษา โดยมีหลักการประกอบด้วย การกระจายอำนาจการใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วม การพึ่งตนเอง การประสานงาน ความต่อเนื่อง และหลากหลาย การพัฒนาตนเองและการตรวจสอบและถ่วงดุล การใช้อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ดำเนินการ แก้ปัญหา และจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อคุณภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน จะต้องคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาประกอบการบริหารด้วย การบริหารจัดการให้เป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนเอง แบ่งเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

4.1 รูปแบบที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก (Administrator Central SBM) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธาน กรรมการจะเลือกตั้งจากกลุ่มผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และชุมชน คณะกรรมการมีบทบาทให้คำปรึกษาแต่อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียน

4.2 รูปแบบที่ครูเป็นหลัก (Professional Central SBM) โดยครูในฐานะเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดย่อมรู้ปัญหาได้ดีกว่าและสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด ตัวแทนคณะครูจะเป็นกรรมการโรงเรียนมากที่สุดและร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

4.3 รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก (Community Central SBM) รูปแบบนี้จะตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด โดยตัวแทนชุมชนจะเป็นประธาน ผู้บริหารเป็นกรรมการและเลขานุการ

4.4 รูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก (Professional Community Central SBM) เป็นรูปแบบที่เชื่อว่าครูและผู้ปกครองต่างมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก การบริหารงานในรูปกรรมการจะมีสัดส่วนของครูและผู้ปกครองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน คณะกรรมการและคณะกรรมการโรงเรียนเป็นคณะกรรมการบริหาร

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานให้การบริหารจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน บรรลุ จำเป็นต้องกระจายอำนาจและพัฒนาสถานศึกษา ดังนี้

1. ดำเนินการให้สถานศึกษาพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจภารกิจ เป้าหมายและวิธีดำเนินการ ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ที่มุ่งสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง มิใช่จัดทำเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชารับทราบ และชื่นชม ความสำเร็จอยู่ที่การปฏิบัติตามแผน มิใช่การนำเสนอแผน

2. ให้สถานศึกษามีทีมงานที่มีคุณภาพหลากหลาย จะต้องมีความทำงานทั้งแนวตั้ง และแนวนอน โดยคณะครูเป็นผู้นำ ภายใต้การกำกับดูแลของผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำสูง เปิดกว้างให้ครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมเป็นสมาชิก จัดระบบการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รับรู้และชื่นชมผลงานร่วมกัน

3. พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นมืออาชีพ ทั้งในด้านมาตรฐานวิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถและทักษะทั้งในด้านหน้าที่และกระบวนการ มีการพัฒนาตนเองให้ทันสมัย ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

4. พัฒนาระบบข่าวสารข้อมูลในสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีกลไกในการจัดระบบ ข่าวสารข้อมูล มีระบบสารสนเทศที่ทันสมัย สื่อสารได้หลายทาง รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ข่าวสารข้อมูลไปยังผู้ปกครองและชุมชนภายนอกด้วย

5. ให้เกียรติและยกย่องครูเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น การจัดทำป้ายหรือให้ คำชมเชย การจัดเลี้ยงในวาระต่าง ๆ การให้เกียรติบัตร การเสนอเข้าประกวดผลงาน รวมทั้งการ พิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นต้น

6. ยกย่องผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นมืออาชีพ ประสบความสำเร็จในการอำนวยความสะดวกในการปฏิรูปการศึกษาก้าวหน้า ประสบความสำเร็จสูง สามารถประสานพลังของกลุ่มต่าง ๆ ได้ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างศรัทธาที่ทำให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้วิธี เรียน ครูเปลี่ยนวิธีสอนจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวจะต้อง ได้รับการยกย่องสรรเสริญในรูปแบบต่าง ๆ

7. มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี จะต้องประชาสัมพันธ์ทุกด้าน ในด้านวิชาการจะต้องประสาน สัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องการพัฒนาอื่น เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การจัดภูมิทัศน์ โรงเรียน การจัดบริการที่ดี เช่น โครงการอาหารกลางวัน ซึ่งจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป หลักการบริหารโรงเรียน คือ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และรับผิดชอบการบริหารงานของโรงเรียนที่มี โครงสร้างการบริหารงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2.1.5 การบริหารโรงเรียนแบบ PIE Cycle

จากการศึกษา Newby, Stepich, Lehman, & Russell, (2011 อ้างถึงใน Robert Maribe Branch and Tonia A. Dousay, 2015, pp. 46-47) ได้นำเสนอ PIE Model ในหนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับนักศึกษาครู (pre-service teacher) และครูประจำการ (in-service teacher) ประกอบด้วย

P – Planning	การวางแผน
I – Implementing	การดำเนินการ การปฏิบัติ
E – Evaluating	การประเมินผล

Pitt Community College. (2011) ได้นำเสนอ แนวคิดการบริหารโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาที่เรียกว่า Planning-Implementation-Evaluation Cycle หรือ PIE Cycle for Institutional and Work Unit Planning เป็นกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาองค์กร ซึ่งมีการประยุกต์มาจากรูปแบบการบริหารของนักวิชาการศึกษาด้านการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้รูปแบบที่ชื่อว่า PIE Model พัฒนาขึ้นโดย Newby, Stepich, Lehman, & Russell, 2002 เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยรวบรวมผลการดำเนินงานนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งประกอบด้วย การประเมินผล การดำเนินงานการตรวจสอบปัญหา และการประเมินผลสำเร็จ ซึ่งที่รู้จักและมีการประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์การระหว่างประเทศและโรงเรียน โดยสรุปสาระสำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผน (Plan) คือ การวางแผนและเตรียมการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงทบทวนด้านทรัพยากรและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การเลือกวิธีการสอนและกลยุทธ์
2. ปฏิบัติ (Implement) เป็นการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพัฒนาการเรียนรู้อและบูรณาการวิธีการและสื่อ โดยมีองค์ประกอบที่เรียกว่า 4 Ps
3. ประเมินผล (Evaluate) การประเมิน 2 ส่วน คือ 1) การเรียนรู้ของนักเรียนและประสิทธิผลโดยรวม 2) ประเมินประสิทธิภาพและความน่าสนใจของการเรียนการสอน โดยทำการประเมิน 3 ครั้ง คือ ก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการ

ศักดิ์ สกนธวัฒน์ (2555, หน้า 13-18) ได้สังเคราะห์แนวคิดกระบวนการบริหารของนักศึกษา พบว่า กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implement) และการประเมินผล (Evaluation)

ภารุณี เจริญเฝ้า (2557, หน้า 18-21) ได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดกระบวนการบริหาร สำหรับเป็นกรอบแนวคิดในการบริหารโรงเรียน คือ การวางแผน (Planning) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implement) และการประเมินผล (Evaluation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การวางแผน (Planning) หมายถึง การจัดทำแผนงานและแผนปฏิบัติงาน โครงการ กิจกรรม โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระยะเวลา วิธีดำเนินการ และผู้รับผิดชอบ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การนำแผนไปปฏิบัติ (Implement) หมายถึง การนำแผนงานต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้ ทั้งโครงการและกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติงาน โดยมีการกำหนดขอบเขตงาน กำหนดขั้นตอน การดำเนินงาน จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การติดตาม ควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผล ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน และการนำผลการ ประเมินผลมาแก้ไขปรับปรุง

สุมาลี สุธีกุล (2557, หน้า 41-96) ได้ศึกษารอบแนวคิดกระบวนการบริหารโรงเรียน ประถมศึกษา โดยใช้แนวคิดกระบวนการบริหารของสก็อต สกนธวัฒน์ ที่ได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี การบริหารของนักการศึกษาได้เป็นกระบวนการบริหาร ที่ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implement) และการประเมินผล (Evaluation) และได้้นำแนวคิดจาก นักวิชาการและนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึง การวางแผน (Planning) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implement) และการประเมินผล (Evaluation) มานิยามความหมายกระบวนการบริหารโรงเรียน ประถมศึกษาไว้ดังนี้

การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การจัดทำแผน โครงการและกิจกรรมในแผนปฏิบัติการ ประจำปีไว้ล่วงหน้า เป็นกระบวนการตัดสินใจล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

การนำแผนไปปฏิบัติ (Implement) ประกอบด้วย การปฏิบัติตามแผน โครงการ กิจกรรม ในแผนปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การกำหนดผู้รับผิดชอบ การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน และการอนุมัติ งบประมาณ

การประเมินผล (Evaluation) ประกอบด้วย การตรวจสอบปัญหา การประเมินความสำเร็จ ของวัตถุประสงค์เป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน โครงการ กิจกรรมในแผนปฏิบัติการ และผล การประเมินไปปรับปรุงในแผนปฏิบัติการประจำปี

ธัญญรัตน์ บัวพันธ์ (2558, หน้า 33) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา โดยนำกระบวนการ บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนได้ทั้งระบบ คือ PIE Model ตามแนวคิด Newby และคณะ (2002) โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. P = Planning คือ การวางแผน
2. I = Implementation คือ การนำไปปฏิบัติ
3. E = Evaluation คือ การประเมินผล

ปทุมทอง ไตรรัตน์ (2558, หน้า 40-41) ได้สรุปกรอบแนวคิดการสังเคราะห์แนวคิดกระบวนการบริหาร เป็นกรอบแนวคิดในการบริหารดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ การระบุผลที่คาดหวัง การพิจารณางานที่ต้องปฏิบัติ การตรวจสอบข้อมูลก่อนตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติ การตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติ การกำหนดกลยุทธ์

2. การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) หมายถึง การกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบ ดำเนินการตามแผน การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ การกำหนดงาน การฝึกอบรม การสนับสนุนทรัพยากร การสั่งหรือการทำให้เกิดการปฏิบัติตามแผน การประสานงาน

3. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นกับแผน การรายงานผลการประเมิน การนำผลการประเมินไปปรับปรุงการวางแผน และการปฏิบัติงาน การควบคุมงบประมาณ

ประภาพร จันทรัศมิ์ (2559, หน้า 32-36) ได้วิจัยเรื่องการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา โดยได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการบริหารการศึกษาของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ พบว่าสามารถนำรูปแบบการบริหารของ Pitt Community College (2011) ในสหรัฐอเมริกามาเป็นกรอบแนวคิดเชิงกลยุทธ์ที่เรียกว่า Planning-implementation-Evaluation Cycle หรือ PIE Cycle for Institutional and Work Unit Planning ซึ่งประยุกต์จาก PIE Model โดยการนำเสนอของทีมวิชาการ Newby, Stepich, Lehman, and Russell (2000) ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 2000 เพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบที่อยู่ในกลุ่มการพัฒนาแบบการจัดการส่งมอบโดยบุคคลหรือกลุ่มที่มีความสำคัญในการใช้สื่อและเทคโนโลยีสำหรับช่วยในการเรียนการสอน ในกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) Planning-implementation-Evaluation Cycle หรือ PIE Cycle for Institutional and Work Unit Planning มีลักษณะเป็นวงจรการพัฒนาที่เน้นการพึ่งพาซึ่งกันและกันของแต่ละขั้นตอน โดยแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผน (Planning Phase) ขั้นตอนการนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation Phase) และขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation Phase)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (2559, หน้า 15) นำแนวคิดการบริหารแบบ PIE Model มากำหนดเป็นแนวทางในการบริหารแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานระดับสำนักงานซึ่งกำหนดงานอย่างเป็นระบบ คือ

1. การวางแผน (planning) เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ คือ
  - 1.1 กำหนดผลงานที่ต้องการ (Output หรือ Objective) ให้ชัดเจน
  - 1.2 คิดเค้าโครงการทำงานอย่างเป็นระบบ
  - 1.3 กำหนดกิจกรรม (Activity) การปฏิบัติตามลำดับและกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบ
  - 1.4 คัดงบประมาณ/สิ่งที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้
2. การนำแผนฯ ไปปฏิบัติ (Implementing) คือ
  - 2.1 มอบหมายการปฏิบัติแก่ผู้ที่ได้กำหนดไว้ให้รับผิดชอบ
  - 2.2 เตรียมการปฏิบัติ
  - 2.3 ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการ
  - 2.4 ติดตาม กำกับ ดูแล และช่วยเหลือให้ปฏิบัติให้ได้
3. การติดตาม กำกับ และประเมินผล (Evaluating) คือ
  - 3.1 ตรวจสอบดูว่ามีการปฏิบัติหรือดูว่ามีการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่
  - 3.2 ตรวจสอบดูว่าผลงานเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่
  - 3.3 พิจารณาปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการ การแก้ไขปรับปรุง

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2563, หน้า 40-41) กล่าวว่า กระบวนการบริหาร แบบ PIE หมายถึง การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ประกอบด้วย การวางแผน (Planning-P) การดำเนินการปฏิบัติ (Implementation-I) และการประเมินผล (Evaluation-E)

การวางแผน (Planning) หมายถึง การจัดทำแผนงานและแผนปฏิบัติงานโครงการ กิจกรรม การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระยะเวลา วิธีดำเนินการ เป็นกระบวนการตัดสินใจล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

การนำไปใช้ (Implementation) หมายถึง การนำแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไปสู่การปฏิบัติงาน โดยมีการกำหนดขอบเขต ขั้นตอนการดำเนินงาน จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และการอนุมัติงบประมาณ

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การติดตาม ควบคุม ตรวจสอบปัญหา และประเมินผล ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน และการนำผลการประเมินแก้ไขปรับปรุง

วชิรวิทย์ นิติพันธ์ (2563, หน้า 42) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนมีการบริหารงาน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งมีกระบวนการบริหารงานโรงเรียนอยู่ 3 ขั้นตอนด้วยกัน โดยเริ่มจากการวางแผน (Planning) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation)

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารแบบ PIE ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การดำเนินการ การปฏิบัติ (Implementation) และ 3) การประเมินผล (Evaluation)

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ

เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้ใช้ชื่อว่า รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานและคำว่า รูปแบบ เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในวงการวิจัยและการศึกษา ซึ่งมีนักวิชาการต่างประเทศและในประเทศได้ศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบไว้ ดังนี้

2.2.1 ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบเป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นไว้เป็นแนวทางในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง นักวิชาการในต่างประเทศ ได้กล่าวถึง ความหมายของรูปแบบไว้หลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กู๊ด (Good, 2005, p. 117) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง ในพจนานุกรมการศึกษาได้รวบรวม ความหมายของรูปแบบเอาไว้ 4 ความหมาย คือ 1) เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2) เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น 3) เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด 4) เป็นชุดของปัจจัยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมตัวกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคมอาจจะเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

สตัฟฟีบีมและชิคฟิลด์ (Stufflebeam and Shikfield, 2007, p. 135) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง ร่าง แผนงาน หรือคำอธิบายที่เกี่ยวกับการกระทำในการวิจัยและการประเมิน

ทิงค์เอ็กซ์ซิสต์ (Thinkexist, 2008, p. 1) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง เป็นแบบจำลองระบบการปฏิบัติงาน หรือแบบแปลนของการก่อสร้างที่วาดไว้ล่วงหน้า หรือสิ่งของที่เป็นตัวแทนแสดงความคิดของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล่วงหน้า

ส่วนนักวิชาการในประเทศก็ได้กล่าวถึง ความหมายของรูปแบบไว้หลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 1011) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนวซึ่งเป็นที่ยอมรับ เช่น รูปแบบร้อยกรอง (ศิลปะ) สิ่ง que แสดงให้เห็นว่าเป็นเช่นนั้น ๆ อย่างรูปคน รูปบ้าน รูปปลา รูปใบไม้ รูปแบบผู้หญิง รูปแบบเปิด รูปแบบวัด เป็นต้น

รัตนะ บัวสนธ์ (2556 ก, หน้า 12) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง รูปแบบจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้ 1) ภาพร่างที่แสดงถึงองค์ประกอบ ขั้นตอนการดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2) ภาพย่อของทฤษฎีหนึ่ง ๆ ที่เขียนออกมาในลักษณะเป็นรูปธรรมเพื่อให้ง่ายแก่ความเข้าใจ และ 3) คำอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมที่กระทำในงานหนึ่ง ๆ

ทิตินา แชมมณี (2560, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง เป็นตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่งหรือเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการแสวงหาความรู้และความเข้าใจในปรากฏการณ์

พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก) (2560, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของปัจจัยหรือ ตัวแปรหรือองค์ประกอบอื่นของสิ่งที่ศึกษา หรืออธิบายคุณลักษณะสำคัญต่าง ๆ ของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้เข้าใจง่ายมองเห็นเป็นรูปธรรม ไม่มีองค์ประกอบที่แจ่มชัดหรือให้รายละเอียดทุกแง่มุมโดยผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความแม่นยำเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ สามารถนำมาเป็นต้นแบบสำหรับทดลอง หรือจะสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อนนำไปใช้จริง

ศदानนท์ วัตตธรรม (2560, หน้า 58) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือกำหนดขึ้นจากความคิด หรือประสบการณ์ เพื่อให้ออกมาเป็นแนวทางที่เป็นระบบ ชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงตามแนวทางที่สร้างขึ้นมาได้

อัศนีย์ สุกิจใจ (2560, หน้า 11) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของความเกี่ยวข้องของหน่วยต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ แบบอย่าง แบบจำลองที่เหมือนของจริง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมตัวกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนออกมา เป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

พระครูปลัดตอเนก ปุณณวุฑโฒ (แก้วดวงดี) (2561, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง วิธีการ กิจกรรม แบบอย่าง หรือแบบจำลองที่เหมือนของจริงทุกอย่าง อาจจะมีขนาดเล็กกลางหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยหรือตัวแปรอื่นที่สามารถอธิบายคุณลักษณะสำคัญต่าง ๆ ของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ ตลอดถึงจิตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏโดยใช้สื่อสารในลักษณะต่างๆ เช่น ภาพวาด แผนภูมิ หรือแผนผังต่อเนื่อง ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยสามารถนำเรื่องราวหรือประเด็นต่างๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์) (2561, หน้า 23-24) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงแทนความจริงของ ปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง ที่กำหนดเฉพาะแนวของความคิดที่เป็นรูปของสัญลักษณ์ รูปแบบ ข้อความ จำนวน ที่แสดงไว้ในลักษณะของโครงสร้าง แบบจำลอง โปรแกรม ขั้นตอน ตัวแบบจำลอง สภาพความจริงเพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการทำงาน การจัดการ การใช้สารสนเทศภายในหน่วยงาน เพื่อ อธิบายถึงความสัมพันธ์ของ

องค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบที่ปรากฏอยู่เหล่านั้น สิ่งที่แสดงถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของปัจจัยหรือตัวแปร หรือองค์ประกอบอื่นของสิ่งที่ศึกษา หรืออธิบายคุณลักษณะสำคัญต่างๆ ของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้เข้าใจง่ายมองเห็นเป็นรูปธรรม ไม่มีองค์ประกอบที่แจ่มชัดหรือให้รายละเอียดทุกแง่มุม โดยผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความแม่นยำเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

ประมะ บุญเรือง (2562, หน้า 19) กล่าวว่า ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรของทฤษฎีในเรื่องที่ทำการศึกษาคือ เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อสืบเสาะแสวงหาคำตอบ ความรู้ และความเข้าใจ

พระครูสังฆรักษ์ช่อเนก สุชาโต (สงกา) (2562, หน้า 18) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองที่อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ทำความเข้าใจทำนายและพัฒนาปรากฏการณ์นั้น ๆ ต่อไป

สุภัก ตรีรัตน์จิต (2562, หน้า 33) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองความคิด เช่น แผนผัง แผนภูมิ หรือแผนภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงโครงสร้าง องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อถ่ายทอดความเข้าใจ

วชิรวิทย์ นิติพันธ์ (2563, หน้า 20) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

สิริกุล อนุรักษธนากร (2563, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่ถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้เพื่อช่วยให้ตนเองและคนอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

กล่าวโดยสรุป รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์

2.2.2 ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการในต่างประเทศ ได้กล่าวถึง ประเภทของรูปแบบไว้หลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สมิธและคนอื่น ๆ (Smith, R. H., and Other 1980 pp. 461-565) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบมี 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) เป็นการสร้างรูปแบบจำลองมีลักษณะคล้ายของจริง

1.1 รูปแบบคล้ายของจริง (Iconic Model) เป็นการสร้างรูปแบบจำลองมีลักษณะคล้ายของจริง เช่นเครื่องบินจำลอง เรือดำน้ำจำลอง หุ่นไล่กา เป็นต้น

1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) เป็นการสร้างรูปแบบจำลองมีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือเครื่องหัดบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้จะมีความใกล้เคียงกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะนาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่นสมการ และโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

คีฟส์ (Keeves, 1988, pp. 561-565) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นความคิดที่แสดงออกเป็นลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ อย่างน้อย 2 สิ่งขึ้นไป 2) รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) เป็นความคิดที่แสดงออกผ่านทางภาษาโดยการพูดและเขียน 3) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นความคิดที่แสดงออกผ่านทางรูปคณิตศาสตร์ 4) รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) เป็นความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ และ 5) รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของสภาพการณ์/ปัญหา

สไตเนอร์ (Steiner, 1988, p. 148) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (practical Model or Model-of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง และ 2) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-of) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน

ฮิวเซนต์และพอสเรสเวส (Husen and Postlethwaite, 1994 p. 158) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบมี 4 ประเภท ได้แก่ 1) นำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถสังเกตได้ 2) โครงสร้างของตัวแบบจะต้องปรากฏกลไกเชิงสาเหตุที่กำลังศึกษาและสามารถอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษาด้วยนอกจากจะทำนายผลที่ตามมาแล้ว 3) ตัวแบบจะต้องช่วยให้เกิดจินตนาการในการสร้าง แนวคิดรวบยอดและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่กำลังศึกษาใหม่ๆ ด้วย 4) ตัวแบบ จะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

สแตนเนอร์ ลาส์(Steiner,Lars. 1998 pp. 193-201) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบเชิงปฏิบัติการ (Practical Model or Model of) รูปแบบนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองบ้าน เรือดำน้ำ ภาพจำลอง เป็นต้น 2) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model of) เป็นแบบจำลองที่สร้างจากแนวคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน

จอยซ์และเวลล์ (Joyce and Well, 2000, p. 74) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) Information-Processing Models เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียนและแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2) Personal Models รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล และการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบปฏิบัติต่อสรรพสิ่ง (Reality) ทั้งหมด 3) Social Interaction Models เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและบุคคลต่อสังคม 4) Behavior Models เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ใช้อรรถกรความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ

ส่วนนักวิชาการในประเทศก็ได้กล่าวถึง ประเภทของรูปแบบไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พระราชวชิรมณี (วีระ วรพลโย) (2558, หน้า 18) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบมีหลายประเภท เช่น รูปแบบทางการการศึกษา รูปแบบทางการคิด รูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม และรูปแบบ แผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ และรูปแบบที่นำเอา ตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น และประเภทรูปแบบหมายถึงตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรม หรือลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็จริงอย่างหนึ่ง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญๆ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ จึงหมายถึงสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายหรือแสดงให้เห็นโครงสร้างทางความคิด หรือความสัมพันธ์องค์ประกอบสำคัญๆ ของเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

อัศนีย์ สุกใจ (2560, หน้า 13) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของรูปแบบทำให้ทราบถึงลักษณะการเขียนรูปแบบว่ามีลักษณะ มีกี่ประเภท ตามแนวคิดพื้นฐานในการเสนอรูปแบบในการบรรยายอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ เป็นหลัก

ทิศนา แคมมณี (2561, หน้า 221) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของ

รูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วยรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และสามารถไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถ้ำน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก ปริมาณน้ำที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนเนื่องจากพันเกณฑ์การศึกษา การย้ายออกจากการจบการศึกษา สำหรับปริมาณน้ำที่เหลือในถังเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้คือขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำรูปแบบนี้มาใช้กับการศึกษามากขึ้น

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรงแต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ 2) รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงเหตุผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

พระครูปลัดต๋อง ปุณณวุฑโฒ (แก้วดวงดี) (2561, หน้า 25) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบมีหลายประเภท เช่น รูปแบบทางการศึกษา รูปแบบทางความคิดรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบ

เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม และรูปแบบแผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ และรูปแบบที่นำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น และประเภทรูปแบบหมายถึงตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรม หรือลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่งความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ จึงหมายถึงสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายหรือแสดงให้เห็นโครงสร้างทางความคิด หรือความสัมพันธ์องค์ประกอบสำคัญของเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์) (2561, หน้า 43) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบมีหลายประเภท เช่น รูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้แบ่งออกเป็น รูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ และรูปแบบที่นำเอา ตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบที่ใช้เป็นประเภท Semantic Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาเพื่อให้เห็นมโนทัศน์ โครงสร้างทางความคิด เป็นรูปแบบอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลักกับขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้เป็นรูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม โดยระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านเทคนิคเดลฟาย

ประมะ บุญเชื่อง (2562, หน้า 21) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบ จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และลักษณะของการนำรูปแบบไปอธิบายโครงสร้างหรือสิ่งของนั้น ๆ ว่าอยู่ในสภาพการณ์ใด

พระครูสังฆรักษ์ช่อเนก สุขชาติ (สงกา) (2562, หน้า 19) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบเป็นการบรรยายปรากฏการณ์ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามสาขาวิชาที่ต้องการศึกษาและแบ่งตามความเหมาะสมกับรูปแบบของปรากฏการณ์ที่ศึกษาอีกด้วย

สุภัก ตรีรัตนจิต (2562, หน้า 34) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบนั้นมีหลายประเภทด้วยกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการสร้างรูปแบบนั้น ๆ โดยในแต่ละสาขาก็มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น รูปแบบเชิงอธิบาย เชิงเปรียบเทียบ เป็นต้น

วชิรวิทย์ นิตพันธ์ (2563, หน้า 24) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบ มีหลายประเภทด้วยกัน เป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นในแต่ละสาขาก็จะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น รูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้แบ่งออกเป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาสื่อในการขยาย

หรือเป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ และรูปแบบที่นำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้น

สิริกุล อนุรักษธนากร (2563, หน้า 15-16) กล่าวว่า ประเภทของรูปแบบ ส่วนใหญ่จะยึดแนวของ Keeves เพราะเห็นว่ามี ความชัดเจนในตัวคืออยู่แล้วทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การนำประเภทรูปแบบในประเทศไทยยังคงใช้โมเดลหรือรูปแบบการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวเพื่อกำหนดประเด็นในการศึกษาแต่ละเรื่อง ซึ่งจะอธิบายโดยอาศัยการนำเสนอเป็นรูปภาพ ตารางที่เรียกว่า แผนภูมิบ้าง แผนภาพบ้างหรือโมเดลที่ใช้สำหรับการนำเสนอให้เกิดความเข้าใจง่าย การสร้างรูปแบบให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์มากเท่าใด โมเดลจะสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นทำให้การนำโมเดลไปใช้มีความยุ่งยากในทางตรงกันข้ามถ้าเน้นความสะดวกในการนำโมเดลไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ก็ต้องเขียนโมเดลให้ง่ายและชัดเจน โมเดลนั้นก็ย่อมไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งทำให้การนำโมเดลไปอธิบายทำนายและควบคุมปรากฏการณ์ได้จำกัด รูปแบบที่ดี อยู่ที่ที่สามารถจะอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้แม่นยำมากน้อยเพียงใดและเห็นได้ในลักษณะผลเชิงประจักษ์ระหว่างตัวแปรเชิงโครงสร้างกับความเป็นไปได้ของกลไกที่ประกอบด้วยเหตุและผลที่สัมพันธ์กับการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ นอกจากนี้การนำเสนอเพื่อสื่อสารยังผู้อ่านจะต้องมีลักษณะที่เหมาะสมในการแปลความหมายแต่ละตัวแปรด้วย จึงมีลักษณะเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่าย ๆ และมีความสอดคล้องกับสภาพเป็นจริงมากที่สุด

กล่าวโดยสรุป ประเภทของรูปแบบมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการสร้างของรูปแบบนั้น ๆ โดยในแต่ละสาขาก็มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป

2.2.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบ คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบเป็นสิ่งใหญ่ ส่วนของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องประกอบทำให้เกิดเป็นรูปแบบขึ้นมาใหม่โดยเฉพาะ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบไว้ดังนี้ นักวิชาการในต่างประเทศ ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบไว้หลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คีฟส์ (Keeves, 1997 pp. 386-387 อ้างถึงใน ทิศนา แคมณี, 2555, หน้า 220) ได้กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้ 2) โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือเรื่องนั้นได้ 3) รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ และ 4) รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative relationships)

ส่วนนักวิชาการในประเทศก็ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทิสนา แหมมณีและคณะ (2548, หน้า 50) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบควรประกอบไปด้วย 1) ส่วนนำ ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 2) ความหมายและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3)แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ 4) ยุทธศาสตร์ (Strategies) ของรูปแบบ 5) บริบทและตัวป้อน (Input) ของรูปแบบ 6) กระบวนการ (Process) ของรูปแบบ 7) ผลที่ควรจะได้รับ (Output) จากการใช้รูปแบบ 8) ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของรูปแบบ 9) การนำรูปแบบไปใช้

วารุ เพ็งสวัสดิ์ (2553, หน้า 6) ได้กล่าวว่า การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบจะประกอบ ด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตาม แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐาน ในการกำหนดรูปแบบนั้น ๆ

พระราชวรเมธี (วีระ วรบุญโญ) (2558, หน้า 26-27) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบเป็นปัจจัยส่งเสริมให้รูปแบบออกมาดีหรือไม่ดีได้ ปัจจัยส่วนหนึ่งคือสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สถานการณ์ ภูมิอากาศ หลักการคิดเชิงระบบ หรือกระบวนการคิด สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้ องค์ประกอบรูปแบบเปลี่ยนไปหรือคงที่ได้ ซึ่งเทคโนโลยีก็เป็นเครื่องมือที่มีผลต่อรูปแบบ หรือโครงสร้างของรูปแบบและการบริหารจัดการรูปแบบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การใช้ และสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้ตลอดเวลาระยะเวลาที่กำหนดได้ตามสถานการณ์ปัจจุบันได้

พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชชาติถก) (2560, หน้า 2) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ แบ่งได้ 3ส่วน คือ ส่วนนำ, กระบวนการ, และการนำไปใช้ มีรายละเอียดอธิบายได้ดังนี้ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ, วัตถุประสงค์, สภาพแวดล้อม, ตัวแบบเงื่อนไข 2) กระบวนการ ประกอบด้วย องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน, การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน, การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน, กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 3) การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน, การดำเนินงาน, การติดตามและประเมินผล

พระครูปลัดตอเนก ปุณณวุฑโฒ (แก้วดวงดี) (2561, หน้า 27) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ เป็นปัจจัยต่างๆ ที่เสริมสร้างให้รูปแบบออกมาดีหรือไม่ดี ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบก็จะประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม 2) เทคโนโลยี 3) โครงสร้าง 4) กระบวนการจัดการ และ 5) การตัดสินใจสั่งการ องค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยเสริมทำให้องค์ประกอบเปลี่ยนไปหรือคงที่ได้

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์) (2561, หน้า 37) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ ที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตาม แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ เป็นหลักองค์ประกอบของรูปแบบ

ได้แก่ รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา สามารถทดสอบ สังเกตได้ มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้น ปรากฏกลไกเชิงสาเหตุที่กำลังศึกษาและอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษา รูปแบบช่วยจินตนาการสร้างความคิดรวบยอดความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำลังศึกษา ช่วยสืบเสาะความรู้ รูปแบบมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง จากการศึกษาตัวอย่างของรูปแบบจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

ประมะ บุญเชื้อง (2562, หน้า 21) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เราที่กำลังศึกษาหรือจะออกแบบแนวคิดทฤษฎี และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก และการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาว่าต้องการทำนายปรากฏการณ์ในด้านใดหรือเรื่องอะไร แล้วจึงเลือกใช้ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ต้องการ ประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) กระบวนการ (Process) และการผลิต (Output) โดยแต่ละส่วนจะต้องมีความสัมพันธ์และผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ

สุภัก ตรีรัตน์จิต (2562, หน้า 35) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบหรือตัวแปรที่มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันในตัวแปรที่กำลังศึกษาโดยแสดงให้เห็นสิ่งใหม่ที่ส่งผลต่อการทำนายผล และอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ

สิริกุล อนุรักษ์ธนากร (2563, หน้า 22) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายผลการทำนายได้กว้างขวางขึ้น และสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสร้างรูปแบบนำข้อมูลที่เกิดกับวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบกำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจนเพื่อนำไปสู่การผลสรุปเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย มีการทดสอบและปรับปรุงรูปแบบก่อนนำรูปแบบไปใช้งานจริงและมีการประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบหรือตัวแปรที่มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันในตัวแปรที่กำลังศึกษา โดยแสดงให้เห็นสิ่งใหม่ที่ส่งผลต่อการทำนายผลและอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ

2.2.4 ลักษณะของรูปแบบที่ดี

รูปแบบเป็นผลของการพัฒนาเพื่อบรรยายลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นสิ่งที่ผู้สนใจทำการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ ได้เข้าใจเบื้องต้น และนำไปสู่การศึกษาในเชิงลึกต่อไป นักวิชาการในประเทศก็ได้กล่าวถึง ลักษณะของรูปแบบที่ดีไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกันดังตัวอย่างต่อไปนี้

วาโร เπήงส์วส์ดี (2553, หน้า 6) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ
- 2) รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก
- 3) รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่อง que ศึกษาได้อย่างชัดเจน
- 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา และ
- 5) รูปแบบในเรื่องใด จะเป็นเช่นไร ขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาติลก) (2560, หน้า 24) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดีควรเป็นแบบในการสร้างทฤษฎีและเสนอข้อเท็จจริงของทฤษฎีที่ถูกต้องไม่แปลความหมายผิดเสนอข้อสรุปโดยอ้างเหตุผล สามารถตรวจสอบได้ อธิบายในการศึกษาข้อมูลที่ชัดเจนสามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวคิดใหม่ให้เหมาะสมกับเรื่องนั้นๆ ได้

ศดานนท์ วัตตธรรม (2560, หน้า 59) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดี สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการดังนี้

- 1) เป็นการถ่ายทอดความคิด หรือภาพความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อให้บุคคลอื่นได้ ทราบถึงสิ่งที่ต้องการจะสื่อออกไปในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติตามได้
- 2) เป็นกระบวนการที่เห็นถึงภาพรวมของการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดหรือเห็นถึงรายละเอียดของสิ่งที่จะดำเนินการ ความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในเบื้องต้นก่อนจะดำเนินการจริง
- 3) เป็นอย่างในการดำเนินงานที่สามารถเกิดผลได้จริง เนื่องจากเห็นถึงความต่อเนื่อง และเชื่อมโยงของแต่ละกิจกรรมหรือแต่ละขั้นตอน และสามารถรับมือถึงผลที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะสำเร็จ หรือล้มเหลว เนื่องจากรูปแบบจะบอกถึงจุดสิ้นสุดหรือทางเลือกที่อาจมากกว่าหนึ่ง ทำให้สามารถมีแนวทางในการตัดสินใจต่อไปได้ไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไรก็ตาม และ
- 4) เป็นการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงทุกคน ไม่สิ้นเปลืองเวลาในการทำ ความเข้าใจ เนื่องจากรูปแบบเป็นการสื่อสารที่ช่วยทำให้สิ่งที่ยากกลับง่ายขึ้น และสามารถปฏิบัติได้ทันทีตามรูปแบบที่สร้างขึ้น

อัศนีย์ สุกิจใจ (2560, หน้า 14) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดีควรต้องได้มาจากแนวคิดของทฤษฎีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ เพื่ออธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่อง que ศึกษาได้ครอบคลุมและชัดเจน ซึ่งรูปแบบที่ดีจะต้องผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง เนื่องจากจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ คือ การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นมาว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไป

พระครูปลัดตอเนก ปุณฺณวุฑฺโฒ (แก้วดวงดี) (2561, หน้า 30) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดีควรมาจากแนวคิดของทฤษฎีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ เพื่ออธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ได้ศึกษาได้ครอบคลุมและชัดเจน ซึ่งรูปแบบที่ดีจะต้องผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริงเนื่องจากจุดหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ คือ การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นมาว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไป

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์) (2561, หน้า 30) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้ 1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ 2) รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อ ทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่ามาสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก 3) รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ได้ศึกษาได้อย่างชัดเจน 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด(Concept) ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา 5) รูปแบบในเรื่องใด จะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ

พระครูสังฆรักษ์อเนก สุชาโต (สงกา) (2562, หน้า 20-21)) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดี เป็นการถ่ายทอดความคิดที่ให้เห็นถึงภาพรวมของการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดเป็นตัวอย่างในการดำเนินงานที่สามารถผลได้จริง และเป็นการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงทุกคน ไม่สิ้นเปลืองเวลาในการทำความเข้าใจ

สุพจน์ อินทหว่าง และกัญญามน อินทหว่าง (2562, หน้า 56) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดีต้องมีความชัดเจนและสามารถให้คำนิยามได้ รวมทั้งต้องสามารถสร้างเพื่อทดสอบ และสามารถสร้างขึ้นมาใหม่ได้ถ้ามีการสืบสานต่อไป ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ มีจำนวนมากขึ้นในทุกสาขาวิชา เนื่องจากรูปแบบที่ใช้อยู่ไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือไม่สามารรถนำมาปรับใช้ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขึ้นเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

สุภัค ตรังรัตนจิต (2562, หน้า 36) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดีควรมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา อธิบายโครงสร้างเรื่องที่ได้ศึกษาได้อย่างชัดเจน เป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอดเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ที่กำลังศึกษา และเป็นไปตามกรอบของทฤษฎีที่ศึกษา

วชิรวิทย์ นิติพันธ์ (2563, หน้า 24) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดีควร แสดงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ในลักษณะแผนภูมิ หรือแผนผัง ช่วยให้เห็นทฤษฎีได้ง่ายขึ้น ลักษณะรูปแบบที่ดี

ควรประกอบด้วย ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร อธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่ต้องศึกษา และเกิดความสัมพันธ์ใหม่ที่จะศึกษา

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของรูปแบบที่ดีควรมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง และสามารถทำนายผลที่ตามมา อธิบายโครงสร้างเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน เป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ และเป็นไปตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีที่ศึกษา

2.2.5 การสร้างและพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบอาจจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป นักวิชาการในต่างประเทศ ได้กล่าวถึง การพัฒนารูปแบบไว้หลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สซีลส์และริเชย์ (Seels and Richey, 1994, p. 21) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การออกแบบ (Design) 2) การพัฒนา (Development) 3) การนำไปใช้ (Utilization) 4) การดำเนินการ (Management) และ 5) การประเมินผล (Evaluation)

แมคมิลแลน และ สชумаเชอร์ (McMillan & Schumacher, 2001, pp. 21-27) กล่าวว่า เกณฑ์ที่มีคุณภาพสำหรับการประเมินผลประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) เป็นมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่าการประเมินผลจะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้ประเมินผลได้ข้อมูลตามต้องการมุ่งเน้นในด้านของผลการประเมินที่ต้องใช้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ผู้ใช้ผลการประเมินต้องการ และ นำไปใช้ประโยชน์การพัฒนา ปรับปรุง การดำเนินการได้ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ คือ

1.1 การระบุผู้นำไปใช้ (Audience Identification) ในการประเมินผล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับฟังข้อมูลจากผู้นำไปใช้โดยตรง ผู้ใช้ผลการประเมินหรือผู้ที่นำผลการประเมินไป ใช้ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการระบุไว้ ก็คือ ผู้ประเมินต้องระบุผู้เกี่ยวข้องกับการประเมิน ได้ครบถ้วนเพื่อให้ผู้ประเมินได้ประเด็นที่สมบูรณ์

1.2 ความน่าเชื่อถือได้ของผู้ประเมินผล (Evaluator Credibility) ผู้ที่ดำเนินการประเมินผลจะต้องเป็นผู้ที่ต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้รับความไว้วางใจ และมีศักยภาพที่สามารถดำเนินการประเมินผลได้ เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นที่ยอมรับ ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการประเมิน ทั้งนี้เพื่อให้ผลที่ได้จากการประเมินบรรลุถึงความน่าเชื่อถือสูงสุด และเป็นที่ยอมรับ

1.3 ขอบเขตของการเลือกสารสนเทศ (Information Scope and Selection) ขอบเขตสารสนเทศควรระบุคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน และควรตอบสนองกับความต้องการ และความสนใจของผู้นำไปใช้สารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องช่วยในการตอบคำถามที่เกี่ยวกับสิ่งที่มุ่งประเมินให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการ และความสนใจของผู้ที่นำผลการประเมินมาใช้

1.4 การตีความที่มีคุณค่า (Valuation Interpretation) หลักการเหตุผล และกระบวนการต่างๆ ที่นำมาใช้ในการตีความหมายของผลการประเมินควรอธิบายอย่างระมัดระวัง เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่คุณค่าของการประเมิน กล่าวคือ ผลที่ได้จากกระบวนการประเมิน และความเป็นเหตุผลที่ใช้ในการแปลผลที่ได้จากการค้นพบในการประเมิน ควรอธิบายด้วยความระมัดระวัง และมีความกระจ่างชัดเจน เพื่อให้การตัดสินใจคุณค่าเป็นไปอย่างชัดเจน ข้อเสนอแนะมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) ไปใช้นั้น ควรมีความชัดเจนในความต้องการของผู้นำข้อมูลไปใช้ ผู้ประเมินจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ ขอบเขต และการเลือกสารสนเทศควรตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการประเมินให้สอดคล้องกับความต้องการความสนใจของผู้นำไปใช้ และการอธิบายผลการประเมินนั้นจะต้องมีความเป็นเหตุเป็นผลและเชื่อถือได้

2. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) เป็นมาตรฐานเพื่อแน่ใจว่าการประเมินผลจะต้องเป็นจริง ประหยัด และมีข้อความที่เหมาะสม มาตรฐานความเป็นไปได้ ประกอบด้วย การดำเนินงานที่มีการฝึกปฏิบัติ ความสามารถทางการเงิน และประสิทธิผลด้านต้นทุนประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

2.1 มีวิธีการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Practical Procedure) กระบวนการในการประเมิน จะต้องมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ และได้รับสารสนเทศที่เพียงพอ โดยให้เกิดอุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินการน้อยที่สุด

2.2 มีความเท่าทันต่อบรรยากาศทางการเมือง (Practical Viability) การประเมินควรได้รับการวางแผนและมีการดำเนินการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในองค์กรเพื่อให้เกิดความร่วมมืออันจะช่วยในการป้องกันไม่ให้เกิดการประเมินเกิดความลำเอียงซึ่งจะทำให้ผิดไปจากความเป็นจริง หรือทำให้เกิดการใช้ผลการประเมินอย่างไม่ถูกต้อง

2.3 มีประสิทธิผล และความคุ้มค่า (Cost Effectiveness) การประเมินควรมีประสิทธิผล และให้สารสนเทศที่มีคุณค่าอย่างเพียงพอ และคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ข้อเสนอแนะมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ไปใช้นั้น กระบวนการประเมินต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีส่วนร่วมวางแผนการประเมิน ผลการประเมินมีประสิทธิผล และคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) เป็นมาตรฐานเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ จริยธรรม และค่านิยมถึงสวัสดิการของผู้เกี่ยวข้อง และผู้รับผลกระทบจากการประเมินผลมาตรฐานเหล่านี้ คือ ข้อตกลงที่เป็นทางราชการ ข้อขัดแย้งที่น่าสนใจ ซึ่งเปิดเผยให้สาธารณชนมีสิทธิรู้ได้ตามสิทธิของมนุษย์ และปฏิบัตินิติธรรมร่วมกันของมนุษย์ และ ควรมีการรายงานผลด้วยความยุติธรรม ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

3.1 การประเมินอย่างเป็นธรรม และมีความสมบูรณ์ (Complete and Fair Assessment) ในรายงานการประเมิน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ และบันทึกไว้นั้น ควรจะบอกถึง จุดแข็ง และข้อจำกัดที่ได้จากการประเมิน เพื่อให้จุดแข็งได้รับการพัฒนาให้เด่นชัด และใน ขณะเดียวกันข้อจำกัดก็ควรได้รับการปรับปรุง

3.2 ความเอาใจใส่ในข้อขัดแย้ง (Conflict of Interest) ความขัดแย้งของกลุ่มบุคคล เป็นสิ่งที่ควรยอมรับด้วยความจริงใจ และเปิดเผยกัน ทั้งนี้ไม่ควรนำความขัดแย้งไปใช้ในกระบวนการ และผลลัพธ์ของการประเมิน ข้อสังเกตมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ไปใช้ในการ รายงานผล การประเมินนั้น ข้อมูลควรมีความสมบูรณ์ โดยบอกถึงจุดแข็งและข้อจำกัดที่ได้จาก การประเมินและกระบวนการประเมินผลต้องประเมินด้วยความยุติธรรม

4. มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) เป็นมาตรฐานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะของการปฏิบัติที่กำหนดคุณค่าได้กำหนดว่า วิธีการใช้การประเมินต้องมีความถูกต้อง โดยผู้ให้ ข้อมูลหรือสารสนเทศที่เชื่อถือได้ ต้องสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้จริง ใช้วิธีวิเคราะห์และเสนอ ผลการประเมินที่ถูกต้อง ไม่ลำเอียง ประกอบด้วนกัน 4 ส่วน ดังนี้

4.1 การบรรยายงาน (Program Documentation) สิ่งที่ต้องการประเมินซึ่งอาจจะ เป็นแผนงาน หรือโครงการนั้น ควรได้รับการบรรยายอย่างชัดเจนและถูกต้อง เพื่อให้แผนงานและ โครงการนั้นมีการบ่งชี้อย่างชัดเจน

4.2 การวิเคราะห์ (Context Analysis) บริบทของสิ่งที่ต้องประเมิน จะต้องได้รับการ ตรวจสอบว่ามีรายละเอียดด้วย ทั้งนี้บริบทเหล่านี้ อาจจะมีอิทธิพลต่อสิ่งที่ต้องการประเมิน

4.3 การบรรยายเป้าหมาย และวิธีการดำเนินการ (Described Purposes and Procedures) เป้าหมายและกระบวนการของการประเมิน ควรจะได้รับการบรรยายไว้ชัดเจน อันจะ ทำให้เกิดความสะดวก และความชัดเจนต่อการกำกับติดตาม

4.4 สารสนเทศที่มีความเที่ยง (Reliable Information) ความเที่ยงของสารสนเทศ ควรได้รับการพัฒนาหรือเลือกใช้ในลักษณะที่ทำให้เกิดความมั่นใจว่าสารสนเทศที่ได้รับมีความเชื่อถือ ได้ หรือมีความตรงเพียงพอ โดยสามารถได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด ข้อสังเกต การนำ มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) ไปใช้นั้น ควรใช้วิธีการประเมินผลที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด แหล่งข้อมูลและสารสนเทศที่เชื่อถือได้ มีการรายงานผลที่ชัดเจน และตรวจสอบได้

สตรีคแลนด์ (Strickland, A. W., 2006, p. 212) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบที่มีคุณภาพ ต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้ององค์ประกอบของรูปแบบลักษณะที่ดีของรูปแบบตามแนวคิด ของซึ่งประกอบด้วยการดำเนินการอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ (Analysis)

2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Development) 4) การนำไปใช้ (Utilization) และ 5) การประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเรียกว่า "ADDIE MODEL"

นักวิชาการในประเทศก็ได้กล่าวถึง การพัฒนารูปแบบไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กาญจนา วัฒนสุนทร (2550, หน้า 3-4 - 3-11) กล่าวไว้พอสรุปได้ดังต่อไปนี้ การออกแบบวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบหรือโมเดล เป็นการจัดทำแผนหรือการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทั้งในทางทฤษฎีและจากงานวิจัยเชิงประจักษ์ในอดีต หรือเป็นการวางแผนวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ในเชิงเหตุและผลจากทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ได้จากผลงานที่มี ผู้ศึกษาไว้ในอดีต เพื่อจัดระบบโครงสร้างรูปแบบหรือกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ตามทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ได้ศึกษามาโดยสามารถพิสูจน์ได้ด้วยข้อมูล เชิงประจักษ์ว่า ระบบโครงสร้าง รูปแบบ หรือกระบวนการที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับข้อมูล เชิงประจักษ์ที่ได้จากบริบทของสังคมที่เป็นอยู่หรือไม่

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553, หน้า 9-13) ได้กล่าวว่า กระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัย ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษานำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบใน รูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย 2) การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้ การศึกษาสภาพและปัญหา การดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน ควรศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสนทนากลุ่ม เป็นต้น การศึกษาราย กรณี (Case Study) หรือพหุกรณี หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จหรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ และการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือ ผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น และ 3) การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1) และ 2) มาวิเคราะห์และ สังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัย เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ

1.1 การสร้างรูปแบบ คือ การกำหนดมโนทัศน์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่ารูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ (Steiner, 1969, Keeve, 1988, อ้างถึงใน บุญเชิด ขำนิ ศาสตร์, 2556 หน้า 18)

มียากาเว ทาดาโอะ (2550, หน้า 3) ได้เสนอการสร้างโมเดลว่าเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือสังคมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราอาจไม่ศึกษาปรากฏการณ์เรื่องนั้นโดยตรงก็ได้ แต่เราศึกษาโดยวิธีการสร้างโมเดล เพื่อหาข้อสรุปที่สามารถนำไปอธิบาย ทำนาย หรือควบคุมปรากฏการณ์ที่ศึกษา

รัตนะ บัวสนธ์ (2556 ข, หน้า 13-15) ได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรม (ผลิตภัณฑ์) โดยใช้กระบวนการวิจัยซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสำรวจสังเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการหรือการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับสภาพความต้องการผลิตภัณฑ์รวมทั้งลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการพัฒนา 2) การสร้างออกแบบและประเมินนวัตกรรม (ผลิตภัณฑ์) เป็นการนำความรู้หรือผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยให้มีลักษณะหรือรูปแบบตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการสร้างหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้ อาจต้องใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการสร้างผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด เมื่อสร้างผลิตภัณฑ์เสร็จแล้วจะต้องนำไปตรวจสอบความเหมาะสมและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ต่อไป 3) การนำนวัตกรรม (ผลิตภัณฑ์) ไปทดลองใช้ การทดสอบใช้ผลิตภัณฑ์เป็นการนำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไปทดลองใช้กับเป้าหมาย และการดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกแบบแผนการทดลอง (Experimental Design) ที่จะใช้แบบแผนใดจึงจะเหมาะสมควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนได้ดี และทำให้การวิจัยเกิดความเที่ยงตรงภายใน (Internal validity) ได้มากที่สุด 4) การประเมินและปรับปรุงนวัตกรรม (ผลิตภัณฑ์) เป็นการประเมินผลการใช้ผลิตภัณฑ์ในภาพรวมทั้งหมดซึ่งประเมินทั้งตัวผลิตภัณฑ์ กระบวนการใช้ผลิตภัณฑ์ ผลที่ได้จากการใช้ผลิตภัณฑ์ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ผลที่ได้จากการประเมินจะนำไปสู่การตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ 5) การเผยแพร่นวัตกรรม (ผลิตภัณฑ์) เป็นการเผยแพร่นวัตกรรมที่ได้ผ่านการทดลองใช้ประเมินผลในภาพรวมและปรับปรุงขั้นสุดท้ายแล้วออกสู่กลุ่มผู้ใช้ อาจนำไปใช้ทางสาธารณประโยชน์ ตลอดจนจนการให้บริการต่าง ๆ

บุญชม ศรีสะอาด (2556, หน้า 13) ได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ ในส่วนการพัฒนารูปแบบนี้ดำเนินการโดยวิเคราะห์ลำดับในการทำวิทยานิพนธ์ หลักการเขียนรายงานการวิจัย จุดบกพร่องที่มักพบในการทำวิทยานิพนธ์ ฯลฯ แล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาสร้างรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ตามลำดับขั้นในการทำวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนที่ 2 นำรูปแบบดังกล่าวไปทดสอบและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ

พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก) (2560, หน้า 29) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบมี 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์รูปแบบ / ข้อมูลพื้นฐาน 2) การศึกษาสังเคราะห์รูปแบบ สํารวจข้อมูลเบื้องต้น และ รวบรวมปัญหา 3) การการออกแบบ นำเสนอสร้างหลักการ รูปแบบจํารอง 4) การพัฒนารูปแบบ การนํารูปแบบไปใช้ 5) การนำไปทดลองใช้ 6) การดําเนินการ ทดสอบรูปแบบ 7) การประเมินผล วิเคราะห์ความเหมาะสม หาความตรง ทำให้สำเร็จ และ 8) การสรุป พัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้ทันสมัยและนําสอนรูปแบบ ใช้จริง

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์) (2561, หน้า50) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบมีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้ (intensive knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมุติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนํารูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเหมาะสมและหาคุณภาพของรูปแบบต่อไป ส่วนการพัฒนาแบบมีการดําเนินการเป็นสองตอนใหญ่ คือ การสร้างรูปแบบและการประเมินความเหมาะสมและการหาคุณภาพของรูปแบบได้กำหนดการพัฒนาแบบกระบวนการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลองตลอดจนการทดสอบรูปแบบที่ดี ให้มีคุณภาพ การจะนำไปสู่สภาวะการณ์ที่ดีการพัฒนาแบบ อาจมีขั้นตอนในการดําเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็นสองตอน ใหญ่ๆ คือ การสร้างรูปแบบ(Construct) และการหาความตรง(Validity) ของรูปแบบ

วชิรวิทย์ นิตินันท์ (2563, หน้า 30) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบ (Model) เป็นเป้าหมายสำคัญของกรวิจัยในการวิจัยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบให้ชัดเจน ซึ่งไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอน ว่าต้องการทำอะไรบ้าง โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้ (Intensive knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะสร้างพัฒนารูปแบบให้ชัดเจน และหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนาแล้ว สร้างรูปแบบตามกำหนดการที่กำหนดขึ้น และนํารูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบและประเมินผลหาคุณค่าของรูปแบบ โดยสรุปแล้วการพัฒนาแบบมีการดําเนินการเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ การพัฒนารูปแบบ และหาคุณภาพของรูปแบบ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนารูปแบบยังไม่มีองค์ประกอบที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบต่อไป

2.3 แนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

โครงการการปฏิรูปโรงเรียนวิถีพุทธไปสู่โรงเรียน บวร เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้สามารถบริหารจัดการโรงเรียนและจัดตามแนวทางวิถีพุทธโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2.3.1 ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

นักวิชาการกล่าวถึง ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนนท์ (2562, หน้า 69-70) กล่าวว่า โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน หมายถึง โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำที่ได้ดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียนจนเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนตามหลักไตรสิกขา และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาโรงเรียนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธจนเป็นรูปธรรม มีนวัตกรรมชัดเจนในเชิงประจักษ์ ซึ่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นสมควรยกย่องให้ได้รับรางวัลระดับสูงสุดจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติโรงเรียนวิถีพุทธให้เป็นสถานศึกษาต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 (2562, หน้า 4) กล่าวว่า โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน หมายถึง โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำที่พัฒนาโดยใช้ตัวบ่งชี้โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 54 ตัวบ่งชี้ และผลการพัฒนาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดได้รับพระราชทานรางวัล “โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กล่าวโดยสรุป โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน หมายถึง โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำที่พัฒนาโดยใช้ตัวบ่งชี้โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และผลการพัฒนาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดได้รับพระราชทานรางวัล “โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2.3.2 ความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

นักวิชาการกล่าวถึง ความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สืบเนื่องจากมหาเถรสมาคมได้มีมติเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2544 มอบหมายให้ พระธรรมวรเมธี เลขาธิการแม่กองธรรมสนามหลวง และพระเทพโสภณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นผู้แทนไปพิจารณาสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งกำลังจะประกาศใช้ในขณะนั้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547, หน้า 26-29) ผลการเจรจากับกรมวิชาการในสมัยนั้น ปรากฏว่า กระทรวงศึกษาธิการพร้อมที่จะประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียบร้อยแล้ว ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 ในหลักสูตรนี้มีเรื่องเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาพระพุทธศาสนาเพียงไม่กี่บรรทัด ดังต่อไปนี้

มาตรฐาน ส.1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส.1.2 ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส.1.3 ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

เพื่อช่วยในโรงเรียนทั่วประเทศมีรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเป็นแบบเดียวกัน โดยไม่มีการบิดเบือนหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาพระเทพโสภณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางพระพุทธศาสนาสำหรับโรงเรียนทั่วประเทศกระทรวงศึกษาธิการจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวมีพระเทพโสภณเป็นประธาน มีกรรมการ 63 รูป/คน เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2545 คณะกรรมการชุดนี้จัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางพระพุทธศาสนาและจัดพิมพ์เป็นหนังสือเรื่อง “การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” สำเร็จเรียบร้อยทันเสนอในที่ประชุมเรื่อง “หลักสูตรใหม่เด็กไทยพัฒนา : หัวใจปฏิรูปการศึกษา” ซึ่งมี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน จัดที่สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2545 พระเทพโสภณ ในฐานะประธานกรรมการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเป็นผู้รายงานรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาต่อนายกรัฐมนตรีซึ่งได้เปิดโอกาสให้ที่ประชุมพิจารณาเรื่องนี้านพอสมควร ผลจากการประชุมชี้แจงครั้งนี้พอสรุปได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

1. นายกรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และชื่นชมผังมโนทัศน์ของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาพร้อมกับเสนอให้สาระการเรียนรู้อื่นทำผังมโนทัศน์เช่นเดียวกับสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

2. นายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนามี 1 หน่วยกิต (ในระดับมัธยมศึกษา คำว่า 1 หน่วยกิตมีค่าเท่ากับ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

3. ให้มีโรงเรียนวิถีพุทธนำร่องจังหวัดละ 2 โรงเรียน ในปี 2546

เหตุที่ทำให้มีการพูดถึงโรงเรียนวิถีพุทธก็เพราะว่านายกรัฐมนตรีได้ถามความเห็นชอบของที่ประชุมว่ารายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร ผู้เข้าประชุมได้อภิปรายสนับสนุนรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามที่นำเสนอ นั้น ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ผู้บังคับการวชิรวิद्याลัยเสนอแนะว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ได้ผลจะต้องนำไปบูรณาการ

เข้ากับชีวิตจริงเพื่ออบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กที่สำคัญคือต้องนิมนต์พระสงฆ์มาช่วยสอนในโรงเรียน เหมือนกับโรงเรียนที่จัดโดยบางศาสนาที่ไม่สอนเฉพาะเรื่องวิชาการ แต่เน้นเรื่องกิริยามรรยาทและอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้วย โรงเรียนเหล่านั้นประสบความสำเร็จในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพราะมีบาทหลวงและแม่ชีทั้งหลายมาเป็นแบบอย่างอบรมดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ดังนั้นจึงควรมีโรงเรียนที่สอนเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียนเพื่อให้เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนด้วยการสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น

พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก) (2560, หน้า 87-89) กล่าวว่า ความเป็นมาของโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทาน เนื่องจากโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานทั่วไปได้พัฒนาจนได้รับการยกย่องเป็นโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานชั้นนำและได้มีการดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียนจนเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนตามหลักไตรสิกขา และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาโรงเรียนตามแนวโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานจนเป็นรูปธรรมมี ”นวัตกรรม” ชัดเจน ในเชิงประจักษ์แก่โรงเรียนต่าง ๆ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเห็นสมควรยกย่องโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานชั้นนำนี้ ไปอีกระดับหนึ่งให้ได้รับรางวัลระดับสูงสุดคือ โรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานให้เป็นสถานศึกษาต้นแบบด้านคุณธรรมที่มีคุณค่า โดยโรงเรียนที่มีความประสงค์ จะร่วมคัดเลือกเป็นโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานฯ ต้องผ่านการคัดเลือกเป็นโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานชั้นนำมาก่อน และสมัครเข้าร่วมคัดเลือกเป็นโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทาน โดยต้องส่งนวัตกรรม ที่บ่งบอกถึงความเป็นโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนเข้าร่วมคัดเลือก 54 ประการเป็นตัวประเมินตัดสิน ซึ่งคณะกรรมการจะลงตรวจเยี่ยมในโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมคัดเลือกเชิงประจักษ์ ก่อนจะคัดเลือกให้ได้ โรงเรียนจำนวน 27 โรงเรียน เพื่อเป็น โรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นั่นเอง

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนันท (2562, หน้า 69-71) กล่าวว่า ความเป็นมาของโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทาน เนื่องจากโรงเรียนวิถิปุทธทั่วไปได้พัฒนาจนได้รับการยกย่องเป็นโรงเรียนวิถิปุทธชั้นนำ และได้มีการดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียนจนเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนตามหลักไตรสิกขา และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาโรงเรียนตามแนวโรงเรียนวิถิปุทธจนเป็นรูปธรรมมี ”นวัตกรรม” ชัดเจน ในเชิงประจักษ์แก่โรงเรียนต่าง ๆ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเห็นสมควรยกย่องโรงเรียนวิถิปุทธชั้นนำให้ได้รับรางวัลระดับสูงสุด คือ โรงเรียนวิถิปุทธพระราชทาน โดยรับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติโรงเรียนวิถิปุทธให้เป็นสถานศึกษาต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมที่มีคุณค่าจึงได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนวิถิปุทธ

พุทธพระราชทานและได้มอบหมายคณะกรรมการตรวจคัดเลือกประเมินเชิงประจักษ์โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. คุณสมบัติของโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน

1.1 ได้รับสมัครลงทะเบียนในระบบเว็บไซต์
 1.2 มีการดำเนินการตามตัวชี้วัดอัตลักษณ์วิถิพุทธครบทั้ง 29 ประการ (อาชีวะ 37 ประการ) และประเมินตนเองตามอัตลักษณ์วิถิพุทธระบบ ระยะ 9 เดือนและ 12 เดือนอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 4 ปีต่อเนื่อง

1.3 ได้รับการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาวิถิพุทธชั้นนำแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี

1.4 ปฏิบัติกิจกรรมตามมาตรฐาน 5 ด้าน ตัวชี้วัด 54 ประการของสถานศึกษาวิถิพุทธพระราชทาน มีเอกสารรวบรวมไว้ และมีผลเป็นรูปธรรม

1.5 มีแผนยุทธศาสตร์ สถานศึกษาวิถิพุทธ ระยะ 5 ปี และแผนปฏิบัติการ สถานศึกษาวิถิพุทธประจำปี (ซึ่งอาจเป็นฉบับเดียวกับแผนยุทธศาสตร์สถานศึกษา)

1.6 มีนวัตกรรมวิถิพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้าที่ได้ผล เป็นรูปธรรมชัดเจน

1.7 มีนวัตกรรมวิถิพุทธ กระบวนการที่ได้ผล เป็นรูปธรรมชัดเจน

1.8 มีแผนพัฒนาเครือข่ายวิถิพุทธและมีการดำเนินการจนได้ผลดี

1.9 ผู้บริหาร ครู บุคลากรทุกคน ประกอบศาสนพิธีพื้นฐานได้ สวดมนต์ทำวัตร แปลได้และปฏิบัติธรรมได้ถูกต้อง

1.10 นักเรียน นักศึกษา ตั้งแต่ ป.4 ขึ้นไป ทุกคนสามารถประกอบศาสนพิธีพื้นฐานได้ สวดมนต์ทำวัตรแปลได้ และปฏิบัติธรรมได้ถูกต้อง

1.11 นักเรียน นักเรียนแกนนำ สามารถนำประกอบศาสนพิธี เป็นศาสนพิธีกรและวิทยากรคุณธรรมได้

2. ขั้นตอนการสมัคร

2.1 ดาวน์โหลดใบสมัครที่เว็บไซต์โรงเรียนวิถิพุทธ www.vitheeбудdha.com ในหัวข้อ “โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน” แล้วกรอกในสมัครแบบฟอร์มที่กำหนด

2.2 แนบเอกสารหลักฐานมาพร้อมใบสมัครโดยดาวน์โหลดจากเว็บไซต์โรงเรียนวิถิพุทธ www.vitheeбудdha.com ในหัวข้อ “โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.3 แบบรายงานผลการประเมินโรงเรียนตามอัตลักษณ์โรงเรียนวิถิพุทธ 29 ประการ สู่ความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธที่ได้ประเมินตนเองแล้วในช่วงปี โดยปริ้นท์จากเว็บไซต์โรงเรียนวิถิพุทธ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง

2.4 แบบรายงานผลการประเมินโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน 54 ตัวชี้วัด ตามแบบฟอร์มที่กำหนด (ดาวน์โหลดใบสมัครจากเว็บไซต์โรงเรียนวิถิพุทธ)

2.5 ตัวอย่างแผนการสอน สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่บูรณาการวิถีพุทธสู่สาระการเรียนรู้ที่สามารถใช้จริง และประเมินได้มา 2 แผนการสอน (โรงเรียนใดผ่านการคัดเลือกรอบแรกทางผู้ตรวจเยี่ยมจะไปดูแผนการสอนที่ส่งมานี้ 1 แผน)

2.6 รายงาน นวัตกรรม ที่มีจุดเด่นในการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นวิถีพุทธเป็นที่ประจักษ์

3. รายละเอียดการเขียนนวัตกรรม ดังนี้

3.1 ให้เขียนรายงานนวัตกรรม / โครงการ / กิจกรรมที่ได้ดำเนินการในช่วงปี 2564-2567 ที่มีจุดเด่นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 2 นวัตกรรม / โครงการ / กิจกรรม ดังนี้ (ข้อบ่งชี้คุณภาพ 54 ข้อ จากตัวชี้วัดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน)

3.1.1 นวัตกรรม ที่มีความสอดคล้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามตัวชี้วัดด้านปัจจัย นำเข้า (Input) จำนวน 1 นวัตกรรม ตามข้อบ่งชี้คุณภาพข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ

3.1.2 นวัตกรรม ที่มีความสอดคล้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process) จำนวน 1 นวัตกรรม / โครงการ / กิจกรรม ตามข้อบ่งชี้คุณภาพข้อใดข้อหนึ่งหรือหลาย

3.2 ความยาวรวมแต่ละนวัตกรรม ไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ A4 (รวมรูปภาพและเอกสารหลักฐานประกอบ) โดยแยกเป็น 2 เล่ม โดยแสดง Model กระบวนการคิดที่ชัดเจน และมีการบูรณาการสู่พุทธธรรมได้

3.3 หัวข้อในการเขียนรายงาน

3.3.1 ชื่อนวัตกรรม

3.3.2 ที่มาและความสำคัญ / สอดคล้องกับ ตบช.ใด

3.3.3 วัตถุประสงค์

3.3.4 ภาพ Model 1 หน้า

3.3.5 อธิบายขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน

3.3.6 หลักธรรมที่ใช้ในโครงการ

3.3.7 ผลการดำเนินงาน

3.3.8 ประโยชน์และการเผยแพร่วัตกรรม

3.3.9 แนวทางการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 (2562, หน้า 37-40) กล่าวว่า โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำที่ดำเนินการตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของอัตลักษณ์ 29 ประการในโรงเรียนวิถีพุทธ และมีนวัตกรรมที่เป็นตัวดำเนินงานอย่างชัดเจนตามเกณฑ์ที่ชี้วัด จนได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนน (คะแนนเต็ม 150 คะแนน)

1. การประเมินอัตลักษณ์ 29 ประการ (10 คะแนน)
2. การรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (10 คะแนน)
3. นวัตกรรม (80 คะแนน)

3.1 นวัตกรรม/โครงการ/กิจกรรมมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ข้อ บ่งชี้คุณภาพข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ) จำนวน 1 นวัตกรรม/โครงการ/กิจกรรม (40 คะแนน) หลักเกณฑ์ในการพิจารณานวัตกรรม/โครงการ/กิจกรรม ด้านปัจจัยนำเข้า

3.1.1 ความต่อเนื่องของโครงการ	5 คะแนน
3.1.2 ความเป็นนวัตกรรม	5 คะแนน
3.1.3 ความเป็นวิถีพุทธ	5 คะแนน
3.1.4 ผลที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับข้อบ่งชี้วัดคุณภาพที่กำหนด	20 คะแนน
3.1.5 การเผยแพร่และสร้างเครือข่าย	5 คะแนน
รวม	40 คะแนน

3.2 นวัตกรรม/โครงการ/กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process) ข้อ บ่งชี้คุณภาพข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ) จำนวน 1 นวัตกรรม/โครงการ/กิจกรรม (40 คะแนน) หลักเกณฑ์ในการพิจารณานวัตกรรม/โครงการ/กิจกรรม ด้านกระบวนการ

3.2.1 ความต่อเนื่องของโครงการ	5 คะแนน
3.2.2 ความเป็นนวัตกรรม	5 คะแนน
3.2.3 ความเป็นวิถีพุทธ	5 คะแนน
3.2.4 ผลที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับข้อบ่งชี้วัดคุณภาพที่กำหนด	20 คะแนน
3.2.5 การเผยแพร่และสร้างเครือข่าย	5 คะแนน
รวม	40 คะแนน

3.3 การปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน (50 คะแนน) เพื่อให้ผู้บริหาร บุคลากร ได้รับการพัฒนา ด้านจิตใจ มีสติ และสมาธิในการทำงาน เพื่อนำไปถ่ายทอดแก่นักเรียนต่อไป

3.3.1 ร้อยละ 80 ของบุคลากรเข้าปฏิบัติธรรม	10 คะแนน
3.3.2 ความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม	10 คะแนน
3.3.3 การนำกระบวนการไปถ่ายทอดสู่นักเรียน	10 คะแนน
3.3.4 การปฏิบัติบูรณาการวิถีชีวิตบุคลากร นักเรียน	10 คะแนน
3.3.5 การขยายผล การต่อยอดและความยั่งยืน	10 คะแนน
รวม	50 คะแนน

รายชื่อโรงเรียนวิถีพุทธพระจำนวน 63 โรงเรียน

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ประเภทโรงเรียน
1	โรงเรียนคลองเกลือ	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
2	โรงเรียนด่านซ้าย	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
3	โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี)	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
4	โรงเรียนวัดโบสถ์	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
5	โรงเรียนวัดบ้านจอม	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
6	โรงเรียนวัดสบกเขียว	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
7	โรงเรียนวันครู 2502	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
8	โรงเรียนวัดเขาวง พระพรหมสิทธิอุปถัมภ์	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
9	โรงเรียนวัดประยุรวงศาวาส	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
10	โรงเรียนคลองขวาง	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
11	โรงเรียนวัดฝั่งแคต (บุญสืบวิชชูปถัมภ์)	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
12	โรงเรียนบ้านเขาวง	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
13	โรงเรียนอนุบาลบางกรวย (วัดศรีประวัติน)	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
14	โรงเรียนบ้านโชคกราด	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
15	โรงเรียนบ้านเสกกอง	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
16	โรงเรียนวัดศรีล้อม	รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ.2562
17	โรงเรียนบ้านคลองสมบูรณ์	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
18	โรงเรียนวัดหนองกอไผ่	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
19	โรงเรียนบ้านหนองบัว	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
20	โรงเรียนบ้านคลองเตย	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
21	โรงเรียนอนุบาลเทพสุนทรินทร์	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
22	โรงเรียนชุมชนบ้านใหม่	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
23	โรงเรียนบ้านหนองจิกยาว	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
24	โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
25	โรงเรียนสิงห์ฤกษ์ประสิทธิ์	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ประเภทโรงเรียน
26	โรงเรียนวัดพิจารณโสภณ	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
27	โรงเรียนวัดสุขไพรวณ	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
28	โรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพิพัฒน์รังสรรค์)	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
29	โรงเรียนชุมชนวัดราษฎร์บำรุง	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
30	โรงเรียนอนุบาลสุขสวัสดิ์	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
31	โรงเรียนบ้านแสนสุขสามัคคี	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
32	โรงเรียนบ้านกระถินหนองครีอชุต	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
33	โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
34	โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
35	โรงเรียนบ้านสามยอด	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
36	โรงเรียนบ้านขุขวิทยา	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
37	โรงเรียนบ้านหนองการะโก	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
38	โรงเรียนบ้านอ้อประชาสามัคคี	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
39	โรงเรียนเมืองอำนาจเจริญ	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
40	โรงเรียนบ้านทุ่งทอง	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
41	โรงเรียนบ้านเชียงตึกุดเชื่อม	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
42	โรงเรียนบ้านนาโคก	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
43	โรงเรียนบ้านฝั่งแดง (พระเทพวรมณีอุปถัมภ์)	รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ.2560
44	โรงเรียนวัดเนินเขาดิน	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
45	โรงเรียนบ้านหนองฝื่อ	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
46	โรงเรียนบ้านด่านสันติราษฎร์	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
47	โรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
48	โรงเรียนวัดบ้านนา (ฟินวิทยาคม)	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
49	โรงเรียนวัดช่องลาภ (โชคลาภประชาพัฒนา)	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
50	โรงเรียนวัดสวนส้ม	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
51	โรงเรียนวัดหนามแดง (เขี้ยวอุทิศ)	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
52	โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์)	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
53	โรงเรียนบ้านคลองมะนาว	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ประเภทโรงเรียน
54	โรงเรียนป่าแดงวิทยา	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
55	โรงเรียนบ้านปอบิด	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
56	โรงเรียนชุมชนบ้านตากลางโน	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
57	โรงเรียนสฤทธิเดช	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
58	โรงเรียนวัดลาดตระโห่ง	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
59	โรงเรียนบ้านโนนสำราญ	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
60	โรงเรียนบ้านเปื่อย	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
61	โรงเรียนบ้านไร่	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
62	โรงเรียนบ้านหนองผักหนอก	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558
63	โรงเรียนวัดบ้านหนองบัวศาลา	รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ.2558

ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

1.1 มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักธรรม (ลด ละ เลิก อบายมุข) ถือศีล 5 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

1.2 มีพรหมวิหารธรรมประจำใจ

1.3 มีความซื่อสัตย์ จริงใจในการทำงาน

1.4 มีความเข้าใจที่ถูกต้องในพระรัตนตรัย นับถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนา

1.5 มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละ เลิก อบายมุข) ถือศีล 5 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

1.6 มีพรหมวิหารธรรม มีความเป็นกัลยาณมิตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามตามหลักไตรสิกขา

1.7 รู้ เข้าใจ หลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา

1.8 มีวิสัยทัศน์หรือปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญ หรือกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ

1.9 แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการดำเนินโรงเรียนวิถิพุทธและบริหารการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เกี่ยวข้อง (บ ร ว) มีส่วนร่วม

1.10 ปลุกศรัทธา สร้างเสริมปัญญาในพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง

1.11 ร่วมมือกับผู้ปกครอง วัดและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน

- 1.12 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง
- 1.13 มีระบบตรวจสอบประเมินผล และเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 1.14 มีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการพุทธธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 1.15 จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนเหมาะสม
- 1.16 มีป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญ คุณธรรมจริยธรรมโดยทั่วไปในบริเวณโรงเรียน
- 1.17 สภาพโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่น เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ
- 1.18 บริเวณโรงเรียนปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด

2. ด้านกระบวนการ (Process)

- 2.1 จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน
- 2.2 ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา
- 2.3 จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 2.4 จัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้
- 2.5 จัดกิจกรรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญา ทั้งในการเรียนการสอนและในกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวัน
- 2.6 ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ
- 2.7 นิมนต์พระสงฆ์ หรือเชิญวิทยากรภูมิปัญญาทางพุทธศาสนา สอนนักเรียนสม่ำเสมอ
- 2.8 จัดให้นักเรียนไปเรียนรู้ที่วัด หรือที่ศาสนสถานที่ใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 2.9 มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมตามหลักภavana 3 (กาย ศิล จิตปัญญา) โดยมีจุดประสงค์เน้นเพื่อพัฒนานักเรียนต่อเนื่อง
- 2.10 ส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยิ้มแย้ม มีเมตตาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครอง
- 2.11 ส่งเสริมบรรยายภาคใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่สร้างสรรค์
- 2.12 ส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่น
- 2.13 ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชู ผู้ทำดี เป็นประจำ
- 2.14 ฝึกฝนอบรมให้เกิดการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น (รู้เข้าใจเหตุผลและได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ตามหลักไตรสิกขา)
- 2.15 ส่งเสริมกิจกรรม การรับผิดชอบดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

- 2.16 ส่งเสริมปฏิบัติกิจกรรมพระพุทธศาสนาอย่างเห็นคุณค่า รู้เข้าใจเหตุผล
- 2.17 จัดกิจกรรมส่งเสริมการระลึก และศรัทธาในพระรัตนตรัย เป็นประจำ และในโอกาสสำคัญอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต
- 2.18 ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วม และคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา

3. ด้านผลผลิต (Output)

- 3.1 บริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม ได้คุณค่าแท้
- 3.2 การดูแลร่างกาย และการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย
- 3.3 ดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม
- 3.4 มีศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
- 3.5 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา
- 3.6 สามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต
- 3.7 มีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณ
- 3.8 มีจิตใจ เมตตา กรุณา (เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันต่อกัน)
- 3.9 ทำงานและเรียนรู้ตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร
- 3.10 มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส ร่าเริงเบิกบาน
- 3.11 มีศรัทธา และความเข้าใจถูกต้องในพระรัตนตรัย
- 3.12 รู้บาป บุญ คุณโทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์
- 3.13 ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษาแสวงหาความจริง และใฝ่สร้างสรรค์ พัฒนางานอยู่เสมอ
- 3.14 รู้เท่าทัน แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานได้ด้วยสติปัญญา

4. ด้านผลกระทบ (Outcome/Impact)

- 4.1 บ้านและชุมชนมีสมาชิกที่เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขเพิ่มขึ้น
- 4.2 ชุมชนมีผู้ช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น
- 4.3 วัดได้ศานาทายาทและกำลังช่วยงานส่งเสริมพระพุทธศาสนามากขึ้น
- 4.4 โรงเรียนได้รับความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธาและได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้อง (บ้าน วัด ราชการ)

กล่าวโดยสรุป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ริเริ่มดำเนินการให้มีการประเมินคัดเลือกโรงเรียนวิถีสอนพระรัตนตรัย จำนวน 27 โรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อเข้ารับรางวัล "โรงเรียนวิถีสอนพระรัตนตรัย" ซึ่งถือเป็นรางวัลสูงสุดของการดำเนินงานส่งเสริมโรงเรียนวิถีสอนในประเทศไทย

2.3.3 การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

นักวิชาการก็ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2547, หน้า 87-93) ได้กล่าวถึง การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบและลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ที่จะให้การจัดโรงเรียนวิถีพุทธดำเนินไปโดยสะดวกด้วยศรัทธาและฉันทะ
2. ขั้นตอนดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ที่จะป้จจัยเป็นกิจกรรมเป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะแห่งปัญญาวุฒิธรรม
3. ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
4. ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ที่จะช่วยให้การดำเนินการทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเท่าที่ความเป็นกัลยาณมิตร
5. ขั้นปรับปรุง พัฒนาต่อเนื่อง ที่จะเน้นย้ำการพัฒนาว่าต้องมีมากขึ้น ๆ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 และอุปญญาตธรรม
6. ขั้นประเมินผล และเผยแพร่ผลดำเนินการ ที่จะนำข้อมูลผลการดำเนินงานสู่การเตรียมการที่จะดำเนินการในรอบต่าง ๆ ไป เช่น ในปีต่อ ๆ ไป หรือใช้กับโครงการต่อเนื่องอื่น และนำผลสรุปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแจ้งแก่ผู้เกี่ยวข้องให้ทราบ

แนวการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยสังเขปมีดังนี้

1. การเตรียมการ เป็นขั้นตอนความพยายามที่จะเตรียมสิ่งที่จะทำให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปได้โดยสะดวกซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเตรียมการ เช่น
  - 1.1 การหาที่ปรึกษา แหล่งศึกษา และเอกสารข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรึกษาเป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาวิถีพุทธนี้ ซึ่งอาจจะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีศรัทธาและความรู้ชัดในพุทธธรรม ถ้าเป็นคฤหัสถ์ควรเป็นแบบอย่างในสังคมได้ เช่น เป็นผู้ไม่ข้องแวะในอบายมุข เป็นผู้ทรงศีล ปฏิบัติธรรมเป็นต้น ที่ปรึกษาจะมีความจำเป็นมาโดยเฉพาะในระยะเริ่มของการพัฒนา
  - 1.2 การเตรียมบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีความตระหนักในคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ให้เกิดศรัทธา และฉันทะในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธด้วยปัญญารู้เข้าใจทิศทางจากศรัทธาและฉันทะการพัฒนาร่วมกัน ความสำเร็จในการพัฒนา คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นได้ไม่ยาก สำหรับวิธีการเตรียมผู้เกี่ยวข้องนี้สามารถดำเนินการได้หลากหลาย

ตั้งแต่วิธีทั่วไป เช่น การประชุมชี้แจงการสัมมนา จนถึงการประชุมสัมพันธที่หลากหลาย การร่วมกันศึกษาดูงาน เป็นต้น

1.3 การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น หรือวิสัยทัศน์ และแผนงานที่ชัดเจนทั้งระบบ ระยะยาวในธรรมนูญสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการรายปีก็ตาม ที่ผู้เกี่ยวข้องเห็นพ้องกันจะเป็นหลักประกันความชัดเจนในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธได้อย่างดี อันเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมการที่ดี

2. การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ เป็นการดำเนินการจัดปัจจัยต่าง ๆ ของการพัฒนา ผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วยสภาพทั้งกายภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะนำสู่การเป็นปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาวัชรธรรม 4 ประการ คือ

2.1 การอยู่ใกล้ คนดี ใกล้ผู้รู้ มีข้อมูล มีสื่อที่ดี (สัปปุริสสังเสวะ)

2.2 การใส่ใจศึกษาเล่าเรียน โดยมีฐานของหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี (สัทธัมมัสสวนะ)

2.3 การมีกระบวนการคิดที่ดี คิดถูกวิธี โดยมีสภาพ และบรรยากาศที่ส่งเสริม (โยนิโสมนสิการ)

2.4 ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้เหมาะสม (ธัมมานุวัตรปฏิบัติ)

สภาพและองค์ประกอบที่สำคัญที่จำเป็นต้องจัดส่งเสริมให้เกิดวิถิพุทธ มีตัวอย่าง เช่น

- หลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนที่โรงเรียนวิถิพุทธควรคำนึงถึงอย่างยิ่ง แนวคิดหนึ่งของการจัดก็คือ การบูรณาการหลักธรรมทั้งที่เป็นความรู้ (K) ศรัทธา ค่านิยม คุณธรรม (A) และการฝึกปฏิบัติหลักธรรม (P) ในการเรียนการสอนโดยอาจกำหนดในระดับจุดเน้นหลักสูตรสถานศึกษา ที่แทรกในทุกองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาหรือกำหนดในระดับหน่วยการเรียนรู้หรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูจะนำสู่การจัดการเรียนรู้ต่อไป

- การเตรียมกิจกรรมนักเรียน ที่โรงเรียนต้องคิดและกำหนดให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตนมากที่สุดซึ่งลักษณะกิจกรรมที่กำหนดมีหลากหลายทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือประจำโอกาสต่าง ๆ และกิจกรรมวิถีชีวิต ซึ่งถ้าโรงเรียนเลือกกำหนดและเตรียมการไว้ล่วงหน้าจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. การจัดสภาพกายภาพสถานศึกษา ที่หมายครอบคลุมถึงอาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมอาณาบริเวณของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดให้เหมาะสม และมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไตรสิกขาให้มากที่สุด ทั้งที่ผ่านระบบการเรียนรู้

ตามหลักสูตรสถานศึกษาและผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิตจริงจาก “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” ในชีวิตประจำวัน

4. การจัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ โดยผ่านการเตรียมการมอบหมายการรับผิดชอบของบุคลากรในการจัดกิจกรรมส่งเสริม หรือดูแลให้บรรยากาศปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นกัลยาณมิตร เกิดขึ้นอย่างจริงจังต่อเนื่อง โดยจัดผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การกระตุ้นทุกคนให้ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้ทำดี การปลูกศรัทธาค่านิยมปฏิบัติที่ดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่น เป็นต้น

รายละเอียดแนวคิดหลักการและตัวอย่างการจัดดำเนินการของการจัดสภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ จะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

3. การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา จุดเน้นการดำเนินการพัฒนา คือ นักเรียนของสถานศึกษาโดยเป็นการพัฒนาตามระบบไตรสิกขาที่เป็นลักษณะบูรณาการ ทั้งในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และกิจกรรมวิถีชีวิตต่าง ๆ ที่ส่งเสริม “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” เป้าหมายการพัฒนาจัดให้มีความชัดเจนที่พัฒนาทั้งองค์รวมของชีวิตที่จะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ในที่สุด

นอกจากการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นภาระหลักแล้ว สถานศึกษาจำเป็นต้องไม่ละเลยการพัฒนาบุคลากรของตนเองทั้งหมดด้วย เพราะบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ครูและผู้บริหารจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นยิ่งบุคลากรได้รับการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา มากเท่าไร จะยิ่งส่งผลดีต่อการช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนามากขึ้นเท่านั้น แนวทางการพัฒนาบุคลากรและลักษณะบุคลากรที่เหมาะสมในโรงเรียนวิถีพุทธจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

การดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขานี้จะดำเนินการได้ดีหากในขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการจัดภาพและองค์ประกอบและขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิดดำเนินการได้อย่างดี เพราะต่างเป็นเหตุปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียน

4. การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด เป็นขั้นตอนสำคัญในการเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ลักษณะของการดูแลสนับสนุนที่เหมาะสมควรมีลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตรที่ปรารถนาดีต่อกัน ปรารถนาดีต่อการพัฒนาผู้เรียนหรือต่อ งาน กิจกรรมที่สำคัญของขั้นนี้ คือ การนิเทศ ติดตาม ที่จะดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การให้คำปรึกษาและชี้แนะผู้ปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ฯลฯ การสนับสนุนทั้งทรัพยากร ข้อมูล และเครื่องมือต่าง ๆ ในการช่วยดำเนินการให้เป็นไปได้อย่างราบรื่น การรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลระหว่างดำเนินการอันจะเป็นฐานของการปรับปรุงต่อเนื่องต่อไป หรือแม้เป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดการดูแลสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม

5. การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนของระบบการบริหารจัดการที่กำหนด เพื่อเน้นย้ำการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยนำข้อมูลในขั้นตอนต้น ๆ มาพิจารณาแล้ว กำหนดปรับปรุงหรือพัฒนางานที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องด้วยธรรมชาติที่สนับสนุนการปรับปรุง

และพัฒนางานให้เป็นอย่างชัดเจนต่อเนื่อง คือ การมีอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ วิมังสา) และ อุปัญญาธรรม 2 (ความไม่สันโดษในกุศลธรรม และความไม่ระย่อในการพากเพียร) เป็นต้น

6. การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะสะท้อนให้ทราบถึง ผลการดำเนินงานในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ อาจเป็น 1 ปี หรือ 3 ปี หรือเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เป็นต้น และใน การประเมินจะเน้นข้อมูลที่เป็นเชิงประจักษ์ เชื่อถือได้ ให้ข้อมูลที่ชัดเจน ที่สามารถนำสู่การเผยแพร่ หรือรายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้น ๆ และนำเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการ อื่น ๆ ต่อไป และในระบบประกันคุณภาพ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญไม่น้อยต่อการเสนอให้ผู้เกี่ยวข้อง ยอมรับในการดำเนินการและบริหารจัดการ

โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (2558, หน้า 8-22) ได้บริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ โรงเรียนซึ่งโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่โรงเรียนได้ดำเนินการนั้น เป็นการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการผ่านกิจกรรมปลูกฝังต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมพระพุทธรูปศึกษาเรียนรู้จากครูพระ โดยนิมนต์พระภิกษุจากวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) จำนวน ๒ รูป มาดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนธรรมศึกษาทุกวัน เพื่อให้ สอดคล้องกับโครงการครูพระสอนศีลธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ และเข้าใจหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา พร้อมนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน อันเป็นเป็นการส่งเสริมขัดเกลาให้เป็นคนดี ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. กิจกรรมแสดงตนเป็นพุทธมามกะ โดยให้นักเรียนทุกคนได้แสดงตนเป็นพุทธมามกะ ทุกวันเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เกิดจิตสำนึกที่ดีในการดำเนินชีวิตอย่างมี คุณธรรมและศีลธรรม มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

3. กิจกรรมฝึกสมาธิแผ่เมตตา โดยให้นักเรียนฝึกสมาธิทุกเช้าก่อนเข้าเรียนและเลิกเรียน ก่อนกลับบ้านด้วยการฝึกสมาธิผ่านอริยาบถต่างๆ เพื่อฝึกทำให้สงบ สุขุม เยือกเย็น ให้เกิดการตั้ง มั่นแห่งจิต มีสติรับรู้แนวแน่และเกิดสมาธิที่มั่นคง ส่งผลดีต่อการเรียนและการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และยังฝึกจิตเมตตาด้วยการแผ่เมตตาหลังการทำสมาธิทุกครั้ง

4. กิจกรรมทำบุญวันพระเข้าพรรษา โดยโรงเรียนได้จัดกิจกรรมนำนักเรียนในแต่ละ ระดับชั้นหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันไปทำบุญทุกวันพระเข้าพรรษาที่วัดใหม่สุคนธารามร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนโดยนักเรียนเตรียมอาหารมาจากบ้าน แล้วนำมาตักบาตรที่วัด พร้อมทั้งไหว้พระ ฟังพระธรรม จากพระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งการรักษาศีล เจริญสมาธิ ก่อให้เกิดปัญญา ตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความคิดสามารถแยกแยะผิดชอบชั่วดี ถูกผิด รู้ควรไม่ควร และส่งผลดี ต่อพฤติกรรมต่างๆ ทั้งเรื่อง การเรียน ความประพฤติ การปฏิบัติตนอย่างมีศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรม การคบเพื่อน เป็นต้น

โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมให้กับบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้ปกครอง หรือคนในชุมชนมาร่วมคิด ร่วมวางแผนในการพัฒนาชุมชน ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การออม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง และทุกภาคส่วนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันพัฒนาโรงเรียนและชุมชนในด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การออม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การสร้างเครือข่ายขยายผลด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสู่สถานศึกษาอื่น โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ได้จัดกิจกรรมโครงการอบรมค่ายคุณธรรม “วิถีพุทธนำชีวิต “ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลวัดละมุด และโรงเรียนเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ นักเรียนจำนวน ๓ โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนในตำบลวัดละมุด สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต ๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายผลพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยมีโรงเรียนเครือข่ายด้านการปลูกฝังคุณธรรมร่วมกับโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) ได้แก่ โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โรงเรียนวัดละมุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม และโรงเรียนบ้านลานแหลม อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

3. การจัดประชุมหรือเวทีธรรมในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเป็นการดูแลสอดส่องและส่งเสริมบุตรหลานเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ทางโรงเรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับบ้าน ครูกับผู้ปกครองในการร่วมกันสอดส่องพฤติกรรม และร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนเป็นเด็กดี มีคุณธรรม จริยธรรมทั้งกายและใจ อันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตต่อไป โดยทางโรงเรียนได้จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองในภาพรวม และให้ครูประจำชั้นจัดประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละห้องของตน เพื่อทำความรู้จักและสร้างเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตรหลาน เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการประชุมผู้ปกครองทุกครั้ง โดยทางโรงเรียนจะเชิญวิทยากรมาพูดคุยให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรหลาน ให้เป็นคนดี มีความรู้ ควบคู่คุณธรรม ซึ่งผู้ปกครองต่างมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก โรงเรียนได้รับการประสานความร่วมมือที่ดีในการสอดส่องและส่งเสริมเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม

ด้วยความเชื่อมั่นในคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และได้ให้การสนับสนุนสถานศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด ทำให้การแก้ปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนได้รับการแก้ไขได้อย่างเร่งด่วน ซึ่งเกิดจากความจริงใจตั้งใจ ความมุ่งมั่นร่วมกันของชุมชน ทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาเป็นโรงเรียนที่สงบ

ร่วมเย็น น่ายู่ น่ายเรียน เหมือนบ้าน มีความรักความอบอุ่นความหวังดีให้อย่างเปี่ยมล้น และผลจากการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การออม และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไปในทุก ๆ ด้านนั้นเกิดจากการที่โรงเรียนได้รับความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอและพร้อมเพรียง ทำให้โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) มีการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว นับว่าเกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ หลายประการ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณธรรมนำหลักธรรมาภิบาลกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นแนวในการดำเนินชีวิต ดำเนินงานของโรงเรียนด้วยบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน มีความสามัคคี ห่มเทือกศีกาลังกาย กำลังใจ ระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคดังนี้

1.1 เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารการเงินและงบประมาณและด้านการบริหารงานทั่วไป มีความมุ่งมั่นอุทิศตนในการทำงาน รักโรงเรียน รักบุคลากรและนักเรียน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนควบคู่กับการปลูกฝังให้นักเรียน มีคุณธรรมจริยธรรม การออมและการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

1.2 เป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรักและความเอื้ออาทรต่อนักเรียนด้วยความปรารถนาที่จะพัฒนานักเรียนของโรงเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยร่วมกันพัฒนาอาคารสถานที่ พัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การออม และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตที่ดี

1.3 เป็นผู้ยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงาน และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของผู้บริหารอย่างเคร่งครัด มีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา ใจ มีวินัยในตนเอง สำรวมระวังความประพฤติละเว้นจากอบายมุขมีความขยันหมั่นเพียรอดสาหะมีความซื่อสัตย์สุจริต และจริงใจในการปฏิบัติงาน พัฒนาตนเองทันต่อเหตุการณ์วิทยาการตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอรักเมตตาและเอาใจใส่ต่อศิษย์ผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาวางตนเป็นกลางใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานโดยเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญรับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพเป็นผู้นำในการอนุรักษ์พัฒนาเศรษฐกิจสังคมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถงานการบริหาร งานวิชาการมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ปฏิบัติอย่างแท้จริงเป็นที่ยอมรับให้เป็นวิทยากรทางการศึกษาทั้งในระดับประเทศ ระดับเขตพื้นที่การศึกษาไม่เรียนรู้ศึกษาค้นคว้าและติดตามความก้าวหน้าของข้อมูลข่าวสารและข้อมูลงานการบริหาร งานวิชาการ นำมาพัฒนางานและพัฒนาตนเองสม่ำเสมอกระตือรือร้นหาสาเหตุของปัญหาในงานและหาแนวทางแก้ไขได้ที่อยู่เสมอ

2. คณะครูมีความรักและความปรารถนาดีต่อศิษย์ต่างทุ่มเทอุทิศแรงกาย แรงใจและกำลังทรัพย์ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของครูอย่างเคร่งครัด ยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงานตามแบบอย่างผู้บริหาร ส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม เกิดความงามความดีขึ้นในจิตใจ มีความกตัญญูทวดเวที่ต่อพ่อแม่ มีจิตสาธารณะและจิตอาสาในการพัฒนาสังคม ชุมชน และประเทศชาติ

3. นักเรียนทุกคนของโรงเรียนได้รับการบ่มเพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยกิจกรรมและประเพณีอันสำคัญของท่าน (ประเพณีอัฐภูมิบูชา) ที่ส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม การออมและการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลืออย่างเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ โดยนำหลักธรรมมาใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดกิจกรรมบูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ตลอดจนแนวคิดของสิ่งที่เรารู้ในห้องเรียนกับความจริงของชีวิต รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องปฏิบัติในสังคมร่วมกับผู้อื่น

5. ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเนื่องจากโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) เป็นโรงเรียนที่ผู้ปกครองมีความคาดหวังกับทางโรงเรียนสูงทั้งทางด้านคุณภาพวิชาการ รวมทั้งต้องการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่คุณธรรมซึ่งจะสะท้อนออกมาได้จากพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ และความคิด ดังนั้นทางโรงเรียนจึงได้บริหารจัดการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรหน่วยงานและสถาบันต่างๆ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

ภายใต้ระบบบริหารราชการที่ดี มีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ คุณภาพของผู้เรียน ที่ต้องให้เป็นคนดี คนเก่ง สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีวิถีชีวิตตามวิถีธรรมวิถีพุทธที่พอเพียง น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การออม การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การออม เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การออมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในห้องเรียนมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระ รวมทั้งการคุณลักษณะพื้นฐาน สถานที่ กิจกรรมและลักษณะที่เด่นของโรงเรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ร่วมกันพัฒนาตามวิสัยทัศน์โรงเรียนที่ว่า “โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) มุ่งเน้นจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม รักความ เป็นไทย มีจิตสาธารณะ มีทักษะในการดำรงชีวิต สามารถใช้เทคโนโลยี และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

วีรนุช สุทพพันธ์ (2558, หน้า 114) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 1) ชั้นเตรียมการ ได้แก่ สถานที่ที่จะให้การจัดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดำเนินไปโดยสะดวกด้วยศรัทธาและฉันทะ 2) ชั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งที่จะ

เป็นปัจจัย เป็นกิจกรรม เป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะ
 ปัญญาวิมุติธรรม 3) ขั้นตอนการพัฒนาคณะครูและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ได้แก่ สิ่งซึ่งเป็น
 ขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
 4) ขั้นตอนดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ได้แก่ สิ่งที่จะช่วยให้การดำเนินทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย
 ทำที่ความเป็นกัลยาณมิตร 5) ขั้นตอนปรับปรุง พัฒนาต่อเนื่อง ได้แก่ สิ่งที่เน้นย้ำการพัฒนาว่าต้องมีมาก
 ขึ้น ๆ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 และอุปัฏฐาธรรม และ 6) ขั้นตอนประเมินผลและเผยแพร่ผลดำเนินการ
 ได้แก่ สิ่งที่จะนำข้อมูลการดำเนินงานสู่การเตรียมการที่จะดำเนินการในรอบต่อไป เช่น ในปีต่อไป ไป
 หรือใช้กับโครงการต่อเนื่องอื่น และนำผลสรุปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแจ้งแก่ผู้เกี่ยวข้องให้
 ทราบ

วารสาร ข่าเมืองเดช (2560, หน้า 87-88) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ
 พระราชทาน มีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ ได้แก่ 1.1) ดำเนินการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนตามแนวทาง
 โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 1.2) ประชุมชี้แจงนโยบายการดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ
 พระราชทาน ให้กับคณะครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับทราบ
 และปฏิบัติร่วมกัน 1.3) วางแผน กำหนดงาน โครงการที่สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทาง
 โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานตามตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input), ด้านกระบวนการ (Process)
 จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา ด้านผลิต (Output) และด้านผลกระทบ
 (Outcomes/Impact)

2. ขั้นดำเนินการ ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนทุกคน
 ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา
 ตามแนวทางของโรงเรียนวิถีพุทธ

3. ขั้นนิเทศติดตามผล ได้แก่ ผู้บริหาร ดำเนินการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติตน
 ของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม ร่วมกัน เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนา
 กระบวนการดำเนินงานของโครงการ

4. ขั้นสรุปประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันสรุป
 และประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการร่วมกัน และจัดทำแนวทางการปฏิบัติตนตามแบบ
 ชาวพุทธที่ดี เผยแพร่แก่นักเรียน ชุมชน ในโอกาสต่อไป

พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก) (2560, หน้า 105-107) กล่าวว่า การบริหารจัดการ
 โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยส่วนมากจะใช้หลักของเดมมิง ได้แก่ 1) การวางแผน(Plan) 2) การปฏิบัติ (Do)
 3) การตรวจสอบ(Check) และ 4) การแก้ไขปรับปรุง(Action) โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Plan: P) เป็นส่วนประกอบของวงจรที่มีความสำคัญเนื่องจากการวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นของงานและเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การทำงานในส่วนอื่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนในวงจรเดมมิ่ง เป็นการหองค์ประกอบของปัญหา โดยวิธีการระดมความคิด การหาสาเหตุของปัญหา การหาวิธีการแก้ปัญหา การจัดทำตารางการปฏิบัติงาน การกำหนดวิธีดำเนินการ การกำหนดวิธีการตรวจสอบ และประเมินผล ในขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการดังนี้

1.1 ตระหนักและกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยสมาชิกแต่ละคนร่วมมือและประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ในการระบุปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงานเพื่อที่จะร่วมกันทำการศึกษาและวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขต่อไป

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์และตรวจสอบการดำเนินงานหรือหาสาเหตุของปัญหาเพื่อใช้ในการปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งควรจะวางแผนและดำเนินการเก็บข้อมูลให้เป็นระเบียบ เข้าใจง่าย และสะดวกต่อการใช้งาน เช่น ตารางตรวจสอบ แผนภูมิ แผนภาพ หรือแบบสอบถาม เป็นต้น

1.3 อธิบายปัญหาและกำหนดทางเลือก วิเคราะห์ปัญหา เพื่อใช้กำหนดสาเหตุของความบกพร่อง ตลอดจนแสดงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งนิยมใช้วิธีการเขียนและวิเคราะห์แผนภูมิหรือแผนภาพเช่น แผนภูมิแกงปลา แผนภูมิพาเรโต และแผนภูมิการควบคุม เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกทุกคน (Brainstorm) ในการแก้ปัญหา โดยสร้างทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา เพื่อมาทำการวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมที่สุดมาดำเนินงาน

1.4 เลือกวิธีการแก้ไขปัญหา หรือปรับปรุงการดำเนินงาน โดยร่วมกันวิเคราะห์และวิจารณ์ทางเลือกต่าง ๆ ผ่านการระดมความคิดและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมที่สุดในการดำเนินงาน ให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะต้องทำวิจัยและหาข้อมูลเพิ่มเติม หรือกำหนดทางเลือกใหม่ที่มีความน่าจะเป็นในการแก้ไขปัญหามากกว่าเดิม

2. การปฏิบัติ (Do: D) เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในตารางการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ สมาชิกกลุ่มต้องมีความเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นในแผนนั้นๆ ความสำเร็จของการนำแผนมาปฏิบัติต้องอาศัยการทำงานด้วยความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาชิกตลอดจนการจัดการทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติตามแผนนั้น ๆ ในขั้นตอนนี้ ขณะที่ลงมือปฏิบัติจะมีการตรวจสอบไปด้วย หากไม่เป็นไปตามแผนอาจจะต้องมีการ ปรับแผนใหม่และเมื่อแผนนั้นใช้งานได้นำไปใช้เป็นแผนและถือปฏิบัติต่อไป

3. การตรวจสอบ (Check: C) หมายถึง การตรวจสอบดูว่าเมื่อปฏิบัติงานตามแผน หรือการแก้ปัญหางานตามแผนแล้ว ผลลัพธ์เป็นอย่างไร สภาพปัญหาได้รับการแก้ไขตรงตามเป้าหมายที่

กลุ่มตั้งใจหรือไม่ การไม่ประสบผลสำเร็จอาจจะเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่ปฏิบัติตามแผน ความไม่เหมาะสมของแผนการเลือกใช้เทคนิคที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

4. การดำเนินการให้เหมาะสม (Act : A) เป็นการกระทำภายใต้กระบวนการ 3 ขั้นตอน ตามวงจรได้ดำเนินการเสร็จแล้ว ขั้นตอนนี้เป็นกรนำเอาผลจากขั้นการตรวจสอบ (C) มาดำเนินการให้เหมาะสมต่อไป

วิทยา ประวะโซ (2560, หน้า 69) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน มีขั้นตอนสำคัญ เช่น การเตรียมการ เตรียมทั้งบุคลากร ผู้เกี่ยวข้อง แผนงาน ทรัพยากร ที่มุ่งเน้นสร้าง ศรัทธาและฉันทะในการพัฒนา การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จัดเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามหรือปัญญาภูมิธรรม ในการพัฒนาผู้เรียน การดำเนินการพัฒนาทั้งผู้เรียน และบุคลากร ตามระบบไตรสิกขาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้สภาพและองค์ประกอบที่จัดไว้ข้างต้น ขึ้นต่อมาคือ การดูแลสนับสนุนใกล้ชิดด้วยท่าทีของความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันที่จะทให้การพัฒนา นักเรียนและงาน ดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อจากนั้น มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยอิทธิบาท 4 และหลักอูปัญญาธรรม คือ ความไม่สันโดษในกุศลกรรมและความไม่ระย่อในการ พากเพียร เป็นต้น ขั้นสุดท้ายของกระบวนการบริหารแต่เป็นฐานสู่การพัฒนาเป็นลำดับต่อไป คือ ขั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

สมชาย บุญสุน (2561, หน้า 27) กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ที่ชัดเจนมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบและลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ และลำดับ ขั้นตอนขององค์ประกอบต่อไปนี้ เป็นข้อเสนอเชิงตัวอย่างหนึ่งที่สถานศึกษาสามารถนำไปพิจารณา ปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม ซึ่ง ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการ ที่จะให้การจัดโรงเรียน วิถิพุทธพระราชทานดำเนินไปโดยสะดวกด้วยศรัทธาและฉันทะ 2) ขั้นดำเนินการจัดสภาพ และ องค์ประกอบ ที่จะเป็ปัจจัย เป็นกิจกรรม เป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะแห่งปัญญาภูมิธรรม 3) ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียน และบุคลากรตามระบบ ไตรสิกขา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการดำเนินการโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานซึ่งต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 4) ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ที่จะช่วยให้การดำเนินทุกส่วนเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพด้วยการทำที่ความเป็นกัลยาณมิตร 5) ขั้นปรับปรุง พัฒนาต่อเนื่อง ที่จะเน้นย้ำการ พัฒนาว่าต้องมีมากขึ้นๆ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 และอูปัญญาธรรม 6) ขั้นประเมินผล และเผยแพร่ผล ดำเนินการ ที่จะนำข้อมูลการดำเนินงานสู่การเตรียมการที่จะดำเนินการในรอบต่อไป หรือใช้กับ โครงการต่อเนื่อง อื่น และนำผลสรุปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแจ้งแก่ผู้เกี่ยวข้องให้ทราบ

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนนท์ (2562, หน้า 109-112) กล่าวว่า โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานเป็นการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการผ่านการพัฒนา กิณ อยู่ ดู ฟัง เป็น ดังนั้นการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานจึงมี ส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ดังนี้

โรงเรียนวิถีพุทธดำเนินการโดยใช้หลักพุทธธรรมบูรณาการกับหลักการบริหารสมัยใหม่ ดังนี้

1. การเตรียมการ (ศรัทธาและฉันทะ) เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปได้ โดยสะดวกซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเตรียมการ เช่น

การหาที่ปรึกษา แหล่งศึกษา และเอกสารข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรึกษาที่เป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาวิถีพุทธอาจจะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ที่ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีศรัทธาและความรู้ชัดในพุทธธรรม ถ้าเป็นคฤหัสถ์ควรเป็นแบบอย่างในสังคมได้ เช่น เป็นผู้ไม่ข้องแวะในอบายมุข ผู้ทรงศิลปปฏิบัติธรรมเป็นต้นที่ปรึกษาจะมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะในระยะเริ่มของการพัฒนา

การเตรียมบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนให้มีความรู้ เข้าใจ และตระหนักในคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนวิถีพุทธสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธี เช่น การประชุมชี้แจง การสัมมนา การประชาสัมพันธ์ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น หรือวิสัยทัศน์ และแผนงาน ที่ชัดเจนทั้งระยะสั้นระยะยาวในธรรมนูญสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการรายปี ที่ผู้เกี่ยวข้องเห็นพ้องกันจะเป็นหลักประกันความชัดเจนในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างดี

2. การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ (ปัญญาวุฒิธรรม) เพื่อการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยสภาพทางกายภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาวุฒิธรรม 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้น ตัวอย่าง เช่น

2.1 หลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ต้องบูรณาการหลักธรรมทั้งที่เป็นความรู้ (Knowledge) ศรัทธา ค่านิยม คุณธรรม (Attitude) และฝึกปฏิบัติธรรม (Practice) ในการเรียนการสอน โดยอาจกำหนดในระดับจุดเน้นหลักสูตรสถานศึกษาที่แทรกในทุกองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา หรือกำหนดในระดับหน่วยการเรียนรู้หรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูจะนำสู่การจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.2 กิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนหรือครูคิดและกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนของตน ทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือเนื่องในโอกาสต่าง ๆ และกิจกรรมวิถีชีวิต ถ้าโรงเรียนเตรียมการไว้ล่วงหน้าจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สะท้อนให้เห็นตามคำกล่าวที่ว่า การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น)

2.3 การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม อาณาบริเวณสถานศึกษา ให้เหมาะสมและมุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไตรสิกขาให้มากที่สุด ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการ “กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” ในชีวิตประจำวัน

2.4 การจัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ โรงเรียนมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างบรรยากาศให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี เป็นกัลยาณมิตร อย่างจริงจังต่อเนื่อง เช่น การกระตุ้นทุกคนให้ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้ทำดี การปลูกศรัทธาค่านิยมปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่น เป็นต้น

3. การพัฒนาผู้เรียนตามระบบไตรสิกขา นำหลักไตรสิกขามาบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและกิจกรรมวิถีชีวิตต่าง ๆ ส่งเสริม “กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” เพื่อพัฒนาทั้งองค์รวมของชีวิตสู่การเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งด้านกายภาพ สังคม (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา)

4. การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด การดูแลสนับสนุนที่เหมาะสม เป็นกัลยาณมิตร ประรณาดีต่อกัน ประรณาดีต่อการพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมสำคัญในขั้นตอนนี้ คือการนิเทศ การติดตามดูแลให้ เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การให้คำปรึกษา การช่วยเหลือทางวิชาการ การสนับสนุนทรัพยากร ข้อมูลและเครื่องมือต่าง ๆ การรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลระหว่างดำเนินการ เป็นต้น

5. การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง เป็นการปรับปรุงหรือพัฒนางานที่กำลังดำเนินการ อยู่ให้ดียิ่งขึ้น ตามหลักธรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและปรับปรุงงาน คือ อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และอุปัฏฐาตธรรม 2 (ความไม่สันโดษในกุศลกรรม และความไม่ระย่อในการพากเพียร) เป็นต้น

6. การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การประเมินผลจะสะท้อนให้ทราบถึงผลการดำเนินงานในระยะเวลาหนึ่ง ๆ อาจเป็น 1 ปี หรือ 3 ปี หรือเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เป็นต้น การประเมินจะเน้นข้อมูลเชิงประจักษ์ กรรมการผู้ตรวจ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาจากสถานที่จริงและจากการปฏิบัติจริง

สิริกุล อนุรักษ์ธนากร (2563, หน้า 41) กล่าวว่า โรงเรียนวิถียุทธเป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามหลักการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารการศึกษาโดยอาศัยทักษะภาวะผู้นำ ในด้านการตัดสินใจทางการบริหาร ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ และการบริหารจัดการโรงเรียนวิถียุทธนั้นจะต้องมีการเตรียมบุคลากร การพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามหรือปัญญาคุณธรรมในการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากร ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับโอกาส ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องรอเวลา แต่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาและประสบการณ์มาเป็นฐานของตนในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ โดยมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการโดยให้การส่งเสริม สนับสนุน และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก 2) ผู้บริหารต้องเป็นผู้อำนวยการความสะอาดเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีการประสานสัมพันธ์กับคณะครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการ

พัฒนาตนเองในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ตามความเหมาะสม 4) ผู้บริหารสามารถวินิจฉัยและบริหารจัดการหน่วยย่อยมีการประสานและร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนางานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการโรงเรียนวิถียุทธพระราชทาน ต้องดำเนินกิจกรรมตามเงื่อนไขการพัฒนาโรงเรียนวิถียุทธพระราชทาน มีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นดำเนินการ 3) ขั้นนิเทศ ติดตามผล 4) ขั้นสรุปประเมินผล

2.4 หลักไตรสิกขา

ไตรสิกขาถือเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งพัฒนาตนเองทั้งกาย จิตใจและปัญญา เพื่อให้บุคคลดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องดีงาม ดังนั้นการนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ก็จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและสามารถปฏิบัติตนในการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงขอเสนอหัวข้อสำคัญเกี่ยวกับไตรสิกขาและการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา ดังนี้

2.4.1 ความหมายของไตรสิกขา

นักวิชาการได้กล่าวถึง ความหมายของไตรสิกขาไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต) (2528, หน้า 127) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง ข้อที่ต้องศึกษาข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับการศึกษาคือ การฝึกหัด อบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้อย่างขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน

วศิน อินทสระ (2543, หน้า 11) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นองค์ธรรมที่เป็นเพียงทางไม่ใช่จุดหมายปลายทาง จุดหมายปลายทางคือ วิมุตติ ความหลุดพ้นจากเครื่องผูกพันทั้งปวง สู่อริยาอันสมบูรณ์

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546, หน้า 603-606) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ 3 ประการคือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา มีความหมายตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา ดังนี้

1. อธิศีลสิกขา เป็นการฝึกให้มีพฤติกรรมที่ร่วมสร้างเสริมสังคมที่ดีงาม ซึ่งมีคุณภาพที่เกื้อกูลแก่คุณภาพชีวิตเอื้อแก่การพัฒนาจิตปัญญา โดยฝึก พัฒนาระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และแรงงานที่เป็นสัมมาชีพ เรียกว่า ศีล

2. อธิจิตตสิกขา อาศัยสภาพแวดล้อม สังคม ความเป็นอยู่ภายนอกนั้น เป็นพื้นฐานทำการฝึกอบรม พัฒนาจิตใจให้ประณีต มีคุณภาพดี สมรรถภาพ และสุขภาพจิตที่ดี เรียกว่า สมาธิ

3. อธิปัญญาสิกขา ด้วยจิตที่ฝึกดีนั้น ก็สามารถพัฒนาจิตใจให้ประณีต ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในธรรมตาแห่งเหตุปัจจัย ทำการด้วยความรู้ความเข้าใจนั้น จนบรรลุถึงปรีชาญาณ ที่ทำให้มีชีวิตแห่งความหลุดพ้นเป็นอิสระ เป็นอยู่ด้วยความผ่อนคลายเบิกบานตลอดทุกเวลา เรียกว่า ปัญญา

พุทธทาสภิกขุ (2549, หน้า 134) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง การปฏิบัติหรือการประพฤติ กระทำที่เป็นหน้าที่ของบุคคลโดยตรง โดยแบ่งสิกขาไว้ 3 ประการ คือ 1) สิลสิกขา แปลว่า การปฏิบัติ ในส่วนศีล 2) จิตตสิกขา แปลว่า การปฏิบัติในส่วนจิต (สมาธิ) และ 3) ปัญญาสิกขา แปลว่า การปฏิบัติในส่วนปัญญา

เสถียรพงษ์ วรรณปก (2549, หน้า 29) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง อริยมรรคมีองค์ 8 แต่พูดในฐานะที่เป็นระบบฝึกอบรม เมื่อจัดเป็นระบบฝึกฝนอบรมก็จะฝึกฝนสามมิติ เท่านั้นคือ ทางด้านปัญญาทางด้านศีล ทางด้านจิตทางด้านปัญญา เป็นเรื่องทางความรู้ ความเข้าใจแนวคิด ค่านิยมที่ถูกต้องทางด้านศีล การควบคุมพฤติกรรม ทางกาย ทางวาจาให้อยู่ในกรอบ สอดคล้องกับ ความรู้ ความเข้าใจทางด้านจิต เป็นการพัฒนาจิตให้มีสมาธิ พัฒนาจิตใจมีความเพียร พัฒนาจิตให้มี สติ ดังนั้น ศีล สมาธิ ปัญญา 3 องค์ประกอบนี้เป็น 3 มิติ ต้องทำไปด้วยกัน เรื่องเดียวกันทำไปด้วยกัน เพื่อจุดประสงค์เดียวกัน จึงตรัสรวมกัน ไม่ได้หมายความว่าต้องทำศีลก่อนให้สมบูรณ์ แล้วต้องมาทำ สมาธิทำสมาธิสมบูรณ์แล้วมาทำปัญญา

พุทธทาสภิกขุ (2550, หน้า 7) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง ศีล สมาธิ ปัญญา ให้ถือว่าเป็น ทฤษฎี ถ้าเป็นการปฏิบัติต้องเป็นปัญญา แล้วเป็นศีล แล้วเป็นสมาธิ สำหรับศีล สมาธิ ปัญญา ที่วางไว้ เป็นรูปทฤษฎีนี้ไม่ใช่ว่าผิด ถูกตามรูปของทฤษฎี คือเรียงตามลำดับจากต่ำไปหาสูง แต่พอถึงที่ปฏิบัติ แล้ว ต้องดึงปัญญามานำหน้าและปัญญานั้นจะงอกงามเพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ ไป เพราะว่ามีสมาธิแล้ว ปัญญา ก็จะงอกงามกว่าเดิมปัญญา จูงให้ศีล สมาธิเดินไปถูกทางแล้ว ก็จะเพิ่มกำลังให้แก่ปัญญา สูงขึ้นไป

แก้ว ชิตตะชบ. (2553, หน้า 78) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นระบบ บูรณาการความสงบสุขของสังคมมนุษย์อย่างแท้จริง กล่าวคือ เมื่อคนสังคมมีศีลการอยู่ร่วมกันในหมู่ หรือในสังคมย่อมดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยปราศจากการเบียดเบียน ใจก็มีสมาธิโดยไม่ต้องคอย ระหวาดระแวงหรือสะดุ้งสะท้านหวั่นไหว เพราะเมื่อไม่ได้ทำอะไรผิดใจก็สงบสบาย เมื่อใจสงบสบายก็ จะสามารถใช้ความคิดพิจารณาทำความเข้าใจหรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้

ปยุตฺถ ทัฬหวัช (2555, หน้า 24) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการพัฒนาตน ทั้งทางกาย จิตใจและปัญญาเพื่อให้บุคคลดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องตั้งงามจิตใจสงบมั่นคงเป็นสมาธิ

พระครูปลัดตอเนก ปุณฺณวฑฺฒ (แก้วดวงดี) (2561, หน้า 141) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักการศึกษาที่พระสัมมาพุทธเจ้าทรงวางไว้เพื่อหลักข้อฝึกฝนปฏิบัติที่เป็นหลัก

สำหรับศึกษาในการฝึกฝนอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ความเจริญยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดในการศึกษาคือพระนิพพาน เรียกโดยทั่วไปว่า หลักศีล หลักสมาธิ หลักปัญญา

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์) (2561, หน้า149) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง แนวทางการปฏิบัติ หรือกระบวนการพัฒนา มนุษย์ที่สมบูรณ์ประกอบด้วยหลักธรรม 3 ประการ คือ 1) ศีลเป็นหลักการพัฒนาในระดับความสัมพันธ์กันสิ่งแวดล้อมทางสังคม 2) สมาธิเป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำใด ๆ และ 3) ปัญญาเป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์หาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดเจน

พระมหาสุพร รกขิตธมฺโน (2561, หน้า 155) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนามนุษย์ด้วยวิธี 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งต้องใช้ในการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ

สมชาย บุญสุน (2561, หน้า 55-56) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง ข้อสำหรับศึกษา หรือศึกษาข้อที่พึงปฏิบัติ ได้แก่ 1) อธิศีลสิกขา คือ ศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องตั้งงาม ให้ถูกต้องตามหลักจลศีลมัชฌิมศีล และมหาศีล ตลอดจนถึงปฏิบัติอยู่ในหลัก มัชฌิมศีล และมหาศีล ตลอดถึงปฏิบัติอยู่ในหลักอินทริสังวร สติสัมปชัญญะ และสันโดษ 2) อธิจิตตสิกขา คือศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ ได้แก่ การบำเพ็ญสมถกรรมฐานของผู้สมบูรณ์ด้วยศีลชั้น ๓ จนได้บรรลุฌาน 4 3) อธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญา อบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง ได้แก่ การบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานของผู้ได้ฌาน แล้วจนบรรลุ วิชชา 8 คือ เป็นพระอรหันต์

กล่าวโดยสรุป ไตรสิกขา หมายถึง การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนามนุษย์ด้วยวิธี 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ และ ปัญญา เป็นระบบบูรณาการความสงบสุขของมนุษย์อย่างแท้จริง เมื่อจิตใจสงบก็ จะสามารถใช้ความคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้

2.4.2 ความสำคัญของไตรสิกขา

ไตรสิกขาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาฝึกฝนอบรมพฤติกรรมของมนุษย์ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีวินัยแบบแผนในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งไตรสิกขานั้น มีความสำคัญอย่างมาก เป็นหลักธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า นักวิชาการในประเทศก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของไตรสิกขาไว้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2546, หน้า 41-42) กล่าวว่า ไตรสิกขามีความสำคัญในการเรียนรู้เพื่อเป็นมนุษย์ที่เต็มบริบูรณ์ เพราะได้รับการพัฒนาทั้ง กายและทางจิตใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยปัญญา จึงเป็นอิสระหลุดพ้นจากการบีบคั้นของอำนาจกิเลสตัณหา ดังคำกล่าวที่ว่า “ทุกข์มีเพราะยึด ทุกข์ยึดเพราะอยาก ทุกข์มากเพราะพลอย ทุกข์น้อยเพราะหยุด ทุกข์หลุดเพราะปล่อย” เมื่อปล่อยวางแล้วยอมหลุดพ้นทุกข์ และพบความสุขสงบคือสันติ ดังนั้นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในพระพุทธศาสนาจึงหมายถึงผู้บรรลุวิมุตติ คือเป็นอิสระหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

พุทธทาสภิกขุ (2549, หน้า 205-206) กล่าวว่า ไตรสิกขามีความสำคัญ ในการเสริมสร้าง มนุษยธรรม ความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง ไม่มีปัญหาแก่ฝ่ายใด จัดการศึกษาทุกอย่างให้เสริมสร้าง มนุษยธรรมคือสร้างมนุษยธรรมขึ้นมา แล้วเสริมมนุษยธรรมให้ก้าวหน้า ก้าวหน้าไปนับตั้งแต่ว่า ละสังขตญาณอย่างสัตว์แล้วก็มีความคิดเห็นอย่างมนุษย์ ก็เป็นมนุษยธรรมก็ส่งเสริมให้ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษา ก็คือการพัฒนามนุษยธรรมให้มันมาในทิศทางที่ถูกต้อง คือละ อหังการ มมังการ ละความเห็นแก่ตัว ก็เลสไม่อาจจะเกิด บุคคลก็จะมีสันติสุข สังคมก็จะมีสันติภาพ นี่คือเป้าหมายของการศึกษา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2553, หน้า 447-448) กล่าวว่า ไตรสิกขามี ความสำคัญ ในการเรียน การฝึกฝนปฏิบัติและการฝึกหัดปฏิบัติให้เป็นคุณสมบัติที่เกิดขึ้นในตัวตนหรือ ให้ทำได้ทำเป็นตลอดจนแก้ไขปรับปรุง หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปจนถึงความสมบูรณ์ ข้อปฏิบัติสำหรับ การฝึกอบรมพัฒนาบุคคล มี 3 ประการ ได้แก่

1. อธิศีลสิกขา สิกขาคือศีลอันยิ่ง อธิศีลอันเป็นข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติเพื่อการ ฝึกอบรมพัฒนาศีลอย่างสูง (ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 เป็นศีล, ปฏิโมกขสังวรศีล เป็นอธิศีล, แต่ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ที่รักษาด้วยความเข้าใจ ให้เป็นเครื่องหนุนนำออกจากวิภูฏะ ก็เป็นอธิศีล)

2. อธิจิตตสิกขา สิกขาคือจิตอันยิ่ง อธิจิตอันเป็นข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติเพื่อการ ฝึกอบรมพัฒนาจิตใจให้มีสมาธิเป็นต้นอย่างสูง (กุศลจิตทั้งหลายจนถึงสมาบัติ 8 เป็นจิต, ฌานสมาบัติ ที่เป็นบาทแห่งวิปัสสนา เป็นอธิจิต, แต่สมาบัติ 8 นั้นแหละ ถ้าปฏิบัติด้วยความเข้าใจมุ่งให้เป็นเครื่อง หนุนนำออกจากวิภูฏะก็เป็นอธิจิต)

3. อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือจิตอันยิ่ง อธิจิตอันเป็นข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติเพื่อการ ฝึกอบรมพัฒนาปัญญาอย่างสูง (ความรู้เข้าใจหลักเหตุผลถูกต้องอย่างสามัญ อันเป็นกัมมัตสกตญาณ คือความรู้จักว่าทุกคนเป็นเจ้าของแห่งกรรมของตน เป็นปัญญา วิปัสสนาปัญญาที่กำหนดรู้ความจริง แห่งไตรลักษณ์ เป็นอธิปัญญา แต่โดยนัยอย่างเพลา กัมมัตสกตปัญญาที่โยงไปให้มองเห็นทุกขที่เนื่อง ด้วยวิภูฏะหรือแม้กระทั่งความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ซึ่งจะเป็นปัจจัย หนุนให้ก้าวไปในมรรค ก็เป็นอธิปัญญา) สิกขา 3 นี้นิยมเรียกว่า ไตรสิกขา และเรียกข้อย่อยทั้งสามง่าย ๆ สั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา

วิทยา ประวะโซ (2560, หน้า 41-42) กล่าวว่า ไตรสิกขามีความสำคัญ ในการประยุกต์ กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคล กระบวนการของการศึกษาบนรากฐานาของไตรสิกขา ได้แก่ สัมมาทิฐิเป็นแกนนำและเป็นฐานแล้วกระบวนการพัฒนาให้เกิดภายในตัวบุคคลที่ยังไม่รู้เรียนให้รู้ เมื่อรู้แล้วยังไม่เข้าใจพิจารณาให้เข้าใจ เมื่อพิจารณาให้เข้าใจก็ดำเนินไปได้ กระบวนการศึกษานี้ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ เรียกว่า ไตรสิกขา ดังนี้

1. การฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางวาจาและอาชีพจะเรียกว่า อธิศีลสิกขา เรียกกันง่าย ๆ ว่าศีล

2. การฝึกอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริม คุณภาพ สมรรถภาพและ สุขภาพจิต เรียกว่า อธิจิตสิกขา เรียกกันง่าย ๆ ว่าสมาธิ

3. การฝึกอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามปัจจัย ทำให้แก้ปัญหาไปตามแนวทางเหตุผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ ดับกิเลสดับทุกข์ได้ เป็นอยู่ด้วยจิตใจอิสระ ผ่องใสเบิกบาน เรียกว่า อธิปัญญาสิกขา เรียกกันง่าย ๆ ว่า ปัญญา

หลักไตรสิกขา 3 เป็นหลักปฏิบัติที่เรียกว่า วิธีแก้ปัญหาของอารยชนเป็นพื้นฐาน วิธีแก้ปัญหาแบบอารยธรรมนี้ เรียกตามคำบาลีว่า อริยมรรค แปลว่า ทางดำเนินสู่ความดับทุกข์ที่ทำให้เป็นอริยชนหรือวิถีดำเนินชีวิตที่ประเสริฐอริยมรรคนี้มีองค์ประกอบที่เป็นเนื้อหาหรือรายละเอียดของการปฏิบัติ 8 ประการคือ

1. ทศณะ คือ ความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ ที่ตั้งาม ถูกต้องมาองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัยสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือตรงตามสภาวะเรียกว่า สัมมาทิฎฐิ

2. ความคิด คือ ความดำริตริตรอง หรือคิดการต่าง ๆ ที่ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น ไม่เศร้าหมองขุ่นมัว เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ประโยชน์สุข เช่น คิดไปในทางเสียสละ หวังดี มีเมตtri ช่วยเหลือเกื้อกูล และความคิดที่บริสุทธิ์ อิงสัจจะ อิงธรรม ไม่เอนเอียงด้วยความเห็นแก่ตัว ความคิดจะได้จะเอา หรือความเครียดแค้น ชิงชัง มุ่งทำลาย เรียกว่า สัมมสังกัปปะ

3. การพูด คือ การแสดงออกทางวาจา ที่สุจริต ไม่ทำร้ายผู้อื่น ตรงความเป็นจริง การโกหกหลอกลวงไม่ส่อเสียด ไม่ให้ร้ายป้ายสีไม่หยาบคาย ไม่เหลวไหล ไม่เพ้อเจ้อเลื่อนลอย แต่สุภาพนุ่มนวลชวนให้เกิดไมตรีสามัคคีกัน ถ้อยคำที่มีเหตุผล เป็นไปในทางสร้างสรรค์ก่อประโยชน์ เรียกว่า สัมมาวาจา

4. การกระทำดี สุจริต เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้ายกันสร้างสรรค์สามัคคีที่ตั้งงาม ทำให้ผู้ด้วยกันด้วยดี ทำให้สังคมสงบสุข คือ การกระทำหรือทำการต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเป็นไปเพื่อการทำลายชีวิต ร่างกาย การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น การล่วงละเมิดสิทธิในคุ้มครองหรือของรักของหวงแหนของผู้อื่น เรียกว่า สัมมกัมมันตะ

5. การประกอบอาชีพที่สุจริตไม่ก่อความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น เรียกว่า สัมมาชีวะ

6. การเพียรพยายามในทางที่ตั้งามชอบธรรม คือ เพียรหลีกเลี่ยงป้องกันสิ่งชั่วร้ายอกุศลที่ยังไม่เกิดขึ้น เพียรละเลิกการจัตสิ่งชั่วร้ายอกุศลธรรมเกิดขึ้นแล้ว เพียรสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามหรือ

กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น เพียรส่งเสริมพัฒนาสิ่งที่ดีงามหรืออกุศลที่เกิดขึ้นมีแล้วให้เพิ่มพูนเจริญอกงามยิ่งขึ้นไปจนเพียบพร้อมไปบุลย์ เรียกว่า สัมมาวายามะ

7. การมีสติกำกับตัว คมใจไว้ให้อยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องต้องทำในเวลานั้น ๆ ใจอยู่กับจิต จิตอยู่กับงานระลึกได้ถึงสิ่งที่ดีงามสิ่งที่เกื้อกูลเป็นประโยชน์หรือธรรมที่ต้องใช้ในเรื่อนั้น ๆ เวลานั้น ๆ ไม่หลงไหลเลื่อนลอยไม่ละเลยหรือปล่อยตัวเผอเรอโดยเฉพาะสติที่กำกับทันต่อพฤติกรรมของร่างกายความรู้สึกสภาพจิตใจและความนึกคิดของตนไม่ปล่อยให้อารมณ์เฝ้ายวนหรือยั่วยามาคุดกระชากให้หลุดเลื่อนลอยไปเสียเรียกว่า สัมมาสติ

8. ความมีจิตตั้งมั่น จิตใจดำเนินอยู่ในกิจในงานหรือในสิ่งที่กำหนด (อารมณ์) ได้สม่ำเสมอแน่วแน่เป็นอันหนึ่งอันเดียว สงบ ไม่ฟุ้งฟ่าน ไม่วอกแวกหวั่นไหว บริสุทธิ์ ผ่องใส ไม่ขุ่นมัว นุ่มนวลผ่อนคลายเป็นไม่เคียดกระด้าง เข้มแข็งเอางาน ไม่หดหู่ท้อแท้ พร้อมทั้งจะใช้งานทางปัญญาอย่างได้ผลดี เรียกว่า สัมมาสมาธิ

พระมหาสุพร รกขิตธมฺโน (2561, หน้า 155) กล่าวว่า ไตรสิกขามีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ด้วยหลักวิธี 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งต้องใช้ในการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธ ระบบไตรสิกขาเป็นปัจจัยของการพัฒนามนุษย์ต้องทำ 3 ด้านอย่างบูรณาการที่สำคัญมากอย่างยิ่ง คือ

1. พุทธธรรม ศึกษาอบรมการมีระเบียบวินัย การเลี้ยงชีพสุจริต วิธีปฏิบัติในการผลิตเสพบริโภคแบ่งปันและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเรียกว่า ศีล

2. จิตใจ ศึกษาอบรมการปลุกฝังคุณธรรม ส่งเสริมคุณภาพจิตใจการมีความพอใจมีความสุข สดชื่นเบิกบานเพราะมีสมรรถภาพและสุขภาพจิต เรียกว่า สมาธิ

3. ปัญญา ศึกษาอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามระบบของเหตุและปัจจัยที่จะทำให้สามารถแก้ปัญหาตามเหตุผลที่รู้เท่าทันโลกและชีวิต มีทัศนคติค่านิยมที่ถูกต้องสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ สามารถดับกิเลสดับทุกข์ เป็นอยู่ด้วยจิตใจอิสระ ผ่องใส เบิกบาน เรียกว่า ปัญญา

พระครูปลัดตอเนก ปุณฺณวฑฺฒโธ (แก้วดวงดี) (2561, หน้า 145) กล่าวว่า ไตรสิกขามีความสำคัญ เป็นกระบวนการการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมฝึกฝนอบรมกายวาจาจิตและปัญญาของมนุษย์ให้มีระบบระเบียบวินัยแบบแผนในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันสังคมของมนุษย์ใน 3 ประการ คือ 1) การฝึกฝนอบรม ในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีวะ เรียกว่า อธิศีลสิกขา หรือศีลสิกขา 2) การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลุกฝังคุณธรรมสร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพของจิต เรียกว่า อธิจิตตสิกขา หรือสมาธิสิกขา 3) การฝึกฝนอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามปัจจัยที่ทำให้แก้ไขปัญหไปตามแนวทางเหตุผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึด

ติดถือนั่นในสิ่งต่าง ๆ ดับกิเลสดับทุกข์ได้เป็นอยู่ด้วยจิตใจอิสระผ่องใสเบิกบาน เรียกว่า อธิปัญญาสิกขา คือ ปัญญาสิกขา

กล่าวโดยสรุป ไตรสิกขามีความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมอบรมทางกาย ทางวาจา และจิตใจรวมทั้งปัญญาของมนุษย์ให้มีความเป็นระเบียบวินัยแบบแผนในการดำเนินชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมมนุษย์ได้อย่างสงบสุข

2.4.3 การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

การฝึกอบรมและพัฒนาตามหลักไตรสิกขาสามารถฝึกได้ในทุกการกระทำของมนุษย์ และฝึกหัดให้รู้จักการตรวจสอบด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศีล สมาธิและปัญญาก้าวหน้ายิ่งขึ้น กล่าวคือ มนุษย์ต้องพิจารณาการกระทำของตนว่าไปเบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือไม่ การกระทำดังกล่าวเป็นไปในทางที่ดียังไรและในขณะเดียวกันจิตใจของเรานั้นเป็นอย่างไร มีความโลภ โกรธ คิดร้ายต่อผู้อื่นหรือไม่และต้องใช้ปัญญาในการพิจารณาการกระทำของตนด้วยว่าถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงและแก้ไขอย่างไร ซึ่งมีนักศึกษานักวิชาการในประเทศหลายท่านได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2538, หน้า 609) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่า ไม่ว่าจะกำลังฝึกอบรมอยู่ในช่วงตอนใดของไตรสิกขาก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นขั้นศีลขั้นสมาธิ หรือขั้นปัญญา การปฏิบัติแต่ละขั้นของไตรสิกขาย่อมดำเนินอยู่เรื่อยไปตลอดเวลาทุกช่วงตอน การกล่าวออกมาว่าเป็นขั้นศีล ขั้นสมาธิ หรือขั้นปัญญา เป็นการบอกแจ้งว่าในตอนนั้นกำลังเร่งรัดให้ระดมการฝึกอบรมองค์ประกอบประเภทนั้นให้มากเป็นพิเศษ หรือว่าในตอนนั้นองค์ประกอบประเภทนั้นกำลังถูกเรียกออกมาใช้งานมีบทบาทโดดเด่นออกหน้าองค์ประกอบประเภทอื่น มองดูในแง่หนึ่งเป็นเหมือนว่ามีระบบการฝึกจากข้างนอกและระบบการฝึกจากข้างในซึ่งทำงานประสานกันรับกันด้วยดี

พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต (2542, หน้า 64) ได้กล่าวถึงกระบวนการแบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ ว่าแบ่งได้ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 (ไร้การศึกษา) อวิชา + ตัณหา เท่ากับ พฤติกรรมสร้างทุกข์ (ก่อปัญหา)

แบบที่ 2 (มีการศึกษา) ปัญญา + ฉันทะ เท่ากับ พฤติกรรมสลายทุกข์ (แก้ปัญห)

กระบวนการแบบที่ 2 เป็นแนวทางในการพัฒนามนุษย์ คือ การมีมนุษย์มีความคิดก็นับได้ว่าเริ่มมีการศึกษา และเมื่อมีการศึกษาปัญญาก็เกิดขึ้นซึ่งเป็นตัวแกนสำคัญของการพัฒนาตนเอง ดังนั้น การศึกษาต้องเป็นการฝึกคนให้พัฒนาปัญญาเพื่อนำปัญญากำจัดตัณหาและกำหนดพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม ในการศึกษาตามหลักพุทธศาสนาหรือการปฏิบัติธรรม สิ่งที่สำคัญที่จะต้องมี คือความเชื่อในโพธิ เรียกว่า โพธิศรัทธา ซึ่งถือว่าเป็นศรัทธาพื้นฐานคือ มนุษย์เชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์เป็นพุทธะได้และเมื่อมนุษย์มีความเชื่อดังนี้แล้วจะทำให้มนุษย์พร้อมที่จะฝึกฝนตนเอง การฝึกฝนและ

พัฒนามนุษย์ในทางพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการและให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีดุลยภาพ

วคิน อินทสระ (2543, หน้า 23-101) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่า ศีล คือ เจตนาที่จะงดเว้นจากความชั่ว ทางกาย ทางวาจา และทางใจด้วย เจตนางดเว้น ทุจริตทางกาย ทางวาจา ท่านเรียกว่า เจตนาศีล การงดเว้นจากมโนทุจริต ความชั่วทางใจ 3 อย่าง ท่านเรียกว่า เจตนาศีล คือ ศีลที่เกี่ยวกับใจโดยตรงแม้ไม่ได้ทำด้วยกาย ด้วยวาจา ก็ทำให้ศีลทางใจขาดได้ ได้แก่ มโนทุจริต 3 อย่าง ได้แก่ อภิชฌา แปลว่า โลก อยากได้ของคนอื่นในทางทุจริตบางที่ท่านตามมาด้วย คำว่า วิสมโลภะ รวมเป็น อภิชฌาวิสมโลภะ คือ ความโลภ อยากได้ของผู้อื่นในทางทุจริต ไม่ชอบธรรม พยาบาท คิดปองร้ายผู้อื่น มิฉฉาปฏิญญา เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เช่น เห็นว่าความดีไม่มี ความชั่วไม่มี ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว เป็นต้น คิดอย่างนี้เป็นมโนทุจริต เป็นบาปทางใจ ส่วนที่เป็นประพฤติก่อออกมาทางกาย ทางวาจา ก็เป็นกายทุจริต วจีทุจริต ถ้าเว้นกายทุจริต เว้นวจีทุจริตเสียได้ จัดเป็นเจตนาศีล เว้นทุจริตทางใจนั้นเป็น เจตสิกศีล เพราะฉะนั้น ในชีวิตประจำวัน เราก็ต้องระวัง คือทำกายเป็นบุญ ทำปากให้เป็นบุญ ทำใจให้เป็นบุญ เพราะฉะนั้น อยู่คนเดียวให้ระวังความคิด อยู่ในหมู่มิตรให้ระวังคำพูด ให้ระวังวาจา เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ให้ระวังอารมณ์ เวลาปกติไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ก็ไม่เป็นไรพอมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น เกิดอารมณ์ขึ้นมา แล้วกระทำอะไรลงไปในขณะที่มีอารมณ์แรง พลุ่พลุ่อยู่ จะก่อความเสียหายทั้งแก่ตัวเองและแก่ผู้อื่น เวลาอยู่ในชุมชน ก็ระวังความประพฤติถ้ามีอารมณ์ก็ระวังการกระทำ อย่างกระทำอะไรไปด้วยอารมณ์ให้รู้จักสงบจิตในเสียก่อนเกี่ยวกับเรื่องศีลทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่เรียกว่า เจตนาศีล กับ เจตสิกศีล มีสุขแล้วก็มีสมาธิ คนที่ไม่มีความสุข ทำสมาธิได้ยากความสุขเป็นเบื้องต้นของสมาธิ บางคนมีเรื่องมีปัญหาหลุมอกหลุมใจ มีความเดือดร้อน มีคนแนะนำให้ไปทำสมาธิ นี่ทำสมาธิก็ออกไปแวกมา คิดถึงแต่เรื่องราวต่าง ๆ มากมาย ที่มีปัญหาอยู่นั้นแหละ เมื่อมาถามผม ผมก็บอกว่า สุขเป็นเบื้องต้นของสมาธิ ถ้าใจไม่มีความสุขแล้ว ใจที่จะเป็นสมาธินั้นทำได้ยากเพราะฉะนั้น ให้เห็นแจ้ง ให้มีปัญหารู้จักละความทุกข์เสียก่อนให้จิตใจเราสุขสบาย ค่อยไปทำสมาธิ ไม่มีความกังวล สมาธิก็เกิดง่าย ศรัทธา ปราโมทย์ ปีติ ปัสสัทธิ สุข สมาธิ จะมากขึ้นตามลำดับ ส่วนมากจะไปข่มเอา ไปข่มที่จิต ข่มเหลือเกินต้องเป็นสมาธิต้องตั้งมั่น ทำไม่ได้ จะตั้งมั่น ต้องตั้งมั่นเองเป็นก็เป็นเอง ถ้าคำนึงถึงรูปแบบมากเกินไป ทำให้เนื้อหาสาระของสมาธิจำกัดอยู่ในวงแคบ ที่ว่าจำกัดอยู่ในวงแคบก็คือ อยู่ในท่านั่ง และหลักตานั้น ๆ ซึ่งใจอาจจะไปอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ แต่ผู้ทำก็ภูมิใจปลื้มใจว่าได้นั่งสมาธิแล้ว คล้าย ๆ กับพระที่ลงปาติโมกข์แล้ว บางทีก็ไม่รู้เรื่องเลยแม้แต่น้อย ว่าผู้สวด-สวดอะไร ผู้ฟัง-ฟังอะไรบางที่บางท่านตัวผู้สวดเอง ก็ไม่รู้ว่าสวดอะไร พอสวดเสร็จแล้วฟังเสร็จแล้วต่างคนก็ดีใจว่า ได้ชำระตนให้บริสุทธิ์หมดจดแล้วจากอาบัติต่าง ๆ

ตามตัวอักษร ปัญญา แปลว่า ความรอบรู้ ความเข้าใจ ความสามารถที่จะวินิจฉัยเหตุการณ์ ถ้าจะกล่าวโดยย่อมี 2 อย่างคือ

1. โลกีย์ปัญญา ปัญญาอย่างไกล ๆ ปัญญาทางโลก คือ ความรู้ความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ ที่เป็นฝ่ายโลก เช่น ความรู้ในเทคโนโลยีต่าง ๆ ปัญญาที่เป็นของโลกียชน ไม่ใช่ของโลกุตรชนไม่ใช่ของพระอรียะ เป็นปัญญาของปุถุชน ไม่ใช่ของอรียชน

2. โลกุตระปัญญา ความรู้ความเข้าใจในทางธรรมของท่านผู้เป็นโลกุตรชน หรืออรียชน พระปัญญาที่ทำให้พ้นจากโลกียธรรมโดยตรง ก็คือ ปัญญาของท่านที่เป็นพระอรียบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป เรียกว่า โลกุตระปัญญา ปัญญาอย่างหลังนี้มีความสำคัญในการที่จะทำให้บุคคลพ้นทุกข์ได้มากที่สุด หรือโดยสิ้นเชิง สำหรับปัญญาที่เป็นโลกียะ ถึงจะมีมากอย่างไรไม่สามารถที่จะข้ามพ้นจากความทุกข์ได้ ยังคงต้องอยู่ในวังวนของความทุกข์ เพราะอย่างยิ่งมีกิเลสอันเป็นเหตุให้ก่อกรรม เมื่อก่อกรรมต่อไป กรรมดีบ้าง กรรมไม่ดีบ้าง ก็ยังวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏ ทำให้เกิดความทุกข์ต่อไปเพราะฉะนั้น ในการสนทนากันเรื่องปัญญาในทางธรรมจะเน้นไปในโลกุตระปัญญาหรือวิวิญญูปัญญา ปัญญาที่ทำให้พ้นจากวิญญูะ พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด เห็นโทษของการเวียนว่ายตายเกิดไม่ชื่นชมยินดีต่อการเกิดใหม่ เพราะการเกิดใหม่คือทุกข์ใหม่ ตามมาด้วย

เพ็ญรุ่ง ปานใหม่ (2544, หน้า 21-22) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นเรื่องของศีล เป็นเรื่องการฝึกพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีลคือ วินัย เด็กควรได้รับการปลูกฝังให้อยู่ในหลักของศีล 5 เน้นการไม่เบียดเบียนกันทางสังคมด้วยการมีพฤติกรรมที่ไม่ละเมิดต่อกัน ไม่เบียดเบียนกันโดยไม่ทำร้ายชีวิต ร่างกาย ไม่ลักขโมย ไม่แย่งของลักของหวงของผู้ใด ไม่ใช่จากประทุษร้าย สร้างความมีสติสัมปชัญญะ โดยให้เห็นโทษของการดื่มสุรา เสพของมีนเมาของเสพติด นอกจากการปลูกฝังการไม่เบียดเบียนกันทางสังคมแล้ว ยังต้องพัฒนาเด็กในเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะเกื้อกูล สร้างสรรค์และส่งเสริมสันติสุขให้เกิดขึ้น การพัฒนาเด็กในระดับศีล จะต้องตั้งเป้าหมายที่จะสร้างพฤติกรรมเคยชินที่ดึงามให้สะสมขึ้นในตัวเด็ก เมื่อเกิดการสะสมและปฏิบัติติดต่อกันไปก็จะส่งผลไปที่จิตใจ ให้เกิดความชื่นชมและยึดถืออีกด้วย เวลาจะประพฤติอย่างนั้น ความชื่นชมยึดถือในจิตใจก็จะส่งเสริมให้มีเจตนาที่จะมุ่งประพฤติอย่างนั้นสมาธิ เป็นเรื่องการฝึกในด้านจิตหรือระดับจิตใจ การอบรมเด็กไปในเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ทางจิตให้สมบูรณ์ด้วย

1. คุณภาพจิต คือ ประกอบไปด้วยคุณธรรมเป็นความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเคารพบนอบ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความมีน้ำใจ ความกตัญญู กตเวที เป็นต้น

2. สมรรถภาพจิต คือ การมีจิตใจเข้มแข็ง มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน ไม่ย่อท้อ มีความรับผิดชอบ มีความแน่วแน่มั่นคง มีความกระตือรือร้น มินิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

3. สุขภาพจิต คือ การมีจิตใจร่าเริงเบิกบาน มีความสดชื่นผ่องใส มีความพอใจอิมเมจ และสงบสุข เป็นต้น

ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้จักจริง โดยนัยนี้เด็กควรได้รับการอบรมสั่งสอนในทางที่ถูกที่ควรในเรื่องความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ การรู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง รู้จักแก้ปัญหา รู้จักดำเนินการต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล รู้จักคิดการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงนั่นคือรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิตในการฝึกอบรมเด็กตามหลักไตรสิกขานี้สามารถฝึกได้ในทุกการกระทำของเด็กและหากหัดให้เด็กรู้จักการตรวจสอบตนเองด้วยก็จะช่วยให้การปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา ก้าวหน้ายิ่งขึ้นนั่นคือเมื่อทำอะไรก็ให้พิจารณาดูว่า การกระทำของตนในครั้งนี้ทำให้เกิดการเบียดเบียน เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือไม่ หรือว่าการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อความสนับสนุนเกื้อกูล ช่วยเหลือและสร้างสรรค์ (ศีล) ในการกระทำเดียวกันนี้ จิตใจของตนเป็นอย่างไร ทำสิ่งนั้นไปด้วยจิตใจที่เห็นแก่ตัวคิดร้ายต่อใคร ทำด้วยความริษยา อาฆาต ความโลภ ความโกรธ ความหลงหรือเปล่าหรือทำด้วยความรักเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความศรัทธา ความมีสติ ในขณะที่ทำมีสุขภาพจิตใจเป็นอย่างไร เช่น ร่าเริง กระวนกระวาย เศร้าหมอง ขุ่นมัวหรือว่ามีจิตใจที่ร่าเริง ผ่องใส อิมเมจ สุข สงบ (สมาธิ) การกระทำครั้งนี้ ทำด้วยความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทำ มีความเข้าใจกฎเกณฑ์และความมุ่งหมาย ทำโดยมีการคิดพิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มองเห็นถึงผลดีผลเสียและวิธีปรับปรุงแก้ไขแล้วหรือไม่ (ปัญญา)

วันเพ็ญ วรรณโกมล (2544, หน้า 63-64) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่า เป็นวิธีสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษาตามลำดับ 3 ขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการให้นักเรียนมีศีล คือมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติตนก่อน ต่อจากนั้นให้นักเรียนมีสมาธิ การมีสมาธิก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ และเมื่อกายควบคุมสติได้จิตใจก็สงบช่วยให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง วิธีการเรียนแบบนี้เน้นกระบวนการคิดและความรู้แจ้ง

สุนีย์ ผจญศิลป์ (2547, หน้า 19) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่า มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูให้นักเรียนดูรูปภาพ ข่าวหรือหัวข้อข่าวจากหนังสือพิมพ์ หรือสร้างสถานการณ์ให้อยู่ในขอบข่ายเนื้อหาที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเลือกกระทำผิดศีลธรรม หรือถูกศีลธรรมในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่จะให้ต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นศีลสิกขา ครูกำหนดสถานการณ์ให้และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึก ต่อสถานการณ์ในการเลือกกระทำผิดหลักศีลธรรมหรือถูกหลักศีลธรรม

ขั้นที่ 3 ขั้นจิตตสิกขา หรือการทำสมาธิ การนำจิตที่ฝึกฝนจนสงบแล้วในขั้นต้น มาควบคุมสติให้ระลึกอยู่กับลมหายใจเพื่อระลึกแน่วแน่ที่จุดเดียวจนจิตสงบผ่องใสปราศจาก

สิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้าหมอง และจิตใจอยู่ในสภาพพร้อมเหมาะสมกับการใช้งานมากที่สุด โดยครูให้หลักในการฝึกสมาธิ 2 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยแล้วนั่งขัดสมาธิ ขาขวาทับขาซ้าย หงายมือขวาทับมือซ้าย ตั้งกายตรงแต่ไม่เกร็งตัว

2. หลับตาหรือเพ่งมองรูปภาพที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน จิตใจจดจ่อเกี่ยวกับเรื่องนั้นเพียงเรื่องเดียว กำหนดลมหายใจเข้า-ออก แล้วกล่าวภาวนาสั้น ๆ เกี่ยวกับภาพที่เพ่งมองหรือสถานการณ์นั้น 5 นาที เมื่อทดสอบได้แล้วว่านักเรียนมีสมาธิ ให้นักเรียนออกจากสมาธิได้

ขั้นที่ 4 ขั้นปัญญาสิกขา การกำหนดพิจารณาผลที่เกิดขึ้นในใจของตนในการเลือกปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติได้อย่างสมเหตุสมผล โดยการปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาปัญญา 3 ด้าน คือ

1. การฟังและการอ่าน (สุตมยปัญญา)
2. การคิดทบทวนพิจารณาหาเหตุผลความเป็นไปได้และไม่ได้ แล้วทดสอบการคิด (จิตตามยปัญญา)

3. การลงมือปฏิบัติเพื่อทดสอบสิ่งที่ได้มากจากการฟัง การอ่านและการคิด (ภาวนามยปัญญา)

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปผลและประเมินผล ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและสาระสำคัญของบทเรียน โดยครูเพิ่มเติมส่วนที่บกพร่องให้สมบูรณ์มากขึ้น ครูวัดและประเมินโดยพิจารณาจากการตอบคำถามความสนใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม

กรมการศาสนา (2548, หน้า 242) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่ามี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นศีล (ศีลสิกขา) คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยทั้งกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ ร่างกายพร้อมที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) คือ การฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติให้นักเรียนรวมจิตใจ ความคิดให้แน่วแน่เป็นจุดเดียว เรื่องเดียว ตัดสิ่งรบกวนอื่น ๆ ออกจากความคิดและจิตใจ

ขั้นที่ 3 ขั้นปัญญา (ปัญญสิกขา) คือ ขั้นที่นักเรียนใช้สมาธิในการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนจนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้น พิจารณาผลที่เกิดขึ้น เกิดปัญญาขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

วนิดา กันตะกนิษฐ (2551, หน้า 4) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่ามี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นศีล คือ ขั้นที่นักเรียนต้องควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยทั้งทางกาย วาจา และใจให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ เป็นขั้นการเรียนรู้ที่ยังต้องพึ่งพาครูหรือแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่นักเรียนจะต้องศึกษาเรียนรู้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ทฤษฎี หลักการและลงมือปฏิบัติตามธรรมชาติวิชา

2. **ขั้นสมาธิ** คือขั้นที่นักเรียนต้องรวบรวมจิตใจ ความคิดให้แน่วแน่เป็นจุดเดียว ตัดสิ่งรบกวนอื่น ๆ ออกจากความคิดและจิตใจ เป็นขั้นที่นักเรียนเริ่มสร้างรูปแบบการคิดของตนเอง โดยอาศัยหลักการทฤษฎีที่ได้เรียนรู้มาเข้าไปสู่การคิดวิเคราะห์ ทบทวนลงมือฝึกปฏิบัติ ฝึกฝน อย่างคล่องแคล่วโดยอัตโนมัติ วางแผนทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

3. **ขั้นปัญญา** คือ ขั้นที่นักเรียนใช้ความคิดในการสร้างรูปแบบใหม่ ๆ สร้างสรรค์ผลงาน หรือชิ้นงาน หรือพิจารณาผลของการกระทำของตนเอง ในการเลือกกระทำผิดหรือถูกตามหลัก ศีลธรรม เป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการเข้าด้วยกันระหว่างความรู้รอบ รู้ลึก จากการรับข้อมูลแหล่ง ความรู้ภายนอก ความรู้รอบ รู้ลึกจากการคิด กระบวนการทำงานของจิตภายในตัวนักเรียนและ ความรู้รอบ รู้ลึกจากการลงมือเมื่อปฏิบัติ

แก้ว ชิตตะชบ. (2553, หน้า 79-81) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่า หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเน้นสำหรับพุทธบริษัทฝ่ายคฤหัสถ์คือ พุทธศาสนิกชน ชาวบ้านทั่วไป นิยมเรียกว่า บุญสิกขา คำว่า บุญสิกขา แปลตรงตัวว่า การศึกษาบุญ หมายถึงข้อ ปฏิบัติในเรื่องความดี การฝึกฝนในเรื่องความดี การฝึกหัดทำความดี หรือเรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ ที่กำหนดเป็นหลักการเรียนรู้ฝึกปฏิบัติตนบำเพ็ญบุญคือความดีที่อำนวยผลให้เกิดความสุขกายสบาย ใจตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งประมวลเป็นหลักใหญ่ได้ 3 ประการ คือ การให้ทาน การรักษาศีล และการบำเพ็ญจิตตภาวนา หรือเรียกก่าย ๆ ว่า ทาน ศีล ภาวนา

ทาน หมายถึง การให้การบริจาคน การสละวัตถุสิ่งของของตนแต่คนที่ควรให้เพื่อการบุญ การกุศลด้วยจิตบริสุทธิ์ที่กำจัดความโลภและความตระหนี่ในจิตใจของตนโดยไม่หวังผลตอบแทน การให้วัตถุสิ่งของแก่บุพการีมีมารดาบิดาเป็นต้นเพื่อตอบแทนอุปการะคุณที่ท่านได้เลี้ยงดูตนมา หรือ การให้วัตถุสิ่งของแก่คนที่ตกทุกข์ได้ยากเพื่อเป็นการอนุเคราะห์ช่วยเหลือ เป็นต้น และการอุทิศให้ ส่วนบุญที่ตนได้กระทำแก่สรรพสัตว์ในภพภูมิต่าง ๆ เพื่อนุโมทนา รวมถึงการให้คำแนะนำสิ่งที่เป็น ประโยชน์แก่ผู้อื่นที่จัดเป็นธรรมทาน

ศีล หมายถึง ความประพฤติดีงามและการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต ความมีระเบียบวินัย และความมีกิริยามารยาทงดงาม เฉพาะอย่างยิ่งเน้นศีลในระดับการไม่เบียดเบียนหรือการอยู่ร่วมกัน ด้วยดีโดยสงบสุขในสังคม การไม่ละเมิดต่อของรักไม่ประทุษร้ายจิตใจลบลู่เกียรติทำลายตระกูลวงศ์ ของกันและกัน การไม่หักรานลิดรอนผลประโยชน์กันด้วยวิธีประทุษร้ายทางวาจา และการไม่ซ้ำเติม ตนเองด้วยสิ่งเสพติดซึ่งทำให้เสื่อมทรามเสียดสีสัมปชัญญะที่เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งป้องกันจากความ ผิดพลาดเสียหายและคุ้มตัวไว้ในคุณความดี นอกจากนี้ อาจพยายามฝึกตนเองเพิ่มขึ้นในด้านการงด เว้นสิ่งหรรษาฟุ่มเฟือย บำรุงบำเรอปรนเปรอความสุขต่าง ๆ และหัดให้เป็นอยู่ง่าย ๆ

ภาวนา หมายถึง การฝึกอบรมจิตและพัฒนาปัญญา คือ ฝึกอบรมจิตให้เจริญด้วยคุณธรรม มีความเข้มแข็งหนักแน่น และให้มีปัญญารู้เท่าทันสิ่งประกอบปรุงแต่งต่าง ๆ โดยรู้เท่าทันโลกและชีวิต

ตามความเป็นจริง หรือการมีโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังรวมถึงการแสวงหาปัญญา และชำระจิตใจด้วยการฟัง การอ่าน การเล่าเรียนธรรม การแสดงธรรม การสนทนาธรรม การแก้ไข ปลุกฝังความเชื่อ ความเห็นและความเข้าใจให้ถูกต้อง การเจริญเมตตา และการควบคุมขัดเกลากิเลส มี 2 ประเภท คือ

1. สมถภาวนา การเจริญสมาธิ ได้แก่ การฝึกจิตใจให้เกิดความสงบด้วยหลักการบำเพ็ญ กัมมัฏฐานต่าง ๆ รวมถึงการสวดมนต์ภาวนาด้วย

2. วิปัสสนาภาวนา การเจริญปัญญา ได้แก่ การฝึกจิตใจให้เกิดปัญญาพิจารณาเบญจขันธ์หรือนามรูปแยกออกเป็นส่วน ๆ แล้วยกขึ้นสู่ไตรลักษณ์ คือให้เห็นว่าไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

ความจริง หลักทาน ศีล ภาวนา กับ หลักศีล สมาธิ ปัญญา ก็คือหลักหรือระบบเดียวกัน เพียงแต่เป็นการแยกให้เห็นจุดเน้นต่างกัน โดยเมื่อกกล่าวสำหรับคฤหัสถ์จะเน้นด้านภายนอกซึ่งเป็นด้านหยาบ จัดเป็นทาน ศีล ภาวนา คือ ขยายด้านนอกเป็น 2 อย่าง คือ ทานกับศีล และเอาด้านใน 2 อย่าง คือ สมาธิกับปัญญา ไม่ยุบเป็นภาวนาอย่างเดียวกัน แต่สำหรับพระภิกษุ จะเน้นด้านภายในวางเป็นหลักศีล สมาธิ ปัญญา โดยเอาด้านในคือภาวนาไปแยกละเอียดเป็นสมาธิ (จิตใจ) กับปัญญา แต่ด้านนอกคือทานกับศีลยุบรวมเป็นอันเดียวกัน โดยใช้คำว่าศีล เพราะทานนั้นเป็นองค์ประกอบในการที่จะอยู่ร่วมกันด้วยดีกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งเข้ากันได้กับศีล หลักบุญสิกขา 3 หรือไตรสิกขานี้ เป็นหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในภาคปฏิบัติ โดยสรุปแบบที่เข้าใจง่าย ๆ เรียกว่า โอวาทปาติโมกข์ คือ คำสอนที่เป็นหลักใหญ่ของพระพุทธเจ้า 3 ข้อ ได้แก่ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญความดีให้ถึงพร้อม และ การทำจิตของตนให้ผ่องใสปราศจากความโลภ โกรธ หลง ดังนั้น การศึกษาปฏิบัติพระพุทธศาสนาจึงอยู่ที่ตัวแท้ของการปฏิบัติ คืออยู่ที่ทาน ศีล ภาวนา หรืออยู่ที่ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องของการลงมือทำปฏิบัติฝึกฝนทั้งนั้น

ปยุตฺถวชิ ทัฬหวัช (2555, หน้า 283) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่ามี 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ได้แก่ ชั้นศีลสิกขา ชั้นจิตตสิกขา และชั้นปัญญาสิกขา โดยชั้นศีลสิกขา เป็นขั้นที่นักเรียนควบคุมกายและวาจาพร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรม ชั้นจิตตสิกขา เป็นขั้นที่นักเรียนมีจิตมุ่งมั่น และจดจ่ออย่างต่อเนื่องกับสิ่งที่ได้รับมอบหมาย และชั้นปัญญาสิกขา เป็นขั้นที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างรอบคอบ

วิทยา ประวะโซ (2560, หน้า 49-76) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่า การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบอภิสลสิกขาในพระไตรปิฎก จึงเป็นการฝึกหัดพัฒนามนุษย์ ในด้านพฤติกรรมหรือการแสดงออกทางสังคม ท่าทีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันตามหลักแห่งการไม่ละเมิดและเบียดเบียนกัน และการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องต่อกันระหว่างวาบิตามารดา กับ บุตรธิดา สามีและภรรยา มิตรกับมิตร นายจ้างกับลูกจ้าง คฤหัสถ์กับพระสงฆ์ เป็นความประพฤติ ที่สร้างความสงบให้เกิดขึ้นในสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานให้มนุษย์ได้พัฒนาจิตใจต่อไป และความสัมพันธ์

ระหว่างมนุษย์กับวัตถุ เพื่อชี้ นำให้มนุษย์เห็นถึงคุณค่าที่แท้จริงของการใช้วัตถุสิ่งเสพ เช่น การบริโภคอาหารเพื่อบำรุงเลี้ยงร่างกายไม่ให้ทรุดโทรม ไม่ใช้การบริโภคไปตามกิเลสตัณหา แต่เป็นการบริโภคตามประโยชน์ที่แท้จริง คือ ให้เกิดกำลังกายหรือยัง้อตภาพให้เกิดขึ้น และอินทริยสังวร คือ การใช้อายตนะภายในตัวมนุษย์ให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งหลายอย่างถูกต้อง ระวางจิตใจไม่ให้กิเลสเข้าครอบงำ กล่าวคือ เมื่อเห็นรูป ฟังเสียง มนุษย์สามารถใช้ตาเป็น หูเป็น ให้ได้คุณค่าที่แท้จริง การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบอภิจิตตสิกขา เป็นขั้นตอนการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับองค์มรรค คือ สัมมาวายะมะ สัมมาสติ และ สัมมาสมาธิ หรือกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้จิตให้เกิดสติด้วยความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่องจนเป็นสมาธิตามหลักสมถภาวนา และเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติปัสสนาภาวนา การฝึกฝนจิตเพื่อให้มีสติเป็นการควบคุมใจไว้กับกิจต่าง ๆ หรือควบคุมจิตให้อยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องไม่ฟุ้งกระจายออกไป การสร้างกระบวนการเรียนรู้จิตด้วยสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา ทำให้จิตสงบจากอารมณ์ที่มากระทบหรือสงบจากความคิด เกิดเป็นความสุข อธิปัญญาสิกขา เป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องมาจากการฝึกฝนสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนาจนเกิดสัมมาทิวฐิ และสัมมาสังกัปปะ กล่าวคือ เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้มีความรู้ความเข้าใจหรือเกิดปัญญาที่ทำให้การดำริคตินึกและมีทัศนคติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องปัญญาในอธิปัญญาสิกขาเป็นเครื่องละกิเลสที่แฝงตัวนอนเนื่องอยู่ในสันดาน อธิศีลสิกขา อภิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา คือหลักในการสร้างและพัฒนาที่เป็นกระบวนการที่สนับสนุนซึ่งกันและกันจะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ มีองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยส่งเสริมเชื่อมโยงกันและกัน และเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการพัฒนาตนเอง จึงควรนำกระบวนการจัดการเรียนรู้หลักไตรสิกขา มาใช้เป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาตนเองด้วยอายตนะภายในตัวมนุษย์หรืออินทริย 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น หายใจ สัมพันธ์กับอายตนะภายนอกหรืออารมณ์ 6 ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (สิ่งที่ถูกต้องกาย) ธรรมารมณ์ (อารมณ์ที่เกิดกับใจ) เพื่อให้เกิดการฝึกอบรมที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญงอกงามของชีวิตและเป็นวิถีชีวิตทั้งหมดของมนุษย์ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนนั้น ทางพระพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการและให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีคุณภาพ

ศีล เป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมเคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีลก็คือวินัย วินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์เพราะว่าวินัยเป็นตัวการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาโดยจัดระเบียบความเป็นอยู่การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เหมาะกับการพัฒนา และให้เอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนา เมื่อฝึกได้ผลจนคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ดีตามวินัยนั้นแล้วก็เกิดเป็นศีล ดังนั้น โดยสรุปวินัยจะมาในรูปของการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมที่จะป้องกันไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่ดีและเอื้อต่อการมี

พฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ การฝึกคนให้คุ้มกับพฤติกรรมที่ติตลอดจนการจัดระเบียบระบบทั้งหลาย ทั้งปวงในสังคมมนุษย์

สมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติสมาธิ และด้านความสุข เช่น ความอิมใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่อนคลาย ความรู้สึกพอใจ พุดสั้น ๆ ว่า พัฒนาคูณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต

ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิดการต่าง ๆ สร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่ง เน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่มีเป็น ตลอดจนรู้แจ้ง ความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้น รู้เท่าทันธรรมดาของโลกและชีวิตที่ทำให้จิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์

สิริกุล อนุรักษธนากร (2563, หน้า 73) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ไว้ว่า การเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาเถรวาท หรือสิกขา คือ การมีสัมมาทิฐิเป็นแกนนำโดยฝึกปฏิบัติ ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งได้แก่ อธิศีลสิกขา เป็นการฝึกเกี่ยวกับการดำรงชีวิต อธิจิตตสิกขาเป็นการ พัฒนาจิตให้มีคุณธรรม มีอุตสาหะในการสร้างความคิด และอธิปัญญาสิกขาเป็นการฝึกให้รู้จักคิด และเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของโลกและชีวิต การเรียนรู้ที่เกิดจากศีล สมาธิ ปัญญา จึงเป็นการเรียนรู้ที่สามารถทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ของโลกและชีวิตสามารถทำประโยชน์ ให้แก่ส่วนรวมร่วมด้วยจิตที่เป็นสุข

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา เป็นการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ 3 ขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการให้นักเรียนมีศีล มีระเบียบวินัยในการปฏิบัติตนก่อน ต่อจากนั้นให้นักเรียน มีสมาธิ การมีสมาธิก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ และเมื่อกายควบคุมสติได้จิตใจก็สงบช่วยให้เกิด ปัญญาที่รู้แจ้ง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย พบว่ามีงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดังนี้

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตาม แนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดังนี้

อรุชา สกุลธนภท (2553) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์เชิงจริยธรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์เชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลสัมฤทธิ์เชิงจริยธรรมรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ 1.1) สីลัมย์ ค่าเฉลี่ย 4.10 ปัตตานุโมทนา มัย ค่าเฉลี่ย 3.93 ทิฏฐชุกัมม ค่าเฉลี่ย 3.70 อปจายน มัย ค่าเฉลี่ย 3.68 ภาวนา มัย ค่าเฉลี่ย 3.62 ทาน มัย ค่าเฉลี่ย 3.13 เวทย์วัจจ มัย 3.10 ปัตติทาน มัย ค่าเฉลี่ย 2.64 ธรรม สสวน มัย ค่าเฉลี่ย 2.64 ธรรม สเทศนา มัย ค่าเฉลี่ย 2.43 2) ผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ตามความเห็นของผู้บริหาร และครู อยู่ในระดับดี ทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ 1) สภาพโรงเรียนวิถีพุทธด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต (Process) ค่าเฉลี่ย 4.31 2) สภาพโรงเรียนวิถีพุทธด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ (Process) ค่าเฉลี่ย 4.30 3) สภาพโรงเรียนวิถีพุทธด้านศักยภาพ (Input) ค่าเฉลี่ย 4.15 4) สภาพโรงเรียนวิถีพุทธด้านการเรียนการสอน (Process) ค่าเฉลี่ย 4.09 5) สภาพโรงเรียนวิถีพุทธด้านการบริหารจัดการ (Process) ค่าเฉลี่ย 3.80 ส่วนผลการศึกษาที่ได้จากประธานนักเรียนใน 2 ด้าน ดังนี้ คือ 1) สภาพโรงเรียนวิถีพุทธด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ (Process) ค่าเฉลี่ย 3.92 และ 2) สภาพโรงเรียนวิถีพุทธด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต (Process) ค่าเฉลี่ย 3.81 อยู่ในระดับดีทั้ง 2 ด้าน 3) การพัฒนารูปแบบการทำความดีของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ที่มีผลจากการจัดกลุ่มของหลักบุญกิริยาวัตถุ 10 สังเคราะห์เข้าในหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 สำหรับเยาวชน คือ ทาน ศีล ภาวนา ทำให้ได้รูปแบบการทำความดีที่สามารถนำไปพัฒนานักเรียนคือ ด้านการเสียสละ ด้านการมีวินัย และด้านการมีสติ

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารการศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดพุทธบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่างมีอายุมากกว่า 50 ปี ชุมชนรอบ ๆ สถานศึกษาเป็นชนบทกึ่งชุมชนเมือง คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นับถือพระพุทธศาสนา จบการศึกษาสูงสุดประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครัวเรือน 20,000 ถึง 60,000 บาท ภายในสถานศึกษามีอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ดี จำนวนบุคลากรต่ำสุด 8 คน และสูงสุด 26 คน วุฒิการศึกษาต่ำสุดปริญญาตรี สูงสุดปริญญาโท จำนวนนักเรียนต่ำสุด 112 คน และสูงสุด 367 คน จัดโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และการบริหารทั่วไป มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาและกลยุทธ์การพัฒนา มีการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ และมีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ มีผลสำเร็จ 3 ประการ คือ 1) ผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถีพุทธมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม และผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจ

ของผู้ปกครองนักเรียนที่มีผลต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถิพุทธโดยรวมมีคุณภาพในระดับดีมาก 2) ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของสมศ. โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 3) ผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาพบว่า สถานศึกษามีทรัพยากรการบริหารทุกด้านอย่างเพียงพอและมีการบูรณาการหลักไตรสิกขาในด้านขบวนการบริหารเป็นไปตามหลักไตรสิกขา ชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธและผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์มี 3 แนวทางคือ 2.1) แนวทางการพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถิพุทธ กลุ่มตัวบ่งชี้ที่ได้ดำเนินการครบถ้วนตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถิพุทธแล้วสถานศึกษาต้องรักษาให้คงอยู่ต่อไป กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ยังมิได้ดำเนินการต้องจัดดำเนินการให้มีขึ้นและให้นำแนวทางพัฒนาที่นำเสนอไว้ในด้านกายภาพด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธมาใช้เป็นแนวทางในด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถิพุทธ 2.2) แนวทางการพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้นำแนวทางพัฒนาตามมาตรฐานที่นำเสนอไว้ในด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ด้านมาตรการส่งเสริมมาใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2.3) แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม ให้เป็นไปตามหลักของศีล ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตร จัดกิจกรรมพัฒนาด้านสมรรถภาพจิต คุณภาพจิต สุขภาพจิต จัดกิจกรรมพัฒนาปัญญาของบุคลากรและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านชุมชน สถานศึกษา และสถาบันในชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาในชุมชน อนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชุมชน

รัศมี พัฒนสรระคุ (2556) ได้วิจัยเรื่อง “โรงเรียนวิถิพุทธ : การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในภาคอีสาน” ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นมาของโรงเรียนวิถิพุทธในภาคอีสาน พบว่า กระทรวงศึกษาธิการ ได้เริ่มโครงการโรงเรียนวิถิพุทธตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 และเปิดโอกาสให้โรงเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถิพุทธด้วยความสมัครใจ โรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคอีสานได้สมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถิพุทธตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 เป็นต้นมาโดยมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาศักยภาพตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ตามวิถีชีวิตของชาวไทยที่ได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนา และโรงเรียนได้ดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนวิถิพุทธโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน 2) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในภาคอีสาน พบว่าโรงเรียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยจัดสภาพองค์ประกอบการเรียนรู้ให้นักเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการ

เรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และการบริหารจัดการ ตามแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนส่วนใหญ่ได้มอบหมายการดำเนินงานให้กลุ่มบริหารงานวิชาการควบคุมดูแล และมอบหมายให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ส่วนปัญหาของการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า การจัดสภาพและ องค์ประกอบการเรียนรู้รอบด้าน เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทั้ง 5 ด้าน ยังไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ การนิเทศติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ขาดกระบวนการ การประสานงานที่ดี ระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง การจัดทำระบบสารสนเทศของโรงเรียนไม่เป็นปัจจุบัน นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความตระหนักในการเข้า ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ยังไม่เข้มแข็ง เครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย 3) การศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในภาคอีสาน พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงาน พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในภาคอีสาน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ เป็นการเตรียมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยหาที่ปรึกษา หาแหล่งศึกษาเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ จัดเตรียมบุคลากร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ และจัดทำแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน 2) การจัดสภาพและ องค์ประกอบ เป็นการจัดสภาพของโรงเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้รอบด้านทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและ ปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ โดยใช้หลักการบริหารจัดการของ Luther H. Gulick และ Lyndalll Urwick (POSDCoRB) 3) การพัฒนาตามหลักไตรสิกขา เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนา กาย ความประพฤติ จิตใจ ปัญญา ของนักเรียนและบุคลากร 4) การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง 6) การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

พระครูโสภาสนทนทกิตต์ (ศักดิ์ดา โสภาโส) (2557) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหาร จัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง” ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในระดับ ประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการและ ผลกระทบ โดยด้านผลกระทบมีผลการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธเน้นผลสำเร็จที่เกิดขึ้น เช่น การมีความรู้ การมีคุณธรรม มากกว่าปัจจัยนำเข้า เช่น การตัดสินใจและแรงจูงใจ 2) ทักษะภาวะผู้นำ ของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในระดับประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งในด้านการตัดสินใจแรงจูงใจ การมีมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร และการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งสัมพันธ์กับภาวะผู้นำที่เป็นกระบวนการบริหาร คือ การเสริมสร้าง

ปัจจัยนำเข้า การพัฒนากระบวนการ และการให้เกิดผลกระทบหรือผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสม 3) สำหรับหลักธรรมที่สอดคล้องกับทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธในการบริหารงานระดับประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องกันดังนี้ 1) ทักษะด้านการตัดสินใจทางการบริหาร สอดคล้องกับหลักสัปปุริสธรรมและหลักไตรสิกขา 2) ทักษะด้านการสร้างแรงจูงใจสอดคล้องกับหลักฆราวาสธรรมและหลักอิทธิบาท 3) ทักษะด้านการติดต่อสื่อสารสอดคล้องกับอภิธานิยธรรม 4) ทักษะด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 5) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักศีล หลักพรหมวิหารธรรม และหลักกัลยาณมิตร 4) รูปแบบทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธสามารถบูรณาการเพื่อนำไปสู่การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของผู้บริหารโรงเรียนใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะภาวะผู้นำด้านการครองตน สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา 3 หลักฆราวาสธรรม 4 และ หลักสัปปุริสธรรม 7 2) ทักษะภาวะผู้นำด้านการครองคน สอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร 4 หลักศีล 5 และหลักกัลยาณมิตร 7 3) ทักษะภาวะผู้นำด้านการครองงาน สอดคล้องกับอิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 และ อภิธานิยธรรม 7

พระมหาสุรศักดิ์ สุรสกโก (โพธิ์เงิน) (2557) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีทั้งในด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรมครู ผู้บริหารและนักเรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมประจำวันพระ และด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ในภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านกายภาพที่แสดงถึงความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น มีพระพุทธรูปประจำโรงเรียน มีป้ายพุทธสุภาษิต ป้ายคติธรรม เป็นต้น มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนที่เน้นการคิดแบบมีเหตุผล ถูกวิธี เข้าใจ และรู้คุณค่าแท้ของสรรพสิ่ง ด้านพฤติกรรมครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียนที่มุ่งเน้นรักษาศีล 5 การยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ เช่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงใจ การมีจิตอาสาฯ และด้านกิจกรรมประจำวันพระตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการโรงเรียนให้เป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนาที่มีการบูรณาการไปสู่การเรียนการสอนในวิชาการต่าง ๆ กับการส่งเสริมให้มีพฤติกรรมเชิงพุทธของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี พบว่า มีปัจจัยทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในเชิงบวกนั้นสิ่งที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ได้แก่ การเอาใจใส่ดูแลของผู้บริหาร คณะครู นักเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งการส่งเสริมจากพระสงฆ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงพุทธ โดยมีการนำหลักพุทธธรรมและหลักวิถีพุทธมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ในขณะที่ปัจจัยเชิงลบ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารงานทั่วไป โดยในด้านวิชาการนั้นยังขาดการบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ นักเรียนขาดความสนใจในรายวิชาพระพุทธศาสนา ด้านงบประมาณยังขาดการบริหารงบประมาณ

ที่นำมาใช้ในกิจกรรมเชิงพุทธ เนื่องจากโรงเรียนมีความปรารถนาที่จะบริหารงบประมาณที่เป็นอิสระมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมมากกว่าการจัดกิจกรรมเชิงพุทธอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านบริหารงานทั่วไปนั้นยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในระดับน้อย 3) รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี พบว่าการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำนั้นควรนำอัตลักษณ์ 29 ด้าน ของโรงเรียนวิถีพุทธมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาไปสู่การพัฒนาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยอาจใช้รูปแบบ “PPTAB Mdel”

พระครูวินัยธรรมศักดิ์ สุจิตโต (ถมทรัพย์) (2558) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาสภาพวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดนนทบุรี พบว่า มีการบริหารงานอยู่ 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานธุรการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารอาคารสถานที่ และด้านบริหารคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ ด้านการบริหารอาคารสถานที่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) กระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดนนทบุรีมี 10 ประการ คือ 1) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กร 2) กำหนดค่านิยมขององค์กรให้ชัดเจน 3) กำหนดวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนวิถีพุทธ 4) สร้างวิสัยทัศน์ของโรงเรียนวิถีพุทธ 5) กำหนด กลยุทธ์ พันธกิจ แผนการดำเนินงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ 6) สรรหาบุคลากรเป็นแกนนำ 7) ดำเนินการตามแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่กำหนดไว้ 8) ติดตามผลการดำเนินงานมีการวัดผลประเมินผล 9) อารงรักษาหรือพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น 10) บูรณาการกระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรวิถีพุทธ 3) ผลการศึกษากระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดนนทบุรี การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ควรมีการบูรณาการกระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรวิถีพุทธกับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดนนทบุรี การบริหารงานของโรงเรียน ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านบริหารงานวิชาการ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านบริหารงานธุรการ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านบริหารงานบุคคล การสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านบริหารงานอาคารสถานที่ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านจริยธรรม

วิชาญ ใจเถิง (2559) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและผลการพัฒนารูปแบบประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและความสำคัญของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ด้านบริหารงานวิชาการใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ขั้นตอนด้านกระบวนการ (Process) และขั้นตอนด้านผลผลิต (Output) และองค์ประกอบที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 2) ผลการตรวจสอบและ

ประเมินรูปแบบ ปรากฏว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธ และวอลดอร์ฟมีประสิทธิผล ประกอบด้วย ด้านความคิดเห็นต่อรูปแบบครูผู้ใช้รูปแบบมีความรู้สึกที่ดีมาก ต่อรูปแบบ และเห็นว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ในบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขช่วยให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในส่วนตัวตนเองและความสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบมากและเห็นว่ากิจกรรมสนุกทำแล้วมีความสุขสบายใจรู้สึกรักผู้อื่นมากขึ้น ด้านการนำไปใช้ครูผู้ใช้รูปแบบมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปกติทั่วไปในสถานศึกษาได้ และด้านเนื้อหาครูผู้ใช้รูปแบบมีความเห็นว่าเนื้อหารูปแบบมีความชัดเจนดี แต่ถ้าได้เพิ่มเติมเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนมีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น 3) ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่าคุณภาพของผู้เรียนหลักการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่า ก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สอดคล้องกับจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิทยา ประวะโซ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาคือหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ มีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ 1) อธิศีลสิกขา คือ ศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม 2) อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ 3) อธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง 2) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียนนั้น ทางพระพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการสร้างและพัฒนาที่ทำให้นักเรียนพัฒนาอย่างมีบูรณาการและให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีคุณภาพหลักทั้ง 3 ประการนี้ เป็นส่วนประกอบของชีวิตที่ดีงาม ตัวการฝึกที่จะให้มีชีวิตที่ดีงามเป็นสิกขา ตัวชีวิตที่ดีงามที่เกิดจากการฝึกนั้นก็เป็นมรรค 8 3) แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มี 2 แนวทาง คือ 1) แนวทางพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ดำเนินการได้ครบถ้วนตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธแล้วสถานศึกษาต้องรักษาให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการต้องจัดดำเนินการให้มีขึ้น และให้นำแนวทางพัฒนาที่นำเสนอไว้ในด้านศักยภาพ ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหารด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านการเรียนการสอนมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ 3) แนวทางพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้นำแนวทางพัฒนาตามมาตรฐานที่นำเสนอไว้ในด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์) (2561) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลาง” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดภาคกลางพบว่า สภาพการบริหารจัดการศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3 ด้าน คือ 1.1) ด้านนโยบายและแผน ประกอบด้วย 1.1.1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในศูนย์ 1.1.2) ความคาดหวังต่อผู้เรียน 2) ด้านวิชาการ 2.1) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน 2.2) การประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน 3) ด้านบุคคล 3.1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์ 3.2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3.3) ความสามัคคีของบุคลากร 3.4) การพัฒนาบุคลากร 2) รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดภาคกลางพบว่า รูปแบบการบริหารด้านนโยบายและแผนตามหลักศีล 3 แนวทาง ตามหลักสมาธิ 4 แนวทาง ตามหลักปัญญา 5 แนวทาง รูปแบบการบริหารด้านวิชาการตามหลัก 4 แนวทาง ตามหลักสมาธิ 5 แนวทาง ตามหลักปัญญา 3 แนวทาง และรูปแบบการบริหารด้านบุคลากรตามหลักศีล 4 แนวทาง ตามหลักสมาธิ 4 แนวทาง ตามหลักปัญญา 3 แนวทาง 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักไตรสิกขาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ทั้ง 4 ด้าน มี 3 รูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สมชาย บุญสุน (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาในโรงเรียนวิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสังเคราะห์หลักพุทธธรรมและจิตวิทยาในการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธคือ ด้านปัจจัยจูงใจประกอบด้วยความต้องการพัฒนาตนเองคือ 1) การพัฒนาด้านจิตใจ 2) การพัฒนาด้านร่างกาย 3) การพัฒนาด้านอารมณ์ 4) การพัฒนาด้านสติปัญญา 5) การพัฒนาด้านสังคม นโยบายและการบริหารจัดการการศึกษา ความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านสวัสดิการการส่งเสริมการศึกษา การจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษา สื่อวัสดุ-อุปกรณ์ การเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล 2) ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาในโรงเรียนวิถีพุทธที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วย ด้านกายภาพมีพระพุทธรูป บรรยากาศร่มรื่น สะอาด สงบ ปลอดภัย ปลอดอบายมุข ด้านกิจกรรมพื้นฐานของวิถีชีวิตประกอบด้วย รักษาศีล 5 ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม ด้านการเรียนการสอนมีการบูรณาการหลักพระพุทธศาสนาสู่การจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์มีการเรียนการสอนอย่างกัลยาณมิตร ด้านการบริหาร คือการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ 3) รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาในโรงเรียนวิถีพุทธคือการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนาภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนอย่างเป็นกัลยาณมิตรโดยมีไตรสิกขาเป็นกระบวนการผ่านบ้าน วัด โรงเรียน และนำมาบูรณาการเพื่อนำไปสู่การที่เด็กเป็นคนดี เป็นคนเก่งและมีความสุข โดยที่การจัดการเรียนการสอนนั้นต้องมีความเป็นระบบ (M : Management) รวมทั้งมีการจัดการเรียนรู้ (L : Learning) วิธีการสอน 5 ขั้นตอนคือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ และขั้น

ประเมินผล และวัดประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้โดยมีปัจจัยสนับสนุน (S : Supporting) ได้แก่ ห้องเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้คือสะอาดถูกสุขลักษณะน่าอยู่ สีสน่าน่าดูและเหมาะสมสบายตา บรรยากาศปลอดโปร่ง อากาศถ่ายเทได้ดี บรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นระเบียบเรียบร้อย สามารถสรุปได้เป็น “MILS Model สำหรับพุทธจิตวิทยาการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ”

อัศนีย์ สุกิจใจ (2561) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารจัดการหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการวัดประเมินผล 6) ด้านการนิเทศการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และหลักทศตยปาปณิกธรรม ได้แก่ จักขุมา วิธูโร นิสสยสัมปันโน 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดนครสวรรค์ บุรณการโดยนำหลักทศตยปาปณิกธรรม อันเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมในการนำมาสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน ที่ทำงานด้วยความรู้ความสามารถ ความชำนาญการ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความตั้งใจจริง มีองค์ประกอบสำคัญ คือ จักขุมา เป็นผู้บริหารมีปัญญามองการณ์ไกล มีภูมิความรู้ทางการศึกษา มีการพัฒนาคน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ส่วนการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการศึกษา กับสถานะแวดล้อมทางสังคม ผู้บริหารต้องสามารถวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษากับสถานะแวดล้อมทางสังคม ผู้บริหารต้องสามารถวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษาของไทยได้อย่างชัดเจน ความเป็นผู้นำในด้านการปฏิรูปการศึกษา เป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้นำในการบริหาร วิธูโร ต้องเป็นผู้บริหารมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีภูมิความรู้ทางการบริหาร มีความรู้ในหลักการบริหารเทคนิคทางการบริหาร การศึกษาสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และนิสสยสัมปันโน ต้องเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์ มีทักษะด้านคตินิยม ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิควิธี มีความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ ตลอดจนมีความสามารถในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในสถานศึกษา และในชุมชนมาพัฒนาการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศ 3) การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดนครสวรรค์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 องค์ประกอบ ซึ่งมีความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปสู่ปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ซึ่งผลของการประเมินรูปแบบ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก) (2561) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์และศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ 1.1) โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ปัจจุบันดำเนินการโดยส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สถาบันวิปัสสนาธรรมมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักพัฒนานวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์อยู่ 3 ระดับ คือ โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ทั่วไป โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ชั้นนำ และโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์พระราชทาน ดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียนตามอัตลักษณ์ 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ มี 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมครูและนักเรียน ด้านส่งเสริมวิสุทธิโพธิ์และด้านกิจกรรมประจำวันพระ ส่วนศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ปัจจุบัน อยู่ในขั้นตอนการวิจัย จะนำเสนอต่อไป 1.2) สภาพปัญหาของการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์และศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ สรุปได้ว่า สภาพปัญหาในโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ มี 8 ด้าน คือ 1.2.1) ด้านการบริหาร 1.2.2) ด้านนักเรียน 1.2.3) ด้านครู 1.2.4) ด้านผู้บริหารโรงเรียน 1.2.5) ด้านผู้ปกครอง 1.2.6) ด้านอาคารสถานที่ 1.2.7) ด้านการจัดการกิจกรรม 1.2.8) ด้านเครือข่ายโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ 2) ผลการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ ได้ดังนี้ รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ส่วนนำ กระบวนการ และการนำไปใช้ มีรายละเอียด อธิบายได้ดังนี้ 2.1) ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อม ตัวชี้วัดศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ 2.2) กระบวนการ ประกอบด้วย ได้แก่ องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ กิจกรรมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ 2.3) การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน การนำไปใช้ การติดตามและประเมินผล 3) ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์จากวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อ พบว่า ส่วนกระบวนการ องค์ประกอบด้านอาคารสถานที่ มีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา ส่วนการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนกระบวนการด้านกิจกรรม มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ 3

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย 2) รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา เป็นรูปแบบที่มีชื่อว่า “MSMM Model” โดยเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างและวิธีการบริหารงานตามขอบข่ายและภารกิจด้านการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ตามแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม หลักโลกบาลธรรม และการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักและ 10 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบหลัก คือ แนวคิดโรงเรียนคุณธรรมหลักโลกบาลธรรม และการบริหารโรงเรียน

3) ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิรับรองรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

สิริกุล อนุรักษ์ธนากร (2563) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อยดังนี้ องค์ประกอบหลักที่ 1) ด้านการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 4 องค์ประกอบย่อยได้แก่ 1.1) งานวิชาการ 1.2) งานประมาณ 1.3) งานบุคคล 1.4) งานทั่วไป และองค์ประกอบหลักที่ 2) ด้านหลักกัลยาณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 7 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) นำรัก 2.2) นำเคารพ 2.3) นำยกย่อง 2.4) รู้จักพูดให้ได้ผล 2.5) อดทนต่อถ้อยคำ 2.6) อธิบายเรื่องล้าลึกได้ และ 2.7) ไม่แนะนำเรื่องเหลวไหล 2) ผลการพัฒนา รูปแบบการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยการนำหลักกัลยาณธรรม 7 เป็นองค์ประกอบในการพัฒนาการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่จะนำไปสู่พัฒนาการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ผลการประเมิน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนการรับรองรูปแบบพบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นรับรองร้อยละ 90.80 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70 ขึ้นไป) จึงสรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิรับรองรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ดังนี้

แบร์ (Bear, 1979) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อปัญหา ด้านความประพฤติและเขาวนปัญญา กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเกรด 6 จำนวน 60 คน ในเมืองไดโอวา แบร์ใช้การสัมภาษณ์แบบการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของสแตนฟอร์ด ผลปรากฏว่า ปัญหาความประพฤติจะลดลงและวุฒิภาวะทางจริยธรรมเพิ่มขึ้นกับเด็กที่มีเขาวนปัญญาสูงจะมีความก้าวหน้าทางจริยธรรม

แลนเนอร์ (Lanier, 1993) ได้ศึกษาเรื่อง การกระตุ้นในจริยธรรมและการพัฒนาความคิดรวบยอดในเด็กหนุ่มสาวชาวชนบท (การพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในชนบท) จุดประสงค์ของการ

วิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นที่ 11 และ 12 ในโรงเรียนเอกชน เด็กนักเรียนในชนบทได้รับการอบรมให้คิดและปฏิบัติตามต่อ ๆ กันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคใหม่ การทดลองได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการฝึก การให้คำแนะนำ และการจัดประสบการณ์ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนตั้งแต่ โรงเรียนระดับกลางจนถึงระดับสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อีกนอร์ (Egnor, 2001) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีการกำหนดแนวคิด นโยบายการแก้ไขวิกฤติ เกี่ยวกับวินัยนักเรียนตามข้อกำหนดในอเมริกา จุดประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในธรรมชาติและผลกระทบเกี่ยวกับวินัยของผู้กำหนดนโยบาย และขบวนการปฏิบัติวิธีการเลือกศึกษาตามธรรมชาติจะใช้เทคนิคการคัดเลือกข้อมูลจากแบบสอบถามพื้นฐาน โดยข้อมูลเป็นเชิงปริมาณ จากการสัมภาษณ์ 15 ข้อ โดยใช้นักเรียน 6 กลุ่ม และจากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้บริหาร บุคคลสำคัญในสำนักงานกระทรวงศึกษาของอเมริกันจากการศึกษา พบว่า จะมีปัญหาในสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ รวมไปถึงโครงสร้างเบื้องต้นและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ นโยบายและโครงสร้างขององค์กรโดยตรง โดยจะมีผลเกี่ยวพันที่ได้รับจากหลักสูตรปฏิบัติ ขบวนการ และครูผู้ดูแลเกี่ยวกับวินัย

ครานเลย์ (Cranley, 2003) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติในด้านจริยธรรมของ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทย การประพฤติปฏิบัติทางด้าน จริยธรรมของนักเรียนประกอบด้วยมาตรการที่โรงเรียนใช้เป็นกรอบจริยธรรมนักเรียน เพื่อเป็น มาตรการที่จะจัดการศึกษาโดยการนำเอาจริยธรรมมาบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น ว่ามาตรการเหล่านี้จะ เกิดผลอย่างไรต่อนักเรียน การวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบความคิดไว้ 6 ด้าน คือ การสอนจริยธรรมเป็น ส่วนหนึ่งของหลักสูตรการสอนจริยธรรมในหลักสูตรปกติ การสอนจริยธรรมโดยใช้สถานการณ์ ทางประเพณีการสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมการสอนอย่างต่อเนื่อง การสอนจริยธรรมโดยกำหนด ระเบียบกฎของห้องเรียน การสอนจริยธรรมโดยดำเนินตามนโยบายและระเบียบของทางราชการ

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยค้นพบประเด็นในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายโรงเรียนวิถี พุทธอย่างต่อเนื่อง 2) จัดฝึกอบรมผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) มีการนิเทศ เยี่ยมเยือน และให้คำแนะนำเพื่อการประเมิน รักษาและพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน อย่างต่อเนื่องจากพระนิเทศโรงเรียนวิถีพุทธ 4) ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมภายใต้ โครงการ “การปฏิรูปโรงเรียนวิถีพุทธไปสู่ความเป็นชุมชนบวร” 5) บุคลากรทั้งโรงเรียนร่วมอบรม วิปัสสนากรรมฐานปีละ 1 ครั้ง 6) ให้นักเรียนทุกคนอบรมคุณธรรมปีละ 1 ครั้ง 7) ให้มีการตรวจเยี่ยม รักษาสภาพประเมินคุณภาพทุก ๆ ปี ในระยะเวลา 3 ปี และ 8) การรายงาน การจัดกิจกรรม

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นประโยชน์หรือประยุกต์ใช้โดยอาศัยหลักการแนวคิด ทฤษฎี เป็นกรอบสำหรับการดำเนินงานกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้นโดยยึดความสอดคล้องกับนโยบายของ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.6 สรุป

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุป ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน ได้ว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เป็นกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพที่จะส่งผลถึงความสำเร็จของ ซึ่งองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเป็นตัว บังชี้รูปแบบในการบริหาร โดยยึดความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่ให้โรงเรียนได้ปรับปรุง และพัฒนาตนเองให้เป็นโรงเรียนดีมีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองได้ โดยอาศัยหลักการแนวคิด ทฤษฎี เอกสารเป็นกรอบสำหรับการดำเนินงาน และความมุ่งมั่นทุ่มเทของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผู้บริหารโรงเรียนต้องทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือน ครู ให้คำแนะนำครู และประสานงาน ให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์และเป็นต้นแบบสำหรับการ นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่นักเรียน รวมทั้งทำให้โรงเรียนประถมศึกษา สามารถปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคนี้ได้ อย่างเหมาะสม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีผสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และ 3) เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยบทนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญหกประการ ได้แก่ 1) ขั้นตอนการวิจัย 2) ระเบียบวิธีวิจัย 3) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ซึ่งแต่ละประการมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ขั้นตอนในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินไปตามขั้นตอนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยไว้สามขั้นตอน คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบ 2) สร้างรูปแบบ 3) การประเมินและรับรองรูปแบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อ 1 โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ เอกสาร หลักธรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้องค์ประกอบเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

2. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ตามประเด็นองค์ประกอบที่ได้ในข้อ 1 เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

3. การกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ขั้นตอนที่ 2 : การสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

การสร้างรูปแบบในขั้นตอนนี้ เป็นการสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อ 2 เพื่อกำหนดกรอบการพิจารณารูปแบบโดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำผลที่ได้จากการศึกษาองค์ประกอบในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นพื้นฐานของการสร้างเครื่องมือเพื่อสร้างรูปแบบ

2. ดำเนินการเกี่ยวกับเครื่องมือการวิจัย กล่าวคือ สร้างแบบสอบถามระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน อาศัยข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากนั้น นำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานในระดับประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 56 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejci & Morgan, 1970, pp. 607-680) โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวม 56 คน หัวหน้างาน 4 ฝ่าย โรงเรียนละ 1 คน รวม 224 คน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 2 คน รวม 112 คน และผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนละ 1 คน รวม 56 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 448 คน

3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นนามบัญญัติด้วยสถิติขั้นพื้นฐานในรูปแจกแจงตามรางความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลที่มีลักษณะเป็นมาตราอัตราส่วน (Ratio scale) และวัดได้จากแบบสอบถามระดับการปฏิบัติชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) รวมทั้งวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA)

4. สรุปผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบและความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อนำไปสู่การสร้างโครงสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

5. กำหนดโครงสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ และความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดโครงสร้างรูปแบบการบริหารงาน โรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ขั้นตอนที่ 3 : ประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

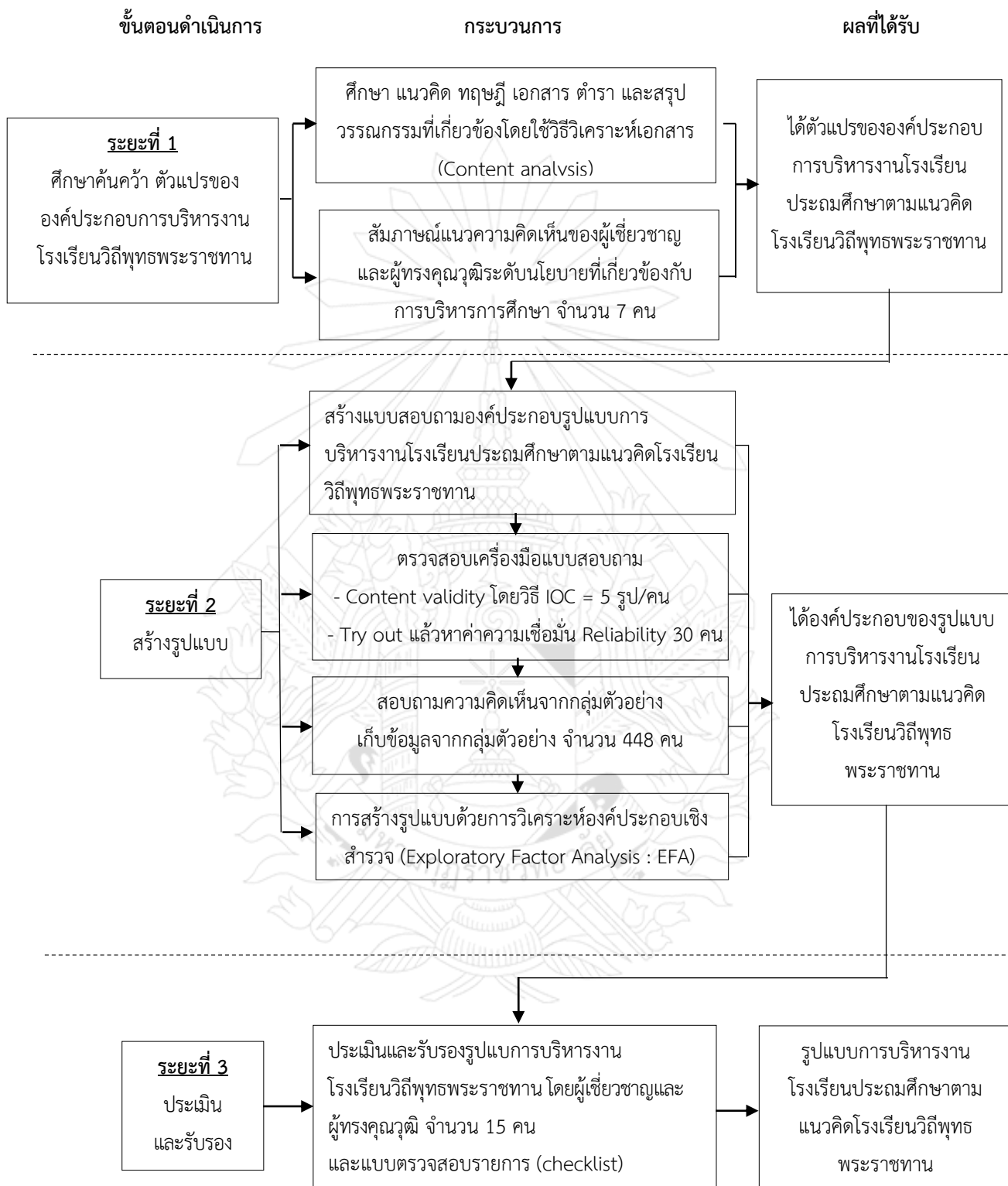
การประเมินและรับรองรูปแบบในขั้นตอนที่สามนี้ เป็นการประเมินและรับรองโครงสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 โดยการประเมินและรับรองโครงสร้างรูปแบบต้นแบบที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้นำร่างองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสมและเป็นไปได้มาตรวจสอบและเพิ่มความเชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่ง que ผู้วิจัยได้พัฒนาจากข้อมูลทั้งหมดด้วยวิธีสัมภาษณ์ โดยนำเสนอ ร่างแบบ การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม

การดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 3 นี้ เพื่อเป็นแนวทางให้การวิจัยดำเนินไปตามระเบียบวิธีวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ในการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อให้ประเมินและรับรองรูปแบบ และเพิ่มความน่าเชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่พัฒนาขึ้นให้มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ได้รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ แล้วจัดทำรายงานผลการวิจัยเพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการควบคุมคุชชินีพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุม คุชชินีพนธ์เสนอแนะ พิมพ์ และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติจบการศึกษา รายละเอียดและขั้นตอนการ ดำเนินการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปได้ ดังภาพที่ 3.1

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ มีรายละเอียด ดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งเป็นตัวแปรที่ศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานซึ่งได้สรุปผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

3. ตัวแปรรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ซึ่งได้สรุปผลการสังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และสัมภาษณ์แนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 63 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 56 โรงเรียน โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยมีวิธีการสุ่ม ดังนี้

1. การแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถาน ยึดถือตามการแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ของคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งได้เสนอขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ. 2520 ได้แบ่งประเทศไทยออกเป็น 6 ภูมิภาค

2. หลังจากนั้นสุ่มจังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 56 โรงเรียน
3. จากโรงเรียน 56 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้เป็นบุคลากรในโรงเรียน ๆ ละ 8 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน หัวหน้างาน 4 ฝ่าย โรงเรียนละ 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 2 คน และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โรงเรียนละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 448 คน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลตามภูมิภาคทางภูมิศาสตร์

ของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

การแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ตามสำนักงานราชบัณฑิตยสภา	ประชากร (โรงเรียน)	กลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียน)	ผู้ให้ข้อมูล				รวม
			ผู้บริหาร (1 คน)	หัวหน้างาน (4 คน)	กรรมการสถานศึกษา (2 คน)	ผู้รับผิดชอบโครงการ (1 คน)	
ภาคเหนือ	4	3	3	12	6	3	24
ภาคกลาง	26	24	24	96	48	24	192
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	22	20	20	80	40	20	160
ภาคตะวันออก	6	5	5	20	10	5	40
ภาคตะวันตก	4	3	3	12	6	3	24
ภาคใต้	1	1	1	4	2	1	8
รวม	63	56	56	224	112	56	448

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์แนวความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดตัวแปรองค์ประกอบ การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน นำมาสรุปรวมกับผลสรุปของหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ตัวแปรองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดังนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของขั้นตอนนี้ คือ แบบชี้แนะและมีวิธีสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์

3.4.2 สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยสร้างข้อคำถามภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ซึ่งแบบสอบถามในครั้งนี้ใช้สอบถามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รับผิดชอบ โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบ เลือกตอบ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แบบสอบถามแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert, อ้างถึงใน ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560, หน้า 75) โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ระดับ	5	หมายถึง	ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติจริงในระดับมากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง	ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติจริงในระดับมาก
ระดับ	3	หมายถึง	ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง
ระดับ	2	หมายถึง	ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติจริงในระดับน้อย
ระดับ	1	หมายถึง	ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติจริงในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามนี้ได้จำแนกเนื้อหาตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย มีข้อ คำถามตัวแปร จำนวน 86 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เพื่อให้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

3.4.3 แบบประเมิน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทาน จำนวน 15 คน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและ รับรอง ในประเด็นเกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ และ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำมาสรุป ปรับปรุงเป็นการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการสร้างและทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดตัวแปรในการวิจัย กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรและกรอบการวัดตัวแปร แล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา โดยนำนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมากำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการวัด จำนวนข้อคำถาม เขียนคำถามที่จะพัฒนาเป็นแบบสอบถาม และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

2. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 รูป/คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารงานโรงเรียนวิถีสพุทธพระราชทาน โดยมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง คือ ทำงานด้านการศึกษา และ/หรือมีประสบการณ์ในการทำงานในด้านที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 ปี

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนด ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of item-objective congruence : IOC) มีรายละเอียด ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 5 รูป/คน เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจ IOC ไปให้กับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

2. เกณฑ์การพิจารณา คือ 1) ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ 2) ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่ตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และ 3) ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการหรือไม่ ซึ่งข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรงที่ใช้ได้ และข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 มีค่าความเที่ยงตรงที่ยังใช้ไม่ได้ (สมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2553) ยังต้องปรับปรุงแก้ไขภาษารวมทั้งข้อเสนอนี้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขใน

ด้านสำนวนภาษาของข้อคำถาม หลังจากนั้นนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งผลจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่ามีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงที่ใช้ได้ การคำนวณค่า IOC ผู้วิจัยใช้สูตรของ (Rovinelli and Hambleton, 1997)

4.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้รับผิดชอบโครงการ และครูในโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน จำนวน 4 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูล 30 คน ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม (Try out) ไปแจกด้วยตนเอง และรอรับ โดยใช้กับกลุ่มบุคลากรที่มีคุณลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างทุกประการจากโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานระดับประถมศึกษา แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาคุณภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha, 1951 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540) จากการแจกแบบสอบถามแล้ววิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังนี้

3.5.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย โดยผ่านที่ปรึกษาและประธานคณะกรรมการหลักสูตร ในการทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.5.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานระดับประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (Try out) เพื่อแจ้งให้ทราบวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล

3.5.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม จำนวน 448 ฉบับ และส่งแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำเนินการเองได้ ส่วนโรงเรียนที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดด้านความพร้อมและเวลา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน พร้อมแนบซองเปล่าและติดแสตมป์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยโดยตรงทางไปรษณีย์ และหากพบว่าผู้ให้ข้อมูลยังไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนดผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามขอความร่วมมืออีกครั้ง จนได้รับแบบสอบถามคืนมา 440 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.21

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การนำเสนอข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามคำถามการวิจัย ดังนี้
เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับกลับคืนมา สำนวณความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์เนื้อหา จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์แบบสัมพัทธ์ถึงโครงสร้าง โดยวิธี (Content analysis) โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

3.6.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวแปรการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยหาค่าสถิติที่เกี่ยวข้อง สถิติที่ใช้เพื่อศึกษาได้แก่

1. ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.)

สำหรับเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลด้านองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของ เบสต์ (Best) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
ในระดับน้อยที่สุด

2. ค่าดัชนี KMO (Kaiser-Mayer-Olkin Measurers of Sampling Adequacy) ใช้วิเคราะห์เนื้อหาความเหมาะสมของข้อมูลเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 โดยค่าที่เหมาะสมจะต้องมากกว่า 0.50 และค่า KMO จะเท่ากับ 1 เมื่อตัวแปรแต่ละตัวสามารถทำนายได้ด้วยตัวแปรอื่นโดยปราศจากความคลาดเคลื่อน ส่วนในช่วงอื่นแปลความหมาย ดังนี้ (Hair และคณะ อ้างถึงใน, สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2557, หน้า 98)

.80	ขึ้นไปเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบดีมาก
.70 - .79	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบดี
.60 - .69	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบปานกลาง
.50 - .59	เหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบน้อย
น้อยกว่า .50	ไม่เหมาะสมที่จะนำข้อมูลชุดนี้มาวิเคราะห์องค์ประกอบ

3. ค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Sphericity Test มีนัยสำคัญทางสถิติ (sig 0.00 < 0.05) แสดงว่าเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

3.6.4 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.6.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จากผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ โดยมีการประเมิน 4 ด้านและผลการประเมินทุกองค์ประกอบ ทั้ง 5 องค์ประกอบ ซึ่งใช้หลักเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพของการประเมินคุณภาพของสำนักงานมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. โดยใช้เกณฑ์รับรองใน 5 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ ปรับปรุง โดยใช้เกณฑ์การรับรองในระดับดีขึ้นไป คือ ตั้งแต่ 75 ขึ้นไปจะถือว่า รับรองหรือผ่านเกณฑ์การประเมินในแต่ละองค์ประกอบทุก คือ 1) ด้านความเหมาะสม (Propriety) 2) ด้านความเป็นไปได้ (Sensibility) 3) ด้านความถูกต้อง (Accuracy) และ 4) ด้านนำไปใช้ประโยชน์ (Utility)

3.6.6 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยวิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิดแล้วนำมาสังเคราะห์ จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ แล้วจัดทำร่างรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ นำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมดูแลวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการเสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสนอต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

3.7 สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จากการสัมภาษณ์ แล้วนำมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างองค์ประกอบการบริหารงาน โรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และแบบสอบถามการประเมินความ เหมาะสมและข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง สำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) วิเคราะห์สถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยสถิติขั้นสูง สำหรับข้อเสนอแนะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แล้ว สรุปเป็นตัวแปรแล้วประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้วยแบบประเมินแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบายด้านการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วจัดทำรายงานการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีผสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และ 3) เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และเสนอผลการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดังนี้

4.1.1 ผลการศึกษาวเคราะห์หลักกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานภาพกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

4.2.2 ผลการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2.2.1 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

4.2.2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

4.2.3 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

4.3 ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

4.4 การสังเคราะห์ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

4.1.1 ผลการศึกษาวิเคราะห์หลักธรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วิเคราะห์หลักธรรม แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อค้นพบต่างๆ ที่เกี่ยวกับรูปแบบของ Good (2005); Stufflebeam and Shikfield, (2007); Thinkexist (2008); ราชบัณฑิต (2556); รัตนะ บัวสนธ์ (2556); ทิศนา แคมมณี (2560); พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาติลก) (2560); ศदानนท์ วัตตธรรม (2560); อัศนีย์ สุกิจใจ (2560); พระครูปลัดอเนก ปุณณวุฑโฒ (แก้วดวงดี) (2561); พระครูอุทัยปริยัติโกศล (เสถียร ยอดสังวาลย์) (2561); ปรมะ บุญเชื่อง (2562); พระครูสังฆรักษ์อเนก สุชาโต (สงกา) (2562); สุภัก ตรังรัตนจิต (2562); วชิรวิทย์ นิติพันธ์ (2563); สิริกุล อนุรักษธนากร (2563) อีกทั้งได้ศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการบริหารสถานศึกษาของ Pitt Community College. (2011); ศักดา สกนธวัฒน์ (2555); สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556); ภารดี อนันต์นาวิ (2557); ภารุจิรี เจริญเฝ้า (2557); สุมาลี สุธิกุล (2557); ัญญรัตน์ บัวพันธ์ (2558); ปทุมทอง ไตรรัตน์ (2558); ประภาพร จันทรัมย์ (2559); สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (2559) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสร้างรูปแบบโดยการนำเอาข้อมูลที่ศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบ เพื่อนำไปสู่ผลสรุปสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การวิจัยในครั้งนี้มีการพัฒนาประเมินและรับรองรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง

1) วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อค้นพบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2553); สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553); สิริกุล อนุรักษธนากร (2563); สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (2557); อัศนีย์ สุกิจใจ (2560); อัศนีย์ สุกิจใจ (2560); คณินนิตย์ กิจวิธี (2561); ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2563); วชิรวิทย์ นิติพันธ์ (2563)

2) วิเคราะห์หลักธรรม แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อค้นพบต่างๆ ที่เกี่ยวกับหลักไตรสิกขาของ วคิน อินทสระ (2543); เพ็ญรุ่ง ปานใหม่ (2544); วันเพ็ญ วรรณโกลม (2544); พระเทพโสภณ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2546); สุนีย์ ผจญศิลป์ (2547); กรมการศาสนา (2548); พุทธทาสภิกขุ (2549); วนิดา กันตะกนิษฐ (2551); พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2553); แก้ว ชิตตะขบ. (2553); ปุณณวัช ทัทวัช (2555); พระครูปลัดอเนก ปุณณวุฑโฒ (แก้วดวงดี) (2561); สิริกุล อนุรักษธนากร (2563) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่สอดคล้องกับการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

3) วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อค้นพบต่างๆ ที่เกี่ยวกับ ข้อบ่งชี้ คุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและหลักการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2547); วีรณัฐ สุทธิพันธ์ (2558); พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก) (2560); วราภรณ์ ชาเรืองเดช (2560); วิทยา ประวะโซ (2560); สมชาย บุญสุน (2561); พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนนท์ (2562); สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 (2562); สิริกุล อนุรักษธนากร (2563) ซึ่งสรุปสาระสำคัญของการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สรุปสาระสำคัญจากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
การบริหารโรงเรียน	<p>ผลการศึกษา พบว่า ความหมายของการบริหารโรงเรียนแบบ PIE มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การจัดทำแผนงาน และแผนปฏิบัติงาน โครงการ กิจกรรม การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระยะเวลา วิธีดำเนินการ เป็นกระบวนการตัดสินใจล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ 2. การนำไปใช้ (Implementation) หมายถึง การนำแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไปสู่การปฏิบัติงาน โดยมีการกำหนดขอบเขต ขั้นตอนการดำเนินงาน จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และการอนุมัติงบประมาณ 3. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การติดตามควบคุม ตรวจสอบปัญหา และประเมินผล ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน และการนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
หลักไตรสิกขา	<p>ผลการศึกษา พบว่า หลักไตรสิกขา หมายถึง การฝึกอบรม เพื่อการพัฒนามนุษย์ด้วยวิธี 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ และ ปัญญา ดังมีรายละเอียด ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศีล หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ด้าน กายและวาจา ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ มีการพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจาให้มีความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีการรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติ หน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมได้อย่างถูกต้อง มีการ รักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมให้อยู่ในสภาวะ เอื้ออำนวยแก่การดำรงชีวิตที่ดีงาม การเลี้ยงชีพสุจริต และ การอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อย่างเหมาะสม 2. สมาธิ หมายถึง การฝึกด้านคุณธรรมและสมรรถภาพ ของจิต ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ มีการฝึกด้าน คุณธรรมของจิตใจให้มั่นคง และแน่วแน่ มีการฝึกปรือในด้าน คุณธรรม และสมรรถภาพของจิต มีการมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนเองได้ดี การมีกำลังใจสูง มีสภาพสมอง ผ่องใส มีความสุขปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้ เศร้าหมอง และ มีการอยู่ในสภาวะเหมาะแก่การใช้งาน ทางปัญญาที่ลึกซึ้ง และตรงตามความเป็นจริง 3. ปัญญา หมายถึง การฝึกให้เกิดความรู้ ความเข้าใจของ สิ่งทั้งหลายตามความจริงซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ มีการฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสิ่ง ต่าง ๆ มีการรู้แจ้งชัด ตรงตามสภาพความเป็นจริง การมี ความรู้ ความคิด ไม่มีความเข้าใจที่ถูกบิดเบือนหรือพรัอมัว สามารถแก้ปัญหาตามเหตุผลที่รู้เท่าทันโลกและชีวิต ผู้บริหาร มีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้น จากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
<p>ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน</p>	<p>ผลการศึกษา พบว่า ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน หมายถึง คู่มือมาตรฐานการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูสามารถตรวจสอบ ทบทวน และประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ได้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังมีรายละเอียด ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ผู้บริหารมีวิถีชีวิตสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละ เลิก อบายมุข) ถือศีล ๕ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 1.2 ผู้บริหารมีพรหมวิหารธรรมประจำใจ 1.3 ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ จริงใจในการทำงาน 1.4 ผู้บริหารมีความเข้าใจที่ถูกต้องในพระรัตนตรัย นบถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนา 1.5 ครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละ เลิกอบายมุข) มีศีลธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 1.6 ครูมีพรหมวิหารธรรม มีความเป็นกัลยาณมิตร มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามตามหลักไตรสิกขา 1.7 ครูรู้ เข้าใจ หลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา 1.8 ระบบบริหารมีวิสัยทัศน์หรือปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมานุญ หรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
<p>ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธ พระราชทาน (ต่อ)</p>	<p>1.9 ระบบบริหารแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธและบริหารการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (บ ว ร) มีส่วนร่วม</p> <p>1.10 ระบบบริหารปลูกฝังศรัทธา สร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง</p> <p>1.11 ระบบบริหารร่วมมือกับผู้ปกครอง วัดและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน</p> <p>1.12 ระบบบริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.13 ระบบบริหารมีระบบตรวจสอบประเมินผลและเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.14 ระบบหลักสูตรสถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการพุทธธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้</p> <p>1.15 สภาพแวดล้อม จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนเหมาะสม</p> <p>1.16 สภาพแวดล้อม มีป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญ คุณธรรมจริยธรรมโดยทั่วไปในบริเวณโรงเรียน</p> <p>1.17 สภาพแวดล้อม สภาพโรงเรียนสะอาดปลอดภัย สงบ ร่มรื่น เรียบง่าย ใกล้เคียงธรรมชาติ</p> <p>1.18 สภาพแวดล้อม บริเวณโรงเรียนปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
<p>ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน (ต่อ)</p>	<p>2. ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process)</p> <p>2.1 จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน</p> <p>2.2 ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา</p> <p>2.3 จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง</p> <p>2.4 จัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้งผู้เรียนรู้และผู้จัดการเรียนรู้</p> <p>2.5 จัดกิจกรรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญา ทั้งในการเรียนการสอนและในกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวัน</p> <p>2.6 ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ</p> <p>2.7 นิมนต์พระสงฆ์ หรือเชิญวิทยากรภูมิปัญญาทางพุทธศาสนา สอนนักเรียนสม่ำเสมอ</p> <p>2.8 จัดให้นักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องสิ่งมอมเมาทุกชนิด</p> <p>2.9 มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมตามหลักภาวนา 4 (กาย ศีล จิต ปัญญา) โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนานักเรียนต่อเนื่อง</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
<p>ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน (ต่อ)</p>	<p>2.10 บรรยากาศ ปฏิสัมพันธ์ ที่ส่งเสริม “การสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” ส่งเสริมความสัมพันธ์ แบบกัลยาณมิตร อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพให้เกียรติซึ่ง กันและกัน ยิ้มแย้ม มีเมตตาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครอง</p> <p>2.11 บรรยากาศ ปฏิสัมพันธ์ ที่ส่งเสริม “การสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” ส่งเสริมบรรยากาศ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่สร้างสรรค์</p> <p>2.12 บรรยากาศ ปฏิสัมพันธ์ ที่ส่งเสริม “การสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” ส่งเสริมบุคลากรและ นักเรียนให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น</p> <p>2.13 บรรยากาศ ปฏิสัมพันธ์ ที่ส่งเสริม “การสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชู ผู้ทำดี เป็นประจำ</p> <p>2.14 กิจกรรมพื้นฐานชีวิตประจำวัน ฝึกฝน อบรมให้เกิดการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น (รู้เข้าใจเหตุผลและ ได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ตามหลักไตรสิกขา)</p> <p>2.15 กิจกรรมพื้นฐานชีวิตประจำวัน ส่งเสริม กิจกรรมการรับผิดชอบดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย</p> <p>2.16 กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริม ปฏิบัติกิจกรรมพระพุทธศาสนาอย่างเห็นคุณค่า รู้เข้าใจ เหตุผล</p> <p>2.17 กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรม ส่งเสริมการระลึกและศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นประจำ และในโอกาสสำคัญอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต</p> <p>2.18 กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ ทุกคนมีส่วนร่วม และเห็นคุณค่าในการรักษาและสืบต่อ พระพุทธศาสนา</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
<p>ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ต่อ)</p>	<p>3. ตัวชี้วัดด้านผลผลิต (Output)</p> <p>3.1 พัฒนาด้านกาย (กายภาพ) บริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม ได้คุณค่าแท้</p> <p>3.2 พัฒนาด้านกาย (กายภาพ) การดูแลร่างกาย และการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย</p> <p>3.3 พัฒนาด้านกาย (กายภาพ) ดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม</p> <p>3.4 พัฒนาด้านศีล (สังคม) มีศีล ๕ เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต</p> <p>3.5 พัฒนาด้านศีล (สังคม) มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา</p> <p>3.6 พัฒนาด้านศีล (สังคม) สามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต</p> <p>3.7 พัฒนาด้านจิตใจ (จิตใจ/อารมณ์) มีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณ</p> <p>3.8 พัฒนาด้านจิตใจ (จิตใจ/อารมณ์) มีจิตใจเมตตา กรุณา (เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน) ต่อกัน</p> <p>3.9 พัฒนาด้านจิตใจ (จิตใจ/อารมณ์) ทำงานและเรียนรู้อย่างตั้งใจ อดทน ขยันหมั่นเพียร</p> <p>3.10 พัฒนาด้านจิตใจ (จิตใจ/อารมณ์) มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส ร่าเริงเบิกบาน</p> <p>3.11 พัฒนาด้านปัญญา มีศรัทธา และความเข้าใจที่ถูกต้องในพระรัตนตรัย</p> <p>3.12 พัฒนาด้านปัญญา รู้บาป-บุญ คุณ-โทษ ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์</p> <p>3.13 พัฒนาด้านปัญญา ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษาแสวงหาความจริง และใฝ่สร้างสรรค์ พัฒนางานอยู่เสมอ</p> <p>3.14 พัฒนาด้านปัญญา รู้เท่าทัน แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานได้ด้วยสติปัญญา</p>

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน (ต่อ)	4. ตัวชี้วัดด้านผลกระทบ (Outcomes) <ul style="list-style-type: none"> 4.1 บ้าน (ผู้ปกครองและชุมชน) บ้านและชุมชนมีสมาชิกที่เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขเพิ่มขึ้น 4.2 บ้าน (ผู้ปกครองและชุมชน) ชุมชนมีผู้ช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น 4.3 วัดได้ศาสนาทายาทและกำลังช่วยงานส่งเสริมพระพุทธศาสนามากขึ้น 4.4 โรงเรียนได้รับความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธา และได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (บ้าน วัด ราชการ)

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อค้นพบต่าง ๆ เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน พบว่าแนวคิดที่เป็นสาระสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แนวคิดการบริหารโรงเรียนแบบ PIE ได้แก่ การวางแผน (Planning) การนำไปใช้(Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) 2) ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา และ 3) ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Output) และด้านผลกระทบ (Outcome/Impact)

4.1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 7 คน เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 6 คน/รูป และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้รับผิดชอบงานบริหารด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จากสำนักงานพัฒนานวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection Method) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ผลสรุปการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
การบริหารโรงเรียน	<p>ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การบริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมสอดคล้องดีแล้ว แต่ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2. การส่งเสริมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานควรบูรณาการในการจัดการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. การวางแผนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 4. โครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเป็นโครงการที่ดี ควรดำเนินการต่อเนื่อง แต่บางช่วงขาดความต่อเนื่อง ขาดการติดตามจากต้นสังกัด

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎีที่ศึกษา	สาระสำคัญที่นำไปใช้
การบริหารโรงเรียน (ต่อ)	5. การนำแผนไปใช้ควรนำไปใช้อย่างจริงจัง ดำเนินการตามแผนและมีการติดตามประเมินผล
หลักไตรสิกขา	<p>ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหลักธรรมต้องมีในการปลูกฝังนักเรียนให้เป็นคนดี 2. โรงเรียนทุกแห่งควรนำหลักไตรสิกขาไปประยุกต์ใช้
ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	<p>ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน บางช่วงขาดความต่อเนื่อง 2. การส่งเสริมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 3. ผู้บริหารและครูควรกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายที่มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน พบว่า สารสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดการบริหารโรงเรียน แนวคิดหลักไตรสิกขา และ แนวคิดข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

4.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เป็นการวิเคราะห์จากแบบสอบถามการวิจัยตามระดับการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานทั้งหมด 56 โรงเรียน จำนวนแบบสอบถาม 448 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามการวิจัยกลับคืนมา จำนวน 55 โรงเรียน รวมแบบสอบถาม 440 ฉบับ โดยเป็นแบบสอบถามที่ให้ข้อมูลสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ จำนวน 440 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.21 ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์แสดงผลในรูปตารางประกอบความเรียง โดยแบ่งการวิเคราะห์ในขั้นตอนการสร้างโครงสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.2.1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับกลับคืนมาจำนวน 440 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.21 ของแบบสอบถามจำนวนทั้งหมดที่ส่งไป ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์แสดงสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เป็นความถี่และค่าร้อยละ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความถี่และร้อยละของข้อมูลแสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม
(n=440)

ข้อมูลสถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
1. ชาย	109	24.77
2. หญิง	331	75.23
รวม	440	100.00
2. อายุ		
1. ต่ำกว่า 30 ปี	81	18.41
2. 31 – 40 ปี	125	28.41
3. 41 – 50 ปี	132	30.30
4. 51 ปีขึ้นไป	102	23.18
รวม	440	100.00
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
1.ปริญญาตรี	264	60.00
2.ปริญญาโท	163	37.05
3.ปริญญาเอก	13	2.95
รวม	440	100
4. ตำแหน่ง		
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	55	12.50
2. หัวหน้างาน 4 ฝ่าย	110	25.00
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	220	50.00
4. ผู้รับผิดชอบโครงการ	55	12.50
รวม	440	100.00
5. ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน		
1. ต่ำกว่า 10 ปี	195	44.32
2. 11 – 20 ปี	103	23.41
3. 21 – 30 ปี	96	21.82
4. 31 ปีขึ้นไป	46	10.45
รวม	440	100.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 75.23 และ เพศชาย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 24.77 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า อายุ 41-50 ปี มากที่สุด จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 รองลงมา คือ อายุ 31- 40 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 28.41 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 23.18 ตามลำดับ ส่วนอายุไม่เกิน 30 ปี น้อยที่สุด จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 18.41 เมื่อจำแนกตามวุฒิ การศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา คือ ระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 37.05 และระดับ การศึกษาปริญญาเอก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.95 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ตำแหน่ง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 220 คน คิดเป็น ร้อยละ 50.00 หัวหน้างาน 4 ฝ่าย จำนวน 110 คน คิดเป็น ร้อยละ 25.00 ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบ โครงการ จำนวน 55 คน คิดเป็น ร้อยละ 12.50 เท่ากัน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง ปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ ไม่เกิน 10 ปี มากที่สุด จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 44.32 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ 11 – 20 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 23.41 และมี ประสบการณ์ 21 – 30 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 21.82 ตามลำดับ ส่วนมีประสบการณ์ 31 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 10.45

4.2.2 ผลการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) ความเหมาะสมของ องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้าง โดยใช้เกณฑ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20% (2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ด้วยวิธีสกัดปัจจัย (Principle Component Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อนำไปพิจารณาในการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผลการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนมีดังนี้

4.2.2.1 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เป็นผลการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) ที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ปรากฏดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ
การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
ในภาพรวม

ข้อที่	การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือ แผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ เป็นปัจจุบัน	4.50	0.72	มากที่สุด
2	โรงเรียนมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่เป็นปัจจุบัน	4.57	0.66	มากที่สุด
3	โรงเรียนมีการจัดทำโครงการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทานที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ	4.57	0.66	มากที่สุด
4	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานที่เหมาะสม	4.46	0.70	มาก
5	โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานที่เหมาะสม	4.51	0.70	มากที่สุด
6	โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานที่ชัดเจน	4.51	0.70	มากที่สุด
7	โรงเรียนมีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานที่ชัดเจน	4.46	0.70	มาก
8	โรงเรียนมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง	4.45	0.75	มาก
9	โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง	4.45	0.76	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อที่	การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
10	โรงเรียนมีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	4.38	0.64	มาก
11	โรงเรียนมีการนำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไปสู่การปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	4.41	0.70	มาก
12	โรงเรียนมีปฏิบัติงานตามขอบเขต ขั้นตอน ที่กำหนดไว้ในแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	4.48	0.66	มาก
13	โรงเรียนมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณการอนุมัติงบประมาณ และการกำหนดผู้รับผิดชอบ ตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	4.45	0.65	มาก
14	โรงเรียนมีการดำเนินงานตามปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	4.44	0.65	มาก
15	โรงเรียนมีการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่องเหมาะสม	4.32	0.84	มาก
16	โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้	4.29	0.84	มาก
17	โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้	4.45	0.85	มาก
18	โรงเรียนมีการรายงานผลการปฏิบัติงานการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินโครงการ	4.36	0.83	มาก
19	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมาแก้ไข ปรับปรุงเพื่อพัฒนางาน และประกอบการวางแผนในปีถัดไป	4.42	0.85	มาก
20	ผู้บริหารมีการพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจาให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง	4.58	0.60	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อที่	การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
21	ผู้บริหารรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบ ทางสังคมได้อย่างถูกต้อง	4.64	0.58	มากที่สุด
22	ผู้บริหารรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมให้อยู่ใน สภาวะเอื้ออำนวยแก่การดำรงชีวิตที่ดีงาม	4.63	0.63	มากที่สุด
23	ผู้บริหารมีพฤติกรรม การเลี้ยงชีพสุจริต และการอยู่ร่วมกับ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อย่างเหมาะสม	4.64	0.58	มากที่สุด
24	ผู้บริหารไม่เบียดเบียนหรืออยู่ร่วมกันด้วยดีโดยสงบสุขใน สถานศึกษา	4.64	0.60	มากที่สุด
25	ผู้บริหารงดเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก หุรหุราฟุ่มเฟือย และ ใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย	4.57	0.66	มากที่สุด
26	ผู้บริหารมีการฝึกด้านคุณธรรมของจิตใจให้มั่นคงและแน่วแน่	4.54	0.65	มากที่สุด
27	ผู้บริหารมีการฝึกฝนในด้านคุณธรรมและสมรรถภาพของจิต	4.54	0.65	มากที่สุด
28	ผู้บริหารมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนเองได้ดี	4.53	0.65	มากที่สุด
29	ผู้บริหารมีกำลังใจสูง มีสภาพสมองผ่อนคลาย	4.60	0.59	มากที่สุด
30	ผู้บริหารมีความสุขปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง	4.58	0.61	มากที่สุด
31	ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้ง และตรงตามความเป็นจริง	4.62	0.58	มากที่สุด
32	ผู้บริหารมีการฝึกฝนปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งต่างๆ	4.50	0.62	มากที่สุด
33	ผู้บริหารรู้แจ้งชัด ตรงตามสภาพความเป็นจริง	4.53	0.66	มากที่สุด
34	ผู้บริหารมีความรู้ ความคิด ไม่มีความเข้าใจที่ถูกบิดเบือนหรือ พร่ามัว	4.49	0.67	มาก
35	ผู้บริหารศึกษาความเป็นไปตามระบบของเหตุและปัจจัยที่จะ ทำให้สามารถแก้ปัญหาตามเหตุผลที่รู้เท่าทันโลกและชีวิต	4.49	0.67	มาก
36	ผู้บริหารมีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ	4.59	0.58	มากที่สุด
37	ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและ ตรงตามความเป็นจริง	4.51	0.63	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อที่	การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
38	ผู้บริหารและครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมมีการปฏิบัติตนตามศีล 5 ลด ละ เลิกอบายมุข และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้	4.57	0.58	มากที่สุด
39	กิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่และมีความจริงใจในการทำงาน	4.64	0.57	มากที่สุด
40	ผู้บริหารนับถือศรัทธาในพระรัตนตรัย มีความรู้ ความเข้าใจ คำสอนในทางพระพุทธศาสนาได้ดี	4.70	0.55	มากที่สุด
41	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนโดยครอบคลุม ศีล สมาธิ ปัญญาได้อย่างถูกต้อง	4.60	0.58	มากที่สุด
42	โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	4.57	0.65	มากที่สุด
43	โรงเรียนปลูกฝังศรัทธาและสร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง	4.56	0.64	มากที่สุด
44	โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมเนียม แผนกลยุทธ์เน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	4.58	0.67	มากที่สุด
45	ผู้บริหารและครูร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	4.60	0.61	มากที่สุด
46	ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่อง	4.52	0.63	มากที่สุด
47	ผู้บริหารมีระบบตรวจสอบประเมินผล และเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.54	0.67	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อที่	การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
48	โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหรือสอดแทรกคุณธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.51	0.72	มากที่สุด
49	โรงเรียนจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนไว้อย่างเหมาะสม	4.60	0.60	มากที่สุด
50	โรงเรียนมีการติดพุทธภาษิต วาจาธรรม พระราชดำรัส ป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญหรือข้อความส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมอย่างหลากหลายและน่าสนใจ	4.54	0.66	มากที่สุด
51	โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนได้สะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่นเป็นธรรมชาติเรียบง่าย	4.61	0.59	มากที่สุด
52	โรงเรียนปราศจากสื่อหรือสิ่งของที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดและอบายมุข หรือสิ่งมอมเมาต่าง ๆ	4.68	0.57	มากที่สุด
53	ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	4.46	0.62	มาก
54	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต	4.40	0.65	มาก
55	ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ	4.40	0.64	มาก
56	ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีโอกาสเลือกตามความสนใจและความถนัด	4.43	0.63	มาก
57	โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์หรือเชียววิทายากรผู้ทรงภูมิปัญญามาให้ความรู้	4.47	0.65	มาก
58	โรงเรียนมีวัดหรือศาสนสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียน	4.76	0.51	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อที่	การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
59	ครูมีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยวิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลายสามารถวัดได้ครอบคลุม	4.49	0.53	มาก
60	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกันอย่างกัลยาณมิตร	4.61	0.53	มากที่สุด
61	โรงเรียนจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนรักการเรียนรู้ ใฝ่ สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง	4.59	0.58	มากที่สุด
62	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียน ปฏิบัติ ตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง	4.59	0.57	มากที่สุด
63	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริม ยกย่อง เชิดชู ผู้ทำดี	4.60	0.58	มากที่สุด
64	โรงเรียนจัดกิจกรรมฝึกฝนอบรมให้นักเรียนมีลักษณะและ พฤติกรรมแสดงออกถึงการ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็นรู้เข้าใจเหตุผล และได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขา	4.49	0.63	มาก
65	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการช่วยเหลือและ รับผิดชอบ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยทุกวัน	4.63	0.53	มากที่สุด
66	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม พระพุทธศาสนาอย่างเห็นคุณค่ารู้เข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติ กิจกรรมนั้น ๆ	4.60	0.53	มากที่สุด
67	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ระลึกและเพิ่ม ศรัทธาในพระรัตนตรัย อย่างสม่ำเสมอ	4.63	0.52	มากที่สุด
68	โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกคนมี ส่วนร่วมและคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา	4.64	0.51	มากที่สุด
69	นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ ในปริมาณที่เหมาะสม	4.29	0.61	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อที่	การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
70	นักเรียนมีการดูแลรักษาร่างกายให้มีสุขภาพดีและการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย	4.35	0.63	มาก
71	นักเรียนมีการดำรงชีวิตประจำวันที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแต่ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี	4.44	0.60	มาก
72	นักเรียนสามารถปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา	4.16	0.67	มาก
73	นักเรียนมีวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ซื่อสัตย์ จริงใจ และตรงต่อเวลา	4.38	0.58	มาก
74	นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต	4.37	0.64	มาก
75	นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง	4.51	0.63	มากที่สุด
76	นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณ	4.51	0.61	มากที่สุด
77	นักเรียนมีจิตใจ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน	4.51	0.63	มากที่สุด
78	นักเรียนมีสุขภาพจิตดี มีความร่าเริงแจ่มใส หรืออารมณ์ดี อยู่เสมอ	4.61	0.50	มากที่สุด
79	นักเรียนมีความศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย	4.55	0.61	มากที่สุด
80	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และอธิบายผลของการกระทำเกี่ยวกับ บุญหรือบาป คุณหรือโทษ	4.36	0.66	มาก
81	นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษากระตือรือร้นหาความรู้หาความจริง และพัฒนางานของตนเองอยู่เสมอ	4.39	0.62	มาก
82	นักเรียนสามารถใช้หลักไตรสิกขาในการแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างมีสติ	4.28	0.68	มาก
83	ผู้ปกครอง นักเรียน และคนในชุมชนเป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข	4.20	0.66	มาก
84	ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชน	4.43	0.66	มาก
85	พุทธศาสนิกชน ช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด	4.63	0.57	มากที่สุด
86	ผู้ปกครอง ชุมชน วัด ให้ความไว้วางใจ หรือให้ความช่วยเหลือพัฒนาบรรยากาศของโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้	4.66	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่าโดยภาพรวมตัวแปรทั้ง 86 ข้อ 86 ตัวแปร มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.10-4.70 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของตัวตัวแปรอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.51-0.84 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อตัวแปรไม่แตกต่างกัน มีความสอดคล้องกัน

4.2.2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน และพิจารณาจากค่า KMO and Bartlett's Test โดยค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และ สถิติทดสอบตัวที่ 2 คือ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ผล ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่า KMO-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy

วิธีการทดสอบ		ผลการทดสอบ
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.834
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	64920.863
	df	3655
	Sig.	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4.5 พบว่า เป็นการวัดความเหมาะสมของตัวแปรในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) พบว่า KMO (Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่า 0.834 ซึ่งมากกว่า 0.5 แสดงว่า ตัวแปรที่มีอยู่เหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis ในการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบสมมติฐานว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันหรือไม่และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) = 64920.863 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันมีความเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ในขั้นตอนต่อไป

ตารางที่ 4.6 ค่าไอเกน ค่าร้อยละ ของความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมใน องค์ประกอบ รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทาน

องค์ประกอบ	ก่อนหมุนแกน			หลังหมุนแกน		
	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละ ของความแปรปรวน	ค่าร้อยละ ของ ความแปรปรวน สะสม	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละ ของความแปรปรวน	ค่าร้อยละ ของ ความแปรปรวน สะสม
1	41.625	48.402	48.402	16.408	19.079	19.079
2	5.695	6.622	55.024	15.326	17.821	36.900
3	4.592	5.340	60.364	13.660	15.884	52.783
4	2.795	3.250	63.614	8.713	10.131	62.914
5	2.474	2.876	66.490	3.075	3.576	66.490

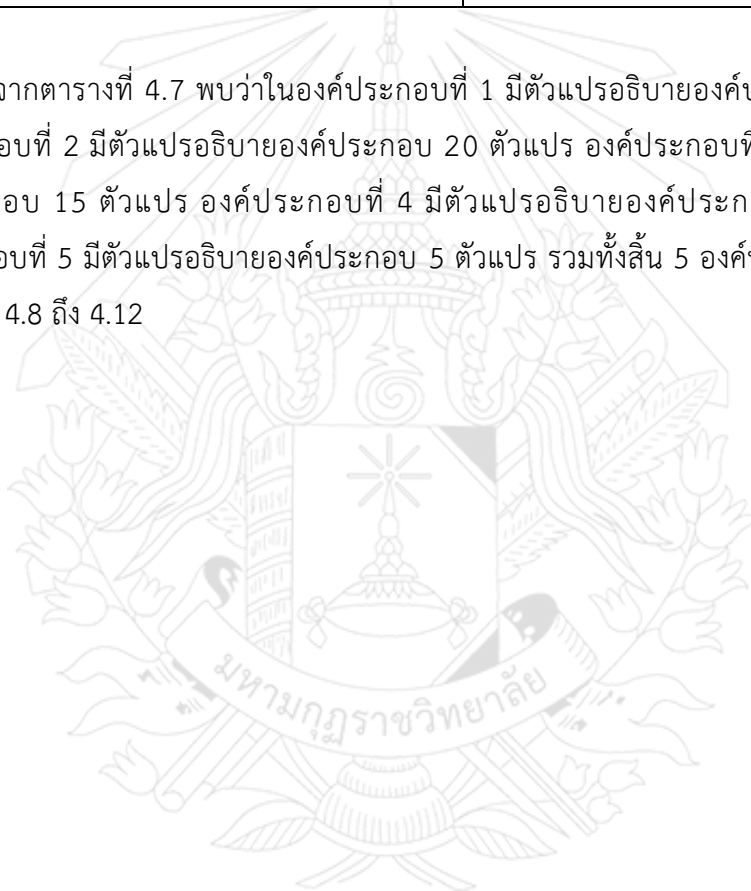
จากตารางที่ 4.6 พบว่า เมื่อนำข้อคำถามจำนวน 86 ข้อ ที่อยู่ในองค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มาสกัดองค์ประกอบ (Extraction Method) โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis) และหมุนแกน องค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation Method) ด้วยวิธีแบบวาริแมกซ์ (Varimax) เมื่อพิจารณาค่าไอเกน (Eigenvalues) ผลการวิเคราะห์ พบว่ามีองค์ประกอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่า 1 จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยทั้ง 5 องค์ประกอบ อธิบายความแปรปรวน (% of Variance) รวมได้ร้อยละ 66.490

ตารางที่ 4.7 องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียน

วิถีพุทธพระราชทาน

องค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร
1	18
2	20
3	15
4	8
5	5
รวมทั้งสิ้น	66

จากตารางที่ 4.7 พบว่าในองค์ประกอบที่ 1 มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบ 18 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบ 20 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบ 15 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบ 8 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 5 มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบ 5 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ 66 ตัวแปร ดังตารางที่ 4.8 ถึง 4.12

ตารางที่ 4.8 ค่าน้ำหนักตัวแปรขององค์ประกอบที่ 1 ขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารงาน
โรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ลำดับ ที่	ตัวแปร (ข้อ)	รายละเอียดตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	A17	โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้	0.854
2	A15	โรงเรียนมีการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบปัญหาการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม	0.852
3	A19	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานมาแก้ไข ปรับปรุงเพื่อพัฒนางาน และ ประกอบการวางแผนในปีถัดไป	0.825
4	A12	โรงเรียนมีปฏิบัติงานตามขอบเขต ขั้นตอน ที่กำหนดไว้ใน แผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	0.821
5	A4	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานที่เหมาะสม	0.810
6	A16	โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้	0.808
7	A18	โรงเรียนมีการรายงานผลการปฏิบัติงานการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนิน โครงการ	0.803

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ตัวแปร (ชื่อ)	รายละเอียดตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
8	A7	โรงเรียนมีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานที่ชัดเจน	0.774
9	A10	โรงเรียนมีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือ แผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน	0.771
10	A14	โรงเรียนมีการดำเนินงานตามปฏิทินการปฏิบัติงานตาม แผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	0.730
11	A13	โรงเรียนมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณการอนุมัติ งบประมาณ และการกำหนดผู้รับผิดชอบ ตามแผนการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	0.729
12	A11	โรงเรียนมีการนำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไปสู่ การปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	0.708
13	A1	โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือ แผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เป็น ปัจจุบัน	0.685
14	A9	โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง	0.678
15	A6	โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานที่ชัดเจน	0.671
16	A5	โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานที่เหมาะสม	0.669
17	A8	โรงเรียนมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง	0.593
18	A3	โรงเรียนมีการจัดทำโครงการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทานที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ	0.536

จากตารางที่ 4.8 พบว่า องค์กรประกอบที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 18 ข้อคำถาม มีน้ำหนักองค์กรประกอบอยู่ระหว่าง 0.536 ถึง 0.854 โดยมีข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์กรประกอบสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ 2) โรงเรียนมีการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม และ 3) โรงเรียนมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานมาแก้ไข ปรับปรุงเพื่อพัฒนางาน และประกอบการวางแผนในปีถัดไป ตามลำดับพบว่า องค์กรประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 ผู้วิจัยจึงให้ชื่อองค์กรประกอบนี้ว่า การบริหารงานโรงเรียน

ตารางที่ 4.9 ค่าน้ำหนักตัวแปรขององค์กรประกอบที่ 2 ขององค์กรประกอบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน

ลำดับ ที่	ตัวแปร (ข้อ)	รายละเอียดตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์กรประกอบ
1	A32	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสิ่งต่าง ๆ	0.768
2	A43	โรงเรียนจัดกิจกรรมมุ่งเน้นการสร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง	0.736
3	A39	กิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่และมีความจริงใจในการทำงาน	0.724
4	A45	ผู้บริหารและครูร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	0.722
5	A28	ผู้บริหารมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนเองได้ดี	0.719
6	A36	ผู้บริหารมีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ	0.719
7	A37	ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง	0.718
8	A33	ผู้บริหารรู้แจ้งชัด ตรงตามสภาพความเป็นจริง	0.714

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ตัวแปร (ชื่อ)	รายละเอียดตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
9	A52	โรงเรียนปราศจากสื่อหรือสิ่งของที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับ กับสิ่งเสพติดและอบายมุข หรือสิ่งมอมเมาต่าง ๆ	0.693
10	A42	โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือ คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน	0.665
11	A48	โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้แผนการ จัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหรือสอดแทรกคุณธรรมทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้	0.665
12	A50	โรงเรียนมีการติดพุทธพาณิชย์ วาฑะธรรม พระราชดำรัส ป้าย นิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญหรือข้อความส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมอย่างหลากหลายและน่าสนใจ	0.639
13	A53	ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาใน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	0.636
14	A51	โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน ได้สะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่นเป็นธรรมชาติเรียบง่าย	0.620
15	A46	ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานอย่างต่อเนื่อง	0.613
16	A30	ผู้บริหารมีความสุขปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้แค่รำหมอง	0.600
17	A38	ผู้บริหารและครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมมีการ ปฏิบัติตนตามศีล 5 ลด ละ เลิกอบายมุข และสามารถเป็น แบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้	0.568
18	A54	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็น ฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการ ดำเนินชีวิต	0.561
19	A55	ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใฝ่รู้และ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ	0.559
20	A2	โรงเรียนมีการการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่เป็นปัจจุบัน	0.503

จากตารางที่ 4.9 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อคำถาม มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.503 ถึง 0.768 โดยมีข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสิ่งต่าง ๆ 2) โรงเรียนจัดกิจกรรมมุ่งเน้นการสร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง และ 3) กิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่และมีความจริงใจในการทำงาน ตามลำดับ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 ผู้วิจัยจึงให้ชื่อองค์ประกอบนี้ว่า กิจกรรมโรงเรียน

ตารางที่ 4.10 ค่าน้ำหนักตัวแปรขององค์ประกอบที่ 3 ขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารงาน
โรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ลำดับ ที่	ตัวแปร (ชื่อ)	รายละเอียดตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	A74	นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความ สุจริต ตามหลักไตรสิกขา	0.808
2	A70	นักเรียนมีการดูแลรักษาร่างกายให้มีสุขภาพดีและการแต่ง กายสะอาดเรียบร้อย	0.802
3	A72	นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา	0.799
4	A80	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และอธิบายผลของการกระทำ เกี่ยวกับบุญหรือบาป คุณหรือโทษ	0.794
5	A82	นักเรียนสามารถใช้หลักไตรสิกขาในการแก้ไขปัญหาในชีวิต ได้อย่างมีสติ	0.777
6	A79	นักเรียนมีความศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย	0.769
7	A73	นักเรียนมีวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจน สำเร็จ ซื่อสัตย์ จริงใจ และตรงต่อเวลา	0.742
8	A77	นักเรียนมีจิตใจ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน	0.727
9	A75	นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง	0.722
10	A81	นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา กระตือรือร้น หาความรู้ หา ความจริง และพัฒนางานของตนเองอยู่เสมอ	0.720
11	A71	นักเรียนมีการดำรงชีวิตประจำวันที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี	0.719

ลำดับ ที่	ตัวแปร (ข้อ)	รายละเอียดตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
12	A69	นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริโภคใช้สอยปัจจัย สี่ในปริมาณที่เหมาะสมอย่างมีสติ	0.703
13	A83	ผู้ปกครอง นักเรียน และคนในชุมชนเป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับ อบายมุข ตามหลักไตรสิกขา	0.662
14	A64	โรงเรียนจัดกิจกรรมฝึกฝนอบรมให้นักเรียนมีลักษณะและ พฤติกรรมแสดงออกถึงการ กิน อยู่ ดู ฟัง เข้าใจเหตุผล และ ได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขา	0.546
15	A76	นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณ	0.514

จากตารางที่ 4.10 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 ข้อคำถาม มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.514 ถึง 0.808 โดยมีข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ตามหลักไตรสิกขา 2) นักเรียนมีการดูแลรักษาร่างกายให้มีสุขภาพดีและการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย และ 3) นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ตามลำดับ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 ผู้วิจัยจึงให้ชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **ไตรสิกขา**

ตารางที่ 4.11 คำนวณน้ำหนักตัวแปรขององค์ประกอบที่ 4 ขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารงาน
โรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ลำดับ ที่	ตัวแปร (ชื่อ)	รายละเอียดตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	A65	โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการช่วยเหลือและรับผิดชอบ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยทุกวัน	0.719
2	A68	โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและคุณค่าในการรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา	0.655
3	A57	โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์หรือเชียววิทยากรผู้ทรงภูมิปัญญามาให้ความรู้	0.631
4	A66	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมพระพุทธศาสนาอย่างเห็นคุณค่ารู้เข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ	0.630
5	A58	โรงเรียนมีวัดหรือศาสนสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียน	0.599
6	A85	พุทธศาสนิกชน ช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด	0.554
7	A86	ผู้ปกครอง ชุมชน วัด ให้ความไว้วางใจ หรือให้ความช่วยเหลือพัฒนาบรรยากาศของโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้	0.534
8	A60	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกันอย่างกัลยาณมิตร	0.528

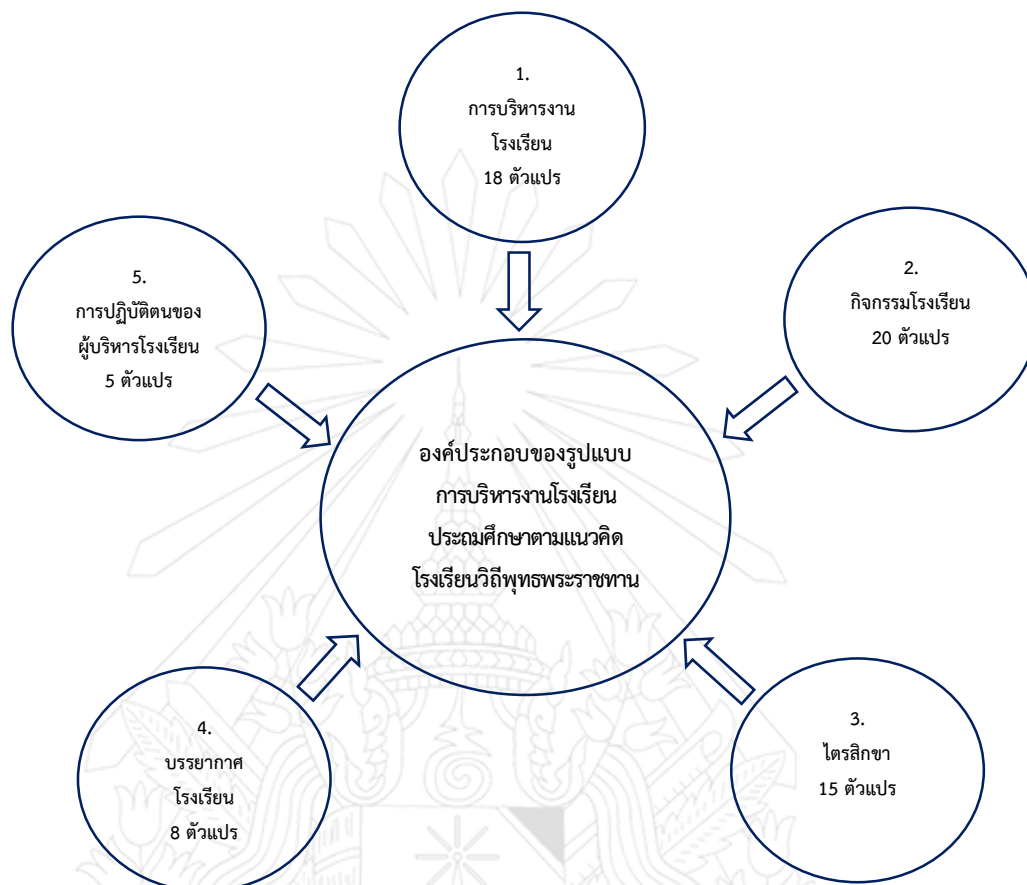
จากตารางที่ 4.11 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อคำถาม มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.528 ถึง 0.719 โดยมีข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยทุกวัน 2) โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและคุณค่าในการรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา และ 3) โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์หรือเชียววิทยากรผู้ทรงภูมิปัญญามาให้ความรู้ตามลำดับ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 ผู้วิจัยจึงให้ชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **บรรยากาศโรงเรียน**

ตารางที่ 4.12 ค่าน้ำหนักตัวแปรขององค์ประกอบที่ 5 ขององค์ประกอบรูปแบบการบริหารงาน
โรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ลำดับ ที่	ตัวแปร (ข้อ)	รายละเอียดตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	A25	ผู้บริหารงดเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก หุรหฺรพุมเพ็อย และใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย	0.820
2	A26	ผู้บริหารมีการฝึกด้านคุณธรรมของจิตใจให้มั่นคงและแน่วแน่	0.744
3	A24	ผู้บริหารไม่เบียดเบียนหรืออยู่ร่วมกันด้วยดีโดยสงบสุขในสถานศึกษา	0.695
4	A27	ผู้บริหารมีการฝึกฝนในด้านคุณธรรมและสมรรถภาพของจิต	0.618
5	A23	ผู้บริหารมีพฤติกรรม การเลี้ยงชีพสุจริต และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อย่างเหมาะสม	0.575

จากตารางที่ 4.12 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 5 ข้อคำถาม มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.575 ถึง 0.820 โดยมีข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารงดเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก หุรหฺรพุมเพ็อย และใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย 2) ผู้บริหารมีการฝึกด้านคุณธรรมของจิตใจให้มั่นคงและแน่วแน่ และ 3) ผู้บริหารไม่เบียดเบียนหรืออยู่ร่วมกันด้วยดีโดยสงบสุขในสถานศึกษา ตามลำดับ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 ผู้วิจัยจึงให้ชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน

4.2.3 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทาน

แผนภาพที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

จากแผนภาพที่ 4.1 สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน

4.3 ผลการประเมินรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ผู้วิจัยได้นำร่างองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสมและเป็นไปได้มาตรวจสอบและเพิ่มความเชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่ถูกผู้วิจัยได้พัฒนาจากข้อมูลทั้งหมดด้วยวิธีสัมภาษณ์ โดยนำเสนอรูปแบบ การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากเกณฑ์ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธจำนวน 15 คน ดังรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าความถี่ และร้อยละ จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีต่อองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

องค์ประกอบของรูปแบบ	ความคิดเห็น							
	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความถูกต้อง		นำไปใช้ประโยชน์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การบริหารงานโรงเรียน	15	100	15	100	15	100	15	100
กิจกรรมโรงเรียน	15	100	15	100	15	100	15	100
ไตรสิกขา	15	100	15	100	15	100	15	100
บรรยากาศโรงเรียน	15	100	15	100	15	100	15	100
การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน	15	100	15	100	15	100	15	100
รวมเฉลี่ย	15	100	15	100	15	100	15	100

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของรูปแบบ การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน รูปแบบมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้อ มีความถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4.4 การสังเคราะห์ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยได้นำร่างองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบ การบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ที่เหมาะสมและเป็นไปได้มาตรวจสอบและเพิ่มความ เชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสม โดยการนำเสนอองค์ประกอบของการบริหารงานโรงเรียน ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากข้อมูล ทั้งหมด ด้วยวิธีการประเมินรูปแบบ สัมภาษณ์ โดยนำเสนอร่างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาประเด็นด้านความ เหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ปรับปรุง ให้ได้ รูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงาน โรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารงานโรงเรียน ประกอบด้วย 18 ตัวแปร คือ

1. โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้
2. โรงเรียนมีการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม
3. โรงเรียนมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมาแก้ไข ปรับปรุงเพื่อพัฒนางาน และประกอบการวางแผนในปีถัดไป
4. โรงเรียนมีปฏิบัติงานตามขอบเขต ขั้นตอน ที่กำหนดไว้ในแผนงาน โครงการ กิจกรรม ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
5. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม
6. โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้
7. โรงเรียนมีการรายงานผลการปฏิบัติงานการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินโครงการ
8. โรงเรียนมีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน
9. โรงเรียนมีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
10. โรงเรียนมีการดำเนินงานตามปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

11. โรงเรียนมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณการอนุมัติงบประมาณ และการกำหนดผู้รับผิดชอบ ตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีมุทิตพระราชนาน
12. โรงเรียนมีการนำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไปสู่การปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีมุทิตพระราชนาน
13. โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีมุทิตพระราชนานที่เป็นปัจจุบัน
14. โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีมุทิตพระราชนานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง
15. โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานโรงเรียนวิถีมุทิตพระราชนานที่ชัดเจน
16. โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีมุทิตพระราชนานอย่างเหมาะสม
17. โรงเรียนมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีมุทิตพระราชนานที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง
18. โรงเรียนมีการจัดทำโครงการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีมุทิตพระราชนานที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมโรงเรียน ประกอบด้วย 20 ตัวแปร คือ

1. โรงเรียนจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสิ่งต่าง ๆ
2. โรงเรียนจัดกิจกรรมมุ่งเน้นการสร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง
3. กิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่และมีความจริงใจในการทำงาน
4. ผู้บริหารและครูร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน
5. ผู้บริหารมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนเองได้ดี
6. ผู้บริหารมีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติด ถ้อยมั่นในสิ่งต่าง ๆ
7. ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง
8. ผู้บริหารรู้แจ้งชัด ตรงตามสภาพความเป็นจริง
9. โรงเรียนปราศจากสื่อหรือสิ่งของที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดและอบายมุข หรือสิ่งมอมเมาต่าง ๆ

10. โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการดำเนินงานตาม
โครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
11. โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการ
หรือสอดแทรกคุณธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
12. โรงเรียนมีการติดพุทธภาพจิต วาฑะธรรม พระราชดำรัส ป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม
คำขวัญหรือข้อความส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมอย่างหลากหลายและน่าสนใจ
13. ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน
14. โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนได้สะอาด ปลอดภัย
สงบ ร่มรื่นเป็นธรรมชาติเรียบง่าย
15. ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่าง
ต่อเนื่อง
16. ผู้บริหารมีความสุขปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง
17. ผู้บริหารและครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมมีการปฏิบัติตนตามศีล 5
ลด ละ เลิกอบายมุข และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้
18. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์
และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต
19. ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจาก
แหล่งความรู้ต่าง ๆ
20. โรงเรียนมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่เป็นปัจจุบัน

องค์ประกอบที่ 3 ไตรสิกขา ประกอบด้วย 15 ตัวแปร คือ

1. นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ตามหลักไตรสิกขา
2. นักเรียนมีการดูแลรักษาร่างกายให้มีสุขภาพดีและการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา
4. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และอธิบายผลของการกระทำเกี่ยวกับบุญหรือบาป
คุณหรือโทษ
5. นักเรียนสามารถใช้หลักไตรสิกขาในการแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างมีสติ
6. นักเรียนมีความศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย
7. นักเรียนมีวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ซื่อสัตย์ จริงใจ
และตรงต่อเวลา

8. นักเรียนมีจิตใจ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน
9. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง
10. นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษากระตือรือร้นหาความรู้หาความจริง และพัฒนางานของตนเองอยู่เสมอ
11. นักเรียนมีการดำรงชีวิตประจำวันที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี
12. นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ในปริมาณที่เหมาะสม
13. ผู้ปกครอง นักเรียน และคนในชุมชนเป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขตามหลักไตรสิกขา
14. โรงเรียนจัดกิจกรรมฝึกฝนอบรมให้นักเรียนมีลักษณะและพฤติกรรมแสดงออกถึงการกิน อยู่ ดู ฟัง เข้าใจเหตุผล และได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขา
15. นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณ

องค์ประกอบที่ 4 บรรยากาศโรงเรียน ประกอบด้วย 8 ตัวแปร คือ

1. โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการช่วยเหลือและรับผิดชอบ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยทุกวัน
2. โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา
3. โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์หรือเชียววิทยากรผู้ทรงภูมิปัญญามาให้ความรู้
4. โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมพระพุทธศาสนาอย่างเห็นคุณค่า รู้เข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ
5. โรงเรียนมีวัดหรือศาสนสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียน
6. พุทธศาสนิกชน ช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด
7. ผู้ปกครอง ชุมชน วัด ให้ความไว้วางใจ หรือให้ความช่วยเหลือพัฒนาบรรยากาศของโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้
8. โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกันอย่างกัลยาณมิตร

องค์ประกอบที่ 5 การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ

1. ผู้บริหารงดเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก หรุษร่าฟุ่มเฟือย และใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
2. ผู้บริหารมีการฝึกด้านคุณธรรมของจิตใจให้มั่นคงและแน่วแน่
3. ผู้บริหารไม่เบียดเบียนหรืออยู่ร่วมกันด้วยดีโดยสงบสุขในสถานศึกษา
4. ผู้บริหารมีการฝึกฝนในด้านคุณธรรมและสมรรถภาพของจิต
5. ผู้บริหารมีพฤติกรรม การเลี้ยงชีพสุจริต และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

จากองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ดังกล่าว ถ้าโรงเรียนได้ศึกษาและนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่องและเป็นระบบจะส่งผลให้โรงเรียนวิถียุทธพระราชทานสามารถปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน” ครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 2) เพื่อสร้างองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และ 3) เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ตามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการวิจัยอยู่ 3 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 2) การสร้างองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาองค์ประกอบมาสร้างโครงสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ และ 3) การประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Baseline Study) เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เลือกมาเพื่อทำการศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สำหรับการตอบคำถามวิจัยข้อ 1 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 6 คน/รูป และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้รับผิดชอบงานบริหารด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จากสำนักพัฒนาวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 6 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 56 โรงเรียน จำนวนแบบสอบถามรวม 448 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามการวิจัยกลับคืนมาจำนวน 55 โรงเรียน รวม 440 ฉบับ โดยเป็นแบบสอบถามที่ให้

ข้อมูลสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ จำนวน 440 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.21 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน รวม 440 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 4 ชุด คือ 1) แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) พร้อมคำถามปลายเปิด เพื่อศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน 2) แบบสอบถามระดับการปฏิบัติพร้อมคำถามปลายเปิดเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) เพื่อนำองค์ประกอบที่ได้ไปใช้ในการสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 3) แบบบันทึกข้อเสนอแนะ และ 4) แบบตรวจสอบรายการ (checklist) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านความเป็นไปได้ 3) ด้านความถูกต้อง และ 4) ด้านนำไปใช้ประโยชน์ ในการนำรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานไปใช้จริง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA)

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ได้ข้อค้นพบ โดยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1.1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แล้วทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้ได้กรอบแนวคิด และพิจารณาตัวแปรที่มีความเหมาะสมของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ ผลจากการศึกษาดังกล่าว พบว่า แนวคิด

ทฤษฎีที่ศึกษา และสาระสำคัญที่นำไปใช้ได้แก่ หลักการบริหารโรงเรียน หลักไตรสิกขา และข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

5.1.2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

1) ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน พบว่า องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีค่าเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกองค์ประกอบ

2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 66 ตัวแปร ดังนี้ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญ คือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน และพิจารณาจากค่า KMO and Bartlett's Test โดยค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และ สถิติทดสอบตัวที่ 2 คือ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) พบว่า KMO (Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่า 0.834 ซึ่งมากกว่า 0.5 แสดงว่า ตัวแปรที่มีอยู่เหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis ในการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบสมมติฐานว่าทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันหรือไม่และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำข้อคำถามจำนวน 86 ข้อ ที่อยู่ในองค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มาสกัดองค์ประกอบ (Extraction Method) โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis) และหมุนแกน องค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation Method) ด้วยวิธีแบบวาริแมกซ์ (Varimax) เมื่อพิจารณาค่าไอเกน (Eigenvalues) ผลการวิเคราะห์ พบว่ามีองค์ประกอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่า 1 จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยทั้ง 5 องค์ประกอบ อธิบายความแปรปรวน (% of Variance) รวมได้ร้อยละ 66.490 ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารงานโรงเรียน ประกอบด้วย 18 ตัวแปร ได้แก่ 1) โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ 2) โรงเรียนมีการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่องเหมาะสม 3) โรงเรียนมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมาแก้ไข

ปรับปรุงเพื่อพัฒนางาน และประกอบการวางแผนในปีถัดไป 4) โรงเรียนมีปฏิบัติงานตามขอบเขต ขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 5) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม 6) โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ 7) โรงเรียนมีการรายงานผลการปฏิบัติงานการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินโครงการ 8) โรงเรียนมีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน 9) โรงเรียนมีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 10) โรงเรียนมีการดำเนินงานตามปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 11) โรงเรียนมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณการอนุมัติงบประมาณ และการกำหนดผู้รับผิดชอบ ตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 12) โรงเรียนมีการนำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไปสู่การปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 13) โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เป็นปัจจุบัน 14) โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง 15) โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน 16) โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม 17) โรงเรียนมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง และ 18) โรงเรียนมีการจัดทำโครงการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมโรงเรียน ประกอบด้วย 20 ตัวแปร ได้แก่ 1) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสิ่งต่าง ๆ 2) โรงเรียนจัดกิจกรรมมุ่งเน้นการสร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง 3) กิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่และมีความจริงใจในการทำงาน 4) ผู้บริหารและครูร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน 5) ผู้บริหารมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนเองได้ดี 6) ผู้บริหารมีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ 7) ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง 8) ผู้บริหารรู้แจ้งชัด ตรงตามสภาพความเป็นจริง 9) โรงเรียนปราศจากสื่อหรือสิ่งของที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดและอบายมุขหรือสิ่งมอมเมาต่าง ๆ 10) โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการดำเนินงานตาม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 11) โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหรือสอดแทรกคุณธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

12) โรงเรียนมีการติดพุทธภษิต วาหะธรรม พระราชดำรัส ป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญหรือข้อความส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมอย่างหลากหลายและน่าสนใจ 13) ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน 14) โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนได้สะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่นเป็นธรรมชาติเรียบร้อย 15) ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่อง 16) ผู้บริหารมีความสุขปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง 17) ผู้บริหารและครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมมีการปฏิบัติตนตามศีล 5 ลด ละ เลิกอบายมุข และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ 18) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต 19) ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ และ 20) โรงเรียนมีการการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่เป็นปัจจุบัน

องค์ประกอบที่ 3 ไตรสิกขา ประกอบด้วย 15 ตัวแปร ได้แก่ 1) นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ตามหลักไตรสิกขา 2) นักเรียนมีการดูแลรักษาร่างกายให้มีสุขภาพดีและการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย 3) นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา 4) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และอธิบายผลของการกระทำเกี่ยวกับบุญหรือบาปคุณหรือโทษ 5) นักเรียนสามารถใช้หลักไตรสิกขาในการแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างมีสติ 6) นักเรียนมีความศรัทธาความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย 7) นักเรียนมีวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ซื่อสัตย์จริงใจและตรงต่อเวลา 8) นักเรียนมีจิตใจ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน 9) นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง 10) นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษากระตือรือร้นหาความรู้หาความจริง และพัฒนางานของตนเองอยู่เสมอ 11) นักเรียนมีการดำรงชีวิตประจำวันที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมแต่ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี 12) นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ในปริมาณที่เหมาะสม 13) ผู้ปกครอง นักเรียน และคนในชุมชนเป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขตามหลักไตรสิกขา 14) โรงเรียนจัดกิจกรรมฝึกฝนอบรมให้นักเรียนมีลักษณะและพฤติกรรมแสดงออกถึงการ กิน อยู่ ดู ฟัง เข้าใจเหตุผล และได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขา และ 15) นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณ

องค์ประกอบที่ 4 บรรยากาศโรงเรียน ประกอบด้วย 8 ตัวแปร ได้แก่ 1) โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการช่วยเหลือและรับผิดชอบ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยทุกวัน 2) โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา 3) โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์หรือเชิญวิทยากรผู้ทรงภูมิปัญญามาให้ความรู้ 4) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมพระพุทธศาสนาอย่างเห็นคุณค่า รู้เข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ 5) โรงเรียนมีวัด

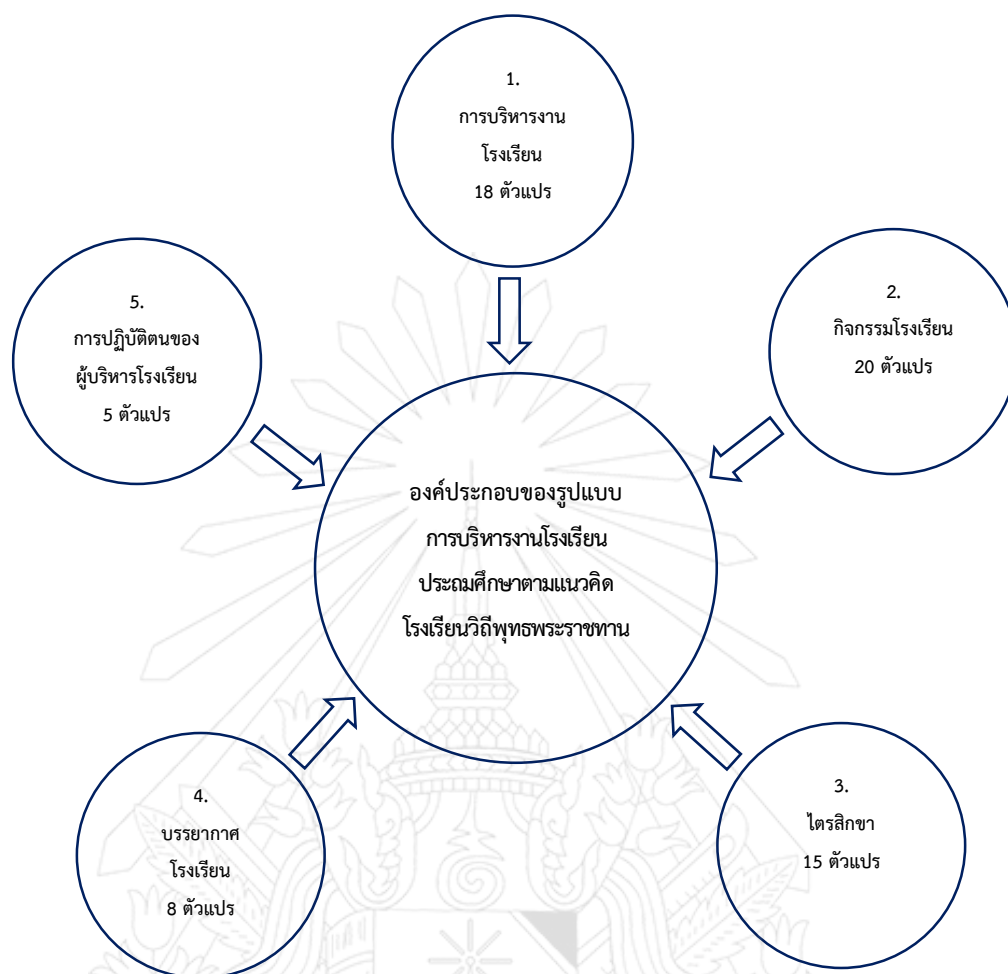
หรือศาสนสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียน 6) พุทธศาสนิกชน ช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด 7) ผู้ปกครอง ชุมชน วัด ให้ความไว้วางใจ หรือให้ความช่วยเหลือพัฒนาบรรยากาศของโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และ 8) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกันอย่างกัลยาณมิตร

องค์ประกอบที่ 5 การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่

1) ผู้บริหารงดเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก หูหระพุ่มเฟื่อย และใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
 2) ผู้บริหารมีการฝึกด้านคุณธรรมของจิตใจให้มั่นคงและแน่วแน่ 3) ผู้บริหารไม่เบียดเบียนหรืออยู่ร่วมกันด้วยดีโดยสงบสุขในสถานศึกษา 4) ผู้บริหารมีการฝึกฝนในด้านคุณธรรมและสมรรถภาพของจิต และ 5) ผู้บริหารมีพฤติกรรม การเลี้ยงชีพสุจริต และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

3) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาประกอบกับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามการวิจัย แล้วสังเคราะห์เป็นรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดังภาพ 5.1

ภาพที่ 5.1 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

5.1.3 การประเมินรูปและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

จากการพิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ของร่างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 15 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันทั้งหมด 15 คน โดยมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วยองค์ประกอบ จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน และเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีประเด็นสำคัญที่เป็นข้อค้นพบ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.2.1 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียน เมื่อเรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบสามารถอธิบายผลได้ ดังนี้

5.2.1.1 องค์ประกอบการบริหารโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมากที่สุด โดยมีตัวแปรทั้งหมด 18 ตัวแปร การที่องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมีความสำคัญมากที่สุด เนื่องมาจากการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น เพราะมีการวางแผน การนำแผนไปใช้ปฏิบัติ และการประเมินผล รวมทั้งมีการยอมรับร่วมกันของคนในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องหาวิธีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ศักดา สกนธวัฒน์ (2555, หน้า 13 - 18); ปทุมทอง ไตรรัตน์ (2558, หน้า 40 - 41); ภารุจิรี เจริญเผ่า (2557, หน้า 18-21) ที่นำแนวคิดกระบวนการบริหารของนักการศึกษา นักวิชาการมาสังเคราะห์ รวมถึงงานวิจัยของประภาพร จันทร์สมิ (2559, หน้า 262 - 276) ที่นำรูปแบบการบริหารของ Pitt Community College (2011) ในสหรัฐอเมริกามาเป็นกรอบแนวคิดเชิงกลยุทธ์ที่เรียกว่า Planning-Implementation-Evaluation Cycle หรือเรียกว่า PIE Cycle for Institutional and Work Unit Planning ซึ่งประยุกต์จาก PIE Model

5.2.1.2 องค์ประกอบกิจกรรมโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมากเป็นอันดับสอง โดยมีตัวแปรทั้งหมด 20 ตัวแปร การที่องค์ประกอบกิจกรรมโรงเรียนมีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเพราะกิจกรรมโรงเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนเกิดความรู้ความเข้าใจมีการวัดผลและประเมินผลตามที่ได้วางแผนไว้ และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ พระครูปลัดตอเนก ปุณณวุฑโฒ (แก้วดวงดี) (2561, หน้า 148) ที่กล่าวว่า วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้ หลักไตรสิกขาเนื่องจาก ไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคน ไตรสิกขาเป็นหลักสูตรใหญ่เพื่อกำจัดกิเลสของภิกษุและบุคคลทั้งหลาย ไตรสิกขา เป็นรากฐานที่สำคัญของพระวินัย ไตรสิกขา เป็นกระบวนการฝึก ศึกษาพัฒนามนุษย์เป็นกระบวนการพื้นฐานใน การฝึก

พฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา ประวะโซ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียนวิถิปุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาคือหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ มีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ 1) อธิศีลสิกขา คือ ศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม 2) อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ และ 3) อธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญา อบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง 2) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียนนั้น ทางพระพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการสร้างและพัฒนาที่ทำให้นักเรียนพัฒนาอย่างมีบูรณาการและให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีคุณภาพหลักทั้ง 3 ประการ

5.2.1.3 องค์ประกอบไตรสิกขา เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานมากเป็นอันดับสาม โดยมีตัวแปรทั้งหมด 15 ตัวแปร การที่องค์ประกอบไตรสิกขามีความสำคัญ เนื่องจากหลักไตรสิกขาเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ นั่นคือ ไตรสิกขา เป็นหลักและกระบวนการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้บุคคลได้พบความรู้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้จากการสัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ จนมีความชำนาญในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน มีคุณธรรมสามารถดำเนินชีวิตที่ดีได้ตามอริยมรรค มีความพออยู่ พอดี พอประมาณของแต่ละคนและพร้อมที่จะปรับตัวเองให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในอนาคตการพัฒนาคน ให้เป็นผู้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้ หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน 3 ด้านคือ พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา (ไตรสิกขา) มาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษาเน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา การเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา คือ การศึกษาและปฏิบัติเพื่อฝึกกาย วาจา และจิตใจหรือสติปัญญาให้สูงขึ้น ทำให้คนมีการพัฒนาอย่างบูรณาการและทำให้มนุษย์เป็นองค์รวมของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนอย่างรอบด้านตามหลักการเรียนรู้ในพุทธศาสนาเพื่อผลในทางโลกหรือผลทางสังคม ทำให้สังคมโลกเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม และเพื่อผลในทางธรรมทำให้เกิดความสงบสุขในชีวิต และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนนท์ (2562, หน้า 109-112) กล่าวว่า โรงเรียนวิถิปุทธพระราชทานเป็นการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล

สมาธิ ปัญญา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดตอเนก ปุณณวุฑโฒ (แก้วดวงดี) (2561, หน้า 148) กล่าวว่า คุณลักษณะของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม โดยการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคน เพื่อกำจัดกิเลสของภิกษุและบุคคลทั้งหลาย ไตรสิกขาเป็นรากฐานที่สำคัญของกระบวนการฝึก ศึกษาพัฒนามนุษย์ เป็นกระบวนการพื้นฐานในการฝึกพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น

5.2.1.4 องค์ประกอบบรรยากาศโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมากเป็นอันดับสี่ โดยมีตัวแปรทั้งหมด 8 ตัวแปร การที่องค์ประกอบบรรยากาศโรงเรียนมีความสำคัญเนื่องมาจาก บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกถึงบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจเห็นหรือจับต้องได้แต่เป็นสะท้อนความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่า “บรรยากาศดี” ในทางตรงกันข้ามเมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า “บรรยากาศไม่ดี” โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดีจะทำให้ นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว้าเหว และไม่อยากมาโรงเรียน โรงเรียนทุกแห่งย่อมปรารถนาให้นักเรียนของตนมีความสุขทั้งอยู่ที่บ้านและโรงเรียน น่าจะเป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่ายในโรงเรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ได้ ดังนั้น โรงเรียนจะต้องพยายามจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนเพื่อประโยชน์และความสุขของนักเรียนโดยทั่วหน้า และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2547, หน้า 87-93) ได้กล่าวถึง การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบและลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการ ที่จะให้การจัดโรงเรียนวิถีพุทธดำเนินไปโดยสะดวกด้วยศรัทธาและฉันทะ 2) ขั้นตอนดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ที่จะป็นปัจจัยเป็นกิจกรรมเป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะแห่งปัญญาธรรม 3) ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 4) ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ที่จะช่วยให้การดำเนินการทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเท่าที่ความเป็นกัลยาณมิตร 5) ขั้นปรับปรุง พัฒนาต่อเนื่อง ที่จะเน้นย้ำการพัฒนาว่าต้องมีมากขึ้น ๆ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 และอุปปัญญาธรรม 6) ขั้นประเมินผล และเผยแพร่ผลดำเนินการ ที่จะนำข้อมูลผลการดำเนินงานสู่การเตรียมการที่จะดำเนินการในรอบต่าง ๆ ไป เช่น ในปีต่อ ๆ ไป หรือใช้กับโครงการต่อเนื่องอื่น และนำผลสรุปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแจ้งแก่ผู้เกี่ยวข้องให้ทราบ

5.2.1.5 องค์ประกอบการปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมากเป็นอันดับห้า โดยมีตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร การที่องค์ประกอบการปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญเนื่องจาก ผู้บริหารย่อมมีบทบาทและหน้าที่มากมายในองค์กรที่ตนดำรงอยู่ ดังนั้นผู้บริหารต้องมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพุทธศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรมทั้งต่อตนเองและผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของผู้อื่น มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น ได้ประพฤติปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่รักษาเวลาในสิ่งที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่บนพื้นฐานของความสุจริตมีเคียรับอำนาจสั่งงานหรือสินบน ปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาได้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้อื่นด้วยความจริงใจ ส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจบุคลากรทุกคนด้วยความจริงใจ มีการสร้างขวัญ กำลังใจต่อเพื่อนร่วมงาน ให้กำลังใจต่อเพื่อนร่วมงานด้วยการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมชื่นชมความสำเร็จด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือในการทำงาน ร่วมทำงานในทุกกิจกรรมจนแล้วเสร็จ ชี้แนะและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ ประสานงานเพื่อช่วยเหลือให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย นิเทศติดตามการทำงานอย่างสม่ำเสมอและให้กำลังใจต่อเพื่อนร่วมงานตามโอกาสอันควร เช่น ร่วมแสดงความยินดีในโอกาสต่างๆ สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ อุทิศเวลาให้ทางราชการอย่างเต็มที่ ตรงต่อเวลา บริกรผู้อื่นด้วยมิตรไมตรี ซึ่งถือเป็นบทบาทสำคัญของผู้เป็นหัวหน้า ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู นักเรียนและชุมชน เป็นผู้ปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบ แนวปฏิบัติของโรงเรียน ปฏิบัติตนตามกฎหมายของบ้านเมือง โดยไม่ละเมิดหรือกระทำในสิ่งที่ผิดหรือขัดต่อกฎหมาย ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์ประมุข รวมทั้งรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมตามหน้าที่พลเมืองที่ดีของชาติ เป็นผู้เสนอแนวทางปฏิบัติร่วมกันในโรงเรียนและปฏิบัติตามแนวปฏิบัตินั้นอย่างเคร่งครัด สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความประพฤติ การมาทำงาน และมีความตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ให้ได้รับความสำเร็จด้วยตนเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริกุล อนุรักษธนากร (2563, หน้า 41) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามหลักการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารการศึกษาโดยอาศัยทักษะภาวะผู้นำ ในด้านการตัดสินใจทางการบริหาร ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ และการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธนั้นจะต้องมีการเตรียมบุคลากร การพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามหรือปัญญาคุณธรรมในการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากร ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับโอกาสผู้บริหารไม่จำเป็นที่จะต้องรอเวลา แต่ผู้บริหารสถานศึกษา

สามารถใช้ทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาและประสบการณ์มาเป็นฐานของตนในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ โดยมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการโดยให้การส่งเสริม สนับสนุน และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก 2) ผู้บริหารต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีการประสานสัมพันธ์กับคณะครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการพัฒนาตนเองในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ตามความเหมาะสม 4) ผู้บริหารสามารถวินิจฉัยและบริหารจัดการหน่วยย่อยมีการประสานและร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนางานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

5.2.2 รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน องค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้ มีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ให้ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพได้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนที่สำคัญ ซึ่งสามารถผลักดันให้การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบและบรรลุเป้าหมายหลักขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับสิริกุล อนุรักษธนากร (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติผลการวิจัยพบว่า การบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ องค์ประกอบหลักที่ 1) ด้านการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1) งานวิชาการ 1.2) งบประมาณ 1.3) งานบุคคล และ 1.4) งานทั่วไป และองค์ประกอบหลักที่ 2) ด้านหลักกัลยาณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ มีองค์ประกอบย่อยที่เกี่ยวข้อง 7 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) นำรัก 2.2) นำเคารพ 2.3) นำยกย่อง 2.4) รู้จักพูดให้ได้ผล 2.5) อดทนต่อถ้อยคำ 2.6) อธิบายเรื่องลึกลับได้ และ 2.7) ไม่แนะนำเรื่องเหลวไหล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา ประวะโซ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนา นักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาคือหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ มีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ 1) อธิศีลสิกขา 2) อธิจิตตสิกขา 3) อธิปัญญาสิกขา แนวทางพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้นำแนวทางพัฒนาตาม

มาตรฐานที่นำเสนอไว้ในด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย เป็นรูปแบบที่มีชื่อว่า “MSMM Model” โดยเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลัก คือ แนวคิดโรงเรียนคุณธรรมหลักโลกบาลธรรม และการบริหารโรงเรียน และครานเลย์ (Cranley, 2003) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติในด้านจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทยการประพฤติปฏิบัติทางด้านจริยธรรมของนักเรียนประกอบด้วยมาตรการที่โรงเรียนใช้เป็นกรอบจริยธรรมนักเรียน การวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบความคิดไว้ 6 ด้าน คือ การสอนจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการสอนจริยธรรมในหลักสูตรปกติ การสอนจริยธรรมโดยใช้สถานการณ์ทางประเพณีการสอนจริยธรรมโดยใช้กิจกรรมการสอนอย่างต่อเนื่อง การสอนจริยธรรมโดยกำหนดระเบียบกฎของห้องเรียน การสอนจริยธรรมโดยดำเนินตามนโยบายและระเบียบของทางราชการ นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คนที่เห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้ ถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ที่เป็นองค์ความรู้ในด้านองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดังนี้

ด้านนโยบาย ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ควรนำรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปศึกษาแต่ละรายละเอียดขององค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารงานโรงเรียน 2) กิจกรรมโรงเรียน 3) ไตรสิกขา 4) บรรยากาศโรงเรียน และ 5) การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารและรับผิดชอบโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ควรให้ความสำคัญและนำรูปแบบไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารของโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการนำไปปฏิบัติ ผู้บริหารหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานให้ได้มาตรฐานที่กำหนด

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยด้านองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
2. ควรมีการศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน แล้วนำไปทดลองใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อสรุปภาพรวมของรูปแบบ และตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบในการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
4. ควรมีการศึกษาวิจัยตัวบ่งชี้การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1. หนังสือทั่วไป

- กรมการศาสนา. (2548). *คู่มือพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2/2545)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กาญจนา วัฒนสุนทร. (2550). *การออกแบบวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดล ในเอกสารการสอนชุดระเบียบวิธีวิจัย ขั้นสูง*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แก้ว ชิตตะขบ. (2553). *หลักการถือศิลปปฏิบัติธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- จารุณี แก้วเอี่ยม. (2557). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา : กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วีพริ้นท์.
- ทิตนา เขมมณี. (2560). *รูปแบบการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา เขมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา เขมมณีและคณะ. (2548). *การวิจัยและพัฒนาแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธ สุนทรยุทธ. (2556). *ทฤษฎีองค์การและพฤติกรรม : หลักการ ทฤษฎีการวิจัย และการปฏิบัติทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บริษัทเนติกุลการพิมพ์ จำกัด.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญ บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา : เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหাজุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2542). *พุทธธรรม เล่ม 5*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมส โปรดักส์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนนท์. (2562). *คู่มือดำเนินงานโรงเรียนวิถีสอน*. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2528). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *ศึกษาธรรมอย่างถูกวิธี*. พิมพ์ครั้งที่ 8. นครราชสีมา : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *การศึกษาศัมบูรณ์แบบ : คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด*. กรุงเทพฯ : อุกาการพิมพ์.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). (2546). *ทิศทางการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุพร รุกขิตธมโน. (2561). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. นครราชสีมา : มิตรภาพการพิมพ์.
- ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เดอะบุคส์. (2556). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : เดอะบุคส์.
- ภาวดี อนันต์นาวี. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 7. ชลบุรี : มนต์รี.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2547). *โรงเรียนวิถีสอน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มียากาวะ ทาดาโอะ. (2550). *เศรษฐกิจเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รุ่งแจ้ง.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556 ก). *วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556 ข). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก : บั๊วกราฟฟิค.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

- โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม. (2558.) รายงานประกอบการพิจารณาเพื่อเข้ารับการประเมินเป็นโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์. [ม.ป.พ.]
- วาสนา เต่าพาลี (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทําผลงานทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วราภรณ์ ชาเรืองเดช. (2560). สรุปเล่มรายงานผลโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน รุ่นที่ 2. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาโรงพิมพ์มหาจุฬาบรรณาการ พระนครศรีอยุธยา.
- วศิน อินทสระ. (2543). ศิล สมาธิ ปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. สมุทรปราการ : บรรณกิจ.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2544). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ศदानนท์ วัตตธรรม. (2560). การประเมินผลโครงการ. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สถาบันวิปัสสนาธุระ ส่วนวางแผนและพัฒนาการฝึกอบรม. (2560). รายงานผลโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน รุ่นที่ 2. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาบรรณาการ.
- สัมมา รณินธ์. (2556). หลัก ทฤษฎีและปฏิบัติ การบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการบริหารจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ 2563. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. (2562). การดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมในสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ. เชียงใหม่ : กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2559). แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. เพชรบุรี : มปพ.

- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2557). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียน ในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุพจน์ อินทหว่าง และกัญญามน อินทหว่าง. (2556). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก จำกัด.

2. วารสาร

- คณินนิตย์ กิจวิธิ. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า*. (5)1, 33-40.
- จำเริญ จิตหल्ली. บทบาทของผู้บริหารในยุคของการปฏิรูปการศึกษา. *วารสารวิทยาจารย์*, 2550.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา*. (6)2, 206-215.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2550). หัวใจพระพุทธศาสนา. *วารสารพุทธจักร*. ปีที่ 61 ฉบับที่ 5, 7.
- เพ็ญรุ่ง ปานใหม่. (2544). ไตรสิกขารากแก้วแห่งคุณค่าในยุคปฏิรูปการศึกษา. *วารสารสีมาจารย์*. (พฤศจิกายน 2543-มีนาคม 2544), 20-23.
- วาโร เฟ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. (2)4, 2-15.
- วีรนุช สุทธพันธ์. (2548). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา. *EAU HERITAGE JOURNAL Social Science and Humanity*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 87-88.
- สาริสสา ปราเมต. (2556). บทบาทการบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตร จังหวัดบุรีรัมย์. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*. (15)2, 126-134.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2553). *หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา*. วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. ปีที่ 30 (เมษายน-พฤษภาคม)

เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2549). *มัชฌิมาปฏิปทา : สายกลางสองมิติ*. หนังสือพิมพ์ข่าวสด. (24 กุมภาพันธ์), 29

3. วิทยานิพนธ์ / สารนิพนธ์ / รายงานการวิจัย

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2554). *การบริหารการศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดพระพุทธบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2563). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญเชิด ชำนิศาสตร์. (2556). *การพัฒนาแบบการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสยาม.

ประมะ บุญเรือง. (2562). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีนักเรียนผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัยในเขตเมือง*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประทุมทอง ไตรรัตน์. (2558). *กลยุทธ์การบริหารมหาวิทยาลัยตามแนวความคิดการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประภาพร จันทร์สมิ. (2559). *การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญณวัช ทัทธวัช. (2555). *การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายอาญาน่ารู้ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พระครูปลัดต่อเนก ปุณฺณวฑฺฒโน (แก้วดวงดี). (2561). *รูปแบบการบริหารตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระครูวินัยธรสมศักดิ์ สุจิตโต (ถมทรัพย์). (2558). *กระบวนการสร้างนวัตกรรมองค์กรโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดนนทบุรี. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระครูสังฆรักษ์อเนก สุขาโต (สงกา). (2562). *รูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหากุฎราชวิทยาลัย.*
- พระครูโสภาสนนทกิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส). (2557). *การวิเคราะห์ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนวิถีพุทธระดับประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก). (2560). *รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระมหาสุรศักดิ์ สุรสกโก (โพธิ์เงิน). (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระราชวชิรเมธี (วีระ วรปณฺโญ). (2558). *รูปแบบภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ภารุจิรี เจริญเฒ่า. (2557). *กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- รัศมี พัฒนสระคู. (2556). *โรงเรียนวิถีพุทธ : การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในภาคอีสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

- วชิรวิทย์ นิตินันท์. (2563). รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนสุจริตของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย
มหากฎราชวิทยาลัย.
- วนิดา กันตะกนิษฐ์. (2551). การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โดยการสอนแบบไตรสิกขา. วิทยานิพนธ์, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชาญ ใจเถิง. (2559). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและ
วอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิทยา ประวะโซ. (2560). การสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียน
ในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1.
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีสุดา รัตน์นะ, ปัทมาพร ชลิตเพ็ชร และเรวดี กระโหมงศ์. (2556). การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย.
วิทยานิพนธ์, ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสงขลา.
- ศักดิ์ดา สกนธวัฒน์. (2555). ยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนในเครือข่ายมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่ง
ประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย บุญสุน. (2561). การจัดการศึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาในโรงเรียนวิถีพุทธ. นักศึกษาบัณฑิต
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา,
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และคณะวัดผลประเมินผล มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สิริกุล อนุรักษ์ธนากร. (2563). รูปแบบการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนัก
การศึกษา กรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหากฎราชวิทยาลัย.
- สุนีย์ ผจญศิลป์. (2547). ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- สุภัค ตรังรัตนจิต. (2562). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหากฎราช
วิทยาลัย.

- สุมาลี สุทธิกุล. (2557). กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของครูในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัศนีย์ สุทธิใจ. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถียุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- อรุชา สกฤตณภพ. (2563.) ศึกษาผลสัมฤทธิ์เชิงจริยธรรมโครงการโรงเรียนวิถียุทธในสังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ. ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา, มหาวิทยาลัยมหากกุฏราชวิทยาลัย.

4. สัมภาษณ์

- ชาญกฤต น้ำใจดี. (2564, 3 ตุลาคม). ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ. สัมภาษณ์.
- ฐิตาภรณ์ เพ็งหนู. (2564, 4 ตุลาคม). ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) กระทรวงศึกษาธิการ. สัมภาษณ์.
- ณัฐิกานต์ รักนาค. (2564, 5 ตุลาคม). ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโบสถ์ กระทรวงศึกษาธิการ สัมภาษณ์.
- บรรเจอดพร สู่แสนสุข. (2564, 6 ตุลาคม). รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สัมภาษณ์.
- พรสวรรค์ ตันมงคลกาญจน. (2564, 3 ตุลาคม).ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ สัมภาษณ์.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน(บัวบาน). (2564, 4 ตุลาคม). ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกลาง สุรินทร์. สัมภาษณ์.
- อัจฉรา คหิณฑพงศ์. (2564, 10 ตุลาคม). ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน วัดลาดระโห่ง กระทรวงศึกษาธิการ. สัมภาษณ์.

5. เว็บไซต์

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2553). ผลการดำเนินการ 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถียุทธ ตามแบบ กพร.ข้อที่ 15 สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2564, จาก <https://www.vittheebuddha.com/main.php?url=about&id=35>

2. ภาษาอังกฤษ

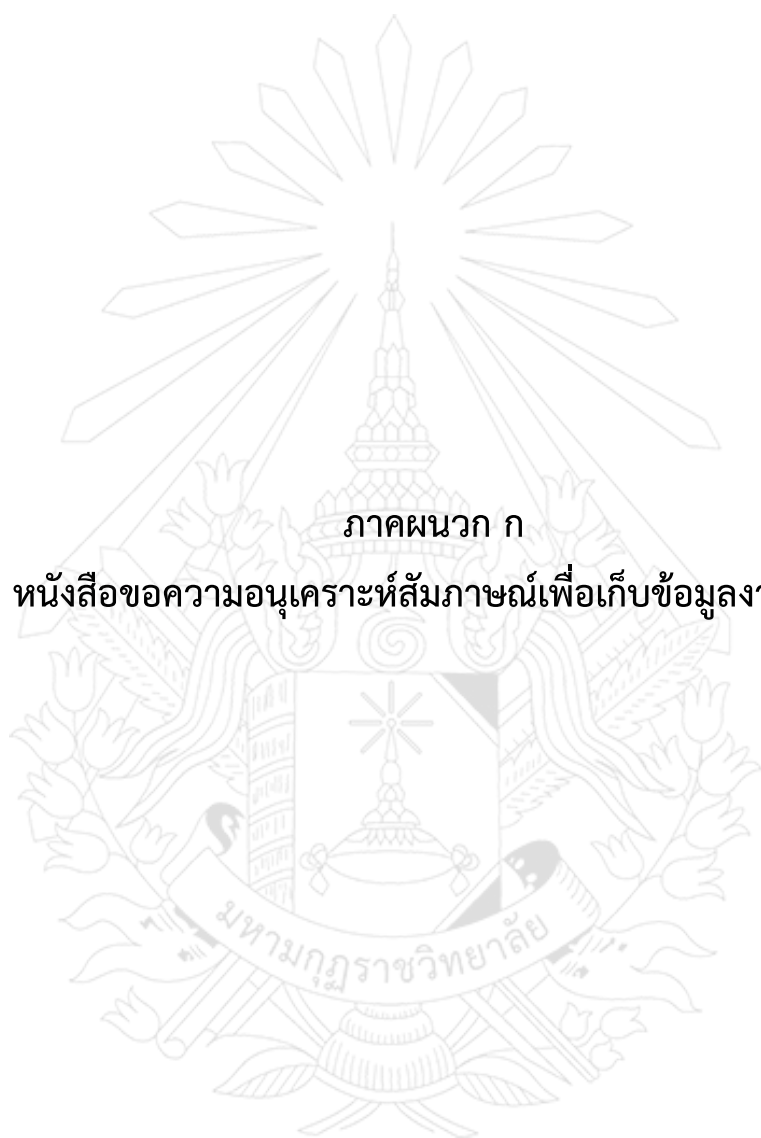
- Bear, G.G., (1979). *The Relationship of Moral Reasoning to Conduct Problems and Intelligence*, Dissertation Abstracts International.
- Cranley, Mary Elizabeth, (2003). *Tessaban School : The Moral life of a Thai Primary School*, Dissertation Abstracts International.
- Cunningham, W.G. and Cordeiro, P.A. (2003). *Education Leadership : A Problem-based Approach*, 2nd ed. Pearson Education.Inc.
- Egnor, David Edward, (2003). *IDEA Reauthorization and the Issue of Student Discipline : A Case Study of Crisis Policymaking in The United states Congress*, Dissertation Abstracts International.
- Good, Carter V. (2005). *Dictionary of Education*, 5th ed. New York: McGraw-Hill.
- Husen & Postlethwaite, (1994). *The international encyclopedia of education*. New York : Pergamos.
- Joyce, B.R., and Weil, M., (2000). *Models of Teaching*, 6th ed. Massachusetts : Allyn & Bacon.
- Keeves, P. J. (1998). *Model and model building, Education research methodology and measurement : An international handbook*. Oxford, England: Pergamon Press.
- Keeves, P. J. (2005). *Education research, Methodology and measurement : An international handbook*, Oxford: Pergamon Press.
- Keneth C. Laudon and Jane P. Laudon. (2020). *Management Information Systems Organization and Technology in the Networked Enterprise*. 6 th ed. New Jersey : Prentice Hall.
- Kendall, K.E. and Kendall, J.E., (2005). *Systems Analysis and Design*. New York : Prentice-Hall.
- Lanier, S.P., (1993). *Promotion Moral and Conceptual Development in Rural Adolescents*, London : Rout ledge and Kegan Palu.
- Lussier, R. N. and Achua, C.F., (2007). *Effective Leadership*, 3rd ed. Ohio: South-Western.

- McMillan & Schumacher (2001). *Joint Committee on Standards for Educational Evaluation*.
- Newby, T.J., Stepich, D.A, Lehman, J.D., & Russell, J.D. (2000). *Educational technology for teaching and learning*. (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice-Hall.
- Pitt Community College. (2011). *Planning-Implementation-Evaluation Cycle (PIE Cycle)*. [Online]. Retrieved May 5, 2013 from :
http://www.pitcc.edu/experience-pcc/planning-and-research/planning-and-institutional-effectiveness/PIE-Inst_WorkunitCycle.pdf.
- Sayfarth, J.T., (1999). *The Principal: New leadership for new challenge*, New Jersey: Prentice-Hall.
- Seels & Richey. (1994). *Instructional technology : The definition and domains for the field* Washington, D.C. : Association for Educational Communications and Technology.
- Smith R.H., and Other, (1980). *Measurement : Making Organization Perform*, New York : Macmillan.
- Steiner, Lars, (1988). *Organizational Dilemmas as Barriers to Learning*. The Learning Organization. 5,4.
- Steiner, Steiner, Elizabeth, (1988). *Educology*, Sydney: NSW.
- Strickland, A. W. (2006). *ADDIE*. Idaho State University College of Education Science, Math & Technology Education.
- Stufflebeam, D.L. and Shikfield, A.J. (2007). *Evaluation Theory, Models and Applications*. California : John Wiley and Sons, Inc.
- Thinkexist. (2008). *The Leadership Challenge : How to Get Extraordinary Things Done in Organizations*. San Francisco: Jossey Bass.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

1. พระมหาวิชาญ สุวิชาโน(บัวบาน) ,ดร.
ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกลาง สุรินทร์
2. นายชาญฤกษ์ น้ำใจดี
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ
3. ดร.บรรเจตพร สุ่มแสนสุข
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
4. ดร.ณัฐกานต์ รักนาค
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโบสถ์ กระทรวงศึกษาธิการ
5. ดร.ฐิตาภรณ์ เฟื่องหนู
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์) กระทรวงศึกษาธิการ
6. ดร.อัจฉรา คหิณฑวงศ์
ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดลาดกระโง่ง กระทรวงศึกษาธิการ
7. นางพรสวรรค์ ตันมงคลกาญจน
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถนนศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๓๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๑๙

๒๒ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

กราบเรียน พระมหากษัตริย์ สุวิชาโน (บัวบาน) ,ดร. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกลางสุรินทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสัมภาษณ์

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอความเมตตาอนุเคราะห์ให้พระเดชพระคุณเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้
สัมภาษณ์ฯ เพื่อเก็บข้อมูลเขียนดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงกราบเรียนมายังพระเดชพระคุณเพื่อขอความขอมความอนุเคราะห์
ในการให้สัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับพระเดชพระคุณด้วยตนเอง

จึงกราบเรียนมาเพื่อขอความเมตตาอนุเคราะห์

กราบเรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(พระมหาบุญนา รานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๓๐

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/ว ๑๒๑๙

๒๒ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นายชาญกฤต น้าใจดี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต ๒
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสัมภาษณ์

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจในการให้สัมภาษณ์ฯ เพื่อเก็บข้อมูลเขียน
ดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ฯ
สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหากษัตริย์
(พระมหากษัตริย์ จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๕๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 ๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
 www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/ว ๑๒๑๘

๒๒ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร ดร.บรรเจอดพร สู่แสนสุข รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสัมภาษณ์

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
 บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
 ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
 SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจในการให้สัมภาษณ์ฯ เพื่อเก็บข้อมูลเขียน
 วิทยานิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ฯ
 สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

 (พระมหาบุญผา จันตรีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๑๙

๒๒ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร ดร.ณัฐกานต์ รักนาค ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโบสถ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสัมภาษณ์

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจในการให้สัมภาษณ์ฯ เพื่อเก็บข้อมูลเขียน
ดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ฯ
สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญนา จานวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 ๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
 www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๑๙

๒๒ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร ดร.จิตาภรณ์ เพ็ญหนู ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาาราม (ปิ่นรัตนราชบุรี)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสัมภาษณ์

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
 บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษิตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
 ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
 SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจในการให้สัมภาษณ์ฯ เพื่อเก็บข้อมูลเขียน
 ดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ฯ
 สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

 (พระมหากษัตริย์ ราชันวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 ๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐
 www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๑๙

๒๒ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร ดร.อัจฉรา คหิณฑพงศ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดลาดกระโงง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสัมภาษณ์

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
 บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
 ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
 SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจในการให้สัมภาษณ์ฯ เพื่อเก็บข้อมูลเขียน
 วิทยานิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ฯ
 สำหรับวันและเวลานักศึกษาคจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

 (พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๕๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๑๙

๒๒ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางพรสวรรค์ ตันมงคลกาญจน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานครปฐม เขต ๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสัมภาษณ์

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษิตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจในการให้สัมภาษณ์ฯ เพื่อเก็บข้อมูลเขียน
ดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์ฯ
สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ (IOC)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือในการวิจัย (IOC)

1. พระครูเหมเจติยาภิบาล, ดร.   ผู้อำนวยการโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา วัดพระนคร
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
จังหวัดนครศรีธรรมราช
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ดร.เกษมสันต์ มีจันทร์   ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนวัดจินดาราม จังหวัดนครปฐม
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ดร.สุภัค ตรังรัตนจิต   ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
4. ดร.ธนสาร บัลลังก์ปัทมา   ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตุ๊กตา
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5. ดร.เกชา เหลืองสุใจชื่น   อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกลางบางแก้ว
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๙

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เรียน พระครูเหมเจติยาภิบาล,ดร. ผู้อำนวยการโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา วัดพระนนคร

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC) ให้แก่นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานดุษฎีนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหากษัตริย์ จานวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๙

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.เกษมสันต์ มีจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนวัดจินดาราม จังหวัดนครปฐม

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC) ให้แก่นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานดุษฎีนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๕๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๙

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.สุภัค ตรังรัตนจิต ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC) ให้แก่นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานดุษฎีนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๙

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.ธนสาร บัลลังก์ปัทมา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตุ๊กตา

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC) ให้แก่นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานดุษฎีนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๒๙๙

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.เกชา เหลืองสุดใจชื่น ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกลางบางแก้ว

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC) ให้แก่นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานดุษฎีนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรามาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

(พระมหาบุญมา ฐานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล (Try out)

โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการแจกแบบสอบถาม (Try Out)

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในการแจกแบบสอบถาม (Try out) จำนวน 4 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตน์ราษฎร์) สพป. นครปฐม เขต 2
2. โรงเรียนอนุบาลสุขสวัสดิ์ สพป. สมุทรปราการ เขต 1
3. โรงเรียนวัดโบสถ์ สพป. สิงห์บุรี เขต1
4. โรงเรียนวัดสวนส้ม สพป. สมุทรปราการ เขต 1

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๓๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๓๐๐

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (Try out)

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม(เป็นรัตนราษฎร์)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม)

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม) เพื่อเก็บข้อมูลหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ได้แนบมาด้วยแล้ว

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ได้แนบมาด้วยแล้ว

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญนา จานวีโร

(พระมหาบุญนา จานวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๓๐๐

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (Try out)

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสุโขทัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม)

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม) เพื่อเก็บข้อมูลหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ได้แนบมาด้วยแล้ว

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ได้แนบมาด้วยแล้ว

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

(พระมหาบุญนา จานวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๓๐๐

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (Try out)

เจริญพร โรงเรียนวัดโบสถ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม)

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม) เพื่อเก็บข้อมูลหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ได้แนบมาด้วยแล้ว

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ได้แนบมาด้วยแล้ว

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญนา จานวีโร

(พระมหาบุญนา จานวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๓๐๐

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (Try out)

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสวนส้ม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม)

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม) เพื่อเก็บข้อมูลหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ได้แนบมาด้วยแล้ว

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดตามที่ได้แนบมาด้วยแล้ว

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญมา จันวีโร

(พระมหาบุญมา จันวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากโรงเรียน (เก็บด้วยตนเอง)

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการแจกแบบสอบถามแจกด้วยตนเอง

กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในการแจกแบบสอบถาม จำนวน 56 โรงเรียน (เก็บด้วยตนเอง) ดังนี้

1. โรงเรียนวัดศรีล้อม	สพป.เชียงใหม่ เขต4
2. โรงเรียนด่านซ้าย	สพป.เลย เขต3
3. โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี)	สพป.พระนครศรีอยุธยา เขต1
4. โรงเรียนบ้านเปือย	สพป.อุบลราชธานี เขต5
5. โรงเรียนวัดบ้านจอม	สพป.บุรีรัมย์ เขต2
6. โรงเรียนวัดสบกเขียว	สพป.นครนายก เขต1
7. โรงเรียนวันครู 2502	สพป.นครราชสีมา เขต6
8. โรงเรียนบ้านเสกทอง	สพป.สุรินทร์ เขต3
9. โรงเรียนคลองเกลือ	สพป.นนทบุรี เขต2
10. โรงเรียนวัดเขาวง (พระพรหมสิทธิอุปถัมภ์)	สพป.สระบุรี เขต1
11. โรงเรียนอนุบาลบางกรวย (วัดศรีประวัติ)	สพป.นนทบุรี เขต1
12. โรงเรียนบ้านโชคกราด	สพป.บุรีรัมย์ เขต2
13. โรงเรียนวัดฝั่งแดง (บุญสีวิชิขานุอุปถัมภ์)	สพป.พระนครศรีอยุธยา เขต1
14. โรงเรียนบ้านเขาวง	สพป.อุทัยธานี เขต2
15. โรงเรียนคลองขวาง	สพป.ตราด เขต1
16. โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส	สพป.กรุงเทพมหานคร เขต1
17. โรงเรียนบ้านเชียงตึกุดเชื่อม	สพป.อุดรธานี เขต4
18. โรงเรียนบ้านทุ่งทอง	สพป.อุดรธานี เขต4
19. โรงเรียนบ้านนาโคก	สพป.เลย เขต1
20. โรงเรียนเมืองอำนาจเจริญ	สพป.อำนาจเจริญ เขต1
21. โรงเรียนบ้านอ้อประชาสามัคคี	สพป.นครราชสีมา เขต7
22. โรงเรียนบ้านหนองกระโถ	สพป.บุรีรัมย์ เขต4
23. โรงเรียนบ้านขุขวิทยา	สพป.นครราชสีมา เขต7
24. โรงเรียนบ้านสามยอด	สพป.กาญจนบุรี เขต4
25. โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง	สพป.ราชบุรี เขต2
26. โรงเรียนบ้านกระถิ่นหนองศรีอูชด	สพป.นครราชสีมา เขต
27. โรงเรียนบ้านฝั่งแดง (พระเทพวรมณีอุปถัมภ์)	สพป.นครพนม เขต1
28. โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์	สพป.สกลนคร เขต2
29. โรงเรียนบ้านโนนสำราญ	สพป.อุดรธานี เขต1
30. โรงเรียนชุมชนวัดราษฎร์บำรุง	สพป.สมุทรปราการ เขต1

31. โรงเรียนอนุบาลชุมชนบางป่อ (ศุภพิพัฒน์รังสรรค์) สพป.สมุทรปราการ เขต2
32. โรงเรียนวัดสุขไพโรวัน สพป.ระยอง เขต2
33. โรงเรียนวัดพิจารณาโสภณ สพป.อ่างทอง เขต1
34. โรงเรียนสิงหฤกษ์ประสิทธิ์ สพป.ลพบุรี เขต1
35. โรงเรียนบ้านปungอ้ายเจียม สพป.อุทัยธานี เขต2
36. โรงเรียนบ้านหนองจิกยาว สพป.อุทัยธานี เขต2
37. โรงเรียนบ้านแสนสุขสามัคคี สพป.สกลนคร เขต3
38. โรงเรียนชุมชนบ้านใหม่ สพป.ลำปาง เขต3
39. โรงเรียนอนุบาลเทพสุนทรินทร์ สพป.แพร่ เขต1
40. โรงเรียนบ้านคลองเตย สพป.พิษณุโลก เขต1
41. โรงเรียนบ้านหนองบัว สพป.ตาก เขต2
42. โรงเรียนวัดหนองกอไผ่ สพป.พิจิตร เขต2
43. โรงเรียนบ้านคลองสมบูรณ์ สพป.นครสวรรค์ เขต2
44. โรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) สพป.นนทบุรี เขต1
45. โรงเรียนบ้านด่านสันติราษฎร์ สพป.ยะลา เขต3
46. โรงเรียนวัดเนินเขาดิน สพป.ระยอง เขต2
47. โรงเรียนวัดช่องลาภ (โชคลาภประชาพัฒนา) สพป.ราชบุรี เขต1
48. โรงเรียนบ้านหนองผือ สพป.หนองคาย เขต1
49. โรงเรียนวัดหนามแดง (เขี้ยวอุทิศ) สพป.สมุทรปราการ เขต2
50. โรงเรียนวัดลาดระโห่ง สพป.พระนครศรีอยุธยา เขต2
51. โรงเรียนบ้านคลองมะนาว สพป.ตราด เขต1
52. โรงเรียนป่าแดงวิทยา สพป.เชียงราย เขต2
53. โรงเรียนวัดบ้านนา (ฟินวิทยาคม) สพป.ชลบุรี เขต3
54. โรงเรียนสฤชดิเดช สพป.จันทบุรี เขต1
55. โรงเรียนบ้านปอบิด สพป.นครราชสีมา เขต6
56. โรงเรียนชุมชนบ้านตาหลังใน สพป.สระแก้ว เขต1

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๑๓๐๑

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED
SCHOOLS)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลเขียน
งานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูล
ดังกล่าวให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานดุษฎีนิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญนา จานวิโร

(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์
อาคารคณะศึกษาศาสตร์ (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๔
โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๓

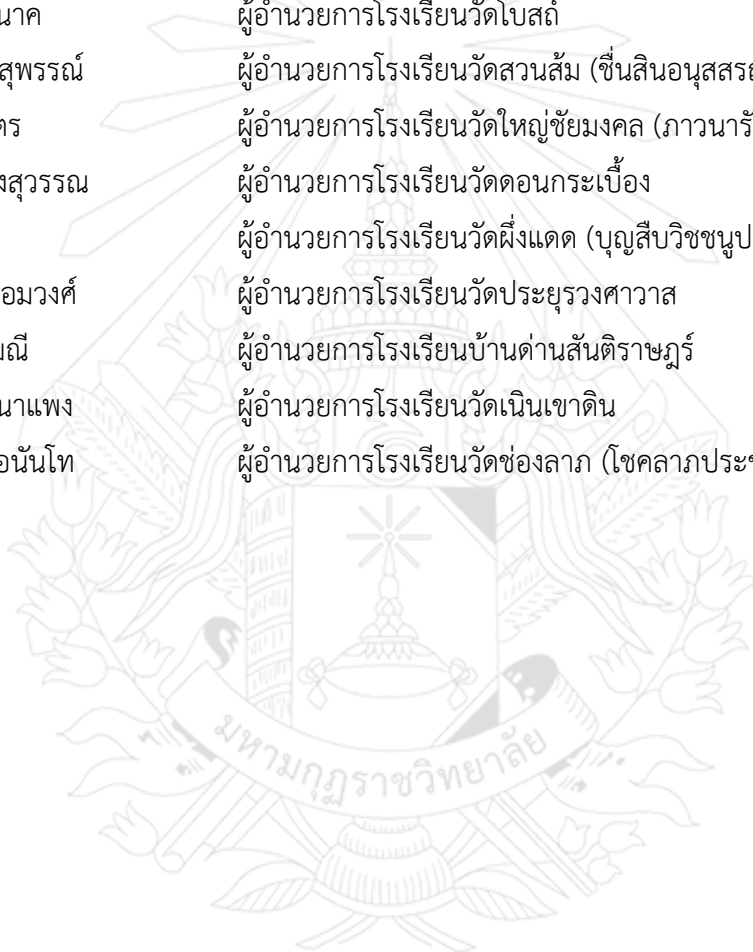

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินและรับรอง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินและรับรอง

1. ดร.สมหมาย เทียนสมใจ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
2. ดร.ดุจดาว โตบางป่า	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
3. ดร.จรงค์ ศรีทิพย์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
4. ดร.ฐาปณี พวงงาม	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
5. ดร.ฐิตาภรณ์ เฟื่องหนู	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์)
6. ดร.บรรเจตพร สู่แสนสุข	รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
7. ดร.ณัฐกานต์ รักษานาค	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโบสถ์
8. นายไพศาล น้อยสุพรรณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสวนส้ม (ชินสินอนุสรณ์)
9. นายแทน เฉลยไตร	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี)
10. นายปรีชา แขวงสุวรรณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง
11. นางเรณู สีนิล	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดฝั่งแสด (บุญสืบวิชชูปถัมภ์)
12. นายสมชาย ถนอมวงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส
13. นายสุทธิ ทิพย์มณี	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่านสันติราษฎร์
14. นายมานิช กุลนาแพง	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเนินเขาดิน
15. นางสาวสุนทรี อนันโท	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดช่องลาภ (โชคลาภประชาพัฒนา)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร ดร.สมหมาย เทียนสมใจ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๑
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
 บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
 ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
 ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
 ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
 นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออภัยพร

พระมหาบุญมา จันทร์โร

(พระมหาบุญมา จันทร์โร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๔๐๔/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร นายมาโนช กุลนาแพง ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดเนินเขาดิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญมา จันทร์โร

(พระมหาบุญมา จันทร์โร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร นายสุหรี ทิพย์มณี ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านด่านสันติราษฎร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญมา จันทร์โร

(พระมหาบุญมา จันทร์โร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐
 www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร นายสมชาย ถนอมวงศ์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
 บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
 ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
 ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
 ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
 นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

จตุรนต์ถาวร จันทร์โร
 (พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร นางเรณู สีนิล ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดฝั่งแคด (บุญสืบวิชชูปถัมภ์)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๕ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร นายปรีชา แขวงสุวรรณ ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดคอนกระเบื้อง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญนา จานวิโร
(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ถ.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร นายแทน เฉลยไคร ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

มหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาบุญนา จันวีโร

(พระมหาบุญนา จันวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถนนศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร นายไพศาล น้อยสุพรรณิ ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดสวนส้ม (ชั้นถิ่นอนุสรณ์)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญมา จันทร์โร

(พระมหาบุญมา จันทร์โร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถนนศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร ดร.ณัฐกานต์ รักนาค ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดโบสถ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

มหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาบุญนา จันทโร

(พระมหาบุญนา จันทโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๕๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถนนศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร ดร.บรรเจตพร สู่แสนสุข รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

มหามกุฏราชวิทยาลัย

จ.พระมหาบุญมา จันทร์โร

(พระมหาบุญมา จันทร์โร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๕๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๓๗๐
โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร ดร.ฐิตาภรณ์ เเพ็งหนู ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม (ปิ่นรัตนราษฎร์)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๕ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

มหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาบุญมา ฐานวีโร

(พระมหาบุญมา ฐานวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร ดร.ฐาปณี พวงงาม รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญมา ฐานวิโร

(พระมหาบุญมา ฐานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๕๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร ดร.จรงค์ ศรีทิพย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต ๒
 สิ่งที่มาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
 บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
 ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
 ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
 ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
 นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

พระมหาบุญมา ฐานวิโร

(พระมหาบุญมา ฐานวิโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๕๕๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
 www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร ดร.คุณควา โตบางป่า ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต ๒
 สิ่งที่มาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
 หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
 บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
 ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
 ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
 ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
 นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนวยการ

มหาวิทยาลัย

พระมหาบุญนา จานวีโร

(พระมหาบุญนา จานวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๙/ว ๐๑๑๓

๙ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินและรับรอง

เจริญพร นางสาวสุนทรี อนันโท ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดช่องลาภ (โชคลาภประชาพัฒนา)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินและรับรอง

ด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๒๓๐๑๕๐๕๓๒๐๐๔ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL
ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST
ORIENTED SCHOOLS)” มีความประสงค์ขอให้ท่านประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน
ประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อสรุปผลงานดุษฎีนิพนธ์

ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงใคร่ขอแจกแบบประเมินและรับรองดังกล่าว สำหรับวันและเวลา
นักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขออำนาจพร

(พระมหาบุญนา จานวีโร, ผศ.ดร.)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาคาร (B7.7) ชั้น ๒ ห้อง ๒๐๒

โทร ๐ ๒๔๔๔ ๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ - ๑๑๕๔

ภาคผนวก ฉ
แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด
โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

.....

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นแบบชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยเรื่อง **รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน** ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่เป็นองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการนำผลที่ได้ไปเป็นพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ที่เหมาะสมต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์นี้ มีลักษณะซึ่งอาจแบ่งออกเป็นสามตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 7 คน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลลงในช่องว่างให้ครบถ้วน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....โทรศัพท์.....

ที่อยู่/ที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จากองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารงานโรงเรียน (PIE) ของ Newby et al. หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ซึ่งปรากฏในตารางต่อไปนี้ว่า มีเนื้อหาสาระที่เหมาะสม ควรตัดออก หรือควรแก้ไขถ้อยคำ เพราะเหตุใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องเนื้อหาสาระที่เลือกแสดงความคิดเห็นพร้อมระบุเหตุผล

แนวคิดการบริหารงานโรงเรียน PIE ของ Newby et al.	เนื้อหาสาระ			
	เหมาะสม	ตัดออก	แก้ไข ถ้อยคำ	เหตุผล
1. การวางแผน (Planning)				....
2. การนำไปใช้ (Implementation)				....

แนวคิดการบริหารงานโรงเรียน PIE ของ Newby et al.	เนื้อหาสาระ			
	เหมาะสม	ตัดออก	แก้ไข ถ้อยคำ	เหตุผล
3. การประเมินผล (Evaluation)				....
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา)				
1. ศีล				....
2. สมาธิ				....
3. ปัญญา				....

ข้อบ่งชี้คุณภาพ โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน	เนื้อหาสาระ			
	เหมาะสม	ตัดออก	แก้ไข ถ้อยคำ	เหตุผล
1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)				....
2. ด้านกระบวนการ (Process)				....
3. ด้านผลผลิต (Output)				....
4. ด้านผลกระทบ (Outcome/Impact)				....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารงานโรงเรียน (PIE) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ถ้ามี)

1. การบริหารงานโรงเรียน PIE (การวางแผน -Planning, การนำไปใช้ - Implementation, การประเมินผล Evaluation) ของ Newby et al.

.....

.....

.....

2. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา)

.....

.....

.....

3. ข้อบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

.....

.....

.....

ขอรับรอง/ยืนยันตามนี้

ลงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ขอกราบขอบพระคุณ

รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ช
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
(ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT
OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษา

เนื่องด้วย นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังทำ ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา ดุษฎีนิพนธ์ คือ พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย, ดร. ซึ่งการทำดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากท่าน ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน 4 ฝ่าย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อโรงเรียนของท่านว่า การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอยู่ในระดับใด

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)”

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับ “การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน (ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)”

3. โปรดอ่านคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามแต่ละตอน และตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนจัดส่งคืนแบบไม่ต้องระบุชื่อของผู้ตอบ โดยผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ซึ่งคำตอบเหล่านี้จะไม่มีผลกระทบต่อ ใดๆ ทั้งสิ้นต่อสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี

30 - 40 ปี

41 - 50 ปี

51 ปี ขึ้นไป

3. วุฒิทางการศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

4. ตำแหน่งหน้าที่

ผู้บริหารสถานศึกษา

หัวหน้างาน 4 ฝ่าย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

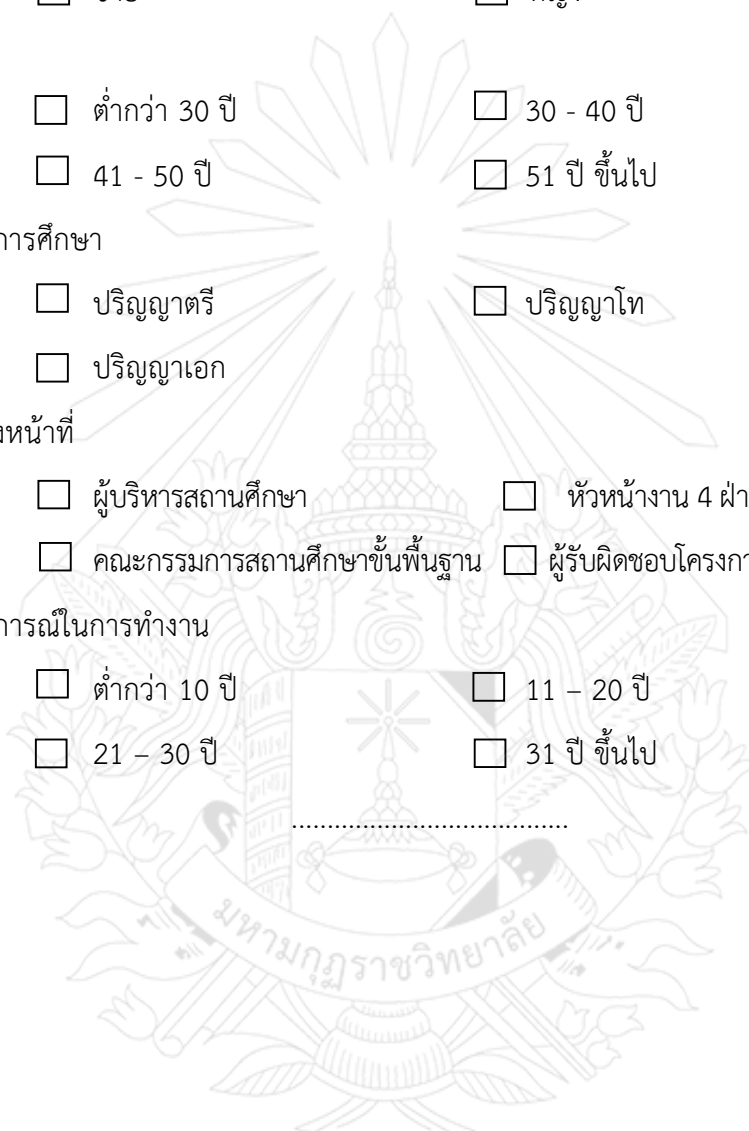
5. ประสบการณ์ในการทำงาน

ต่ำกว่า 10 ปี

11 - 20 ปี

21 - 30 ปี

31 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ“รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน(ELEMENTARY SCHOOL ADMINISTRATION MODEL ACCORDING TO THE CONCEPT OF ROYAL AWARD BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS)

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หมายเลข 5, 4, 3, 2, และ 1 ที่ท่านเห็นว่าใกล้เคียงหรือตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้
5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ข้อที่	องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1	โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เป็นปัจจุบัน					
2	โรงเรียนมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่เป็นปัจจุบัน					
3	โรงเรียนมีการจัดทำโครงการส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ					
4	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม					
5	โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม					
6	โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน					
7	โรงเรียนมีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน					
8	โรงเรียนมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง					
9	โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง					
10	โรงเรียนมีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน					

ข้อที่	องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
11	โรงเรียนมีการนำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไปสู่การปฏิบัติงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน					
12	โรงเรียนมีปฏิบัติงานตามขอบเขต ขั้นตอน ที่กำหนดไว้ในแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน					
13	โรงเรียนมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณการอนุมัติงบประมาณ และการ กำหนดผู้รับผิดชอบ ตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน					
14	โรงเรียนมีการดำเนินงานตามปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน					
15	โรงเรียนมีการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม					
16	โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ตาม วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้					
17	โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ตาม ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้					
18	โรงเรียนมีการรายงานผลการปฏิบัติงานการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินโครงการ					
19	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มาแก้ไข ปรับปรุงเพื่อพัฒนางาน และประกอบการวางแผนในปีถัดไป					
20	ผู้บริหารมีการพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจาให้มีความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง					
21	ผู้บริหารรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมได้ อย่างถูกต้อง					
22	ผู้บริหารรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมให้อยู่ในสภาวะ เอื้ออำนวยแก่การดำรงชีวิตที่ดีงาม					
23	ผู้บริหารมีพฤติกรรม การเลี้ยงชีพสุจริต และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม					

ข้อที่	องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
24	ผู้บริหารไม่เบียดเบียนหรืออยู่ร่วมกันด้วยดีโดยสงบสุขในสถานศึกษา					
25	ผู้บริหารดเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก หุรหฺรพุมเพื่อย และใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย					
26	ผู้บริหารมีการฝึกด้านคุณธรรมของจิตใจให้มั่นคงและแน่วแน่					
27	ผู้บริหารมีการฝึกฝนในด้านคุณธรรมและสมรรถภาพของจิต					
28	ผู้บริหารมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนเองได้ดี					
29	ผู้บริหารมีกำลังใจสูง มีสภาพสมองฝ่องใส					
30	ผู้บริหารมีความสุขปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง					
31	ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง					
32	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสิ่งต่าง ๆ					
33	ผู้บริหารรู้แจ้งชัด ตรงตามสภาพความเป็นจริง					
34	ผู้บริหารมีความรู้ ความคิด ไม่มีความเข้าใจที่ถูกบิดเบือนหรือพรั่มัว					
35	ผู้บริหารศึกษาความเป็นไปตามระบบของเหตุและปัจจัยที่จะทำให้สามารถแก้ปัญหาตามเหตุผลที่รู้เท่าทันโลกและชีวิต					
36	ผู้บริหารมีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถ้อยมั่นในสิ่งต่าง ๆ					
37	ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง					
38	ผู้บริหารและครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมมีการปฏิบัติตนตามศีล 5 ลด ละ เลิกอบายมุข และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้					
39	กิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่ และมีความจริงใจในการทำงาน					
40	ผู้บริหารนับถือศรัทธาในพระรัตนตรัย มีความรู้ ความเข้าใจ คำสอนในทางพระพุทธศาสนาได้ดี					

ข้อที่	องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
41	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา นักเรียนได้ครอบคลุม ศิล สมาธิ ปัญญาได้อย่างถูกต้อง					
42	โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการดำเนินงาน ตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน					
43	โรงเรียนจัดกิจกรรมมุ่งเน้นการสร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิด ขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง					
44	โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญ แผนกลยุทธ์เน้นใน การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน					
45	ผู้บริหารและครูร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน ในการจัดกิจกรรมของ โรงเรียน					
46	ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน อย่างต่อเนื่อง					
47	ผู้บริหารมีระบบตรวจสอบประเมินผล และเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะ อย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
48	โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหรือสอดแทรกคุณธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
49	โรงเรียนจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนไว้ อย่างเหมาะสม					
50	โรงเรียนมีการติดพุทธภาพจิต วาตะธรรม พระราชดำรัส ป้ายนิเทศ ป้ายคติ ธรรม คำขวัญหรือข้อความส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมอย่างหลากหลาย และน่าสนใจ					
51	โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนได้สะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่นเป็นธรรมชาติเรียบง่าย					
52	โรงเรียนปราศจากสื่อหรือสิ่งของที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และอบายมุข หรือสิ่งมอมเมาต่าง ๆ					

ข้อที่	องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
53	ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน					
54	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต					
55	ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ					
56	ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีโอกาสเลือกตามความสนใจและความถนัด					
57	โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์หรือเชิญวิทยากรผู้ทรงภูมิปัญญามาให้ความรู้					
58	โรงเรียนมีวัดหรือศาสนสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียน					
59	ครูมีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายสามารถวัดได้ครอบคลุม					
60	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกันอย่างกัลยาณมิตร					
61	โรงเรียนจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนรักการเรียนรู้ ใฝ่สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง					
62	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียน ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง					
63	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริม ยกย่อง เชิดชู ผู้ทำดี					
64	โรงเรียนจัดกิจกรรมฝึกฝนอบรมให้นักเรียนมีลักษณะและพฤติกรรมแสดงออกถึงการ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็นรู้เข้าใจเหตุผล และได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขา					
65	โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการช่วยเหลือและรับผิดชอบ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยทุกวัน					

ข้อที่	องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
66	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมพระพุทธศาสนา อย่างเห็นคุณค่ารู้เข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ					
67	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ระลึกและเพิ่มศรัทธา ในพระรัตนตรัย อย่างสม่ำเสมอ					
68	โรงเรียนได้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและ คุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา					
69	นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ในปริมาณที่ เหมาะสมอย่างมีสติ					
70	นักเรียนมีการดูแลรักษาร่างกายให้มีสุขภาพดีและการแต่งกายสะอาด เรียบร้อย					
71	นักเรียนมีการดำรงชีวิตประจำวันที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ช่วยดูแล สิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี					
72	นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา					
73	นักเรียนมีวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ซื่อสัตย์ จริ่งใจ และตรงต่อเวลา					
74	นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ตามหลัก ไตรสิกขา					
75	นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง					
76	นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณ					
77	นักเรียนมีจิตใจ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน					
78	นักเรียนมีสุขภาพจิตดี มีความร่าเริงแจ่มใส หรืออารมณ์ดีอยู่เสมอ					
79	นักเรียนมีความศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย					
80	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และอธิบายผลของการกระทำเกี่ยวกับ บุญหรือบาป คุณหรือโทษ					

ข้อที่	องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
81	นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษากระตือรือร้นหาความรู้หาความจริง และพัฒนา งานของตนเองอยู่เสมอ					
82	นักเรียนสามารถใช้หลักไตรสิกขาในการแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างมีสติ					
83	ผู้ปกครอง นักเรียน และคนในชุมชนเป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข					
84	ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชน					
85	พุทธศาสนิกชน ช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด					
86	ผู้ปกครอง ชุมชน วัด ให้ความไว้วางใจ หรือให้ความช่วยเหลือพัฒนา บรรยากาศของโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นายรัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

นักศึกษาระดับดุสิตบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ
แบบประเมินและรับรองรูปแบบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. จากร่างรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ท่านเห็นว่าองค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านเห็นว่าองค์ประกอบกิจกรรมโรงเรียน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านเห็นว่าองค์ประกอบคุณลักษณะของนักเรียน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านเห็นว่าองค์ประกอบบรรยากาศโรงเรียน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านเห็นว่าองค์ประกอบกาปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดในการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ยังไม่มีในร่างรูปแบบที่นำเสนอ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอกราบขอบพระคุณ

รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

นักศึกษาระดับดุขภูิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ฅ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ

รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

ตารางภาคผนวก ฅ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือของรูปแบบการ

บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

(+1 = แน่ใจว่าสอดคล้อง, 0 = ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง, -1 = ยังไม่สอดคล้อง)

ข้อที่	รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ค่าIOC	ผลการ พิจารณา
		1	2	3	4	5		
1	โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือ แผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทานที่เป็นปัจจุบัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่เป็น ปัจจุบัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	โรงเรียนมีการจัดทำโครงการส่งเสริมการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่สอดคล้องกับ แผนปฏิบัติการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	โรงเรียนมีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	โรงเรียนมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทานที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทานที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	โรงเรียนมีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ค่าIOC	ผลการ พิจารณา
		1	2	3	4	5		
11	โรงเรียนมีการนำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผน ไปสู่การปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	โรงเรียนมีปฏิบัติงานตามขอบเขต ขั้นตอน ที่กำหนดไว้ ในแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	โรงเรียนมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ การอนุมัติงบประมาณ และการกำหนดผู้รับผิดชอบ ตามแผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
14	โรงเรียนมีการดำเนินงานตามปฏิทินการปฏิบัติงานตาม แผนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	โรงเรียนมีการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบปัญหา การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานอย่าง ต่อเนื่อง เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
16	โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทาน ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ที่กำหนดไว้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
17	โรงเรียนมีการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทาน ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18	โรงเรียนมีการรายงานผลการปฏิบัติงานการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเมื่อสิ้นสุดระยะเวลา ดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานมาแก้ไข ปรับปรุง เพื่อพัฒนางาน และประกอบการวางแผนในปีถัดไป	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
20	ผู้บริหารมีการพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
21	ผู้บริหารรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และ ความรับผิดชอบทางสังคมได้อย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22	ผู้บริหารรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมให้ อยู่ในสถานะเอื้ออำนวยแก่การดำรงชีวิตที่ดีงาม	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้

ข้อที่	รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ค่าIOC	ผลการ พิจารณา
		1	2	3	4	5		
23	ผู้บริหารมีพฤติกรรม การเลี้ยงชีพสุจริต และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
24	ผู้บริหารไม่เบียดเบียนหรืออยู่ร่วมกันด้วยดีโดยสงบสุขในสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
25	ผู้บริหารดเว้นสิ่งอำนวยความสะดวก หรุหร่าฟุ่มเฟือย และใช้ชีวิตเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
26	ผู้บริหารมีการฝึกด้านคุณธรรมของจิตใจให้มั่นคงและแน่วแน่	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
27	ผู้บริหารมีการฝึกฝนในด้านคุณธรรมและสมรรถภาพของจิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
28	ผู้บริหารมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนเองได้ดี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29	ผู้บริหารมีกำลังใจสูง มีสภาพสมองผ่อนคลาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
30	ผู้บริหารมีความสุขปราศจากสิ่งรบกวนหรือให้เศร้าหมอง	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
31	ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
32	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกฝนปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสิ่งต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
33	ผู้บริหารรู้แจ้งชัด ตรงตามสภาพความเป็นจริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
34	ผู้บริหารมีความรู้ ความคิด ไม่มีความเข้าใจที่ถูกบิดเบือนหรือพร่ามัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
35	ผู้บริหารศึกษารู้ความเป็นไปตามระบบของเหตุและปัจจัยที่จะทำให้สามารถแก้ปัญหาตามเหตุผลที่รู้เท่าทันโลกและชีวิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
36	ผู้บริหารมีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ค่าIOC	ผลการ พิจารณา
		1	2	3	4	5		
37	ผู้บริหารอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานทางปัญญาที่ ลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
38	ผู้บริหารและครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลัก พุทธธรรมมีการปฏิบัติตนตามศีล 5 ละ เลิก อบายมุข และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
39	กิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่และมีความจริงใจในการ ทำงาน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
40	ผู้บริหารนับถือศรัทธาในพระรัตนตรัย มีความรู้ ความ เข้าใจ คำสอนในทางพระพุทธศาสนาได้ดี	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
41	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อพัฒนานักเรียนโดยครอบคลุม ศีล สมาธิ ปัญญาได้อย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
42	โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ที่ปรึกษาหรือ คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถี พุทธพระราชทาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
43	โรงเรียนปลูกฝังศรัทธาและสร้างเสริมปัญญาใน พระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
44	โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมเนียม แผนกลยุทธ์เน้นในการพัฒนาโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทาน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
45	ผู้บริหารและครูร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
46	ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธพระราชทานอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
47	ผู้บริหารมีระบบตรวจสอบประเมินผล และเปิดโอกาส ให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้

ข้อที่	รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ค่าIOC	ผลการ พิจารณา
		1	2	3	4	5		
48	โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหรือสอดแทรก คุณธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
49	โรงเรียนจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน และประจำห้องเรียนไว้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
50	โรงเรียนมีการติดพุทธภาษิต วาจาธรรม พระราช ดำรัสป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญหรือข้อความ ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมอย่างหลากหลายและ น่าสนใจ	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
51	โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ห้องเรียนได้สะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่น เป็นธรรมชาติเรียบง่าย	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
52	โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ห้องเรียนได้สะอาด ปลอดภัย สงบ ร่มรื่นเป็น ธรรมชาติเรียบง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
53	ครูจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือหลัก ไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยง กับชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
54	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการนำ หลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
55	ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
56	ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีโอกาส เลือกตามความสนใจและความถนัด	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
57	โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์หรือเชิญวิทยากร ภูมิปัญญามาให้ความรู้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้

ข้อที่	รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ค่าIOC	ผลการ พิจารณา
		1	2	3	4	5		
58	โรงเรียนมีวัดหรือศาสนสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ประจำ ของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
59	ครูมีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดย วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายสามารถวัดได้ครอบคลุม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
60	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกันอย่าง กัลยาณมิตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
61	โรงเรียนจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนรักการ เรียนรู้ ใฝ่สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
62	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียน ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
63	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริม ยกย่อง เชิดชู ผู้ทำดี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
64	โรงเรียนจัดกิจกรรมฝึกฝนอบรมให้นักเรียนมีลักษณะ และพฤติกรรม แสดงออกถึงการ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น รู้เข้าใจเหตุผล และได้ประโยชน์ตามคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขา	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
65	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการช่วยเหลือ และรับผิดชอบ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยทุกวัน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
65	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการช่วยเหลือ และรับผิดชอบ ดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยทุกวัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
66	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติ กิจกรรมพระพุทธศาสนาอย่างเห็นคุณค่ารู้เข้าใจ เหตุผลของการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
67	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ระลึกและ เพิ่มศรัทธาในพระรัตนตรัย อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้

ข้อที่	รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ค่าIOC	ผลการ พิจารณา
		1	2	3	4	5		
68	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและคุณค่าในการรักษาและสืบต่อพระพุทธศาสนา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
69	นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ในปริมาณที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
70	นักเรียนมีการดูแลรักษาร่างกายให้มีสุขภาพดีและการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
71	นักเรียนมีการดำรงชีวิตประจำวันที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
72	นักเรียนสามารถปฏิบัติในศีล ๕ ครบทุกข้อ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
73	นักเรียนมีวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ซื่อสัตย์ จริงใจ และตรงต่อเวลา	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
74	นักเรียนสามารถพึ่งตนเองได้หรือทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
75	นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
76	นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
77	นักเรียนมีจิตใจ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
78	นักเรียนมีสุขภาพจิตดี มีความร่าเริงแจ่มใส หรืออารมณ์ดีอยู่เสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
79	นักเรียนมีความศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
80	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และอธิบายผลของการกระทำเกี่ยวกับ บุญหรือบาป คุณหรือโทษ	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
81	นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษากระตือรือร้นหาความรู้หาความจริง และพัฒนางานของตนเองอยู่เสมอ	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
82	นักเรียนสามารถใช้หลักธรรมในการแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างมีสติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
83	ผู้ปกครอง นักเรียน และคนในชุมชนเป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ค่าIOC	ผลการ พิจารณา
		1	2	3	4	5		
84	ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
85	พุทธศาสนิกชน ช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
86	ผู้ปกครอง ชุมชน วัด ให้ความไว้วางใจ หรือให้ความ ช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอกราบขอบพระคุณ

รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร

นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ญ
ผลการทดลองเครื่องมือวิจัย

ผลการทดลองเครื่องมือวิจัย

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.924	86

ค่า KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.834
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	64920.863
	df	3655
	Sig.	0.000

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	รัตนชัย เอี่ยมพิทักษ์พร
ที่อยู่	107/47 หมู่ที่ 2 ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 โทร. 085-648-5665
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	ปริญญาตรี ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2541	ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2545	ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษ ในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2554	ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
หน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไทร (ลินศึกษาลัย) ตำบลท่ากระชับ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 73120

